

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

**GENÇLERİN VE GENÇLİK ÇALIŞANLARININ GÖZÜNDEN
GENÇLİK POLİTİKALARI VE HİZMETLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

İbrahim YÜCEL

Doktora Tezi

Ankara, 2022

GENÇLERİN VE GENÇLİK ÇALIŞANLARININ GÖZÜNDEN GENÇLİK
POLİTİKALARI VE HİZMETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İbrahim YÜCEL

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Doktora Tezi

Ankara, 2022

KABUL VE ONAY

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır. Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”** kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

...../...../.....

İbrahim YÜCEL

¹“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”

(1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

(2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metodların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

(3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* Tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** tarafından karar verilir.

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, **Prof. Dr. Sema BUZ** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Arş. Gör. İbrahim YÜCEL

TEŞEKKÜR

Bu çalışmayı 25 yıllık bir eğitim-öğretim sürecinin meyvesi olarak görüyorum. Birbirinden değerleri öğretmenlerin üzerimdeki emeğiyle harmanlanan gelişim sürecimin böyle bir çalışma ile taçlanması beni fazlasıyla onurlandırmaktadır. Eminim ki aynı zamanda ilkokul öğretmenim olan babam, bu günleri görebilseydi en az benim kadar onurlanırdı.

Tez danışmanım olma konusunda isteğimi geri çevirmeyen ve çalışma disiplini, yol göstericiliği ve titizliği ile bir danışmandan fazlası olan kıymetli hocam Prof. Dr. Sema BUZ'a ne kadar teşekkür etsem azdır. Tez izleme komitesinde yer alma konusunda bizleri kırmayan ve araştırma sürecinde yaptıkları katkılarla çalışmamın niteliğini geliştiren değerli hocalarım Prof. Dr. Kasım KARATAŞ ve Prof. Dr. Aylin GÖRGÜN BARAN'a teşekkürü borç bilirim.

Bu araştırmanın nihayete erme sürecinde desteklerini esirgemeyen, yol gösteren ve yükümü hafifleten arkadaşlarıma isimlerine ayrı ayrı yer verememenin mahcubiyetiyle teşekkür ederim.

Araştırmaya katılmayı kabul ederek böyle bir araştırmanın ortaya çıkmasını sağlayan gençlere ve daha iyiye gitme yolunda özveriyle çalıştıklarına şahit olduğum gençlik çalışanlarına katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Kurduğu Cumhuriyet ile gençliğe en büyük hediyesini sunan Mustafa Kemal ATATÜRK'ü şükran ve minnetle anıyoruz...

ÖZET

YÜCEL, İbrahim. *Gençlerin ve Gençlik Çalışanlarının Gözünden Gençlik Politikaları ve Hizmetlerinin Değerlendirilmesi*, Doktora Tezi, Ankara, 2022.

Bu araştırmada, gençlerin Türkiye'deki gençlik politikaları ve refah hizmetlerine yönelik bakış açılarını ve gençlik çalışanlarının saha deneyimlerini ortaya koymak ve bu doğrultuda gençlik politikaları ve hizmetlerinin geliştirilmesine sosyal hizmet perspektifinden katkı sunmak hedeflenmiştir. Araştırma kapsamında 12 genç ve 10 gençlik çalışanı ile görüşme yapılmıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu araştırmada veriler, derinlemesine görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Derinlemesine görüşmelerde kullanılan görüşme formu, literatür incelenerek ve uzman görüşleri alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Verilerin analizi ise Maxqda programı aracılığıyla araştırmacı tarafından belirlenen temalar ve kategoriler çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada; gençlerin eğitim, istihdam, sağlık, ekonomi, teknoloji ve kültür gibi alanlarda kendilerine sunulan politika ve hizmetlerin yetersizliğine ve ilgili hizmetlere erişim konusunda yaşadıkları sorunlara vurgu yaptıkları tespit edilmiştir. Bu yetersizliğin ve erişim sorunlarının gençlerin yapabilirliklerini olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir. Ayrıca gençler, politika ve hizmetlerin kendi talep ve önerileri doğrultusunda oluşturulmadığını ifade etmişlerdir. Gençlik çalışanları ise gençlerin katılımı sağlanmadan oluşturulan parçalı ve dağınık gençlik politikaları ve hizmetlerinin sahada etkili ve verimli olamadığını dile getirmişlerdir. Araştırmada ulaşılan sonuçlar doğrultusunda, gençler ve gençlik çalışanlarıyla ilgili önerilere yer verilmiştir. Gençlerin refahını artırmaya yönelik hizmetlerin, gençlerin gereksinimleri doğrultusunda planlanması önerilmiştir. Sistemik, koordineli ve sürdürülebilir gençlik politikaları ve hizmetlerinin önemine vurgu yapılmıştır.

Anahtar Sözcükler

Gençlik, Gençlik politikaları, Gençlik hizmetleri, Gençlik refahı, Sosyal hizmet.

ABSTRACT

YÜCEL, İbrahim. *The Evaluation Of Youth Policies And Services From The Perspectives Of Youth And Youth Workers*, Ph. D. Dissertation, Ankara, 2022.

The aim of this study is to present the perspectives of young people towards youth policies and welfare services in Turkey and the field experiences of youth workers and to contribute to the development of youth policies and services from a social work perspective. Within the scope of the research, 12 youth and 10 youth workers were interviewed. Qualitative research method was used and data were collected through in-depth interviews. The interview form used in in-depth interviews was prepared by the researcher by examining the literature and using expert opinions. The data analysis was carried out through Maxqda within the framework of the themes and categories determined by the researcher. Youth participants emphasized the inadequacy of policies and services provided to them in areas such as education, employment, health, economy, technology and culture. They also underlined the problems they experienced in accessing these services. It was determined that this inadequacy and accessibility problems have a negative impact on the capability of youth. In addition, young people stated that policies and services were not designed in line with their own demands and recommendations. Youth workers stated that the fragmented and disorganized youth policies and services which are designed without the participation of young people could not be effective and efficient in the field. As a result, recommendations about youth and youth workers were included. One of the recommendations is to plan youth welfare services in line with the needs of youth. The importance of systematic, coordinated and sustainable youth policies and services was emphasized.

Keywords

Youth, Youth Policies, Youth services, Youth welfare, Social work.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	ii
ETİK BEYAN.....	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
KISALTMALAR DİZİNİ	xii
TABLolar DİZİNİ	xiii
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: ARAŞTIRMAYA DAİR GENEL BİLGİLER.....	4
1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	4
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	6
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	6
1.4. ARAŞTIRMANIN TEMEL ALDIĞI YAKLAŞIM: YAPABİLİRLİK YAKLAŞIMI	7
1.5. TANIMLAR	12
2. BÖLÜM: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE.....	13
2.1. GENÇLİK KAVRAMI.....	13
2.1.1. Farklı Disiplinlerde Gençlik Kavramı	15
2.1.2. Politika ve Gençlik Politikaları Kavramı	19
2.2. GENÇLİK POLİTİKALARININ GELİŞİMİ	21
2.2.1. Uluslararası Boyutta Gençlik Politikalarının Gelişimi.....	21
2.2.2. Ulusal Boyutta Gençlik Politikalarının Gelişimi.....	24
2.3. GENÇLİK POLİTİKALARI METİNLERİ	29
2.3.1. Uluslararası Sözleşme ve Belgelerde Gençlik Politikaları.....	29
2.3.2. Ulusal Metinlerde Gençlik Politikaları.....	32

2.3.2.1. Hukuki Düzenlemelerde Gençlik Politikaları.....	32
2.3.2.2. Kalkınma Planları ve Hükümet Programlarında Gençlik Politikaları	39
2.4. GENÇLERE YÖNELİK TEMEL POLİTİKA VE HİZMET ALANLARI....	44
2.4.1. Eğitim ve Hayat Boyu Öğrenme	45
2.4.2. Aile	46
2.4.3. Etik ve İnsani Değerler	47
2.4.4. İstihdam, Girişimcilik ve Mesleki Eğitim	48
2.4.5. Dezavantajlı Gençler ve Sosyal İçerme.....	49
2.4.6. Sağlık ve Çevre	50
2.4.7. Demokratik Katılım ve Yurttaşlık Bilinci	51
2.4.8. Kültür ve Sanat	52
2.4.9. Bilim ve Teknoloji.....	53
2.4.10. Uluslararası Alanda Gençlik ve Kültürlerarası Diyalog.....	53
2.4.11. Serbest Zamanların Değerlendirilmesi	54
2.4.12. Gençlik Bilgilendirmesi	55
2.4.13. Gönüllülük ve Hareketlilik	56
2.5. GENÇLİK REFAHI VE SOSYAL HİZMET	57
3. BÖLÜM: YÖNTEM	61
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	61
3.2. ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA GRUBU	62
3.3. VERİ TOPLAMA SÜRECİ VE ARAÇLARI	64
3.4. VERİLERİN İŞLENMESİ VE ANALİZİ	66
3.5. SÜRE VE OLANAKLAR	66
4. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM.....	67
4.1. GENÇLERİN EĞİTİM SÜREÇLERİ DENEYİMLERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	68
4.1.1. Eğitim Sistemine İlişkin Genel Düşünceler	68
4.1.1.1. Nitelikli Bir Eğitim Alma Durumu	72
4.1.1.2. Öğretmen Kalitesinin Önemi	75
4.1.1.3. Üniversite Eğitimi.....	77
4.1.1.4. Üniversite Hayatı: Farklı Kültürleri Tanıma Süreci	79

4.1.2. Eğitim Süreçlerinde Yaşanan Sorunlar	81
4.1.2.1. Ezberci ve Sürekli Değişen Sistem.....	81
4.1.2.2. Yönlendirme Eksikliği ve Fırsat Eşitsizliği.....	82
4.1.2.3. Kronik Sorun: Yabancı Dil Eğitimi	85
4.1.2.4. Üniversiteye Uyum Sorunları	87
4.1.3. Eğitim Süreçlerinde Yaşanan Olumlu ve Olumsuz Deneyimler.....	88
4.1.3.1. Gençlerin Yaşadığı Olumlu Deneyimler	88
4.1.3.2. Gençlerin Yaşadığı Olumsuz Deneyimler	90
4.1.4. Yurt Dışında Eğitim Almayla İlgili Görüşler.....	92
4.1.5. Eğitim Süreçlerinde Devlet Destekleri Hakkındaki Görüşler	94
4.1.5.1. “Devlet Faiz Almamalı”	96
4.1.5.2. “Kaynaklar Adil Dağıtılmıyor”	97
4.1.5.3. Sınav ve Kitap Ücretleri	98
4.1.6. Alman Eğitim ile Çalışılan ya da Çalışılacak Alan Arasındaki İlişki	99
4.2. GENÇLERİN İSTİHDAM SÜREÇLERİ DENEYİMLERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	101
4.2.1. Gençlerin Gözünden Maaşlı Bir İş Sahibi Olmak ve Türkiye’deki Çalışma Şartları	101
4.2.1.1. Gençlerin Gözünden Kamu Sektörü.....	104
4.2.1.2. Gençlerin Gözünden Özel Sektör	107
4.2.2. İş Arama Sürecine İlişkin Deneyimler	109
4.2.2.1. Gençlerin İş Bulma Sürecini Kolaylaştırıcı ve Zorlaştırıcı Faktörler.....	112
4.2.2.2. İyi Bir Eğitim Sahibi Olmak İyi Bir İş Sahibi Olmayı Sağlıyor mu?.....	115
4.2.2.3. İstihdama Yönelik Devlet Destekleri.....	117
4.3. GENÇLERİN SAĞLIK HİZMETLERİ DENEYİMLERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	118
4.3.1. Sağlık Hizmetleri ile İlgili Genel Düşünceler	118
4.3.1.1. Sağlık Bürokrasisi ve Adam Kayırmacılık	124
4.3.1.2. Prim Ödeme Sorunu.....	125
4.3.1.3. Yanlış Tedavi Deneyimi	126
4.4. GENÇLERİN GÖNÜLLÜLÜK VE KATILIM DENEYİMLERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	127
4.4.1. Gençlerin Gözünden Gönüllülük Kavramı.....	127

4.4.2. Dernek, Vakıf, STK ve Siyasi Parti Üyelğine İlişkin Görüşler	130
4.4.3. Gençlerin Toplumsal Katılım Süreçlerine İlişkin Görüşler.....	133
4.4.3.1. Kendi Sorun ve Taleplerini İfade Mecrası.....	133
4.4.3.2. Katılım Mekanizmalarının Ulaşılabilirliği.....	135
4.4.3.3. Bir Katılım Mekanizması Olarak Gençlik Merkezleri	137
4.4.3.4. “Gerçek Bir Katılım Sürecinden Bahsetmek Zor”	139
4.4.3.5. STK-Siyaset İlişkisine Yönelik Görüşler	141
4.4.4. Yurt Dışı Düşüncesi	143
4.4.5. Teknolojik Gelişmelere Bakış Açılı	147
4.5. GENÇLERİN GELECEĞE BAKIŞ AÇISI	151
4.5.1. Gelecek Planları ve Kurulan Hayaller	151
4.5.2. Gelecek Kaygısı Yaşama Durumları	154
4.5.3. Geleceğe Yönelik Umutlu Olunan Konular	157
4.5.4. Geleceğe Yönelik Umutsuz Olunan Konular	159
4.5.5. Gençlerin Gözünden Türkiye’deki Gençlerin En Büyük Sorunu: İstihdam Yaratmayan Niteliksiz Eğitim	161
4.5.6. Gençlerin Önerileri	164
4.6. GENÇLİK ÇALIŞANLARININ POLİTİKA VE HİZMETLER HAKKINDAKİ GENEL GÖRÜŞLERİ	167
4.6.1. Politika ve Hizmetlerin Yürütülmesinde Mevcut Durum	168
4.6.1.1. Politika ve Hizmetlerin Hangi Yaklaşımlarla Yürütüldüğüne Dair Görüşler	170
4.6.1.2. Reklam Odaklı- Şekilsel Politika ve Hizmetler	173
4.6.2. Gençlik Politika ve Hizmetleri Alanlarıyla İlgili Görüşler	175
4.6.3. Politika ve Hizmetlerin Belirlenmesinde Temel Sorumluluğun Kimde Olması Gerektiğine Dair Görüşler	178
4.7. GENÇLİK ÇALIŞANLARININ POLİTİKA VE HİZMETLERİN YETERLİLİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ.....	181
4.7.1. Politika ve Hizmetlerin Gençler Üzerindeki Etkisine Dair Görüşler	181
4.7.2. Politika ve Hizmetlerin Yeterliliği Konusundaki Görüşler	185
4.8. GENÇLİK ÇALIŞANLARININ YAŞADIĞI SORUNLARA İLİŞKİN BULGULAR	191
4.8.1. İletişimsizlik, Plansızlık ve Bürokratik Sorunlar.....	191
4.8.2. Kurumsal- Fiziksel Yapı ve Kaynak Kullanımıyla İlgili Yaşanan Sorunlar ...	193

4.8.3. Gençlerle İlgili Yaşanan Sorunlar	196
4.8.4. İleri Yaş Gençlik Çalışanı Olmak	198
4.8.5. Sivil Toplum Alanındaki Siyasileşme ve Tekelleşme.....	199
4.9. GENÇLİK ÇALIŞANLARININ ÖNERİLERİ VE GELECEK BEKLENTİLERİ.....	200
4.9.1. Politika ve Hizmetlerin Geliştirilmesine Yönelik Öneriler	200
4.9.2. Yurt Dışı Örnekler Hakkındaki Görüşler	205
4.9.3. Gelecekteki Politika ve Hizmetler.....	209
5. BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER	213
5.1. ARAŞTIRMANIN SONUÇLARI.....	213
5.1.1. Eğitim Alanına İlişkin Sonuçlar	213
5.1.2. İstihdam Alanına İlişkin Sonuçlar	215
5.1.3. Sağlık Alanına İlişkin Sonuçlar.....	216
5.1.4. Sivil Toplum ve Katılım Alanına İlişkin Sonuçlar.....	217
5.1.5. Gelecek Beklentilerine İlişkin Sonuçlar.....	219
5.1.6. Gençlik Çalışanlarının Deneyimlerine İlişkin Sonuçlar.....	221
5.1.7. Gençlik Politikaları ve Hizmetlerine İlişkin Genel Sonuçlar	223
5.2. ÖNERİLER	224
5.2.1. Politika ve Hizmetlerin Belirlenme Sürecine Yönelik Öneriler.....	225
5.2.2. Politika ve Hizmetlerin Uygulanma Sürecine Yönelik Öneriler.....	231
KAYNAKLAR	234
EK 1. BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU	250
EK 2. VERİ TOPLAMA FORMU (GENÇLERE İLİŞKİN).....	252
EK 3. VERİ TOPLAMA FORMU (GENÇLİK ÇALIŞANLARINA İLİŞKİN) ..	254
EK. 4. GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI ARAŞTIRMA İZİNİ	255
EK 5. ETİK KOMİSYON İZİNİ.....	256
EK 6. ORJİNALLİK RAPORU	257

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
CV	: Özgeçmiş
GSB	: Gençlik ve Spor Bakanlığı
GSS	: Genel Sağlık Sigortası
İİBF	: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KPSS	: Kamu Personeli Seçme Sınavı
MHRS	: Merkezi Hekim Randevu Sistemi
NEET	: Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
SODEV	: Sosyal Demokrasi Vakfı
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TGSP	: Türkiye Gençlik STK'ları Platformu
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNDP	: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
YADA	: Yaşama Dair Vakfı
YKS	: Yükseköğretim Kurumları Sınavı
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Gençlere İlişkin Sosyo-Demografik Bilgiler	63
Tablo 2. Gençlik Çalışanlarına İlişkin Sosyo-Demografik Bilgiler	63
Tablo 3. Gençlerin Anlatılarında Ortaya Çıkan Tema ve Kategoriler	67
Tablo 4. Üniversite Öğrencisi Sayıları	93
Tablo 5. İş Arama Sürelerine Göre 15-34 Yaş İşsiz Sayısı (bin).....	109
Tablo 6. İş Arama Sürelerine Göre Üniversiteli İşsiz Sayısı (bin)	109
Tablo 7. 15-34 Yaş Üniversiteli İşsizlik Oranı (%)	163
Tablo 8. 15-34 Yaş Dar ve Geniş Tanımlı İşsiz Sayıları (bin).....	164
Tablo 9. Gençlik Çalışanlarının Anlatılarında Ortaya Çıkan Tema ve Kategoriler.....	167

GİRİŞ

Üzerinde uzlaşa sağlanmış genel bir tanımı olmayan, biyolojik olarak denk geldiği yaş aralığı kurumsal ve toplumsal kabullere göre değişen gençlik olgusu özellikle modern dönemle birlikte birçok araştırmacının ilgi odağı haline gelmiştir. Genç nüfus oranının yüksek olduğu Türkiye gibi ülkelerde gençlerin ülkenin teminatı olarak görülmesi, gençliğe yüklenen anlam ve sorumluluğun önemine işaret etmektedir. Her ne kadar gençlere değer veriliyor, gençler önemseniyor ve geleceğin teminatı olarak görülüyorsa da onların gelişimini ve refahını sağlamaya yönelik politika ve hizmetlerin aynı oranda önemsendiği ve uygulamaya konabildiği tartışmaya açıktır. Bir başka deyişle söylem bazında değer gören gençliğin eylem bazında hak ettiği ilgi ve değeri gördüğünü söylemek bir hayli zordur. Bu araştırmanın konusu söylem ve eylem arasında var olduğu düşünülen bu uyumsuzluktan/yetersizlikten ortaya çıkmış ve bu doğrultuda sahadaki gerçeklik görülmek istenmiştir.

Araştırmanın kuramsal temeli olarak yapabilirlik yaklaşımı benimsenmiştir. Kuramsal temel olarak bu yaklaşımın belirlenmesinde yapabilirlik yaklaşımının sosyal hizmet disiplini ve bu araştırmanın problemiyle yakın ilişkisi etkili olmuştur. Yapabilirlik yaklaşımı bireyin sahip olduklarına değil, sahip olduklarıyla neler yapabildiğine bakılması gerektiğini ifade eder. Bu bağlamda, Türkiye’de gençlere yönelik oluşturulan politika ve hizmetlerin gençlerin yapabilirliğine etkisi/katkısının gençlerin gözünden değerlendirilmesi bu araştırmanın ilgi alanını oluşturmuştur. Gençler ve gençlik çalışanlarını odak noktasına alan bu araştırmanın sonuçları, gençlerin yapabilirliğinin önündeki engellerin kamusal politikalar yoluyla nasıl kaldırabileceğine dair bir katkı sağlaması açısından önemlidir.

Bu tez araştırmasında gençler ve gençlik çalışanları araştırmanın öznelere olarak belirlenmiş ve bu doğrultuda iki odaklı bir araştırma tasarlanmıştır. Araştırmanın birinci odağında, gençlerin ülkedeki mevcut gençlik politika ve hizmetlerini nasıl deneyimledikleri, bu hizmetlerden yararlanabilme durumları, yaşadığı sorunlar ve gelecek beklentilerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırmanın ikinci odağında ise gençlik politika ve hizmetlerinin sahadaki yürütücüleri olan gençlik çalışanlarının

deneyimleri bulunmaktadır. Bu doğrultuda gençlik çalışanlarının mevcut politika ve hizmetler hakkındaki görüşleri, saha deneyimleri, yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerilerine dair anlatıları araştırmaya dahil edilmiştir.

Nitel araştırma yönteminin izlendiği bu araştırma kapsamında, tüm gençlik gruplarına ulaşılarak gençlerin düşünce ve deneyimleri ortaya konmak istenmiştir. Bu doğrultuda eğitimde olan, istihdamda yer alan ve ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerden oluşan 12 genç araştırmaya dahil edilmiştir. Bununla birlikte 10 gençlik çalışanıyla derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Gençlik çalışanlarının belirlenmesinde, farklı saha deneyimlerine sahip olma durumları göz önünde bulundurulmuş ve gençlik merkezleri, yerel yönetimler ve sivil toplum alanından katılımcılar araştırmaya dahil edilmiştir. Derinlemesine görüşmelerde kullanılan görüşme formu literatür ve benzer araştırmalar incelenerek uzman görüşleri ışığında ve araştırmanın amacı doğrultusunda araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Araştırmanın ilk bölümünde öncelikli olarak araştırmanın kuramsal temeline yer verilmiştir. Bu bölümde, araştırmanın kuramsal temeli olarak belirlenen Yapabilirlik Yaklaşımı hakkında bilgiler verilerek sosyal hizmet disiplini odağında tasarlanan bu araştırma için neden bu yaklaşımın seçildiği gerekçelendirilmiştir. Bununla birlikte araştırmanın problemine yer verilmiş ve bu problem “Türkiye’deki gençlik politikalarının ve refah hizmetlerinin, gençlerin talepleriyle, öncelikleriyle ve yaşadığı sorunlarla örtüşme durumunun ortaya konmasına yönelik gereksinim” olarak ifade edilmiştir. Sonrasında araştırmanın amacı ve önemine değinilmiş ve bölüm tamamlanmıştır.

İkinci bölümde gençlik kavramının farklı disiplinlerde nasıl tanımlandığı, gençlik politikalarının ne anlama geldiği ve bu politikaların ulusal ve uluslararası düzeydeki gelişimi hakkında bilgiler verilmiştir. Bununla birlikte ulusal ve uluslararası politika metinlerine de yer verilmiştir. Bu bölümde son olarak ise gençlik politikaları alanlarına değinilmiştir.

Üçüncü bölümde ise araştırmanın yöntemine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Bu bölümde araştırmanın modeli ve çalışma grubu ortaya konulmuştur. Bununla birlikte veri toplama araçlarından ve toplanan verilerin analiz sürecinden bahsedilmiştir.

Araştırmanın dördüncü bölümü betimsel analize ayrılmıştır. Bu bölümde gençler ve gençlik çalışanlarının anlatılarına farklı başlıklar altında yer verilmiş ve anlatılar oluşturulan alt başlıklar içerisinde analiz edilmiştir.

Beşinci bölümde ise araştırmada elde edilen sonuçlara ve araştırma sonuçları çerçevesinde ortaya konulan önerilere yer verilmiştir. Araştırma sonuçları, verilerin analizi sürecinde ortaya çıkan tema ve kategoriler çerçevesinde aktarılmıştır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda kurum ve kuruluşlara, karar alıcılara ve yöneticilere, saha çalışanlarına ve politika belirleyicilerine birtakım önerilerde bulunulmuştur.

1. BÖLÜM: ARAŞTIRMAYA DAİR GENEL BİLGİLER

Araştırmanın bu bölümünde ilk olarak araştırmanın problemine, amacına ve önemine yer verilmiştir. Daha sonra ise araştırmanın temel aldığı yaklaşım olan yapabilirlik yaklaşımı hakkında bilgiler verilmiştir.

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Tarihsel süreç içerisinde, gençlik olgusunu odak noktasına alan ve gençlik olgusunun aktörleri konumunda olan gençleri tanımlamaya yönelik çeşitli yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Bu yaklaşımların öncül örnekleri gençliği yok sayma eğiliminde olmuştur. Bu anlayış bireyin çocukluk sonrası yetişkinlik dönemine geçtiği varsayımı üzerine inşa edilmiştir. Ancak gelişen yıllar içerisinde gençlik döneminin aslında kendine özgü özellikleri ve potansiyelleri barındırdığı ve bu yönüyle toplum içerisinde ayrı bir kategoriye karşılık geldiği yaklaşımı benimsenmiştir.

Gençlik olgusunun toplumsal karşılığının kabullenilmesi gençlerin ihtiyaçlarına, beklentilerine, gelişimlerine yönelik çalışma, politika ve uygulamaların gerekliliğini beraberinde getirmiştir. Bu yöndeki çabaların 18. ve 19.yy.'da başlayıp 20. ve 21.yy'da ise profesyonelleştiği söylenebilir. Bu profesyonelleşmenin temelinde gençlere yönelik çalışma ve uygulamaların oluşturulan politikalar çerçevesinde gerçekleştirilmesi amacı yatmaktadır. Politikalar, gençlere yönelik faaliyetleri organize etmiş, sistematik hale getirmiş ve çeşitli kurumlar aracılığıyla evrenselleştirmeye çalışmıştır. Bununla birlikte gençlik politikalarının oluşturulması ve gençlik refahı hizmetleri konusundaki gelişmeler her ülkede aynı düzeyde olmamıştır. Bu araştırmanın ilgi odağı Türkiye gençliği ve gençlik politikaları olduğu için çalışmada ağırlıklı olarak bu yönde bir kuramsal temel oluşturulmuştur.

2022 yılı Mayıs ayında yayımlanan “İstatistiklerle Gençlik” bülteni verilerine göre 84 milyon 680 bin 273 kişiden oluşan Türkiye nüfusunun %15,3'ünü (12 milyon 971 bin 289 kişi) 15-24 yaş grubundaki gençler oluşturmaktadır (TÜİK, 2022). Bu denli genç nüfusa sahip olan Türkiye'de gençlerin yaşamış olduğu çeşitli sorunlar bulunmaktadır.

Türkiye’de özellikle 1950 sonrası gençlik sorunlarının kaynağında; sanayileşme, kentleşme ve modernleşme süreçleri ile ortaya çıkan ve gelişmekte olan ülkelerin gençlik sorunlarına paralel sorunlar yer almaktadır. Bu doğrultuda, gençlerin yaşadığı sorunlar ülke gençlerinin genel durumunu ortaya koymaktadır. Türkiye’deki genç nüfusa yönelik mevcut durumda eğitimsizlik, yoksulluk, istihdam sorunları, işsizlik ve sosyal dışlanma gibi sorunlar dikkat çekmektedir. Örneğin, TÜİK verilerine göre Türkiye’de genç (15-24 yaş) işsizlik oranının yıllık ortalaması 2021 yılı için %22,6 olmakla beraber gençlerin istihdama katılma oranı ise %32,2’dir (TÜİK, 2022). Ne eğitimde ne istihdamda yer alan gençlerin oranı ise %24,7’dir. TÜİK (2014) verilerine göre Türkiye’de genç yoksulluk oranı %27,1’dir (aynı raporda bu oran yetişkinler için %16,9 olarak hesaplanmıştır). Gençliğin yaşadığı sorunların bireysel donanım ve motivasyon eksikliği ile açıklanamayacak kadar geniş boyutlarının olması ve sorunların çözümü konusunda kapsamlı uygulamaların gerekliliği, devletleri gençlerin sorunlarını çözmek ve gelişimlerini sağlamak için politika ve hizmetler üretmeye zorlamıştır.

Sosyal hizmet disiplini gençlik politika ve hizmetlerinin oluşturulmasında, geliştirilmesinde, değerlendirilmesinde ve yürütülmesinde kendi mesleki değerlerini ön planda tutmakla yükümlüdür. Bu açıdan, bireylerin onurunu koruması, yaş aralığı itibariyle (15-18 yaş) bir bölümü mevzuatta çocuk olarak tanımlanan gençlerin yüksek yararının sağlanmasını temin etmesi, gençlerin sosyal işlevselliğini geliştirmeye yönelik çabaları, gençlerin toplumsal süreçlere aktif katılımının sağlanması sosyal hizmetin mesleki değerleri ile son derece uyumlu girişimlerdir. İyi bir şekilde tasarlanan ve uygulanan gençlik politikalarının sosyal adaleti sağlamaya yönelik katkısı da yine sosyal hizmet disiplininin idealinde yer almaktadır.

Sosyal hizmet disiplini perspektifinden tasarlanan bu araştırma gençlik alanıyla ilgili mevcut duruma odaklanmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın problemi, Türkiye’deki gençlik politikalarının ve refah hizmetlerinin, gençlerin talepleriyle, öncelikleriyle ve yaşadığı sorunlarla örtüşme durumunun ortaya konmasına yönelik gereksinimdir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın genel amacı, Türkiye'deki gençlik politikaları ve refah hizmetlerine yönelik gençlerin bakış açılarını ve gençlik refahı alanında uygulamanın içinde olanların deneyimlerini ortaya koymaktır. Araştırmanın bir diğer amacı ise derinlemesine bir kavrayışla gençlik politika ve hizmetlerinin yeniden şekillendirilmesine katkı sunmaktır. Bu genel amaç doğrultusunda oluşturulan araştırma soruları şu şekildedir:

1. Gençler kendilerine sunulan hizmetlerin niteliği, niceliği ve erişilebilirliği hakkında ne düşünmektedir?
2. Gençler, gençlik politika ve hizmetlerini nasıl deneyimlemektedir?
3. Gençlik çalışanlarının gençlik politika ve hizmetleriyle ilgili deneyimleri nelerdir?
4. Gençlik çalışanlarının gençlik politika ve hizmetlerinin yeterliliğine ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Gençlik çalışanlarının gençlik politika ve hizmetlerinin geliştirilmesine yönelik önerileri nelerdir? Politika ve hizmetlerin geleceğine yönelik bakış açıları nasıldır?

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Sosyal hizmet literatürü incelendiğinde gençlik alanında yapılan araştırmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Bunun yanında, Türkiye'deki gençlik politikaları ve gençlik refah uygulamalarının kapsamlı bir şekilde incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu araştırma, Türkiye'deki gençlik politikalarını ve refah hizmetlerini, gençlerin ve saha çalışanlarının gözünden birlikte değerlendirmesi yönüyle ilk olma özelliği taşımaktadır. Bu bütüncül bakış açısının sosyal hizmet disiplininin temel paradigması ile uyumlu olması, ortaya konulacak modelin kapsayıcılığını artırması boyutuyla önemlidir.

Sosyal çalışmacılar günlük rutinler içerisinde sosyal sorunlarla sürekli karşılaşılıyor olmalarından dolayı bu sorunlar hakkındaki bilgilerini ve araştırmalarını kamunun

dikkatine sunmak gibi önemli bir sorumluluğa da sahiptir. Bu araştırmada gençlerin özellikleri, yaşadıkları sorunlar, devlet tarafından kendilerine sunulan hizmetlere erişebilme durumu, hayat öncelikleri, kaygıları ve gelecek beklentileri gençlik politika ve hizmetleri bağlamında ortaya konulmuştur. Oluşturulan bu kapsamlı çerçevenin gençlik refah hizmetlerinin geliştirilmesinde ve gençlik politikalarının revize edilmesinde politika yapıcılara yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Krysik ve Finn (2015), tek tipleştirilmelerden ve yaygın söylentilerden muzdarip toplumsal grupların sorunlarının çözümünde, sosyal çalışmacılar tarafından gerçekleştirilen araştırmaların önemine vurgu yapmaktadır.

Bu araştırmanın bulguları, gençlik refahı açısından sosyal hizmet uygulama alanları ve akademik çalışmaları için sunacağı bilgi açısından önemlidir. Araştırma bulgularının, gençlik refahı alanında faaliyet gösteren kamu kurumları, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri ve vakıflar tarafından geliştirilecek proje, etkinlik ve politikalar için fikir sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. ARAŞTIRMANIN TEMEL ALDIĞI YAKLAŞIM: YAPABİLİRLİK YAKLAŞIMI

Yapabilirlik yaklaşımı Nobel ödüllü iktisatçı Amartya Sen tarafından 1979 yılında ortaya konmuştur. Bu yaklaşımın odağına aldığı şey “kişinin ne yapabildiği veya olabildiği” olduğu için, yaklaşımda temel olarak “kişinin değer vermek durumunda olduğu bir hayat seçmesi için gerekli olan yapabilirlikler” esas alınmıştır (Sen, 2004: 106; Sen, 2005: 153). Bu doğrultuda, bireyin yaşadığı hayatın ne kadar iyi olduğu ve bireyin hayatında yapmaya değer verdiği şeyleri ne kadar başardığı sorusu yapabilirlik yaklaşımının temelinde ilgilendiği konudur. Yapabilirlik yaklaşımına göre önemli olan nokta bireyin yapabilirliklerine ulaşmasıdır. Onları gerçekleştirip gerçekleştirilememesi ise farklı bir durumdur. Gerçekleştirme o kişinin özgür iradesiyle ilgili bir durumdur (Sen, 2004).

Yapabilirlik yaklaşımı esas olarak yaşam kalitesini yükseltme çabasında olan yoksul ülkelere odaklanarak uluslararası kalkınma politikaları çerçevesinde ele alınmakla

birlikte yakın zamanlarda ise zengin ülkeler de İnsani Gelişmişlik Raporları hazırlamaya başlamış ve bu veriler BM İnsani Gelişmişlik Raporları içinde önemli bir yer tutmuştur. Ancak hâlâ zaman zaman bu yaklaşımın yalnızca yoksul ülkelere uygun olduğu düşünülmektedir. Oysa dünyanın birçok ülkesinde insan onuruna uygun bir yaşam sürdürme çabasının yanında eşitlik ve adalet için de bir mücadele sürdürülmektedir (Nussbaum, 2018: 30).

Yapabilirlik yaklaşımı, bireylerin yararlandıkları özgürlüklerin genişletilmesini odak noktasına alır. Yapabilirlik yaklaşımı, bireylerin düzenli gelir elde edebileceği bir işe sahip olma, sağlık, eğitim ve sosyal hizmetlerden nitelikli bir şekilde yararlanabilme, güvenli bir şekilde barınma imkanına sahip olma, sosyokültürel yaşama ve boş zaman faaliyetlerine aktif bir şekilde katılabilme haklarıyla ilişkilidir. Bahsedilen bu haklar bireylerin kendini gerçekleştirebileceği, sağlıklı, mutlu ve uzun bir yaşam sürebilmelerine ve hayatlarını değer verdikleri şekilde inşa edebilmelerine karşılık gelmektedir (Öngen Köse, 2021: 40).

Sosyal hizmet disiplininin temel aldığı değerlerden biri olan sosyal adalet kavramı yapabilirlik yaklaşımı için de önem arz eden bir kavramdır. Yapabilirlik yaklaşımı sosyal adalet kavramını kişinin yararlandığı temel özgürlükler üzerinden değerlendirir (Sen, 1990: 115-116). Bu bağlamda toplum içerisindeki bireylerin temel özgürlüklerinin sağlanabilmesi için ise kamu politikalarının bireylere fırsatlar sunmasının gerekliliğine vurgu yapar. Bir başka deyişle kamu politikaları adil bir düzen için kişilere sunulacak fırsatlarla ilgilenmelidir. Yapabilirlik yaklaşımının temel özgürlük olarak adlandırdığı ve kişinin bir seçim yaparak eyleme geçmesi için genellikle birbiriyle alakalı fırsatlar olarak kavramsallaştırdığı yapabilirlikler, kişide var olan yapabilirliklerle birlikte ekonomik, politik, sosyal ve çevre koşulları tarafından yaratılan özgürlük ve fırsatları da temsil etmektedir (Nussbaum, 2011: 20; Aca, 2020a: 190).

Yapabilirlik yaklaşımında sosyal adalete ilişkin bir değerlendirmenin kişinin değer verdiği hayat tarzına ulaşmak için yararlandığı temel özgürlükler bakımından yapılması gerektiği belirtilir. Bu doğrultuda ifade edilen başlıca temel özgürlükler; uzun ve sağlıklı bir yaşama sahip olabilme, önlenebilir hastalıklardan kaçınma, yeterince

beslenebilme gibi özgürlüklerdir. Bu özgürlükler aynı zamanda muhtaçlık-yoksunluk tartışmalarında esas alınan temel dayanaklardır. Bu temel yapabilirliklerle donatılan bireyler hayatlarının en parlak dönemi olan gençlik dönemlerinde özgürlük ve ekonomik zorluklar çekmeden iyi bir yaşam sürdürebilme yeteneğine sahip olabilirler (Aca, 2020b: 350-351).

Sen'e göre toplumsal kalkınma sadece sanayinin gelişmesi, ekonominin büyümesi, istihdamın artması, teknolojinin gelişmesi ve kişi başına düşen gelirin artması gibi durumlarla gerçekleşmez. Ona göre bu faktörler elbette önemlidir. Ancak esas önemli olan nokta, insanların özgürlük alanının genişletilmesidir (Sen, 2004). Bu yönüyle Sen'in bireylerin özgürlüğünün genişletilmesini, toplumsal kalkınmanın lokomotifini olarak gördüğü söylenebilir. Makro boyutta toplum ile çalışan sosyal hizmet mesleğinin temel hedeflerinden birinin toplumsal kalkınmayı sağlamak olduğu göz önünde bulundurulduğunda yapabilirlik yaklaşımının çerçevesinin sosyal hizmet disiplini ile uyumu daha iyi anlaşılabilir.

Sosyal hizmet disiplininin odak noktasına aldığı olgulardan biri de yoksulluk olgusudur. Amartya Sen düşük geliri yoksulluğun temel nedeni olarak ele alan bakış açısını reddetmiş ve yoksulluğu temel kapasitelerden yoksunluk olarak açıklamıştır. Sen'in kapasite yaklaşımı ve yoksulluk arasında kurduğu ilişkide yaş, hastalık, engellilik, toplumsal cinsiyet, toplumsal roller gibi birçok faktör etkilidir (Buz ve Aygüler, 2017: 179). Yapabilirlik yaklaşımı, bu gibi faktörlerin birey yapabilirliği üzerinde olumsuz bir etki bırakmaması için kamusal politikalar aracılığıyla kişilerin psikososyal gelişimi ve iyilik hallerine önem verilmesi gerektiğini savunan bir yaklaşımdır. Bu bağlamda sunulacak sosyal hizmetler, müracaatçı kitlesinin (gençlik politikalarının temel alındığı bu çalışmada müracaatçı kitlesi olarak gençleri görebiliriz) kendisini iyi hissetmesini sağlaması açısından önemlidir (Aca, 2020b: 353).

Yapabilirlik yaklaşımının yoksulluk olgusuna bakış açısı ile sosyal hizmet disiplininin olguya ilişkin temel aldığı değerler birbiriyle son derece uyumludur. Sen'e göre yoksulluk olgusu gelir yoksulluğundan ziyade temel kapasitelerden yoksunluk olarak ele alınmalıdır. Sen'e göre bireyi yoksulluktan kurtarmak için, bireyin sadece maddi

gereksinimlerini karşılamayı amaçlayan yardımlar yeterli değildir, bu tür yardımlarla birlikte o kişinin var olma ve kapasitesini geliştirmesini sağlayacak faaliyetler de gerçekleştirilmelidir (Sen, 2004). Sen'in bu bakış açısı, sosyal hizmet disiplininin sosyal ve ekonomik yardımları nihai hedefe ulaşma (bireyin kendini gerçekleştirme, bireyin güçlendirilmesi ve kendine yeter hale gelebilmesi) yolunda bir araç olarak görmesi durumuyla örtüşmektedir.

Yurdakul (2010), bireyin sahip olduğu yüksek kapasitelerin, bireyin daha fazla gelire sahip olma durumunu kolaylaştırdığını dile getirir. Bu yönüyle kapasite gelişimi ile bireyin daha fazla gelir elde edebilmesi arasında doğru orantı olduğunu ifade eder. Bu durumun tersi gerçekleştiğinde ise yani kaza ve hastalık gibi çeşitli engeller nedeniyle bireyin kapasitesi sınırlandığında bireyin gelir elde etme kapasitesi de azalır. Yurdakul (2010) bu gibi engellerin aynı zamanda gelirin kapasiteye dönüştürülmesini de zorlaştırdığını ifade eder. Örneğin kaza geçirmiş birisi tedavisi ve ilaçları için maddi kaynak ayırmak zorunda olduğu için daha fazla gelire ihtiyaç duyar. Bu anlamda bireyin ulaşmak istediği hayata ulaşması için yapılması gereken şey; birbiriyle bağlantılı olan bu özgürlüklerin/yapabilirliklerin genişletilmesidir. Bu durum ise ancak bireylerin sahip oldukları özgürlük türü araçlarla mümkündür. Bu bağlamda Aca (2020a: 189), yapabilirlik yoksunluğu içindeki bireylerin yapabilirliklerini gerçekleştirebilme bakımından sosyal hizmetlerin önemli bir yere sahip olduğunu ifade eder.

Yapabilirlik yaklaşımı, kişilerin fiili olarak özgürlüklerle donatılabilmesi ve yapabilirlik engellerinin ortadan kaldırılabilmesi için toplumsal düzenlemelerin önemine vurgu yapar. Bu doğrultuda yapabilirlik yaklaşımı kamusal müdahaleleri kişilere sunduğu fırsatlar bağlamında yakından ve ilgiyle takip eder. Bu ilgede eğitim, yapabilirlik yaklaşımı açısından özel bir öneme sahip olup, genellikle fırsatların geniş ölçüde paylaşılmasında eğitim ön plana çıkarılır (Aca, 2020b: 348). Gençlerin sahip olacağı nitelikli ve donanımlı bir eğitimin yapabilirliklerini artıracığı şüphesizdir. Bu doğrultuda gençlik politikalarının temel hedefleriyle uyumlu bir eğitim politikasının özellikle yükseköğretim boyutuyla gençler için büyük önem arz ettiği söylenebilir.

Yapabilirlik yaklaşımına ait temel kavramlardan olan özgürlükler ve kapasite kavramlarını örnekleriyle birlikte açıklamaya çalıştıktan sonra bir diğer temel kavram olan işlevsellik kavramına geçebiliriz. İşlevsellik, bireyin hayatında olmaya ya da yapmaya değer verdiği bir dizi şeyleri yansıtır. Bu doğrultuda yapabilirlik kavramını işlevsellikten ayıran nokta, yapabilirlik kavramının birey için değerli olan bir dizi işlevsellik kümesi içinde seçim yapabilmesi ve çeşitli yaşam tarzlarını gerçekleştirebilme özgürlüğünü ifade etmesidir. Bu anlamda işlevsellik bir şeyi başarma ise yapabilirlik, bireyin bir şeyi başarma özgürlüğüne sahip olabilmesi şeklinde ifade edilebilir (Aca, 2020b: 350). Örneğin herhangi bir gencin lisans öğrenimi sonrası işe girme, evlenme veya lisansüstü öğrenimine devam etme seçenekleri, gencin işlevsellik kümesini ifade ederken bu seçeneklerin her biri için başarma özgürlüğüne sahip olması gencin yapabilirliğini ifade eder. Bu bağlamda sosyal hizmet disiplini, gerçekleştireceği mesleki uygulamalarıyla gençlerin işlevsellik kümesi içerisinde yer alan şeyleri yapabilirliğe dönüştürmesi için çaba sarf eder.

Amartya Sen, bireyin psikososyal ve ekonomik durumu hakkında değerlendirme yapmak için bireyin sahip olduğu şeylere bakmanın doğru olmadığını ifade eder. Ona göre bireyin yoksulluğu hakkında değerlendirme yapabilmek için, bireyin sahip oldukları ile ne yapabildiğine bakmak gerekmektedir (Sen, 2005). Örneğin engelli bir bireyle, engelli olmayan bir bireyin bisiklet sahibi olmaları durumunda, engelli bireyin hayatında kapasitesini arttırma bağlamında bisikletin bir katkısından söz edilemez. Bundan dolayı bireyin yaşam standardını, yoksul olup olmamasını belirleyen temel unsur, sahip oldukları şeyleri kullanarak yapabildiklerini artırıp artıramadığıdır (Metin, 2014).

Yapabilirlik yaklaşımını kuramsal temeline yerleştiren bu araştırma Türkiye'deki gençlik politika ve hizmetlerini bu bağlamda analiz etmiştir. Daha açık bir ifadeyle bu araştırma, mevcut gençlik politikalarının ve gençlik refahı hizmetlerinin ülke gençlerinin yapabilirliğine etkisinin/katkısının ne yönde olduğunu ortaya koymaya çalışmıştır.

1.5. TANIMLAR

Gençler: Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağılı gençlik merkezlerinde vakit geçiren 18-30 yaş arasındaki bireylerdir. Görüşmelerin gerçekleştirildiğı gençlik merkezlerinde 18 yaş altı bireyler de vakit geçirmesine rağmen etik ve yasal gerekçelerle bu bireyler araştırmaya dahil edilmemiştir. Üst yaş sınırının belirlenmesinde ise keskin kabuller ile hareket edilmemiş ve görüşmeler tamamlandığında yaşı en yüksek olan katılımcının yaşı üst sınır olarak kabul edilmiştir.

Gençlik çalışanları: Gençlere yönelik yürütölen hizmetlerde gençlerle doğrudan çalışan profesyonellerdir. Bu araştırma kapsamında kamu kurumları, STK ve yerel yönetim deneyimleri olan gençlik çalışanları ile görüşölmüştür.

Gençlik hizmetleri: Eğitim, istihdam, ekonomi, sağılık, sosyal güvenlik ve katılım gibi alanlarda gençlere yönelik yürütölen tüm hizmetlerdir. Bu hizmetlerin temel amacı gençlik refahını artırmak olduğı için bu araştırmada gençlik hizmetleri ile gençlik refah hizmetleri aynı anlamda kullanılmıştır.

Gençlik sorunları: Eğitim, istihdam, ekonomi, sağılık, sosyal güvenlik ve katılım gibi alanlarda, gençlere yönelik hizmetlerin yetersizliğı, eksikliğı veya gençlerin bu hizmetlere erişememesi nedeniyle gençlerin yaşadığı olumsuzluklardır.

2. BÖLÜM: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın bu bölümünde ilk olarak gençlik kavramının farklı disiplinlerde nasıl tanımlandığı konusunda bilgiler verilmiştir. Ayrıca politika ve gençlik politikası kavramlarına dair tanımlamalara değinilmiştir. Sonrasında ulusal ve uluslararası düzeyde gençlik politikalarının gelişim süreçleri ortaya konulmuştur. Üçüncü alt başlıkta gençlik politikaları metinlerine yer verilmiştir. Sonraki başlıkta, gençlere yönelik temel politika ve hizmet alanlarının neler olduğuna değinilmiştir. Bölümün son başlığında ise gençlik refahı kavramı ile sosyal hizmet disiplinin ilişkisi tartışılmıştır.

2.1. GENÇLİK KAVRAMI

Gençlik kavramı, gündelik hayat içerisinde genç olma durumuna işaret eden bir olgudur. Bununla birlikte gençlik dönemi, yaşam döngüsü içerisinde kendine ait özellikleriyle yer edinen bir dönemdir. Bu bağlamda Türk Dil Kurumu'nun gençlik kavramını “İnsan hayatının ergenlikle orta yaş arasındaki dönemi” şeklinde tanımladığını söyleyebiliriz.

Literatürde genç ve gençlik kavramlarına ilişkin evrensel olarak kabul gören bir tanım mevcut değildir (Karataş, 2001a). Doğu (2013, 38) bu durumun temel gerekçesini, gençlik çağının tanımlanması zor ve soyut bir kavram olması, kendisinden önceki ve sonraki dönemlerle kesin çizgilerle ayıramayacak bir devamlılık özelliği göstermesiyle açıklamaktadır. Arıkan (2019: 33) ise biyopsikososyal ve kültürel özellikleriyle çocukluk ve yetişkinliği birbirine bağlayan bir köprüye benzettiği gençlik olgusunu, çok boyutlu bir dönem olarak ifade etmektedir. Gençlik olgusunun, bulunduğu toplumsal koşulların etkisi ile dünyanın her yerinde farklı bir “gençlik” olarak ortaya çıkabileceğini vurgulamaktadır.

Bazı yazarlar, gençlik döneminin bir süreç ifade ettiğine vurgu yaparak bu dönemin biyolojik, psiko-sosyal gelişme ve olgunlaşma çağı anlamına geldiğini ifade etmektedir. Bu bakış açısına göre gençlik, çocukluk ve yetişkinlik dönemleri arasında yer alan bir döneme işaret etmektedir. Bu dönemde bireyin, fizyolojik ve psikolojik açılardan

farklılaştığı, sosyalleşme sürecini tamamlayarak yaşama hazır olma durumuna geldiği söylenebilir (Kurttaş, 2017: 518).

Yörükoğlu (2000: 13) ise gençlik olgusunu, çocuklukla yetişkinlik arasında yer alan gelişme, ruhsal olgunlaşma ve hayata hazırlık dönemi olarak tarif eder. 12-21 yaş aralığını kapsayan bu dönem ilk ergenlik belirtileri ile başlar ve büyümenin durmasına kadar devam eder. Batı dillerinde bu dönem büyüme anlamına gelen “adolescence” kavramıyla da ifade edilmektedir. Ansell (2005) ve Ezeah (2012) tarihte bağlam ve zamana bağlı olarak çocukluk, ergenlik, gençlik ve genç yetişkinlik kavramlarının birbiri yerine kullanıldığını ifade eder.

Gençlik tanımının kapsamı, sınırları ve toplumsal karşılığı gençlerin hakları, görünürlükleri ve temsili bağlamında tarihsel bir olgu olarak toplumsal düzlemde kurgulanmıştır. Bu açıdan gençlik olgusunun neye karşılık geldiği, söz konusu topluma veya zamana göre değişebilmektedir (Heath ve ark., 2009). Gençlik dönemine yüklenen anlam, tarihsel ve toplumsal açıdan değişkenlik göstermektedir. Sanayi öncesi geleneksel toplumlarda gençlik dönemi olgusunda daha çok biyolojik faktörler etkili iken sanayileşme sonrası modern toplumlarda ise sosyokültürel faktörler belirleyicidir. Geleneksel toplumlarda ergenliğin başlaması, çocukluğun sona ermesi ve bireyin olgunlaşması anlamına gelirken, modern toplumlarda ise yaşanan birtakım sosyo-kültürel değişimlerle birlikte gençlik döneminin bitişinin ve olgunlaşma döneminin başlamasının daha ileri yıllara ötelendiği görülmektedir (Bayhan, 1997: 213).

Gençlik kavramı birçok farklı disiplinin çeşitli tanımlamalarına konu olmuş bir olgudur. Bu doğrultuda biyoloji, gençliği daha çok belli bir yaş grubu aralığı olarak ele alırken, psikoloji disiplini ise insanların gelişim dönemlerinden birisi olarak görmektedir. Siyaset biliminde gençlik olgusu toplumsal hareketler ve siyasal katılım bağlamında tanımlanmakta, pedagoji ise gençliği öğrenme süreçleri merkezinde anlamlandırmaktadır. Sosyal hizmet alanı gençliği daha çok gençlik sorunları ekseninde anlamaya çalışmaktadır. Sosyoloji ise gençliği toplumsal bir kategori olarak değerlendirmekte ve sosyalleşme ile kültür kavramları temelinde açıklamaktadır. Tüm bu farklı disiplinlerin bakış açılarından yola çıkarak genel bir gençlik tanımlaması

yapılacak olursa, gençliğin çocukluk ile yetişkinlik arasında yer alan bir dönem olduğunu, bir biyopsikososyal şekillenme dönemini yansıttığını ve toplumsal karakter kazanma anlamında gelişme dönemi olarak nitelendirilebileceğini ifade etmek mümkündür (Doğan, 2015:71). Bu tanımlama bireyin biyolojik, psikolojik ve sosyal yönlerine vurgu yapması açısından sosyal hizmetin bütüncül perspektifiyle uyumludur.

Yukarıda ifade edilen gençlik tanımlamaları çerçevesinin ötesinde, farklı disiplinlerin bu kavramı kendi bakış açıları ve değerleriyle ele alması neticesinde gençlik kavramı, çeşitlilik gösteren farklı tanımlamalara sahiptir ve bu tanımlamalar çalışmanın ilerleyen bölümlerinde daha detaylı bir şekilde aktarılacaktır.

2.1.1. Farklı Disiplinlerde Gençlik Kavramı

Tarihsel süreç içerisinde gençlik olgusunu odak noktasına alan, bu dönemin özelliklerini inceleyen, gençlik dönemiyle ilgili araştırmalar yapan ve bu doğrultuda bilimsel bilgi üretmeye çalışan farklı disiplinler olmuştur. Kendi disiplinlerinin bilgi ve değerleri üzerinden gençlik olgusunu anlamlandırmaya çalışan bu bilim dalları farklı gençlik perspektifleri ortaya koymuştur. Bu bölümde; biyolojik, psikolojik ve sosyolojik bakış açılarının gençlik kavramını nasıl tanımladığı ve anlamlandırdığı üzerinde durulacaktır.

Farklı disiplinlerin gençlik dönemi açıklamalarına geçmeden önce, ergenlik veya gençlik döneminin bireysel, ekonomik, fizyolojik, sosyal ve kültürel farklılıklar içermesi sebebiyle her genç tarafından farklı dinamiklerle yaşanabileceği ve bu farklılıkların gençlik dönemi kavramının belli kalıplara sığdırılabilmesine imkân tanımadığı unutulmamalıdır.

Biyolojik bir yaklaşım benimsenerek oluşturulan gençlik teorilerinde, gençlik dönemi biyolojik faktörler çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu bağlamda, gençlik dönemi bireyin buluş çağının başlaması ile kemik büyümesinin tamamlanması arasındaki yaşam süreci olarak ortaya konulmuştur. Biyolojik yaklaşımlar gençlik döneminin başlangıcı olarak erinlik dönemini kabul etmişlerdir. Gençlik dönemine ait en önemli tanımlayıcı özellikler olarak ise gencin büyümesinin gerçekleştiği, cinsel gelişiminin başladığı ve

fiziksel gelişiminin tamamlandığı süreci işaret etmişlerdir. Biyolojik yaklaşımlarda gencin tepkileri yaşadığı fiziksel değişimler çerçevesinde açıklanmış ve bu tepkiler gencin fiziksel olgunlaşması sırasında çevresine yansıttığı davranış şekilleri olarak kabul edilmiştir (Burcu, 1998: 109).

Ergenlik dönemini biyolojik bakış açısıyla ele alan kuramcılardan biri olan G. Stanley Hall, evrim ile doğum sonrası gelişme süreci arasında bağ kurmuştur. Örneğin ergenlik dönemi insan evrimindeki ilkel dönemden uygarlığa geçişi yansıtmaktadır. Hall'ın kuramına göre ergenlik öncesi dönem hayatta kalma, beslenme, cinsellik gibi hayvani duyguların yaşandığı bir dönem iken ergenlik dönemi ise soyut düşünme ve sorumluluk gibi değerlerin yaşandığı dönemdir (akt: Kulaksızoğlu, 2014).

Biyolojik yaklaşımın ileri gelen temsilcilerinden biri olan Gesell, ortaya koyduğu teoride bireyin genlerinin ve biyolojik yapısının bireyin davranışsal ve gelişimsel özelliklerinin belirlenmesinde en etkili faktörler olduğunu ileri sürmüştür (Marchese, 1995). C.W. Crampton, H. Jones, M. Debesse gibi biyolojik perspektif teorisyenleri de benzer şekilde, gençlik dönemini bu dönemde vücutta meydana gelen biyolojik değişiklikler temelinde değerlendirmişlerdir. Gençlerin tepki ve davranışlarını biyolojik perspektiften yorumlayan bu araştırmacılar, örneğin aknenin evlendikten sonra geçtiğini ve akneli gençlerin üçte birinin ellerinin sürekli terlediğini iddia etmişlerdir (Şemin, 1992).

Gençlik kavramı ve gençlik dönemi psikolojik yaklaşımlarda psikolojik değişme kavramı temelinde tanımlanmış ve bu dönemin bir kriz dönemi olduğu görüşü ortaya konulmuştur. Bu dönemde gencin duygu ve düşünceleri değiştiği için gencin davranışlarının anlaşılabilmesi için öncelikli olarak bu dönemin incelenmesi gerektiği ifade edilir. Başka bir ifadeyle, gencin davranışları genel olarak kişiliğinin gelişmesi sürecinde yaşadıklarıyla bağlantılı olarak yorumlanır (Burcu, 1998: 113).

Anna Freud, ergenlik dönemini birinci derecede ele alıp inceleyen araştırmacılardan biridir. Anna Freud yaptığı araştırmalarda erken çocuklukta geçirilen deneyimlerin ergenlikten daha çok yetişkin kişiliği üzerinde etkili olduğu sonucunu elde etmiştir. Bununla birlikte

ergenliği, topluma yönelik uyum çabaları içerisinde bulunan bir dönem olarak ifade etmiştir (Kulaksızoğlu, 2014).

Psikoloji disiplininin gençlik olgusuna yaklaşımında öğrenme kuramcıları önemli bir yer tutmaktadır. McCandless (1970) sosyal öğrenme kuramlarını gençlik süreci temelinde yorumlamış ve hayal kırıklığı, endişe, merak, bağımlılık gibi öğrenilmiş veya öğrenilmemiş dürtülerin birey davranışları üzerindeki etkisini araştırmıştır. Cinselliğin gençlik davranışları üzerinde etkili bir yeri olduğunu iddia eden kuram, öğrenilen davranışlar ile beklenen davranışlar (toplum tarafından) arasındaki çelişkinin gençlerin sorun kaynaklarından biri olduğunu ifade eder. Bu durumu Geldard ve Geldard (2017), “Toplumun beklentileriyle baş edemeyen gençler antisosyal davranışlarda bulunma ve suça sürüklenme gibi olumsuz davranışlar sergileyebilirler” şeklinde açıklamaktadır. Bir diğer öğrenme kuramcısı Bandura ise ergenlik döneminde model alarak öğrenme üzerinde durmuştur. Ergenlik dönemindeki bireylerin çevrelerindeki kişileri gözlemleyerek onların davranışlarını tekrar etmeye yöneldiğini belirtmiştir. Bu bağlamda Bandura’nın ergenlik dönemini daha çok ergen bireylerin çevreleriyle olan ilişkileri üzerinden ele aldığı söylenebilir.

Gençlik olgusunun, toplumsal yaşamdaki farklı aşamalar üzerinden kültürel sistem ile bağlantı kurularak açıklanmaya çalışılması sosyolojik yaklaşımı karakterize etmektedir (Macionis, 2012: 389). Sosyolojik bağlamın odak noktası gençliğin psikolojik ya da biyolojik gelişimden ziyade toplumsal hayatta ne gibi roller üstlendiği ve gençlerin toplumsal statüleri etrafında şekillenmektedir. Bu bağlamda gençliğin toplumsal olanla ne tür bir etkileşim içinde olduğu ve nasıl bir iletişime geçtiği önem kazanmaktadır (Doğan, 2015: 71). Bu doğrultuda sosyoloji disiplini teorisyenlerinin gençlik olgusunu genel olarak toplumsal kurumlar, kategoriler, işlevler, çatışma, uyum gibi kavramlar ile ilişkilendirerek açıkladığı söylenebilir. Sosyolojik yaklaşımların gençlik olgusuna bakış açısı temel gençlik kuramları üzerinden değerlendirildiğinde ortaya çıkan kuramlar yapısal işlevsel, yapısal çatışmacı, sembolik etkileşimci ve alt kültür kuramlardır.

Yapısal işlevsel kuram, toplumu tanımlamada ilişki ve sistem kavramlarına vurgu yapar. Bu bağlamda ilgili kuram, toplumu birbiriyle ilişkili ve bütünleşmiş bir sistem

olarak ortaya koyar. Toplumsal yapıda meydana gelen değişimlerin tüm toplumsal ögeler gibi gençleri de etkileyeceğini öne sürer. Gençlerin, gençlik dönemlerinde sürdürdükleri sosyalleşme aracılığıyla toplumsal norm ve değerlere uyum gösterdiklerini ve böylece toplum ile bütünleşme sağladıklarını belirtir (Ulusoy ve arkadaşları, 2005; Görgün Baran, 2013: 12). Bu kurama göre toplumun bütünlüklü bir yapı olarak algılanması, bu yapı ile uyumsuzluk gösteren gençlerin sorun olarak algılanmasını beraberinde getirmektedir. Gençlerin yetişkin rolleri üzerinden toplumsallaşmasını sağlamak üzere öncelikle yaş değişkeninin toplumsal bir kategori olarak belirlenmesi ve bu doğrultuda tasnif edilmesi gerekiyordu (Doğan, 2015: 25). Yapısal işlevselci kurama göre yaş, toplumdaki rol ayrımı için önemli faktördür ve bu dönem gençler için yeni rollerine hazırlanma dönemi olarak görülmektedir. Bu açıdan, gençlere toplumla uyumlu olabilmeleri için yeni roller ve sorumluluklar yüklenerek sosyal ilişki becerilerinin geliştirilmesi önemsenir.

Yapısal çatışmacı gençlik kuramı, sosyo-ekonomik sorunların sebebi olarak bilimsel ve teknolojik değişimlerin beraberinde getirdiğı yapısal dönüşümleri ortaya koymaktadır. Bu yapısal dönüşümlerin toplumsal ilişkilerin değişmesine ve kültürel değerlerin farklılaşmasına yol açtığını belirtmektedir (Burcu 1998: 122). Bu kuram, gençlik sorunlarını sistemlerin genel sorunları ile ilişkili olarak ele almaktadır. Yapısal çatışmacılar, hızlı değişme ve gelişmelerin yaşandığı toplumlarda, gençlerin yetişkin rolleri kazanmasının giderek zorlaştığını ifade etmektedir. Değişim içinde olan sosyal bir sistemde genç bireyin yetişkin olmasını sağlayacak koşullar daha zorlaşmakta, teknolojik ve kültürel değişimlerle birlikte ortaya çıkan norm ve değerler toplum içinde gençleri birbirine uymayan ve çatışan değerlerle karşı karşıya bırakmaktadır (Deniz, 2014:29).

Sembolik etkileşim kuramının önde gelen temsilcilerinden Mead, bireylerin benliğinin, biyolojik ve psikolojik ben ile sosyolojik benin diyalektik bir ürünü olarak anlam kazandığı belirtmektedir. Bu çerçevede benlik kavramı, toplumsal yapının norm ve değerlerinin öğrenilerek içselleştirilmesini ya da bunlara öznel yorumun katılmasını ifade eder. Sembolik etkileşim kuramının temelini toplumsal ilişkiler oluşturmaktadır. Gençler içinde yaşadığı toplumun kültürel kodlarını öğrenirken kendi düşünce ve

değerlerini bu kodlarla harmanlayarak biçimlendirir ve böylece ait olduğu toplumun bir bireyi haline gelir. Bu bağlamda sembolik etkileşim kuramı, sosyolojik açıdan gençlerin kendini var etme süreçleriyle ilgilenmektedir. Gençler bir yandan toplumun normlarına yönelirken diğer taraftan kendi kurallarını oluşturmaktadır (Görgün Baran, 2013:14).

Alt-kültür kuramına göre gençler, toplumsal yapının kendilerine dayattığı kurallara, işleyişe ve değerlere karşı çıkararak kendi duygu ve düşünceleriyle şekillendirdikleri farklı bir yaşam deneyimi oluşturma yolunu seçerler. Oluşturdukları bu yeni yaşam tarzı, toplumun genel kurallarına ve değerlerine tamamen aykırı olabileceği gibi toplumun yaygın değerleri ve kültürü ile bazı benzerlikler de gösterebilir. Gençlerin alt-kültür oluşturma sürecinde teknolojinin etkisine vurgu yapan Doğan (1993), teknolojinin topluma getirdiği yeniliklere toplumun aynı hızda ve yeterlilikte cevap vermemesi sonucu oluşan boşluğun gençleri yeni değer ve yaşam tarzı arayışlarına sevk ettiğinden ve bu durumun sonucu olarak toplum içerisinde yeni alt-kültürler oluştuğundan bahseder.

Farklı disiplinlerin gençlik olgusuna bakış açısı incelendiğinde biyolojik yaklaşımların yaş odaklı tanımlamalara, psikoloji temelli yaklaşımların zihinsel süreçlere ve gencin bu yöndeki sorunlarına, sosyolojik yaklaşımların ise toplumsallık vurgusuna dayandığı söylenebilir (Doğan, 2015: 14).

2.1.2. Politika ve Gençlik Politikaları Kavramı

Politika kavramı planlanan ve tasarlanan amaçlara ulaşmak için izlenecek yolu gösteren bir araçtır. Politika, hedeflerin ne olduğunu ve bu hedeflere nasıl ulaşabileceğini gösterir. Politika bazen bir belge şeklinde karşımıza çıkabileceği gibi bazen ise sadece zihnimizde yer alan düşüncelerin bütünüdür (Acar, 2008).

Gençlik politikaları, genç nüfus grubu olarak tanımlanan kitlenin ihtiyaç duyduğu hizmetleri oluşturmak ve karşılaştıkları sorunları çözmek amacıyla geliştirilen hizmet ve uygulamalar bütünü olarak tanımlanabilir (Çoban, 2020: 7). Rystina ve Kussainova

(2014) ise gençlik politikasını, gençlerin yaşam kalitesini artırmaya yönelik bütüncül bir politikanın ayrılmaz bir parçası olarak ifade eder.

Gençlerin diğer paydaşlarla eşit şekilde/sürekli katılımını sağlayan bir politika oluşturma ve bu politikaları uygulama süreci gençlik politikası olarak adlandırılabilir (Kurtaran ve arkadaşları, 2008: 9). Çağdaş bir gençlik politikasının güncel toplumsal dinamiklere uygun olarak yapılanması çok önemlidir. İlgili literatür incelendiğinde gençlik politikası temelindeki çalışmaların 2000’li yıllardan itibaren giderek arttığı ve uluslararası kuruluşların konuya olan ilgisinin bu yıllarda daha fazla geliştiği söylenebilir. Bu çabalar gençlik politikalarının temel niteliklerini göstermesi açısından önemlidir (Acar, 2008: 5; Planas ve arkadaşları, 2014).

Gençlik politikasının ortak tanımlamalarından biri, gençlik politikasının genç vatandaşlara yönelik tüm girişimlerin toplamı, gençleri herhangi bir şekilde etkileyen her şey olduğu şeklindedir. Aslında bu tanımlamanın genişliği, günümüzde gençlik politikasının birçok farklı sektöre yayılmış olması ile bu alanda birçok farklı faktörün bulunmasının sonucudur. Bu açıdan bakıldığında yapılan bu geniş tanım, var olan durumun yalnızca bir özetidir veya genel sosyal politikanın belirli bir hedef kitle üzerindeki etkilerinin bir sonucudur. Gençlik politikasının hitap ettiği yaş aralığı ülkeden ülkeye değişmektedir. Dolayısıyla bu konuda evrensel bir yaş aralığından bahsetmek mümkün değildir. Gençlik politikası konusunda Avrupa iş birliğinin kılavuzu niteliğindeki Beyaz Kitap’ta belirtilen hedef kitle 15-25 yaş arası gençlerdir. Ancak bu yaş aralıkları tanımlamaları tüm ülkelerin ulusal gençlik politikası için geçerli değildir. Bu açıdan bakıldığında bazı Avrupa ülkelerinde çocuklar ve 24 yaşın üzerindeki bireyler de genç olarak kabul edilmektedir. Bu durum, bu ülkeler için çocuk politikası ile gençlik politikasını aynı şey yapmaktadır. Diğer bazı Avrupa ülkeleri çocuk politikası ile gençlik politikasını birbirinden ayırmaktadır. Bu ülkelerde çocuk politikası reşit olmayan kişilere, gençlik politikası ise ergen ve genç yetişkinlere uygulandığından söz konusu iki politika alanı belirli ölçüde farklılaşmaktadır (Ashing, 2009:7-8).

2.2. GENÇLİK POLİTİKALARININ GELİŞİMİ

Bu başlık altında gençlik politikalarının seyri ulusal ve uluslararası boyutuyla incelenmiş ve tarihsel süreç içerisinde hangi gelişimleri yaşadığı ile ilgili bilgiler paylaşılmıştır.

2.2.1. Uluslararası Boyutta Gençlik Politikalarının Gelişimi

16. ve 17. yüzyıllarda okulların yaygınlaşmaya başlamasına kadar çocuklar (5 ile 12 yaş arasında) usta-çırak ilişkisi içerisinde hayata hazırlanmışlar ve toplumsal hayat içerisinde kendilerinin bir meslek edinmesi sağlanmıştır. Bu süreç sonunda kısa sürede yetişkin hayatına dahil olmak durumunda kalmışlardır (Aytaç, 2012: 94).

Gençlik olgusunun günümüzdeki anlamına yakın ilk referansları 2. Dünya Savaşı sonrasında dayanmaktadır. 2. Dünya Savaşı sonrasındaki bolluk döneminde kolayca yüksek gelirli bir iş bulabilen ya da ailelerinin refah artışından faydalanarak yükseköğretim imkanından yararlanan Amerikalı genç kuşaklar modern gençlik olgusunun ilk referansları sayılabilir. Dönemin şirketlerinin hedef olarak seçtiği bu gençler, aileleri ile olan sosyo-ekonomik bağları zayıflayan, bu sayede geleneksel tüketim kalıplarına uymak zorunda olmayan ve iyi bir gelire sahip bir kesimi işaret etmekteydi. Televizyonun icadı ile kitle iletişim olanaklarından daha fazla yararlanan şirketler çeşitli pazarlama anlayışlarıyla, hedefi gençler olan “modalar, giyim-kuşam biçimleri, müzik, yeni tüketim biçimleri” üretmiştir. Gençlik, kendine özgü bir yaşam evresi olarak bu dönemde ortaya çıkmıştır (İnanır, 2005: 39).

Sanayileşme, kentleşme ve modernleşme ile birlikte, aile yaşamının farklı biçimleri ortaya çıkmıştır. Örneğin sanayileşme öncesi toplumlarda genç ve yetişkin arasında benzer aktiviteler ve görevler yerine getirilirken sanayileşme ve kentleşme ile beraber gençlerin ilgi, davranış ve faaliyet alanları birbirinden farklılaşmaya başlamıştır. Özellikle çeşitli mesleki becerileri kazandırmaya yönelik olan eğitim sistemi de nesiller arası sosyal farklılaşma sürecini desteklemiştir. Dolayısıyla yaşanan toplumsal gelişme

ve değişmeler neticesinde “gençlik dönemi” insan hayatının yeni bir evresi olarak ortaya çıkmıştır (Burcu, 1998: 120).

Avrupa’da gençlik politikası alanı diğer sosyal politika alanlarına göre gecikmeli olarak başlamıştır. Bu bağlamda, gençlik politikası konusundaki ilk çaba 1957 Avrupa Ekonomik Topluluğu Anlaşması (Roma Anlaşması) içerisinde kendine yer bulmuştur. Bu anlaşmanın 50. maddesinde; “Üye ülkeler, ortak program çerçevesinde genç işçilerin değişimini desteklemelidirler.” ifadesine yer verilmiştir. Daha sonra imzalanan Maastricht Anlaşması (1992) ise bu hükmü 126. maddeye taşımış ve “genç işçiler” ifadesi yerine ise “gençler” tanımı kullanmıştır. Bu süreç gençlik kavramının daha çok hukuksal tanımlamasına işaret eder. Bu hukuksal tanımlama sonrası gençlik politikası alanında gelişmeleri tetikleyen asıl olayların 1968 yılında Fransa’da başlayan ve dünyaya yayılan gençlik hareketleri olduğu savunulur. Lichfield (2008)’e göre, 1968 gençlik olayları politik bir devrim olmaktan çok sosyo-kültürel ve felsefi temeli olan bir devrimdir. Bu olaylar, Avrupa’da sosyo-ekonomik, kültürel ve politik alanlarda gençlerin taleplerini karşılamak ve onlarla ortak çalışmak için daha planlı ve kapsamlı politikaların uygulanması gerektiğini göstermiştir (aktaran Uslu, 2013: 21).

Avrupa’da başlayan ve sonrasında diğer ülkelerde yankı bulan 1968 gençlik olaylarından kısa bir süre sonra Avrupa Topluluğu ve Avrupa Konseyi, daha sonra gençlik politikası olarak tanımlanacak bir politika için öncü çalışmalara başlamıştır. Bu doğrultuda, Avrupa Topluluğu gençlik toplantıları düzenlerken, Avrupa Konseyi ise ilk Avrupa Gençlik Merkezi’ni Strazburg’da açmıştır. Bu dönemin güncel konuları yaşanan gelişmelerle paralel olarak radikalizm, devrim ve sosyal değişim odaklıdır ve gençler öncü kuvvet olarak görülmüştür. 1980’lere gelindiğinde ise politikaların odak noktası değişmiş ve Konsey-Komisyon tarafından gençlerle ilgili ele alınan konular genişletilmiştir. Değişen ve küreselleşen dünyada gençlerin kendileri hakkında alınacak kararlara katılımı sağlanarak topluma etki edebilmesi amaçlanmıştır. Bu çerçevede gençlerin talepleri ve yaşadığı sorunlar, kültürlerarası öğrenim bağlamı da dahil edilerek Uluslararası Gençlik Yılı (1985)’nda, üye ülkelerin gençlik bakanlarının katılım sağladığı Avrupa Konferansı’nda daha güçlü bir şekilde dile getirilmiştir (Uslu, 2013:22).

80'li yıllara gelindiğinde gençlik politikalarında belirgin ve aktif politik değişimler başlamıştır. Berlin Duvarı'nın yıkılmasını izleyen yıllarda da bu değişim devam etmiştir. Küresel gelişmeler ile birlikte Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği üye sayısında hızlı bir artış sağlanmıştır. Yaşanan bu gelişmeler Avrupa'da yaşayan gençlere yönelik politikalarda daha sistematik ve kapsamlı bir yaklaşım benimsenmesini zorunlu kılmıştır.

Avrupa düzeyinde, belirlenen gençlik politikaları ve öncelikler çerçevesinde yürütülmekte olan gençlik çalışmaları genel olarak Avrupa Konseyi ve Avrupa Komisyonu tarafından yönlendirilmekte ve idare edilmektedir. Avrupa Konseyi'nin gençlik alanındaki çalışmaları büyük oranda üyelerini ve kısıtlı da olsa Konsey dışındaki ülkeleri hedeflerken Avrupa Komisyonu'nun çalışmaları öncelikli olarak program ülkeleri ile komşu ülkeler başta olmak üzere tüm dünya ülkelerini hedeflemektedir. Bu açıdan Avrupa Konseyi daha geniş bir coğrafyaya hitap etmektedir (Certel ve Kurtaran, 2008: 200-201).

Uluslararası Gençlik Politikaları Kurumları

Avrupa kıtasında gençlik çalışmaları genel olarak iki kurum tarafından yürütülmekte, idare edilmekte ve yönlendirilmektedir. Bu iki kurum Avrupa Konseyi ve Avrupa Komisyonu'dur. Avrupa Konseyi'nin gençlik alanındaki faaliyetleri üyelerini ve kısıtlı da olsa Konsey dışındaki ülkeleri hedeflerken, Avrupa Komisyonu'nun çalışmaları öncelikli olarak program ülkelerini ve sonrasında tüm dünya ülkelerini hedeflemektedir (Şentuna, 2009).

Avrupa Konseyi'nin temel amacı, Avrupa çapında gençlik çalışmalarının belirlenmesi yoluyla, gençlik çalışmalarının yaygınlaşmasına ve niteliğinin artırılmasına katkı sağlamaktır. Avrupa Konseyi'nin belirlediği bu yaklaşımın en önemli göstergesi ise politika belirleme sürecinde kullandığı ortak yönetim ilkesidir. Avrupa Konseyi yapısı içerisinde gençler ile üye devlet temsilcilerinin birlikte belirlediği politikalar, gençler ile ilgili yaklaşımların içeriğini ve yönünü belirlemektedir (Avrupa Konseyi, 2009).

Avrupa Konseyi, gençlik politikalarında temel olarak, gençlerin aktif vatandaşlar olabilmeleri ve gençlerin aktif katılımını sağlama yolunda olumlu koşulları oluşturabilmeyi amaçlamaktadır. Avrupa Konseyi'ne göre bu durumu sağlayabilmek için gençlik politikası dört ana işlevi yerine getirmelidir. Bu işlevler şunlardır:

- Gençlerin iyilik halini garanti altına almak,
- Gençlere yeterince öğrenme imkânı sağlamak (formel, enformel ve formel olmayan),
- Gençlerin topluma katılımını teminat altına almak,
- Gençlerin katılımını güçlendirmek (Avrupa Konseyi, 2009).

Avrupa Komisyonu, Avrupa Birliği yapısı içerisinde yer alan ve gençlik çalışmaları yapılmasını destekleyen bir diğer kurumdur. Avrupa Komisyonu 1988 yılında ilk kez Avrupa'da gençlik çalışmalarını desteklemek üzere gençleri ve onların hareketliliğini amaçlayan “Avrupa İçin Gençlik Programı”nı uygulamaya başlamıştır. Bununla birlikte Avrupa Birliği 1989–1995 yılları arasında gençlik çalışmalarını desteklemek üzere birçok alanda somut girişimlerde bulunmuştur (Certel ve Kurtaran, 2008).

2001 yılından itibaren Avrupa Komisyonu, var olan Avrupa Birliği programlarının yetersizliğini fark edip gençlik alanındaki tartışmaların genişletilebilmesi için politik iş birliğinin geliştirilmesinin faydalı olabileceğini öngörmüş ve bu doğrultuda Gençlik İçin Beyaz Kitap ile AB Gençlik Politikalarını belirlemede temel alınacak kararlarını yürürlüğe koymuştur. Bu değişiklikler ve gelişmeler sayesinde, Avrupa Komisyonu gençlik alanında daha etkin, politik ve vizyon sahibi olmanın adımını atmıştır (Şentuna, 2009).

2.2.2. Ulusal Boyutta Gençlik Politikalarının Gelişimi

Ulusal gençlik politikası, yasama ve yürütmeye dair karar alıcı mekanizmaların genç nüfus için iyi yaşam koşullarını, imkanlarını ve hizmetlerini garanti altına almak yönündeki bir taahhüdü ve bu taahhüde yönelik fiili eylemleridir. Gençlik politikasının birden fazla odak noktası bulunabilir. Bunun yanında dar veya geniş kapsamlı olabilir.

Bir gençlik politikası her ne kadar öyle olması tercih edilse de illa ki özel bir strateji belgesi ile detaylandırılmak zorunda değildir. Gençlik politikasının bir bütün haline gelmesi aynı zamanda hükümetin gençleri ilgilendiren meseleleri nasıl ele aldığını belirleyen yerleşik bir dizi siyasi pratik hakkında ipucu verir. Bir gençlik politikasının (veya başka bir politikanın) herhangi bir mevzuata dayanması bir önkoşul değildir ve bu durum daha çok ulusal koşullara bağlıdır (Denstad, 2014: 19). Bahsedilen ulusal koşullar ülkenin gelişmişlik düzeyi, demokrasi kültürü, üyesi olduğu uluslararası kuruluşlarla ilişkisi, ülke yöneticileri ve meclislerinin ilgili mevzuatı düzenlemedeki yaklaşımları gibi durumları kapsamaktadır. Ulusal koşullar içerisinde, gençlik politikasının mevzuata dayanmasını zaruri gören devletler anayasa ve yasalarını bu yönde düzenlerken bunu bir zorunluluk veya öncelik olarak görmeyen devletler ise herhangi bir girişimde bulunmamaktadır. Bu noktada Türkiye Cumhuriyeti'nde gençlik yasası diye adlandırabileceğimiz bütünlüklü bir mevzuatın olmadığını, gençlere yönelik dağınık birtakım düzenlemeler olduğunu söyleyebiliriz. Türkiye Cumhuriyeti politika metinlerindeki gençlik odaklı düzenlemeler, bu çalışmada ilgili başlık altında irdelenmiştir.

Osmanlı Devleti döneminde II. Meşrutiyet'e kadar gençlerin politik inşası "itaatkarlık", "vatana bağlılık" kavramları içinde şekillenmiştir. Tanzimat Dönemi'yle başlayan modernleşme hamleleriyle özne durumuna gelmeye başlayan gençlik 1908 sonrası ise toplum içerisinde daha da belirgin bir olgu haline gelmiştir.

Modernleşme sürecinde Batı'daki gelişmeleri yakından takip eden Osmanlı Devleti, gençlik konusundaki modernleşme çabalarında, gençliğin zihnen ve fiziksel olarak "terbiye" edilmesini devletin görevlerinden biri olarak benimsemiştir. Batı'da gençlerin eğitime verilen önemi fark eden Osmanlı, devletin çöküşünü durdurmayı amaçlayan modernleşme faaliyetlerinde gençlerin eğitimini önemsemiştir (Lewis, 1998: 126; akt: Lüksü, 2009: 23). Bu doğrultuda III. Selim döneminden itibaren geleneksel eğitim sistemi değiştirilmeye çalışılmış ve modern eğitim kurumları oluşturulmaya başlanmıştır. Modern eğitim kurumlarının yaygınlaşması ise Tanzimat Dönemi ile gerçekleşmiştir. Güzel Sanatlar Akademisi, Ticaret ve Ziraat Okulları kuran Sultan İkinci Abdülhamid, ilk ve orta dereceli okullar, dilsiz ve kör okulları, kız meslek

okulları da yaptırmıştır. Vilâyetlere liseler, kazalara ortaokullar kurmuş, ilkokulları köylere kadar ulaştırmıştır (Türk Tarih Kurumu, t.y.).

Cumhuriyet'in ilan edilmesi ve ulus devletinin kurulması sürecinde temel amaç, Cumhuriyet'i ve Cumhuriyet değerlerini benimsemiş, içselleştirmiş, onu koruyacak ve geliştirecek ideal vatandaşlar ve bu yönde bir bilinç oluşturmaktır. Bu bağlamda gençlerden beklenen şey Cumhuriyet ideolojisine sadık kalarak onu korumak ve kollamaktır. Bu yönüyle, ilgili dönemde görev ve sorumlulukları bağlamında gençlik, sadece bir yaş dilimine mensup olmayı değil aynı zamanda ideal uğruna çalışmayı ve çabalamayı işaret etmektedir (Feyzioğlu, 1985). Cumhuriyet Dönemi'nde ideal gencin temel özelliklerinden biri de Türk vatani ve ulusu uğruna çalışmak olmuştur.

Cumhuriyet Dönemi'nde gençlerin bedenlerinin eğitimi devletin kurucu elitlerinin önemli misyonlarından biridir. Bu misyonun toplumsal karşılığını inşa etmenin önemini fark eden yöneticiler bu doğrultuda spor ve beden eğitimi konusuna ağırlık veren uygulamalara girişmişlerdir. Bu çaba doğrultusunda Osmanlı'nın spor politikalarının yetersizliğinden bahsedilerek çelimsiz, zayıf bir gençlik profili çizilmiş ve Cumhuriyet ile birlikte bu durumun tersine çevrileceği vaat edilmiştir (Akın, 2004).

Cumhuriyet'in ilk yıllarında beden terbiyesinin milli bir sorumluluk olarak görüldüğünün göstergesi olan önemli bir gelişme 1938 tarihli Beden Terbiyesi Kanunu'dur. Bu kanunun 4. maddesi ile gençlere fiziki egzersizlere yapma ve boş zamanlarında gençlik kulüplerine katılma yükümlülüğü getirilmektedir. Kanun bedeni güçlendirip güzelleştirmeyi ve gençleri hayat mücadelesine hazırlamayı amaçlamaktadır. Cumhuriyet Dönemi'nin sağlıklı nesiller yetiştirme yönündeki çabası nüfus politikaları ile de bağlantı kurularak dönemin gençlere yönelik yayınlarında ele alınmıştır. Bu dönemdeki genel bakış açısı ülkenin geleceği ve bekasının genç neslin sağlıklı olmasıyla ilişkilendirilmesi yönündedir. Bu bağlamda bulaşıcı hastalıklardan korunma, hijyenin önemini vurgulama, alkol ve tütün gibi bağımlılık yapan maddelerden uzak durulmasına dair öğütler ve bilgilendirici metinler dikkat çekmektedir (Tanğ, 2017: 176).

Yeni ulus devlet, Cumhuriyet öncesi uzun süren savaş dönemi nedeniyle genç ve dinamik nüfusunun önemli bir kısmını kaybetmiş olduğu için, nüfus politikalarının merkezine doğum artışını teşvik etmeye yönelik girişimleri yerleştirmiştir. Bu amaç doğrultusunda anne ve baba olma övülmüş, biyolojik üreticiler olarak genç kızlar anne olma kapasiteleri açısından tanımlanmıştır (Tanğ, 2017: 176).

Gençler, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan 1950'li yıllara kadar geçen sürede, yeni kurulan ulus devletin emanet edileceği, değerlerin yaşatılacağı ve taşınacağı bir grup olarak görülmekteydi (Neyzi, 2001). 1950'li yıllara gelindiğinde ise gençlik politikası oluşturma yönünde birtakım çabaların ortaya çıktığı söylenebilir. Bu durum, İkinci Dünya Savaşı sonrası oluşan ulusal ve küresel gelişmelerin gençliğin görünürlüğü üzerindeki etkisine bağlanabilir. Bu süreçte oluşturulan ilk politikalar birtakım değişikliklere uğrayarak günümüze kadar gelmiştir.

Neyzi (2001: 412-419), 1960-1980'ler boyunca gençliğin, toplumsal söylemde ulusal çıkarlara bir tehdit olarak yeniden inşa edildiğinden bahseder. Bu yıllarda gençlik topluma karşı temel bir tehdit olarak algılanmış ve isyankâr olarak nitelendirilmiştir. Yine bu yıllarda gençlik, sağ ve sol ideolojiler arasında bölünmüş ve dünyadaki benzer toplumsal hareketlerden etkilenen Türkiye'deki gençler arasında birtakım gruplaşmalar ve çatışmalar yaşanmıştır. Toplumsal barışın bozulduğu bu yılların sonunda 1980'de Türkiye'de demokrasi kesintiye uğramış ve birkaç yıllık aradan sonra yeni bir Anayasa ile parlamenter demokrasi yaşamına devam etmiştir (Acar, 2008:7).

1950'li yıllarda gençler için paternalist politikalar üretilirken bu politikalar 1980 sonrası "gençler bizim geleceğimizdir" anlayışına evrilmiştir. Bu açıdan Lüküslü'nün (2009) yaptığı "Osmanlı'da modernleşme hareketlerinden itibaren (tıpkı diğer modernleşme serüvenlerinde olduğu gibi) gençlik, geleceği inşa etmenin bir yolu olarak görülmüş ve devleti kurtarma misyonu verilen bir genç kuşak devlet eliyle inşa edilmiştir" tespiti son derece önemlidir. 20. yüzyılın son çeyreğinde Türkiye'de yaşanan askeri darbe olayı ve siyasi gelişmeler bu yıllarda gençlik alanında devletin rolünü önemli ölçüde artırmıştır.

1980 sonrasında ekonomik, sosyokültürel ve politik açılardan önemli değişimler geçiren Türkiye’de, dönemin gençliğinin de bu değişimlerden etkilendiği söylenebilir. Bu dönem gençliği, özellikle entelektüeller tarafından darbe rejiminin ortamında yetişmiş, bastırılmış, apolitik ve depolitize bir gençlik olarak tanımlanır. Yine bu dönem gençliği küreselleşmenin etkilerinin artarak yaşandığı, medyanın, internetin gelişmiş olduğu bir ortamda büyüyen, konuşma ve yaşayış tarzı olarak “Amerikanlaşma” yaşayan bir gençlik olarak tanımlanır ve eleştirilir (Lüküslü, 2009: 120).

Alemdaroğlu’na (2005) göre 1980 askeri darbesini izleyen dönemde yetişen gençlerin içinde bulunduğu ortam hem siyasal akıl yürütmeyi engelleyen ve katılımı yasaklayan otoriter bir yapıdaydı hem de serbest pazar ekonomisinin sunduğu değerlere bağlı olarak özgürlük yanılımasına sahipti. Devletin otoriter politikaları yanında, 1970’lerin sonundaki siyasi şiddet ve devletin bu şiddeti bastırma şeklini deneyimleyen çoğu anne-baba, gençlerin siyasete karşı ilgisiz büyümesine neden olmuştur. Yine Alemdaroğlu’na göre 68 kuşağının üyeleri çocukları için iyi bir eğitimden (Türkiye standartlarında takılmadan sınıf geçme, üniversite sınavında başarılı olma ve en az bir yabancı dil öğrenme anlamına gelir) fazlasını amaçlamamışlardır.

Bugüne gelindiğinde ise gençlik politikaları ve hizmetlerinin oluşturulma ve yürütülme sürecinde geçmiş süreç ve deneyimlerin etkisi olmakla birlikte gelişen ve değişen dünya düzenine ayak uydurulmaya çalışıldığı söylenebilir. Bu bağlamda 2000’ler sonrası Avrupa Birliği ile ilişkiler politikalar ve hizmetleri etkileyen en önemli unsur olmuştur. Karataş ve arkadaşları (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırmada Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerinin Türkiye sosyal politikasına etkilerine yer verilmiştir. İlgili araştırmada, Türkiye’de kadın, yaşlı, çocuk ve engelli alanlarındaki düzenlemelerin Türkiye-AB ilişkilerine bağlı olarak dinamik bir şekilde değiştiği güncel örneklerle açıklanmıştır. Sonraki bölümlerde yer verileceği üzere Avrupa Birliği ile ilişkiler ve uluslararası kuruluşlarla yapılan iş birlikleri, gençlerin taleplerini ön planda tutan ve gençleri karar alma süreçlerine dahil etmeye çalışan düzenlemelerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu düzenlenmelerin gençlere ne kadar “dokunduğu” ise katılımcı anlatıları çerçevesinde araştırmanın bulguları kısmında analiz edilmiştir.

2.3. GENÇLİK POLİTİKALARI METİNLERİ

Bu bölüm içerisinde ulusal ve uluslararası düzeyde var olan gençlik politika metinleri incelenmiş ve bu metinlerde gençliğin nasıl ele alındığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda uluslararası politika metinleri olarak Roma Antlaşması (1957), Maastricht Antlaşması (1992), Lizbon Stratejisi (2000) gibi politika metinleri incelenmiştir. Ulusal boyutta ise hukuki düzenlemeler, kalkınma planları ve hükümet programları ele alınmıştır.

2.3.1. Uluslararası Sözleşme ve Belgelerde Gençlik Politikaları

Gençlik politikası konusundaki ilk çaba 1957 Avrupa Ekonomik Topluluğu Anlaşması (Roma Antlaşması) içerisinde kendine yer bulmuştur. Roma Antlaşması (1957), sosyal politika kapsamında çok az sayıda hüküm içermektedir. Bu antlaşma çerçevesinde sosyal politika, esas olarak ortak pazar kapsamında işçilerin serbest dolaşımı ve yerleşme serbestliği ilkesinin hayata geçirilmesi anlamında düşünülmüştür (Yazıcı, 2016). Bu doğrultuda gençlik kavramı anlaşmanın 50. maddesinde “Üye ülkelerin, ortak program çerçevesinde genç işçilerin değişimini teşvik etmelerine” dair bir madde ile kendine yer bulmuştur.

Maastricht Antlaşması, Avrupa Ekonomik Topluluğunu kuran Antlaşmayı (Roma Antlaşması) değiştirmekte ve onu artık Avrupa Topluluğu diye isimlendirmektedir. Maastricht Antlaşması, Roma Antlaşmasının ekonomi odaklı yapısını geliştirmekte ve ekonomik politika ile sosyal politika arasında bazı yeni dengeleri sağlayacak değişimler ortaya koymaktadır (Delorme, 1997: 376).

7 Şubat 1992 tarihinde imzalanan ve Avrupa Birliği’ni kuran antlaşma olarak kabul gören Maastricht Antlaşmasıyla gençlik alanını da içerecek şekilde AB politikalarının kapsamı genişletilmiştir. Bu araştırma kapsamında ele alınan konu gençlik politikaları olduğu için bu başlık içerisinde anlaşmanın bu boyutunu ilgilendiren maddelere yer verilmiştir.

Maastricht Antlaşması ile Topluluğun ortak politika ve müdahale alanına, eğitim ve mesleki eğitim dahil edilmiştir. “Eğitim, mesleki eğitim ve gençlik” başlığı altında yer verilen bu yeni politika ve uygulama alanlarıyla Topluluğun mesleki eğitime yönelik faaliyetlerine yeni bir yasal kimlik kazandırılması amaçlanmıştır. Maastricht Antlaşması’nın 118. Maddesinde Komisyon’un, sosyal sorunlara ilişkin görevleri arasında, üye ülkeler arasında mesleki eğitim ve mesleki ilerleme eğitimi konularında iş birliğinin sağlanması olduğu belirtilirken, 126 ve 127. maddelerin ortak başlığı “Genel ve mesleki eğitim ile gençlik” şeklinde yer almıştır (Karaman, 2002: 17-18).

Maastricht Antlaşması temel olarak üye ülkelerin eğitim-öğretim ve kültürel hareketliliğini geliştirmesini hedeflemektedir. Bunun yanında üye ülkelerin eğitim sistemlerine dair deneyim ve bilgi alışverişinin gerçekleşmesinin önemine vurgu yapılmıştır (Avrupa Birliği Başkanlığı, 2022). Bu yönüyle değerlendirildiğinde Roma Antlaşması’nda genç işçilerin değişimi boyutuyla ele alınan gençlerin Maastricht Antlaşması ile eğitim-öğretim hareketliliği boyutuyla ele alındığı söylenebilir. Bu durum tarihsel süreç içerisinde gençlere bakış açısındaki değişimin de bir göstergesi niteliğindedir. 1950’li yıllarda aktif iş gücü olarak görülen ve bu yönde değerlendirilen gençlere yönelik bakış açısının 21.yüzyıla yaklaşılana dönemde değişikliğe uğradığı görülmektedir. Gençlik bu dönemde, yaşanan toplumsal değişimlerin de sonucu olarak “eğitim-öğretim” olgusuna verilen önem ile formel eğitim-öğretim süreçlerinin içerisinde olması gereken bir toplumsal kategoriye dönüşmüştür.

2000 yılında kabul edilen Lizbon Stratejisi’nin temel amacı, Avrupa eğitim sistemini bilgi toplumunun gereksinimleri doğrultusunda geliştirmek, Avrupa’nın ekonomisini modern şartlara uygun hale getirmek ve Avrupa ekonomisinin dünya pazarındaki diğer ülkelerle rekabet edebilmesini sağlamaktır. Bu doğrultuda Lizbon Stratejisi bilimsel araştırma, eğitim ve mesleki eğitim gibi birçok alanı kapsayacak şekilde tasarlanmıştır. 2010 yılında gerçekleştirilen Avrupa Konseyi Lizbon toplantısında AB ülkelerini kapsayacak şekilde birtakım hedefler belirlenmiştir. Genel itibarıyla eğitim, istihdam ve uyum süreçlerine vurgu yapılan hedefler şu şekilde ifade edilmiştir: “Dünyadaki rekabet gücü en yüksek ve dinamik bilgiye dayalı, aynı zamanda daha iyi iş olanakları ve daha

geniş kapsamlı sosyal uyum içeren sürdürülebilir büyüme kapasitesine sahip bir ekonomi haline gelme” (Fontaine, 2007’den akt. Sağlam ve arkadaşları, 2011: 96).

Lizbon Stratejisi’nde bilgi teknolojilerine dayalı, nitelikli ve daha fazla istihdamın sağlanması temel amaç olarak belirlenmiştir. Bu strateji belgesi yenilik yaratmanın ve teknolojik gelişmelerin ekonomi üzerindeki olumlu etkisini ön plana çıkarmaktadır. Bunun yanında, küresel rekabet gücünün Ar-Ge ve bilgi teknolojileri alanlarında fark yaratılmasıyla elde edilebileceğinin farkındadır. Strateji oluşturulurken Avrupa Birliği politikalarının odak noktasının insan olduğu fikrinden hareketle “insana yatırım yaparak aktif refah devleti” anlayışını temel alan sosyal bir model benimsenmiştir (Çapanoğlu, 2010).

2000 yılında imzalanan Lizbon Stratejisi’nin istenilen sonuçları vermemesi neticesinde 2005 yılında bu metin revize edilmiştir. Büyümenin ve istihdamın artırılması için 2005 yılında kabul edilen “Yenilenmiş Lizbon Stratejisi” kapsamında, Avrupa Sosyal modelini yeniden şekillendiren Sosyal Gündem (2005–2010), Avrupa Birliği istihdam ve sosyal politikalarının genel çerçevesini belirlemiştir. Bu gündem çerçevesinde herkese eşit şartlar ve iş olanakları sağlanması ile AB’nin büyümesi ve istihdam artışından herkesin yararlanması hedeflenmiştir. Bu hedefler doğrultusunda sözleşme içerisinde işverenin istihdam süreçlerinde uygulayacağı kurallar, çalışma sürelerinin düzenlenmesine ilişkin mevzuat, istihdamdaki gençlerin korunması, işçilerin başka bir üye devlette çalışması halinde dikkat edilmesi gereken kurallar ve kısmi çalışmaya ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Lizbon Stratejisi Belgesi genç olgusuna istihdam odaklı bakan bir belgedir. Bu doğrultuda, gençlerin istihdam süreçlerinde korunması ve gençlere öncelik tanınmasını tavsiye etmesi yönüyle önem arz etmektedir.

Avrupa Konseyi 2009 yılında, gençlik alanındaki iş birliğine ilişkin yenilenen çerçeve üzerine bir karar almış ve bu karar Avrupa Birliği ülkeleri arasındaki iş birliğini güncellemiştir. AB Gençlik Stratejisi (2010-2018) olarak ifade edilen belgenin temel amacı, gençlere daha iyi eğitim ve istihdam fırsatları sunulması, gençlerin aktif vatandaşlık bilincinin, sosyal uyumunun ve gençler arasındaki dayanışmanın artırılmasının sağlanmasıdır. Bu strateji belgesinde, gençlik çalışmasının sosyo-kültürel,

politik ve eğitimle ilgili boyutları olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca gençlik çalışmalarının desteklenmesi ve geliştirilmesi gerektiğine yer verilmiştir (Avrupa Konseyi, 2009).

AB Gençlik Stratejisi (2019-2027), AB Konseyi'nin 2018 yılında kabul ettiği ve diğer strateji belgelerindeki gibi AB'nin gençlik politikası alanındaki iş birliklerinin ve hedeflerinin ortaya konulduğu bir belgedir. Bu bağlamda strateji belgesinde yer alan genel amaçlar şu şekilde ifade edilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2018):

- Gençlerin kendi yaşamlarının mimarı olmalarını sağlamak, kişisel gelişimlerini ve özerklik içinde büyümelerini desteklemek, değişen dünyada karşılımlarına çıkabilecek sorunlarla başa çıkabilmeleri için yaşam becerileri geliştirmek,
- Gençlerin AB değerlerinden ve Avrupa kimliğinden ilham alan birer aktif vatandaş olmalarını sağlamak,
- Gençler için istihdam, eğitim, sağlık ve sosyal içerme başta olmak üzere tüm alanlarda politikalar geliştirmek ve bu politikaların gençler üzerindeki olumlu etkisini artırmak,
- Gençlik yoksulluğunun ve her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve gençlerin sosyal uyumlarını teşvik etmek.

2.3.2. Ulusal Metinlerde Gençlik Politikaları

Çalışmanın bu bölümünde, Türkiye'de çeşitli kurum, kuruluş ve otoritelerce kabul edilmiş gençlik politika ve hizmetlerine yönelik hukuki düzenlemelere yer verilmiştir.

2.3.2.1. Hukuki Düzenlemelerde Gençlik Politikaları

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 58. Maddesi

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 58. maddesi doğrudan gençlere yönelik bir içeriğe sahip olması yönüyle önemlidir. Bu madde "Devlet, İstiklal ve Cumhuriyetimizin emanet edildiği gençlerin müspet ilmin ışığında, Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan

kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetiştirme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri alır. Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır” şeklindedir. Görüleceği üzere bu madde ile devlete yüklenen sorumluluklar daha çok tedbir almaya yöneliktir. Bu tedbirler, Devletin devamlılığını sağlamaya ve gençleri zararlı bazı alışkanlıklardan korumaya yöneliktir.

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 10.07.2004 tarihinde kabul edilerek 25531 sayılı Resmi Gazete ile yürürlüğe girmiştir. Bu kanunun amacı, büyükşehir belediyesi yönetiminin hukukî statüsünü düzenlemek, hizmetlerin plânlı, programlı, etkin, verimli ve uyum içinde yürütülmesini sağlamaktır. Bu kanunun çalışmamızla ilgili kısmı ise bu kanunun, belediyelerin sosyal hizmetler alanındaki çalışmalarına dair de referanslar içermesidir. Kanunun 7. maddesinin 1. fıkrasının v bendi “Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksekokullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile iş birliği yapmak” şeklindedir. Görüleceği üzere kanunda yer alan bu madde ile büyükşehir belediyelerine birtakım görev, yetki ve sorumluluklar yüklenmiştir. Kanun maddesi incelendiğinde belediyelerin sunacağı sosyal hizmetlerin yararlanıcıları arasında gençlere de yer verildiği görülmektedir. Bu bağlamda Kesgin (2016: 162-163), belediyelerce sunulan sosyal hizmetlerin çeşitliği, kalite ve etkinliğinin belediyelerin büyüklüğüne, sahip olduğu kaynaklara ve hizmet sunulan toplumun özelliklerine göre değişebileceğini ifade etmekle birlikte belediyelerin gençlere yönelik olarak; zararlı alışkanlıklar ve madde bağımlılığının önlenmesi, meslek edindirme eğitimi, gençlik merkezleri kurulması, eğlence ve spor alanları yapılması, sosyo-kültürel etkinlikler düzenlenmesi gibi çalışmalar yürüttüğünden bahseder.

5393 Sayılı Belediye Kanunu

Büyükşehir belediyeleri dışındaki belediyelerin görev, yetki ve sorumluluklarını belirleyen bu kanun 03.07.2005 tarihinde kabul edilmiş ve 25874 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanunun çalışmamızla ilgili olan kısmı belediyelerin görev ve sorumluluklarının düzenlendiği 14. Madde ve sosyal hizmetlere ilişkin düzenlenmelerin yer aldığı diğer maddelerdir¹ (m.38, m.60, m.77).

5393 sayılı kanunun 14. maddenin a fıkrasında; Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla “...konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yükseköğrenim öğrenci yurtları, sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır” ifadesi yer almaktadır. B fıkrasında ise “Gerektiğinde, sporu teşvik etmek amacıyla gençlere spor malzemesi verir, amatör spor kulüplerine ayni ve nakdî yardım yapar ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan öğrencilere, sporculara, teknik yöneticilere ve antrenörlere belediye meclisi kararıyla ödül verebilir” şeklinde bir maddeye yer verilmiştir. Kanun metninin devamında belediye başkanının görev ve yetkilerinden biri olarak “Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilere yönelik hizmetleri yürütmek ve engelliler merkezini oluşturmak (m. 38/n)” ifadesine yer verilmiştir.

Kanunun 60. Maddesinde belediye giderleri içerisinde “Dar gelirlili, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar (m. 60/i)” a yer verilmiştir. Kanunun 77. maddesinde ise belediye hizmetlerine gönüllü katılımına ilişkin olarak “Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, engellilere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular” şeklinde bir düzenleme mevcuttur.

¹ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>

Belediye Kanunu ve Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun ilgili kurumlara gençlerin biyopsikososyal gelişimlerini sağlamaya yönelik faaliyetler yürütme sorumluluğu yüklediği görülmektedir.

638 sayılı Gençlik ve Spor Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarının düzenlendiği bu kararname gençlere yönelik olması boyutuyla önemlidir. Kararnamenin ikinci maddesinde Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın görevleri şu şekilde belirtilmiştir:

- Gençliğin kişisel ve sosyal gelişimini destekleyici politikaları tespit etmek, farklı genç gruplarının ihtiyaçlarını da dikkate alarak gençlerin kendi potansiyellerini gerçekleştirebilmelerine imkân sağlamak, karar alma ve uygulama süreçleri ile sosyal hayatın her alanına etkin katılımını sağlayıcı öneriler geliştirmek ve bu doğrultuda faaliyetler yürütmek, ilgili kurumların gençliği ilgilendiren hizmetlerinde koordinasyon ve iş birliğini sağlamak,
- Gençliğin ihtiyaçları ile gençliğe sunulan hizmet ve imkânlar konusunda inceleme ve araştırmalar yapmak ve öneriler geliştirmek, gençlik alanında bilgilendirme, rehberlik ve danışmanlık yapmak,
- Gençlik çalışma ve projelerine ilişkin usul ve esasları belirlemek.
- Gençlik çalışma ve projeleri yapmak, bu çalışma ve projeleri desteklemek, bunların uygulama ve sonuçlarını denetlemek,
- Spor faaliyetlerinin plan ve program dâhilinde ve mevzuata uygun bir şekilde yürütülmesini gözetmek, gelişmesini ve yaygınlaşmasını teşvik edici tedbirler almak,
- Spor alanında uygulanacak politikaları tespit etmek ve uluslararası kuralların ve talimatların uygulanmasını temin etmek,
- Mevzuatla Bakanlığa verilen diğer görev ve hizmetleri yapmak.

Bu kararname, Türkiye Cumhuriyeti'nde gençlere yönelik hizmet sunma gayesinde olan ve gençleri odak noktasına yerleştiren temel bakanlık olan Gençlik ve Spor Bakanlığı teşkilatını düzenlemesi açısından kapsamlı bir hukuksal metindir. Metin içerisinde bakanlığın teşkilat yapısına ilişkin düzenlenmelerin yanı sıra Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi'nin hazırlanması ve gençlik merkezlerinin kurulması gibi konularda da birtakım hükümler bulunmaktadır.

Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi (2013)

Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi, 638 sayılı Gençlik ve Spor Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 18. maddesi gereğince hazırlanmıştır. Bu madde şu şekildedir: “Gençleri ve sporu doğrudan veya dolaylı etkileyen politika ve faaliyetleri yürüten kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyon ve iş birliğinin sağlanması amacıyla, Bakanlık tarafından hazırlanarak Bakanlar Kurulunun onayına sunulur. Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi en geç dört yıllık dönemler itibarıyla gözden geçirilerek güncellenir. Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesinin güncellenmesinde ilgili kamu kurum ve kuruluşları, spor federasyonları ile sivil toplum kuruluşlarından gelen öneriler dikkate alınır.”

Gençlik ve spor alanında ortak bir anlayış, vizyon, politika ve hedeflere ulaşma, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları ve diğer paydaşların hizmet ve faaliyetlerinde koordinasyon ve iş birliğini sağlama amacıyla, gençlik ve spor alanında ulusal düzeyde bir kılavuz olacak Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi 2013 yılında hazırlanmıştır.

Kent Konseyi Yönetmeliği

Kent konseyi, merkezi yönetimin, yerel yönetimin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve sivil toplumun ortaklık anlayışıyla hemşehrilik hukuku çerçevesinde bulunduğu; kentin kalkınma önceliklerinin, sorunlarının, vizyonlarının sürdürülebilir

kalkınma ilkeleri temelinde belirlendiği, tartışıldığı, çözümlerin geliştirildiği ortak aklın ve uzlaşmanın esas olduğu demokratik yapılar ile yönetim mekanizmalarını ifade eder.

08.10.2006 tarihinde 26313 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kent Konseyi Yönetmeliği’nin amacı; kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım, yönetim ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışan kent konseylerinin çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir. Bu yönetmelik içerisinde kent konseylerinin görevlerine 6. maddede yer verilmiştir. 6. maddenin 6. bendinde ise gençleri de kapsayıcı bir şekilde şöyle denilmektedir: Kent konseylerinin görevi “Çocukların, gençlerin, kadınların ve engellilerin toplumsal yaşamdaki etkinliklerini arttırmak ve yerel karar alma mekanizmalarında aktif rol almalarını sağlamak” tır.

Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetleri Hakkında Yönetmelik

3.3.2015 tarihinde yayımlanan 29284 sayılı Resmi Gazete ile yürürlüğe giren bu yönetmeliği amacı, yoksulluk içinde olup temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ve hayatını sürdürmekte güçlük çeken çocuk ve gençlerin bakımı konusunda ailelerin desteklenmesi amacıyla verilecek sosyal ve ekonomik destek hizmetine ilişkin esas ve usullerin düzenlenmesidir. Bu yönetmelik ile yardıma muhtaç olduğu tespit edilen ailelerin çocukları ile haklarında korunma/bakım tedbiri kararı alınmış ve reşit olarak sosyal hizmet kuruluşlarından ayrılan gençlere yapılan sosyal ve ekonomik destek hizmetleri ile evlenme yardımına ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

Türkiye Ulusal Ajans’ının Kurulmasına Yönelik Mevzuat

Türkiye Ulusal Ajansı eğitim, gençlik ve spor alanlarındaki Avrupa Birliği programlarını en etkin şekilde yürüterek Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ile kurum ve kuruluşlarının bu programlardan azami şekilde istifade etmelerini temin etme amacıyla faaliyet gösteren bir kurumdur. Bu doğrultuda Türkiye’deki gençler/gençlik çalışanları,

eğitim alanlar/verenler ile kurum/kuruluşlar için öğrenim hareketliliklerine, projelere, gönüllülük hareketlerine ve yaygın öğrenme temelli gençlik aktivitelere destek ve hibe sağlar.

Türkiye 1999 Helsinki Zirvesi'nde Avrupa Birliği'ne adaylık sürecinin başlaması ile topluluk programlarından yararlanmaya başlamıştır. Türkiye'nin AB programlarından yararlanmasını sağlayacak olan ve taraflarca 26 şubat 2002 tarihinde imzalanmış olan ereve Anlaşmayı onaylayan 4763 sayılı Kanun TBMM tarafından görüşülerek uygun bulunmuş ve 28 Haziran 2002 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Anlaşmanın içeriği ve dayandığı Bakanlar Kurulu Kararı ise gerekli imzaların tamamlanmasından sonra 1 Eylül 2002 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Türkiye'de "Ulusal Ajans" görevini üstlenmek üzere Ocak 2002 tarihinde Bakanlar Kurulu Kararı ile Devlet Planlama Teşkilatı bünyesinde Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Dairesi kurulmuştur.

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Türkiye Ulusal Ajansı), 6 Ağustos 2003 tarihli, 25191 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 540 sayılı Kanunla² kurulmuş olup tüzel kişiliğe sahip idar ve mal özerkliğe sahip bir kuruluştur. Başkanlık 2011 yılında 634 sayılı KHK ile Avrupa Birliği Başkanlığı'nın ilgili kuruluşu olmuştur.

Daha sonraki yıllarda (2018) Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı'nın 4 no'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Dışişleri Bakanlığı'nın bağlı kuruluşu olan Avrupa Birliği Başkanlığı'nın kuruluşu olması yönünde karar alınmıştır.

2003 yılında pilot uygulamalara başlayan Ulusal Ajans 1 Nisan 2004 yılında AB Eğitim ve Gençlik Programlarının tam yesi haline gelmiştir ve 2006 yılına kadar süren Socrates, Leonardo da Vinci ve Gençlik adlarıyla bilinen topluluk programlarını yürütmeye başlamıştır. 2007-2013 dönemi içerisinde Hayat Boyu ğrenme ve Gençlik Programları da Türkiye Ulusal Ajansı tarafından başarıyla yrtlmştir. 2014-2020

² Devlet Planlama Teşkilatı Kuruluş ve Görevleri Hakkında KHK'da Değişiklik Yapılması Hakkında 4968 sayılı Kanun

yıllarını kapsayan yeni program, Erasmus+ Programı da yine Türkiye Ulusal Ajansı unvanıyla, AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı tarafından yürütülmektedir (<https://www.ua.gov.tr/>).

2.3.2.2. Kalkınma Planları ve Hükümet Programlarında Gençlik Politikaları

Türkiye Cumhuriyeti'nde gençlik politikalarına dair bir diğer politika belgesi ise Beş Yıllık Kalkınma Planlarıdır. Kalkınma Planları, beş yıllık dönemler için hazırlanmakta olup, Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda nasıl yönetileceğine dair bir paradigma ve temel çerçeve sunmaktadır. Diğer birçok gelişmiş ülkede olduğu gibi Türkiye'de de gençler ulusal kalkınma, gelişme ve büyümenin önemli bir unsuru olarak görülmektedir. Türkiye'nin sahip olduğu genç nüfusa bağlı demografik gücü, gençlerin kalkınma planlarında yer almasını sağlamış ve kalkınma planlarının hedeflerine ulaşmasında tetikleyici gücü oluşturmuştur.

Beş Yıllık Kalkınma Planları incelendiğinde gençliğin ele alınış biçiminin yıllar içinde farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu planlarda, gençliğin ülke için önemi vurgulanmakla birlikte gençlik sorunlarına yönelik somut çözüm stratejileri genellikle görülmemektedir. Kalkınma planlarının genelinde, daha çok gençlerin boş zamanlarının değerlendirilmesi ve gençlerin sportif faaliyetlere katılımının sağlanması gibi konular öne çıkmaktadır. Buna karşın gençleri ilgilendiren konular bir bütün içinde yer almamakta ancak eğitim, sağlık, gibi sektör raporlarında ele alınmaktadır. Bir başka deyişle, kalkınma planlarında gençliğin sektörel temelli ele alındığı görülmektedir. Dahası, 5.6.7 ve 8. Beş Yıllık Kalkınma Planları incelendiğinde, kalkınma planlarında gençlikle ilgili genel ve kapsayıcı bir öngörünün bulunmadığı ortadadır. Bunun yanında bir planda yer alan hedeflerin bir sonraki plan sürecinde genellikle gerçekleşmediği görülmektedir (Acar, 2008: 6).

9. Kalkınma Planı'nda (2007-2013) gençlere veya gençlik olgusuna özel bir başlık bulunmamaktadır. Plan içerisinde yer alan bazı maddeler gençlere yöneliktir. Örneğin 230. maddede "Ekonominin ve işgücü piyasasının taleplerine cevap verecek ve özellikle gençlerin istihdam edilebilirliğini artıracak yeni mekanizmalara ihtiyaç bulunmaktadır"

ifadesi yer almaktadır. 272. maddede ise toplumsal değişim sürecinin gençler üzerindeki etkisinden bahsedilmiştir: “Giderek hızlanan değişim süreci aile ve toplum içi kültürel ve sosyal ilişkileri de olumsuz etkilemiştir. Kitle iletişim araçlarının çeşitlenmesi, aile içi iletişimde geleneksel yöntemlerin dışına çıkılamaması ve eğitim sisteminin aşıl原因an sorunları gençlerin aileden kopma, toplumsal sorunlara duyarsızlaşma, ümitsizlik ve özgüvensizlik gibi sorunlarını ve bunun sonucunda şiddete eğilimini artırmıştır”. Gençlere istihdam boyutuyla yer verilen 568. maddede iş gücü piyasasında zorluklarla karşılaşan kadınlar, gençler, uzun süreli işsizler, özürümler ve eski hükümlüler için fırsat eşitliğinin sağlanma hedefinden bahsedilmiştir. Bunu yanında, bu maddede gençlerin iş gücü piyasasında deneyim kazanmalarını sağlayıcı programlar geliştirilme hedefine de değinilmiştir. Gençlere yönelik son madde olan 647. maddede ise “Gençlerin aileleriyle ve toplumla iletişimlerini daha sağlıklı hale getirecek, özgüvenlerini geliştirecek, yaşadıkları topluma aidiyet duygusu ve duyarlılıklarını artıracak, karar alma süreçlerine katılımlarını sağlayacak tedbirler alınacaktır” denmektedir. Bu maddede gençlerin toplumsal iletişimleri ve aidiyetlerinin geliştirilme hedefinden bahsedilmekle beraber gençler için büyük öneme sahip olan karar alma süreçlerine katılım konusuna ise aynı madde içerisinde kısaca yer verilmiştir.

10. Kalkınma Planı’nda (2014-2018) “Çocuk ve Gençlik” başlığı altında önce durum analizi yapılmış daha sonra amaç ve hedeflere yer verilmiş, sonrasında ise politikalar başlığıyla bu kısım sonlandırılmıştır. Bu planda eğitimde ve istihdamda olmayan gençlerin ekonomik ve toplumsal hayata katılımlarının artırılması hedeflenmiştir. Bunun yanında gençlerin sosyal hayatta ve karar alma mekanizmalarında daha aktif rol almalarının sağlanması, hareketlilik programlarının özellikle dezavantajlı gençlerin katılımını artıracak biçimde genişletilmesi, gençlerin şiddete ve zararlı alışkanlıklara yönelmelerini önlemek üzere spor, kültür, sanat gibi alanlarda gelişimlerini destekleyici programların uygulanmasına devam edilmesi “politika” olarak metinde yer almıştır.

2019-2023 yılları arasını kapsayan 11. Kalkınma Planı’nda gençlik boyutuyla temel amaç “Gençlerin güçlü yaşam becerilerine, insani ve millî değerlere sahip olarak yetişmelerinin, iktisadi ve sosyal hayata ve karar alma mekanizmalarına aktif katılımlarının sağlanması” olarak ifade edilmiştir. Politika ve tedbirler başlığı altında ise

gençlik merkezlerinin sayısının artırılması, ders dışı zamanlarda sunulan faaliyetlerin gençlerin ihtiyaç ve taleplerine göre şekillendirilmesi, gençlerin sosyal hayatta ve karar alma mekanizmalarında aktif rol almalarının desteklenmesi, hareketlilik programlarının özellikle dezavantajlı gençlerin taleplerine uygun biçimde genişletilip çeşitlendirilmesi, Türkiye Ulusal Gençlik Konseyinin aktif hale getirilmesine yönelik çalışmaların tamamlanması, eğitimde ve istihdamda yer almayan gençlerin eğitimde ve istihdamda olmama nedenlerine uygun olarak iş gücüne ve istihdama katılımlarını artırmak üzere teşvik programlarının uygulanması gibi hedeflere yer verilmiştir. Bu hedefler, güncel kalkınma planlarında gençlere ve gençlik olgusuna yönelik bakış açısının çeşitlendiğini, sadece eğitim veya sadece istihdam odaklı bakış açısının yerine katılım, istihdam, eğitim, gönüllülük gibi alanların her birine yönelik ayrı ayrı hedeflerin belirlendiği bir paradigmaya geçildiğini göstermektedir.

Ulusal Genç İstihdam Stratejisi (2021-2023), 11. Kalkınma Planı hedef ve politikaları doğrultusunda, ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları, meslek kuruluşları, sosyal taraflar, sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerin katkılarıyla hazırlanmış olup taşıdığı amaç ve hedefleriyle diğer ulusal plan ve programlarla tamamlayıcılık sağlamaktadır. Bu strateji belgesinde temel hedefler şu şekilde ifade edilmiştir:

- 2020 yılı itibariyle %25,3 olan genç işsizlik oranı 2023 yılı itibariyle %17,8 düzeylerine indirilecektir,
- 2020 yılı itibariyle %39,1 olan genç işgücüne katılma oranı 2023 yılı itibariyle %46 düzeyine yükseltilecektir,
- 2020 yılı itibariyle %28,3 olan ne eğitimde ne de istihdamda olanların (NEET) oranı 2023 yılında %20 düzeyine düşürülecektir.

Ulusal Genç İstihdam Stratejisi (2021-2023) , gençlerin eğitim-istihdam ilişkisine yönelik genel durumu ortaya koyup bu ilişkinin güçlendirilmesi açısından birtakım hedefler belirlemiştir. Bunun yanında, strateji belgesinde ne eğitimde ne istihdamda yer alan gençler için ayrı bir bölüme oluşturulmuş ve NEET gençler olarak adlandırılan bu gençlerin istihdamına yönelik politika hedeflerine yer verilmiştir. Ulusal Genç İstihdam Stratejisi politika belgesini diğer politika belgelerinden ayıran şey bu belgede

“Geleceğin İşleri” başlığı altında bir bölüme yer verilmesidir. Bu başlık altında, gelişen ve değişen küresel dünya düzeninin beraberinde getirdiği teknolojik yeniliklerin gençler ve toplumlar üzerindeki etkisi istihdam boyutuyla ele alınmıştır. Yapay zekâ, 4. Sanayi Devrimi ve endüstriyel teknolojilerin önemine bu başlık altında yer verilerek bu konularla ilgili temel politika hedefleri şu şekilde ifade edilmiştir:

- Gelecekte dönüşüm geçirecek veya yeni ortaya çıkacak sektör, meslek ve becerilerin tespit edilmesi için orta ve uzun vadeli projeksiyon çalışmaları yapılacaktır,
- Meslek kategorileri güncellenecek ve bu doğrultuda gerekli mevzuat çalışmaları yapılacaktır,
- Kamu kurum ve kuruluşları, meslek kuruluşları, üniversiteler, sosyal taraflar ve STK’ların bu alanda kurumsal kapasitelerinin artırılması, çalışma hayatının geleceğinin değerlendirilmesi ve konuya ilişkin çalışmaların desteklenmesi sağlanacaktır,
- Geleceğin işlerine yönelik eğitim, tanıtım ve aktif işgücü piyasası programları faaliyetleri artırılabacaktır,
- Geleceğin işleri alanında destek faaliyetleri artırılabacaktır.

Hükümet programlarında da (55–59. Dönem Hükümet Programları) gençliğin benzer bir şekilde ele alındığı görülmektedir. Gençlik açısından hükümet programları ele alındığında göze çarpan ilk durum, gençliğin uyuşturucu maddelerden korunmasına yönelik ifadelerdir. Hemen her hükümet programında madde bağımlılığı konusuna değinilmiştir. Hükümet programlarında gençliğin, toplumun geleceği olduğu düşüncesi sıklıkla vurgulanmakta ancak bu düşüncenin gerçekleşmesi için neler yapılması gerektiğinden söz edilmemektedir. Kalkınma planlarında olduğu gibi hükümet programlarında da öne çıkan unsurlar, gençliğin boş zamanının değerlendirmesi için gerekli altyapının oluşturulması ve eğitimde fırsat eşitliğinin yaratılmasıdır. Hükümet programları incelendiğinde gençliğin ve gençliğe ilişkin düzenlemelerin genellikle “Gençler bizim geleceğimizdir” düşüncesi temelinde işlendiği ortaya çıkmaktadır (Acar, 2008).

64. Hükümet Eylem Planı'nda (Kasım, 2015) "Gençlik" başlığı altında on maddeye yer verilmiştir. Bu maddelerin birçoğu 65. Hükümet'in programında da yer almıştır. 64. Hükümet Eylem Planı'nda yer alan ve gençlere yönelik olan bazı eylem hedefleri şu şekildedir:

- Kendi işini kurmak isteyen gençlere proje karşılığı 50 bin liraya kadar karşılıksız nakdi destek verilmesi,
- Gençlerin genel sağlık sigortası prim borçlarının sıfırlanması,
- Meslek lisesi ve üniversite öğrencilerinin staj yapmalarını özendirici tedbirler alınması,
- Gençlere ücretsiz internet erişimi imkânı getirilmesi,
- Yeni iş kuran gençlere üç yıl boyunca gelir vergisi muafiyeti sağlanması,
- Gençlerin kısa film, ilk film, kitap, dergi vb. sanatsal faaliyetleri ile sportif faaliyetlerine, proje temelli karşılıksız destek vermeyi öngören GENÇDES programının hayata geçirilmesi,
- Öğrenim gören gençlerin pasaport harcının kaldırılması.

64. Hükümet Eylem Planı'nda yer alan bu hedefler için eylemin başlangıç tarihi 21 Aralık 2015, eylemin bitiş tarihi ise 21 Mart 2016 olarak belirlenmiştir. Bu süreç içerisinde, eylem planında yer alan bazı hedefler gerçekleştirilmiş bazıları ise gerçekleştirilememiştir. Görece kısa süren hükümet süresi sonunda, 24 Mayıs 2016 tarihinde 65. Hükümet'in kurulmasıyla 64. Hükümet'in görevi sona ermiştir.

65. Hükümet Programı, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçmeden önce açıklanan son hükümet programıdır. Bu programda tıpkı daha önceki hükümet programlarında olduğu gibi "gençler geleceğimize" vurgusu vardır. Bu programda gençlerin güvenli ve bilinçli internet kullanımına yönelik gelişmelerin sağlanacağı, gençlerin sosyal hayatta ve karar alma mekanizmalarında daha aktif rol almalarının temin edileceği belirtilmiştir. Yine bu programda gençlerin kariyer planlamasına yönelik "Kariyer Merkezleri" kurulması ve gençlerin ticari girişimciliğinin birtakım pozitif ayrımcılık uygulamalarıyla desteklenmesinden bahsedilmiştir. Hayat boyu

öğrenme programlarının yaygınlaştırılarak gençlere temel ve mesleki beceriler kazandırılması 65. Hükümet Programı'nda yer alan bir diğer hedeftir.

2021 yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nda, gençlerin güçlü yaşam becerilerine, insani ve millî değerlere sahip olarak yetişmeleri, iktisadi ve sosyal hayata ve karar alma mekanizmalarına aktif katılımlarının sağlanması temel amaç olarak yer almaktadır. Bu programda, gençlere yönelik politika ve tedbirler çoğunlukla kalkınma planlarına referans verilerek ifade edilmiştir. Gençlik merkezlerinin sayısının artırılması, gençlerin akademik gelişimlerinin sağlanması, okullarda gençlerin ders dışı zamanlarının sosyo-kültürel faaliyetlerde doldurulması, hareketlilik programlarının genişletilip çeşitlendirilmesi, gençlerin gönüllü faaliyetlere katılımının teşvik edilmesi ve gençlere yönelik toplanan verilerin kalitesinin artırılması gibi politika ve tedbirlere yer verilmiştir.

Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından 2018 yılında yayımlanan ve 2019-2023 yıllarını kapsayan stratejik planda gençlerin bireysel ve sosyal gelişimlerinin önemine vurgu yapılmıştır. Bu bağlamda yükseköğrenim öğrencilerinin yaşam kalitesini artırmaya yönelik beslenme, barınma ve ekonomik destek ile ilgili hedeflere yer verilmiştir. Bununla birlikte spor hizmetlerinin önemine değinilmiş ve spor hizmetlerinin geliştirilmesi yaygınlaştırılması hedefleri ortaya konulmuştur. Bu planda ayrıca gençlerin kendi potansiyellerini gerçekleştirebilmelerine imkân sağlamanın, karar alma ve uygulama süreçleri ile sosyal hayatın her alanına etkin katılımlarının önemine vurgu yapılmıştır (GSB, 2018).

2.4. GENÇLERE YÖNELİK TEMEL POLİTİKA VE HİZMET ALANLARI

Gençliğe yönelik ulusal mevzuat ekseninde yer alan en önemli politika metni Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi'dir (Aslan, 2020:91). Bu araştırma kapsamında gençliğe dair temel politika alanlarının incelenmesinde, Türkiye için aktüel bağlamda en önemli ve kapsamlı düzenleme olması sebebiyle 2013 yılında yayımlanan Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi temel alınmıştır. Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi 638 sayılı Gençlik ve Spor Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun

Hükmünde Kararnamenin 18'inci maddesinde yer alan ‘‘Gençleri ve sporu doğrudan veya dolaylı etkileyen politika ve faaliyetleri yürüten kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyon ve iş birliğinin sağlanması amacıyla, Bakanlık tarafından hazırlanarak Bakanlar Kurulunun onayına sunulur. Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi en geç dört yıllık dönemler itibarıyla gözden geçirilerek güncellenir. Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesinin güncellenmesinde ilgili kamu kurum ve kuruluşları, spor federasyonları ile sivil toplum kuruluşlarından gelen öneriler dikkate alınır’’ hükmü gereğince hazırlanmıştır. Her ne kadar kararnamede bu belgenin en geç dört yıllık dönemler itibarıyla güncellenmesi gerektiği ifade edilmişse de bu durum uygulamaya geçirilmemiştir. Dolayısıyla bu belgenin araştırmamız kapsamında ele alınan hali 2013 yılında yayımlanan halidir. İlgili belgede gençliğe dair temel politika alanları 13 başlık altında yapılandırılmış ve her politika alanı hakkında kısa bir literatür bilgilendirmesi yapılmış sonrasında ise temel politika hedeflerine maddeler halinde yer verilmiştir. Bunun yanında politika hedeflerinin gerçekleştirilmesi sürecinde paydaş olarak görülen kurumlar da isimleriyle birlikte ifade edilmiştir. Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi kapsamında yer verilen ilk temel politika alanı Eğitim ve Hayat Boyu Öğrenme alanıdır.

2.4.1. Eğitim ve Hayat Boyu Öğrenme

Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi eğitim olgusuna bireyin gelişimini sağlaması ve diğer haklardan yararlanmasını kolaylaştırması açısından önem atfetmektedir. Bu yönüyle eğitim hakkının temel bir insan hakkı olduğunu ve eğitimin toplumsal gelişme ve kalkınmanın, ekonomik büyümenin, toplumsal dayanışma ve bütünleşmenin vazgeçilmez bir unsuru olduğunu ifade eder. Bu belge, gençlere yönelik eğitim politikalarının belirlenmesinde eğitim yönetimi, öğretmen yetiştirme süreçleri, müfredat, eğitim ortam ve araçları gibi alanlarda iyi bir planlamanın yapılması gerektiğini ifade etmekte ve bu doğrultuda aşağıda belirtilen temel hedefleri ortaya koymaktadır:

- Eğitim politikasının hak temelli, bilimsel verilere dayalı, esnek ve katılımcılığı esas alan bir yaklaşımla uzun vadeli olarak planlanması,

- Eğitime erişimin artırılması ve eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması,
- Eğitim program ve uygulamalarının, analitik düşünen bireylerin yetişmesini sağlayacak biçimde geliştirilmesi,
- Okullarda ve üniversitelerde fiziki ve beşeri altyapının güçlendirilmesi,
- Yaygın eğitim imkânlarının geliştirilmesi ve hayat boyu öğrenme anlayışının güçlendirilmesi,
- Yurt dışı eğitim aracılığıyla gençlerin eğitim, kültür, bilgi düzeylerinin artırılması ve bunların topluma geri dönüşünün sağlanması.

Eğitim ve Hayat Boyu Öğrenme alanına dair politika hedefleri incelendiğinde, eğitim planlamasında çağdaş ve bilimsel bir yaklaşımın gerekliliğinin yanında eğitimde fırsat eşitliğinin öneminin vurgulandığı görülmektedir. Bununla birlikte yaygın ve örgün eğitimde niceliksel ve niteliksel standartların geliştirilmesi gerekliliği ifade edilmiştir.

YÖK tarafından kamuoyuna sunulan istatistiklere göre³ 2022 yılı itibariyle Türkiye’de ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeyde öğrenim gören toplam 8 milyon 296 bin 959 öğrenci bulunmaktadır. Bu popülasyonun büyük çoğunluğunun aynı zamanda genç kimliğiyle tanımlanabilecek bireylerden oluştuğu göz önüne alındığında eğitim alanına dair planlanan ve yürütülen gençlik politikalarının özellikle yükseköğretim boyutuyla önemi ortaya çıkmaktadır.

2.4.2. Aile

Politika belgesinde ikinci olarak yer verilen politika alanı “Aile”dir. Toplumun en önemli unsurlarından biri olarak görülen aile kavramı Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesinde temel bir politika alanı olarak kendine yer bulmuştur. Bu belgeye göre aile, üyelerine maddi ve manevi destek sağlayan, onların sosyalleşmesine katkıda bulunan, toplumun değerlerini yaşatmak ve bunları gelecek kuşaklara aktarmaktan birinci derecede sorumlu olan bir yapı olarak görülmektedir. Bu belge kapsamında, aile içinde yaşanan sorunların ve eksikliklerin gençler üzerinde şiddet, madde kötüye kullanımı, akademik başarısızlık gibi olumsuzluklara neden olduğu ve aileye yönelik birtakım

³ <https://istatistik.yok.gov.tr/>

politikalarla gençlerin refahının artırılacağı ifade edilmektedir. Aileye yönelik olarak belirtilen temel iki politika hedefi şu şekildedir:

- Ailelerin gençlerle, gençlerin de aileleri ile ilgili duyarlılığının artırılması,
- Ailevi değerlere gençler tarafından sahip çıkılması, bu değerlerin korunması ve geliştirilmesi.

Bu iki temel politika hedefi aile ile gençler arasında etkileşimli bir süreç planlanmıştır. Bu bağlamda bir taraftan gençler için aile kavramının önemi ve hassasiyetinin artırılması amaçlanırken diğer yandan ise ebeveynlerin gençlere yönelik farkındalıklarının ve gençlerin yaşadığı sorunlara ilişkin duyarlılıklarının artırılması amaçlanmıştır. Aile içinde yaşanan sorunların ve yetersizliklerin gençler üzerinde birtakım olumsuz psikososyal etkiler bıraktığından hareketle bu sorunların çözümüne yönelik politikaların gençlerin genel refahını da artıracığı varsayımında bulunulmuştur. Politika belgesinde yer alan bir diğer temel politika alanı ise Etik ve İnsani Değerler alanıdır.

2.4.3. Etik ve İnsani Değerler

Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesine göre etik ve insani değerler; özgürlük, eşitlik, kardeşlik, sevgi, saygı, hoşgörü, dostluk, dayanışma gibi bütün insanlar için ortak sayılabilecek üstün nitelikteki değerlerdir. Belgede bu değerlerin aynı zamanda toplumsal düzeni ve bu düzenin devamlılığını, toplumsal barışı, uyum ve adaleti tesis ettiğinden bahsedilmektedir. Bununla birlikte Türkiye'nin etik ve insani değerler açısından zengin bir tarihe ve kültürel mirasa sahip olduğu ancak 21. yüzyılda küreselleşmenin de etkisiyle hızla yaşanan toplumsal değişim ve dönüşüm süreci ve buna bağlı olarak ortaya çıkan değer karmaşası ve çok boyutlu toplumsallaşma sorunlarının, ahlaki ve insani değerlerde bir aşınma ve yozlaşmaya yol açtığı ve sonuç olarak toplumsal dokuya, dayanışma ve bütünleşme ruhuna zarar verdiğinden bahsedilmiştir. Değerler sistemindeki bu yozlaşmanın etkileneni durumundaki gençlere yönelik politikalar geliştirilmesi gerekliliği vurgulanmış ve aşağıdaki temel politika hedefleri ortaya konulmuştur:

- Evrensel etik ilkeler ve ahlaki değerler konusunda gençlerin bilinçlendirilmesi,
- İnsan hakları bilinç ve kültürünün gençlere kazandırılması,
- Kadın-erkek eşitliğinin güçlendirilmesine ilişkin tedbirlerin alınması.

Politika hedefleri bütüncül bir bakış açısıyla incelendiğinde aile ve aileye dair değerlerin ön plana çıkarıldığı, etik ve insani değerlerin gençlere kazandırılmasının öneminin vurgulandığı ve insan hakları konusunda gençlerde bir farkındalık oluşmasının istendiği görülmektedir. Bu bağlamda, politika metni içerisinde yer alan kimi hedeflerin bilgilendirme, kazanım sağlamayı amaçlama ve farkındalık oluşturma teması içerdiğini söyleyebiliriz.

Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesinde dördüncü temel politika alanı olarak yer verilen politika alanı İstihdam, Girişimcilik ve Mesleki Eğitim'dir.

2.4.4. İstihdam, Girişimcilik ve Mesleki Eğitim

Gençlerin aldıkları eğitim sonrası iş gücü piyasasına girişlerinde yaşadıkları zorluklar Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesinde kendine yer bulmuştur. Bu belgede gençlerin iş arama konusunda yeterli derecede bilgi sahibi olmaması, mesleklerin tanıtılmaması, rehberlik ve kariyer danışmanlığı hizmetlerinin yetersizliği ve deneyim eksikliği gibi nedenlerle iş bulma konusunda sıkıntı yaşadıkları ifade edilmiştir.

Etkin, aktif işgücü politikaları yoluyla gençlerin mesleki beceri ve nitelik düzeyinin artırılması, iş arama ve iş danışmanlığı hizmetleri ile gençlerin kendi niteliklerine uygun işlere yönlendirilmesi ve girişimciliğin geliştirilmesi gençlerin istihdamını arttırmada başlıca politikalar olarak ifade edilmiştir.

Toplumsal kalkınmanın önünde bir engel olarak görülen genç işsizliği, üzerinde politikalar geliştirilmesi gereken bir alan olarak görülmektedir. Bu bağlamda belgede ifade edilen temel politika hedefleri şu şekildedir:

- Genç işsizliğini en aza indirmek için etkin mücadele yöntemlerinin geliştirilerek sürdürülmesi,
- Gençlerin staj imkânlarının artırılması ve staj kalitesinin uluslararası standartlara uygun olarak geliştirilmesi,
- Kariyer danışmanlığı ve mesleki rehberlik hizmetlerinin daha etkin şekilde geliştirilmesi,
- Çalışmayan gençlerin iş hayatına katılımını sağlamaya yönelik sosyal projelerin geliştirilmesi,
- Tam zamanlı çalışma hakları çerçevesinde evde çalışma, uzaktan çalışma, esnek çalışma gibi çalışma stratejilerinin geliştirilmesi,
- Genç girişimciliğine olan teşvik ve desteklerin artırılarak sürdürülmesi.

Politika hedeflerinin genel kapsamının genç işsizliğini azaltmak, staj imkanlarına ilişkin düzenlemeler yapmak, gençlerin kariyer planlama süreçlerini daha etkin hale getirmek, çalışma şartlarının stratejilerini günümüz şartlarına uyarlamak ve genç girişimciliği teşvik etmek üzerine kurulu olduğu görülmektedir.

Politika metninin istihdam, girişimcilik ve mesleki eğitime dair ortaya koyduğu politika hedeflerinin önemi yukarıda verilen gençlik-iş piyasası istatistikleriyle birlikte değerlendirildiğine ortaya çıkmaktadır. Türkiye'deki gençlerin nitelikli bir eğitim-öğretim hayatı sonrası istihdama katılımının sağlanması için geliştirilecek ve uygulanacak politikalar, genç işsizlik oranı düşürmesi ve gençlerin yapabilirliğini artırması açısından önemlidir.

2.4.5. Dezavantajlı Gençler ve Sosyal İçerme

Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesinde yer verilen bir diğer politika alanı Dezavantajlı Gençler ve Sosyal İçerme alanıdır. İlgili belgede dezavantajlı bireyler, zihinsel veya fiziksel engelliler, madde bağımlıları, sokak çocukları, istismar edilen bireyler, sorunlu ailelerde yaşayan kişiler, asosyal ve diğer sosyal uyumsuzlar, suça bulaşmışlar, işsizler, ekonomik anlamda alt gelir seviyesindeki bireyler, eğitim imkânlarından yararlanamayanlar olarak tanımlanmaktadır.

Gençlik döneminde yaşanan dezavantajlılık durumu, gençlerin toplumsal yaşamdan uzaklaşmasına ya da kopmasına neden olabilmekte ve genç bireyin içinde yaşadığı toplumla arasındaki ilişkiyi olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Dezavantajlı genç ile toplum arasındaki bu olumsuz ilişkiyi, bireyin sosyal içerilmesini sağlayabilecek politikaların oluşturulması ve etkili bir biçimde hayata geçirilmesiyle giderebilmek için bu belge kapsamında birtakım politika hedefleri oluşturulmuştur:

- Engelli gençlerin sosyal dışlanmaya maruz kalmalarının önlenmesi,
- Suç işleyen gençlerin topluma kazandırılması ve gençlerin suç davranışına yönelmelerinin önlenmesi,
- Sokakta yaşayan gençlerin toplumla bütünleşmelerinin sağlanması,
- Gençleri bağımlılık yapan maddelerden korumak için önleyici tedbirlerin alınması ve bağımlı gençlerin tedavileriyle ilgili çalışmalar yürütülmesi,
- Gençlerin ve toplumdaki diğer kesimlerin dezavantajlı bireylere karşı farkındalıklarının artırılması ve sosyal uyum süreçlerine aktif katılımının sağlanması,
- Kentlere göç eden ve uyum sorunu yaşayan gençlerin sosyal içermelerinin sağlanması,
- Gençlerin istismara uğramalarının önlenmesi,
- Genç kadınların yaşamın her alanında desteklenmesi.

Dezavantajlı Gençler ve Sosyal İçerme politika alanına ilişkin temel hedeflerin engelli, suç olaylarına karışmış veya yaşamını sokakta geçiren gençlerin toplumla bütünleşmesini sağlamaya yönelik olduğu, bunun yanında bağımlılık ve istismar sorunlarına da yer verildiği görülmektedir. Genç kadınların desteklenmesine yönelik olarak politika hedeflerinde ayrı bir maddeye yer verilmesi, politika hedeflerinin kapsayıcılığı açısından olumlu bir durumdur.

2.4.6. Sağlık ve Çevre

Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesinde gençlerin yaşadığı sağlık sorunları konusuna koruyucu ve önleyici tedbirleri de içeren bir paradigma çerçevesinde

yaklaşmıştır. Bu bağlamda gençlerin sorumluluklarına ve bilinçli olma gerekliliklerine vurgu yapılmıştır. Ayrıca gençlik döneminde bireylerin karşılaşılabilecekleri sağlık problemlerinin yanı sıra uyuşturucu, alkol, sigara ve buna benzer zararlı maddelere yöneliminin söz konusu olabileceği ifade edilmiş ve belirlenen politika hedeflerinde de bu tür sorunlara ilişkin tedbirlere yer verilmiştir:

- Gençlerin madde bağımlılığı, sigara ve alkol gibi sağlığa zararlı alışkanlıklardan korunmasına dair tedbirlerin yaygınlaştırılması,
- Gençlerin sağlığının korunmasına yönelik önlemlerin artırılması,
- Gençlerin çevreye daha duyarlı hale gelmesi ve farkındalıklarının artırılması,
- Gençler arasında doğa sevgisini yaymak amacıyla doğada gerçekleştirilen etkinliklerin artırılması.

Politika belgesinin Sağlık ve Çevre alanına ilişkin kısmında gençlerin zararlı alışkanlıklarına ilişkin koruyucu önleyici tedbirlerden bahsedilmiştir. Bunun yanında gençlik-çevre ilişkisinin geliştirilmesi, gençlerin çevre bilinci ve yenilenebilir enerji gibi konularda bilgilendirilmesinin sağlanması hedeflerinden bahsedilmiştir.

2.4.7. Demokratik Katılım ve Yurttaşlık Bilinci

Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesinde çoğulcu ve özgürlükçü demokrasinin Türkiye'de kalıcı bir şekilde yerleşmesi için genç nesillerin demokratik değerleri yaşam biçimi haline getirmeleri gerektiğinden bahsedilmekte ve gençlerin siyasetin paydaşı haline gelmesinin, ileri demokrasi için vazgeçilemez olduğu ifade edilmektedir. Bu bağlamda katılımcı ve yurttaşlık bilinci yüksek bir gençlik için öncelikle katılımın önündeki engellerin tespit edilmesi ve gençlerin toplumsal süreçlerde söz sahibi olmalarının sağlanmasının önemine değinilmektedir. Bu doğrultuda belirlenen temel politika hedefleri ise aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

- Eğitim-öğretim politikaları belirlenirken demokrasi bilincinin gençler arasında yaygınlaştırılması amacının gözetilmesi,

- Gençlerin ulusal ve yerel meclislerde temsilinin artırılması ve yerel yönetimler ile gençlik arasındaki iletişim kopukluğunun giderilmesi,
- Gençlerin sivil toplum kuruluşlarında kurucu, yönetici ve üye olarak yer almalarının teşvik edilmesi.

Politika belgesinin bu kısımda özetle demokrasi ve yurttaşlık bilincinin demokrasinin geliştirilmesindeki katkısı ve gençlerin katılımı ile olan ilişkisi de göz önünde bulundurularak oluşturulan politika hedeflerinde gençlerin yönetim kademelerinde temsilinin artırılmasına ve gençlerin sivil toplum kuruluşlarında yer almalarına ilişkin teşviklerin önemine vurgu yapılmıştır.

2.4.8. Kültür ve Sanat

Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesinde sanatsal ve kültürel faaliyetlerin sayısı ve niteliği ile toplumu oluşturan fertlerin sanatsal faaliyetlere ilgisi, kültürel değerlerine duyarlılığı, sağlıklı ve güçlü bir toplumsal yapının güvencesi olarak görülmektedir. Bu bağlamda belgede gençlere, bahsedilen sağlıklı ve güçlü yapıya ulaşma yolunda bir misyon yüklenmektedir. Sanata ve kültürel değerlere duyarlı bir gençliğin yetiştirilmesinin, Türkiye'nin yarınlarına güvenle bakabilmesinin teminatı olduğu ifade edilmekte ve bu doğrultuda birtakım politika hedefleri ortaya konulmaktadır:

- Gençlere Türkiye tarihinin ve kültürel mirasının daha iyi tanıtılması,
- Gençlerin sanat faaliyetlerine katılımının artırılması,
- Gençlere yönelik kültürel ve sanatsal faaliyetlerin sayı ve niteliğinin artırılması,
- Ulusal ve/veya bölgesel düzeyde gençliğe yönelik yayın yapan TV kanallarının nicelik ve nitelik olarak yeterli seviyeye ulaştırılması.

Kültür ve Sanat alanında oluşturulan politika hedefleri incelendiğinde gençlerin Türkiye tarihi ve kültürel mirası hakkındaki bilgilerinin artırılmasının amaçlandığı, gençlerin kültürel ve sanatsal faaliyetlere katılımının teşvik edildiği ve kitle iletişim araçlarının bu yönde kullanılmasının gerekliliğinden bahsedildiği görülmektedir.

2.4.9. Bilim ve Teknoloji

Bilimsel gelişmelere ve teknolojik değişimlere kolay uyum sağlayan gençleri, ülkelerin gelişiminin garantisi olarak gören Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesinde, bu doğrultuda gençlere yönelik olarak bilimsel gelişmeler ve teknolojik değişimlere erişimini kolaylaştıran, hızlı haberleşme imkânları sağlayan alt yapıların oluşturulmasının önemine değinilmiştir. Bu belgede gençlere yönelik temel politika hedefleri olarak belirlenen hedefler şunlardır:

- Bilgi iletişim teknolojilerinden gençlerin etkin ve yaygın bir şekilde yararlanmasının sağlanması,
- Gençlerin bilim ve teknolojiye ilgisinin ve teknolojiye erişiminin artırılması,
- Bilimsel çalışmalarda gençlerin daha fazla teşvik edilmesi,
- Gençlerin sıklıkla kullandığı sosyal alanlarda internete erişim imkânlarının artırılması.

Gençlere yönelik politika hedefleri incelendiğinde temel olarak gerçekleşmesi istenen şeyin gençler ile teknolojik imkanlar arasındaki etkileşimin artırılması olduğu görülmektedir. Bu etkileşimin gerçekleşmesinin ön koşulu olan teknolojiye erişim kolaylığının sağlanması da yine politika hedefleri içerisinde yer almaktadır.

2.4.10. Uluslararası Alanda Gençlik ve Kültürlerarası Diyalog

Politika belgesinde ülke gençlerinin hem yurt dışında yaşayan Türk gençlerle hem de ortak değerlere sahip olunan akraba toplulukların gençleriyle daha fazla etkileşimde bulunmaları ve ortak etkinlikler düzenlemelerinin politik hedefler açısından önemli bir yere sahip olduğu ifade edilmiştir. Bunun yanında, nitelikli gençlerin beyin göçü yoluyla ülke dışına çıkmalarının önüne geçilmesi ve ülke dışındaki nitelikli yabancı gençlerin de Türkiye’de yaşamaya ve çalışmaya özendirilmesinin önemli bir konu olduğu belirtilmiştir. Bu doğrultuda belirlenen politika hedefleri şu şekildedir:

- Türkiye gençlerinin küreselleşen dünyada uluslararası topluma etkin katkı ve katılımlarının artırılması,
- Türkiye gençlerinin uluslararası alanda rekabet gücünün artırılması,
- Beyin göçünün önlenmesi ve tersine beyin göçünün sağlanması,
- Yurt dışında yaşayan Türk gençleriyle kurulan yakın ilişkilerin geliştirilmesi,
- Gençlere hoşgörü, diyalog gibi insanî değerlerin kazandırılması,
- Türkiye’de bulunan yabancı uyruklu gençlerin, Türkiye’deki gençlerle kaynaşmalarının ve Türkiye kültürünü tanımalarının sağlanması.

Politika metninin bu kısmında gençlerin uluslararası hareketliliğinin önemi vurgulanmıştır. Bu hareketliliğin çeşitli değişim programlarıyla, projelerle ve organizasyonlarla sağlanabileceğinden bahsedilip bu tür girişimlerin desteklenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Politika hedefleriyle amaçlanan gençlik tipolojisinin özgüven sahibi, rekabetçi, yenilikçi, girişimci ve analitik düşünen gençler olduğu belirtilmiştir. Türkiye’de öğrenim görmekte olan yabancı uyruklu gençlerin, gençlik faaliyetlerine katılımlarının artırılarak ülke gençleriyle etkileşimlerinin artırılması kültürlerarası diyalog bağlamında amaçlanmıştır.

2.4.11. Serbest Zamanların Değerlendirilmesi

Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi’nde gençlerin serbest zamanlarını gereği gibi değerlendirmemelerinin onların temelde var olan toplumsal, ekonomik ve psikolojik sorunlarının daha yoğun biçimde ortaya çıkmasına neden olduğu ifade edilmiştir. Bu durumdan hareketle gençlerin fiziksel, psikolojik ve sosyal olarak gelişimleri için ilgilerini tatmin edecek faaliyetlere katılmasında yarar olduğu görüşüne yer verilmiştir.

Yine bu belgede gençlere sosyalleşme, aktif vatandaş olma, sorumluluk alabilme, zararlı alışkanlıklardan uzak durma ve zamanını yönetme vb. özellikler kazandıran serbest zaman etkinlikleri konusunda devletin bir politika geliştirmesinin önemi vurgulanmıştır. Serbest zamanların değerlendirilmesinin önündeki engelleri kaldırmak ve yapılacak etkinliklerin çeşitliliğini arttırmak üzere geliştirilecek politikaların, gençlerin daha sosyal, girişimci, sağlıklı, pozitif düşünen, milli ve manevi değerlerine bağlı bireyler

olmasını sağlaması yönünde katkı sağlayacağı düşüncesi doğrultusunda aşağıda yer verilen temel politika hedefleri belirlenmiştir:

- Gençlerin serbest zamanlarını değerlendirebileceği merkezlerin, faaliyetlerin, etkinlik mekânlarının sayılarının artırılarak hizmetin daha fazla gence ulaştırılması,
- Gençlik merkezleri etkinliklerinden çeşitli nedenlerle faydalanamayan gençlerin önündeki engellerin kaldırılması,
- Gençlik ve izcilik kamplarının kapasitelerinin ve sayılarının artırılması,
- Gençlikle ilgili sivil toplum örgütlerinin kuruluş ve yapılanmalarının düzenlenmesi ve desteklenmesi.

Gençlerin serbest zamanlarını değerlendirmelerine yönelik politikalarda, gençlere yönelik faaliyetler yürüten kuruluşların nicelik ve nitelik yönünden artırılması ile gençlerin bu kuruluşların faaliyetlerine katılımının teşvik edilmesi politika metninin bu kısmında öne çıkan noktalardır.

2.4.12. Gençlik Bilgilendirmesi

Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi'nde gençlik bilgilendirmesi ile ilgili olarak, toplumsal faaliyetlere katılım çerçevesinde bir değerlendirme yapılmıştır. Gençlere yönelik sunulan hizmetlerde gençlerin sunulan hizmetlere ve fırsatlara yönelik bilgilendirilmesi vurgusuna yer verilmiştir. Gençlerin bilgilendirilmesinin, gençlik faaliyetlerinin daha nitelikli hale getirmesi, gençlerin devletin veya özel sektörün kendilerine sunduğu hizmetlerden daha kolay yararlanmalarını sağlaması ve ülke gençliğinin uluslararası alanda rekabet gücüne katkı sunması açısından önemli olduğu ifade edilmiştir. Bu doğrultuda gençlik bilgilendirmesi alanına dair belirlenen temel politika hedefleri şu şekildedir:

- Gençliğin kendi alanlarındaki faaliyetleri hususunda etkin ve yeterli biçimde bilgilendirilmesi,

- Gençlik alanında çalışma yapan kişi, kurum ve kuruluşlara gençlik çalışmaları hakkında eğitimler verilmesi.

Gençlik bilgilendirmesi alanındaki temel politika hedeflerinin iki boyutu olduğu görülmektedir. İlk boyut, gençlerin kendilerine yönelik hizmetleri kapsayan gençlik faaliyetlerine ilişkin bilgilendirilmesini içerirken ikinci boyut ise gençlik alanında faaliyetler yürüten kişi ve kuruluşların bilgilendirilmesine yöneliktir.

2.4.13. Gönüllülük ve Hareketlilik

Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi’nde yer verilen bir diğer politika alanı ise Gönüllülük ve Hareketlilik alanıdır. Politika belgesinde bu başlık altında gönüllülük ve hareketlilik kavramları ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda belgede, gönüllülük olgusunun insanlığın evrensel değerlerini ön plana çıkarması yönüyle önemli olduğu belirtilmiştir. Bunun yanında, hareketlilik olgusu bağlamında gençlerin seyahat etmelerinin kişisel gelişimlerinde, toplumsal ilişkilerinde, kendilerini ifade etmede, özgüvenlerinin artmasında en etkili yollardan biri olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda “Hareketlilik” sayesinde gençlerin aile ortamı dışında sosyalleşebileceği, kendini ifade edebileceği, kişisel gelişimlerine katkı sağlayabilecekleri etkinlikler, projeler ve eğitim faaliyetlerine katılabileceği belirtilmiştir. Bunun yanında gençlerin yeni yerleri ve yaşamları keşfetmeleri, eğlenerek öğrenmeleri ve bu sayede yeni beceriler kazanmalarının onları kötü alışkanlıklardan uzat tutabileceğine vurgu yapılmıştır. İlgili belgede Gönüllülük ve Hareketlilik alanına dair temel politika hedefleri şu şekilde ifade edilmiştir:

- Gençlerin gönüllülük faaliyetlerine olan katılımlarının artırılması ve gönüllü olma önündeki engellerin kaldırılması,
- Gençlerin dezavantajlı bireylere yönelik gönüllü faaliyetlere katılımları hususunda farkındalıklarının oluşturulması,
- Gençlerin ve sivil toplum kuruluşlarının gönüllülük çalışmalarının desteklenmesi, gençliğin sivil toplum kuruluşları ve gönüllülük hakkında bilgilendirilmesinin sağlanması,

- Ulusal ve uluslararası platformda gençlerin daha aktif bireyler olarak yer almalarını sağlayacak olan eğitim programları, kültürler arası değişim ve gönüllülük projelerinin yaygınlaştırılması.

Gönüllülük ve Hareketlilik alanına yönelik politika hedefleri incelendiğinde gençlerin gönüllülük faaliyetlerine aktif katılımın sağlanmasının amaçlandığı ve dezavantajlı bireylerin gönüllülük faaliyetleri kapsamında hedef grup olarak ele alındığı görülmektedir. Bunun yanında gönüllülük organizasyonunun sivil toplum kuruluşları ile bağlantısının işaret edildiği ve ulusal-uluslararası boyutta gerçekleştirilecek gönüllülük-hareketlilik temelli projelerin paydaş kurumlar tarafından desteklenmesi gerektiğinin vurgulandığı görülmektedir.

2.5. GENÇLİK REFAHI VE SOSYAL HİZMET

20. yüzyılın ortalarında gençlerin özel gereksinimleri olan ayrı bir toplumsal grup olarak bütünüyle kabul edilmesi sadece bu gruba yönelik hizmetlerin gerekliliğini ortaya çıkarmıştır (Karataş ve Acar: 2008:31). Bu doğrultuda gençlere yönelik hizmetlerin nasıl tasarlanacağı ve uygulanacağı tartışılmıştır. Gençlerin yaşadıkları sorunları aşmanın ve geç modern toplumun olumsuzlukları ile başa çıkmanın yolunun nasıl olacağı onlara sunulan imkanlar ve hizmetlerle doğrudan bağlantılıdır (Görgün Baran, 2016; Arubayi, 2015). Bu bağlamda gençlik refahı kavramı kamu veya özel sektör aracılığıyla sunulan sosyal hizmetlerin, gençlerin yaşadığı biyopsikososyal sorunların çözümüne, iyi olma hallerinin artırılmasına ve sosyal işlevselliklerinin geliştirilmesine yönelik boyutuna işaret eder. Literatürde, gençlerin fiziksel ve ruhsal sağlıklarının korunmasında gençlik refahı alanının önemine vurgu yapan çalışmalar mevcuttur (Chien ve Chang, 2019). Sosyal hizmet disiplinin bireylerin yaşadığı biyopsikososyal, kültürel, toplumsal ve ekonomik sorunlar konusunda iyileştirici hizmetler planlama ve yürütme kaygısı, gençlik refahı alanını sosyal hizmet mesleğinin faaliyet gösterdiği alanlar içerisinde önemli bir konuma yükseltmektedir. Sosyal sorunların tespiti ve çözümünde aktif rol üstlenecek olan disiplinlerden biri, kuşkusuz ki sosyal kavramını kendi içinde barındıran “Sosyal Hizmet” disiplindir. Önceki bölümlerde bahsedildiği üzere Türkiye’deki yetersiz ve beklentilere cevap veremeyen gençlik politikası ve refah

hizmetlerinin gençlerin sorunlarını çözüme noktasında eksik kalması sosyal bir sorun olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda, kendini bir sorun çözüme mesleği olarak tanımlayan sosyal hizmet (Duyan, 2010) gençlik refahı alanında faaliyet gösteren temel mesleklerdendir.

Cılga (2001: 32) sosyal hizmet mesleğinin hedeflerini “Toplumsal yaşam içerisinde bireyin etkinliğini sağlamak, insanın kendi yaşamı ve kaynakları üzerinde denetim sahibi olmasına ve karar vermesine olanak sağlamak, insanın kendi gücünü ve egemenliğini kullanmasına olanak sağlayarak üretkenliğini ve yaratıcılığını harekete geçirmek, çoğulcu ve katılımcı demokratik toplum yapısı içerisinde insanca yaşama ve gelişme koşullarını geliştirmek ve çoğulcu etkileşim dinamiği içerisinde; insanın ve toplumun gelişme düzeyini, ihtiyaçlarını karşılama olanaklarını ve sorun çözüme yeteneklerini arttırarak yaşam kalitelerini yükseltmek, özgür ve mutlu bir yaşam sürmelerine yardımcı olmak” şeklinde tanımlamaktadır. Bu tanımlama bize sosyal hizmet mesleğinin gençlik refahı alanındaki önemini açıkça göstermektedir. Mesleki hedeflerinin odağı birey/toplum refahı olan sosyal hizmet disiplinin gençlik gibi dinamik ve büyük bir toplumsal kategoriye yönelik planlı ve sürdürülebilir uygulamaları, gençlik refahının sağlanabilmesi yönüyle önem arz etmektedir.

Sosyal hizmet mesleğinin uygulayıcıları olan sosyal çalışmacıların birçok sorumluluğu bulunmaktadır. Bu sorumluluklardan bazıları, çalıştığı hedef kitlenin ihtiyaçlarını, sorunlarını ve gereksinimlerini gündeme getirmek, bu grupların sorunlarını açıkça ifade edilebilmesine yönelik çalışmalar yapmak ve ilgili sorunlara çözüm önerileri geliştirmektir. Sosyal çalışmacılar ayrıca bu çözüm önerilerini uygulamaya geçirme doğrultusunda faaliyetler yürütür ve birey/grupların sorunlarla baş etme kapasitelerini artırıcı çalışmalar yapar (Zastrow, 2013: 100). Bu bağlamda, toplumsal yapı içerisinde kendine özel gereksinim, beklenti ve sorunları olan gençlerin yaşadığı sorunların tespitinin yapılması ile mikro, mezzo ve makro boyutta geliştirilecek çözüm önerileri bu sorunların üstesinden gelinmesi açısından önem arz etmektedir. Bu bağlamda gençlik politikaları alanında yürütülecek çalışmaların gençlik refahı seviyesinin yükseltilmesine sağlayacağı katkı önemlidir.

Sosyal hizmet mesleğinin toplumsal sorun çözme sürecinde iki şekilde hareket ettiği söylenebilir. Birinci olarak yaşanan sorunlara ilişkin planlı müdahaleler yoluyla bireylerin sorunlarla baş etme kapasitelerini ve sorunlarını çözebilmeye yönelik becerilerini artırır. Bu bağlamda Duyan (2010), sosyal hizmet disiplininin temel amaçlarından birinin bireyin kendi sorunlarını çözebilecek yetkinliğe sahip olmasını sağlamak olduğunu belirtmektedir. Makro boyutta çalışmalar yapmak sosyal hizmet disiplininin sorun çözme sürecindeki bir diğer yöntemidir. Makro düzeyde çalışmalar gerçekleştirmek sosyal hizmet mesleğinin politik yönüne işaret eder. Çünkü sosyal çalışmacılar tespit ettiği sosyal sorunların çözümünde makro düzeyde çalıştığı zamanlarda kendini politika yapım süreçlerinin içinde bulur. Kongar (1972: 62-63), sosyal çalışmanın amacının birey ile toplum arasında bir uyum sağlamak olduğunu ifade eder. Bunun gerek bireysel gerekse toplumsal değişme gerektirdiği tespitinde bulunur. Kongar'a göre değişim ve gelişim sürecinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesine yönelik uygulamalar ise iki araçla gerçekleştirilir. Birinci araç birey ve grupların uyum sorunlarını çözmeye yönelik özel surette hazırlanmış sosyal hizmet yöntem ve teknikleridir. İkinci araç ise toplumsal anlamda ortak bir çaba olarak tanımlanabilir. Bu çaba sosyal ve ekonomik koşulların iyileştirilmesidir. Bu bağlamda, sosyal hizmet disiplininin kendine özgü yöntem ve teknikleri kullanarak gençlik refahı alanında gerçekleştireceği uygulamaların gençlerin yapabilirliğine katkı sağlaması önem arz etmektedir.

Gençlik refahı alanında çalışanlar da diğer pek çok alanda olduğu gibi yasaların, yönetmeliklerin, genelgelerin kendi mesleki değerleri doğrultusunda değişmesi veya güncellenmesi için çaba sarf eder. Ya da mevzuatta yer alan ancak uygulamada geçerliliği olmayan/aksayan kimi mevzuat hükümlerinin uygulamada da geçerli olması için çabalar. Bu bağlamda sosyal hizmet mesleği, kendi içinde barındırdığı temel rolleri de kullanarak (savunucu, bağlantı kurucu, araştırmacı, vaka yöneticisi vb.) mesleki uygulamalarını gençler lehine gerçekleştirmeye ve gençlik refahı için katkı sağlamaya çalışır.

Sosyal hizmet mesleği ile sosyal politika alanı arasındaki güçlü ilişki literatürdeki birçok çalışmanın ilgi odağındadır (Danış, 2007; Topper, 2022). Kendini bir sorun çözme

mesleği olarak tanımlayan sosyal hizmet, gençlerin katılım ve işlevselliğinin önündeki engellerin kaldırılmasını önemsemektedir. Demirbilek'in (2009: 16) ifade ettiği şekliyle sosyal hizmetin amacı; çocukların, gençlerin, yaşlıların veya toplum içerisinde yer alan diğer herhangi bir kategorinin sosyal hayata katılımını ve işlevselliğini artırmaktır. Bu bağlamda sosyal hizmet disiplini paradigmasından oluşturulacak ve uygulamaya koyulacak politika önerileri gençlik refahı alanında değişim ve gelişimin lokomotifi olacaktır. Bu araştırma da aslında tam olarak bunu amaçlamaktadır.

Aysan ve Avcı (2015: 109) Türkiye'de gençlerin refahını etkileyen sosyal politika kurumlarının rollerini tartıştıkları çalışmada, Türkiye'de gençlik refahı alanındaki temel politika alanlarını eğitim, barınma, sosyal güvenlik ve istihdam alanları olarak ele almışlardır. Bizim çalışmamızda ise gençlik refahı konusunda temel politika alanları olarak Aysan ve Avcı'nın ele aldığı çerçevenin ötesinde 13 temel politika alanını içeren Ulusal Gençlik ve Spor Belgesi (2013) temel alınmış ve gençlik politikaları ve hizmetleri alanları bu çerçevede araştırmanın ikinci bölümünde incelenmiştir.

3. BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın tasarlanma ve gerçekleştirilme süreciyle ilgili aşamalara yer verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırma modelinin belirlenmesi sürecinde, gençlerin ve gençlik refahı alanında çalışanların gençlik politika ve hizmetlerine yönelik düşünceleri, değerlendirmeleri ve deneyimlerinin tam anlamıyla anlaşılabilmesinin onlarla kurulacak güçlü bir bağ ile mümkün olabileceği düşünülmüştür. Bu açıdan derinlemesine görüşmelerin, yüz yüze ve detaylı bir şekilde gerçekleştirilmesinin katılımcılar ve araştırmacı arasında önemli bir etkileşim oluşturacağı ve bu etkileşimin katılımcıların deneyimlerinin keşfedilmesi açısından kolaylık sağlayacağı düşüncesi modelin belirlenmesinde etkili olmuştur.

Araştırma kapsamında görüşülen öznelerin (gençler ve gençlik çalışanları) deneyimleri bu çalışma için oldukça önemlidir. Gençler çalışmanın odağındaki temel toplumsal kategori olarak, gençlik çalışanları ise gençlik refahına ilişkin hizmetleri aktif yürüten kişiler olmaları boyutuyla bu çalışma için önem arz etmektedir. Öznelerin deneyimlerini ortaya koymak için nitel yöntemle tasarlanan bu araştırmada veri toplama sürecinde fenomenolojik yaklaşımdan yararlanılmıştır. Fenomenolojik yaklaşım, nitel araştırma yönteminin temel yaklaşımlarından biridir ve bu yaklaşımda belirli bir grup insanın belirli bir konuya yönelik deneyimleri ele alınmaktadır (Büyüköztürk ve arkadaşları, 2018). Creswell (2013)'a göre fenomenolojik araştırma, birkaç kişinin bir fenomen veya kavramla ilgili yaşanmış deneyimlerinin ortak anlamını tanımlamaktadır ve neyin nasıl deneyimlendiğini bütünleştiren, bireylerin deneyimlerinin özünün tartışıldığı betimleyici bir çalışmadır. Bu bağlamda bu araştırma öznelerin “şeyleri” (gençlik politikalarını ve refah hizmetlerini) nasıl deneyimlediklerine ilişkin bir anlama çabasını ifade etmektedir.

3.2. ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın örneklemini belirlemede amaçlı örnekleme tekniği kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme tekniğinde, öznel araştırmacı tarafından araştırmanın amaçlarına uygun olarak seçilmektedir. Ayrıca araştırmacının kendi yargısının da örneklem seçiminde etkili olduğu belirtilmektedir (Neuman, 2012). Bu araştırma kapsamında, Ankara ilinde faaliyet gösteren gençlik merkezlerinde (Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı) vakit geçiren gençler ve bu kuruluşlarda çalışan gençlik çalışanlarıyla, Ankara ilinde gençlik alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarında ve Ankara Büyükşehir Belediyesi bünyesinde faaliyet gösteren gençlik birimlerinde görev yapan gençlik çalışanlarıyla derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşülen katılımcı sayısının belirlenmesinde, nitel yöntemli araştırmalarda örneklem büyüklüğünü belirleyici kriter olan veri doygunluğuna ulaşma durumu göz önünde bulundurulmuş ve bu doğrultuda 22 katılımcı ile (12 genç/ 10 gençlik çalışanı) görüşülmüştür. Katılımcı seçiminde gençler boyutuyla tüm gençlik gruplarından (eğitimde-istihdamda-NEET) katılımcılar olmasına dikkat edilmiştir. Bununla birlikte gençlik çalışanlarının seçiminde de veri çeşitliliğinin sağlanması amacıyla gençlik merkezlerinin yanında sivil toplum ve yerel yönetim deneyimleri olan katılımcılar araştırmaya dahil edilmiştir.

Görüşmeler devam ederken gerçekleştirilen kodlamalar ve saha notları doğrultusunda, katılımcı anlatıları ve oluşturulan kodlar kendini tekrar ettiğinde, veri doyumu noktasına ulaşıldığına karar verilmiş ve yeni görüşmeler yapılmamıştır. Araştırma katılımcılarının isimleri ve doğrudan kimliklerini ortaya çıkaracak herhangi bir bilgi kesinlikle paylaşılmamış ve bu doğrultuda sadece katılımcılara dair genel bilgilere yer verilmiştir. Gizlilik açısından herhangi bir sorunla karşılaşmamak adına araştırma verileri katılımcılara yönelik kodlama yapılarak paylaşılmıştır. Araştırma kapsamında görüşülen gençlere ve gençlik çalışanlarına ilişkin demografik bilgilere aşağıdaki tablolarda yer verilmiştir.

Tablo 1. Gençlere İlişkin Sosyo-Demografik Bilgiler

Genç	Yaş- Cinsiyet	Öğrenim-Çalışma Durumu	Sosyal Güvence	Ekonomik durum	Anne-Baba Eğitim
G1	22- Kadın	Hukuk/Öğrenci	Var	Orta	Anne-ilkokul Baba-lise
G2	27- Erkek	Mühendislik mezunu/ İstihdamda	Var	Orta	Anne-lise Baba-yüksekokul
G3	28- Kadın	Sosyoloji mezunu/ İstihdamda	Var	Orta	Anne-ilkokul Baba-ortaokul
G4	21- Kadın	Fizik tedavi ve rehabilitasyon /Öğrenci	Var	Orta	Anne- ortaokul Baba-ortaokul
G5	28- Kadın	Antropoloji mezunu/ İstihdamda	Var	Orta	Anne- ilkokul Baba-ortaokul
G6	28- Kadın	Eğitim fakültesi mezunu/ İstihdamda	Var	Orta	Anne- ortaokul Baba-ortaokul
G7	19- Erkek	Lise mezunu/ YKS'ye hazırlanıyor/ NEET	Var	İyi	Anne-ilkokul Baba- ilkokul
G8	24- Kadın	Çocuk gelişimi mezunu/ NEET	Var	Orta	Anne- okuryazar değil Baba-İlkokul
G9	30- Erkek	Radyoloji mezunu/ İstihdam deneyimi var/ NEET	Yok	Orta	Anne- okuryazar değil Baba-lise
G10	24- Kadın	Sosyal hizmet/ Öğrenci	Var	Orta üst	Anne-ilkokul Baba-ortaokul
G11	22- Kadın	Sosyal hizmet/ Öğrenci	Var	Orta	Anne-ilkokul Baba-ortaokul
G12	21- Kadın	Hukuk/ Öğrenci	Var	Orta alt	Anne-ilkokul Baba-ortaokul

Tablo 2. Gençlik Çalışanlarına İlişkin Sosyo-Demografik Bilgiler

Gençlik çalışanı	Cinsiyet	Lisans Alanı	Deneyim
GÇ 1	Erkek	Eğitim fakültesi	5 yıldan az
GÇ 2	Erkek	İİBF	5-10 yıl
GÇ 3	Kadın	Eğitim fakültesi	5-10 yıl
GÇ 4	Erkek	İİBF	5-10 yıl
GÇ 5	Kadın	Eğitim fakültesi	20 yıl üstü
GÇ 6	Kadın	İİBF	5-10 yıl
GÇ 7	Erkek	Eğitim fakültesi	5-10 yıl
GÇ 8	Erkek	İİBF	5-10 yıl
GÇ 9	Erkek	İİBF	30 yıl üstü
GÇ 10	Ses kaydına izin vermedi		

3.3. VERİ TOPLAMA SÜRECİ VE ARAÇLARI

Bu araştırmanın verileri gençler ve gençlik çalışanları için ayrı ayrı hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla toplanmıştır. Görüşme formları hazırlama sürecinde önce tüm gençlik gruplarına (eğitimdeki-istihdamdaki-NEET) yönelik ayrı ayrı soru formları oluşturulmuşken daha sonra Tez İzleme Komitesi üyelerinin görüşleri doğrultusunda form sayısı bire indirilmiş ve tüm gençlik grupları için aynı form kullanılmıştır.

Veri toplama süreci öncesi 05.02.2022 tarihinde Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan, 11.03.2022 tarihinde ise Gençlik ve Spor Bakanlığı'ndan gerekli araştırma izinleri alınmıştır. Araştırma sürecinde her bir katılımcıya görüşme öncesi araştırmanın gerçekleştirilme amacı anlatılmış ve araştırmaya katılımın tamamen gönüllülük esasına dayalı olduğu ifade edilmiştir. Bu doğrultuda araştırmaya katılmayı kabul eden araştırmacılara görüşmenin herhangi bir aşamasında araştırmadan çekilebilecekleri ve cevap vermek istemedikleri herhangi bir soruyu cevapsız bırakabilecekleri bilgisi verilmiştir.

Katılımcı görüşmeleri kuruluş içerisinde görüşme yapmaya uygun bir ortamda, katılımcının müsait olduğu bir zaman diliminde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler 35-65 dakika arasında değişen sürelerde gerçekleştirilmiştir. Hem gençlerle gerçekleştirilen görüşmelerde hem de gençlik çalışanlarıyla gerçekleştirilen görüşmelerde duygusal anlamda kendini kötü hisseden veya görüşmeye ara verilmesini isteyen katılımcılar olmamıştır. Sadece bir gençlik çalışanı ses kaydı alınmasına müsaade etmediği için onunla yapılan görüşmede, not tutulmuştur. Bu notlar verilerin analizi sürecinde diğer katılımcıların anlatıları ile birlikte değerlendirilmiştir.

Katılımcılarla görüşme yapma konusunda genel itibariyle güçlük yaşanmamıştır. Ancak yönetici pozisyonundaki bazı gençlik çalışanları alanda yeni olma ve kendini araştırma konusu hakkında yetersiz görme gibi gerekçelerle görüşme tekliflerini reddetmiştir. Bu bağlamda bazı gençlik çalışanları görüşme formuna göz gezdirmek istediğini belirtmiş ve sonrasında sorulara tatmin edici cevaplar veremeyeceğini ifade ederek çalışma

içerisinde yer almak istemediğini belirtmiştir. Gençler görüşlerini daha net ve keskin şekilde ifade ederken gençlik çalışanlarının bazıları görüşme süreçlerinde daha kontrollü davranmışlardır. Kurumsal aidiyeti olan ve belli bir hiyerarşi içerisinde yer alan çalışanların bu yöndeki tavırları ön görülebilir ve anlaşılabilir bir tavidir. Gençlerle yapılan görüşmelerde gençler araştırmayı genelde nicel yöntemli bir araştırma zannetmişler ve bununla birlikte “Form mu dolduracağız Hocam?”, “Kaç dakika sürer”, “Benim ne yapmam gerekiyor”, “Yanlış cevap verirsem kusura bakmayın” gibi tepkiler vermişlerdir. Araştırmanın kapsamı ve yöntemine dair gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra görüşmeler gerçekleştirilmiş ve bazı gençler hayatlarında ilk defa böyle bir çalışmanın içerisinde bulduklarını dile getirmişlerdir. Bu durum gençlerle yapılan çalışmaların genel itibariyle nicel yöntem kullanılarak yapılmasının sonucu olarak görülebilir.

Gençlik merkezlerinde çalışan ve özellikle yönetici pozisyonunda olan bazı gençlik çalışanları düşüncelerini ifade ederken sıklıkla “Bakanlığımız, üstlerimiz” gibi sahiplenici ve hiyerarşiyi gösteren kelimeler kullanmışlardır. Bununla birlikte gençlik merkezinde çalışan katılımcılardan bazıları görüşlerini ifade ederken kurdukları olumsuz cümleleri “... ama gün geçtikçe geliyoruz”, “...çünkü çok yeni bir bakanlığız” şeklinde tamamlamışlardır. Bakanlık gençlik çalışanlarının gelecekte daha iyi olunacağına dair duyduğu inanç ve yaşanan birçok sorunu yeni bir bakanlık olmakla ilişkilendirmesi/gerekçelendirmesi araştırmacı için dikkat çekici olmuştur.

Bazı gençlik çalışanları konuşmalarında “genç” kavramı yerine “çocuk” kavramını kullanmıştır. Bunun bilinçli bir tercih olmadığı düşünülmektedir. Çünkü bu katılımcılar kimi zaman çocuk ifadesinden sonra genç diye düzeltmiş, kimi zaman ise aynı bağlamdaki bir konuşmanın başında genç ortasında çocuk sonunda tekrar genç diye ifade etmişlerdir. Bu durumun sebepleri düşünüldüğünde, genç kelimesine yeteri kadar aşına olmama, özellikle üst yaş grubundaki gençlik çalışanlarının gençleri hala çocuk olarak algılama gibi sebepleri olabileceği düşünülmüştür. Bununla birlikte özellikle gençlik merkezleri 18 yaşın altındaki bireylere yoğun bir şekilde hizmet verdiği için bu alanda çalışanların hem çocuklarla hem gençlerle yoğun bir etkileşimi söz konusudur.

Bu yoğun etkileşimin kimi gençlik çalışanlarını hedef kitlesini dile getirmede (çocuk mu, genç mi?) bir ikileme düşürdüğü değerlendirilebilir.

3.4. VERİLERİN İŞLENMESİ VE ANALİZİ

Yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla ve ses kaydı kullanılarak elde edilen veriler öncelikle ses kayıtlarının dökümü yapılarak Microsoft Word belgesine aktarılmıştır. Her bir katılımcının ses kayıt dökümü için harcanan süre asgari 40 dakika azami 90 dakika olarak gerçekleşmiştir. Gençlerden ve gençlik çalışanlarından elde edilen verilerin dökümü toplam 224 sayfaya ulaşmıştır. Maxqda programına yüklenen bu belgeler tekrar tekrar okunmak suretiyle betimsel analize tabi tutulmuştur. Betimsel analizde veriler, araştırma soruları ve literatürün ortaya koyduğu çerçevenin yanında araştırmacının sahadaki deneyimleri de göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir. Kümbetoğlu (2005) betimsel analizi, betimsel bir yaklaşım kullanılarak verilerin sunumu olarak ifade etmektedir. Bu sunum sırasında nitel çözümler yoluyla elde edilen verilerin özgün biçimlerine sadık kalınarak, kişilerin söylediklerinden, yazdıklarından ve dokümanların içeriklerinden doğrudan alıntılar gerçekleştirildiğini belirtmektedir (Kümbetoğlu, 2005).

Metne aktarılan katılımcı anlatıları bu doğrultuda analiz edilmiş ve araştırmanın bulgular kısmında detaylıca yer verilen tema ve kategoriler ortaya çıkmıştır. Tema ve kategorilerin belirlenmesinde ilgili literatür, veri toplama araçları ve katılımcıların anlatıları temel belirleyiciler olmuştur.

3.5. SÜRE VE OLANAKLAR

Bu araştırmanın verileri Nisan 2022-Haziran 2022 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmanın tüm maliyeti araştırmacı tarafından karşılanmıştır.

4. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, katılımcı anlatılarının analizi sonucu ortaya çıkan bulgular, oluşturulan tema ve kategoriler çerçevesinde tartışılmıştır. Bu doğrultuda, gençlerin ve gençlik çalışanlarının anlatılarına sırasıyla yer verilmiştir. Bununla birlikte, birbiriyle ilişkili temalara yönelik anlatılar aynı başlık altında toplanmış ve yorumlanmıştır. Bulgular ve yorum başlığı içerisinde ilk olarak gençlerin anlatıları analiz edilmiştir. Bu analiz, aşağıdaki tabloda gösterilen tema ve kategoriler çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

Tablo 3. Gençlerin Anlatılarında Ortaya Çıkan Tema ve Kategoriler

Temalar	Kategoriler
<i>Eğitim sistemi</i>	<ul style="list-style-type: none"> İlgi ve yeteneğe göre kurgulanmamış bir eğitim sistemi Ezbere yönelik, niteliksiz İngilizce eğitimi Öğretmen kalitesi ve karakteri çok önemli Fırsat eşitliği yok Gerçek hayattan kopuk Pandemi
<i>Devlet tarafından sağlanan destekler</i>	<ul style="list-style-type: none"> Devlet kredi desteğinden faiz almamalı Burs hakkı kazananlar adil belirlenmiyor Yurtlar iyi Kredinin geri ödeme şartları zorluyor Burs-kredi miktarları yetersiz kalıyor Sınav ve ders kaynağı ücretleri
<i>Eğitim sürecinde yaşanan olumlu-olumsuz deneyimler</i>	<ul style="list-style-type: none"> Övülme Cesaretlendirilme ve teşvik edilme Başarma hissiyatı Dışlanma, aşağılanma Ayrımcılık Şiddet deneyimi
<i>İyi bir eğitim ile iyi bir iş ilişkisi</i>	<ul style="list-style-type: none"> Kesinlikle sağlamıyor Tıp ve birkaç bölüm hariç sağlamıyor Herkes üniversite mezunu Torpil, tanıdık
<i>Maaşlı bir iş sahibi olmak</i>	<ul style="list-style-type: none"> Kölelik Emir-komuta zinciri Karın tokluğuna çalışmak Kimseye muhtaç olmamak, özgürlük Yaşamını idame ettirmek
<i>Çalışma şartları</i>	<ul style="list-style-type: none"> Her yer tecrübe arıyor En az maaşla en fazla iş yaptırmak Öncelik kamu sektöründe Rekabet üst düzeyde (özel sektörde)
<i>Sağlık sistemi</i>	<ul style="list-style-type: none"> Genel itibarıyla iyi Randevuların ileri tarihe verilmesi Erişilebilir ancak niteliksiz Gelir testi ve prim ödeme sorunu Sağlık işi şansa bağlı
<i>Sivil toplum/ gönüllülük</i>	<ul style="list-style-type: none"> Sakıncalı ve tehlikeli görme Çok siyasallaşmış yerler Karşılık beklemeden yardım etmek Manevi huzur

<i>Katılım süreçleri</i>	<ul style="list-style-type: none"> Sosyal medya (Twitter) Gençlik merkezleri Bakana ulaşmak bile kolay 	<ul style="list-style-type: none"> Özgür hissetmeme Dikkate alınmama Göstermelik katılım
<i>Yurt dışı düşüncesi</i>	<ul style="list-style-type: none"> Bir dakika durmam Burası benim vatanım Farklı kültür ve toplumları tanımak 	<ul style="list-style-type: none"> Çok daha rahat Yabancı dil, mesleki gelişim
<i>Gelecek planları ve hayalleri</i>	<ul style="list-style-type: none"> Mesleki kariyer Ülkeye faydalı olmak 	<ul style="list-style-type: none"> KPSS ile atanmak Alternatif planlar
<i>Gelecek kaygısı</i>	<ul style="list-style-type: none"> İş bulabilme kaygısı Sınav stresi 	<ul style="list-style-type: none"> Allah bir kapı açar Belirsizlik
<i>Umutlu-umutsuz olunan konular</i>	<ul style="list-style-type: none"> Eğer bir şeyler değişirse Kendi yapabilirliğine duyulan inanç Yeni nesil iyi 	<ul style="list-style-type: none"> Ekonomik kriz Bölgesel ve küresel savaşlar Dünya kötü bir yere gidiyor
<i>Gelişen ve değişen teknolojik imkanlar</i>	<ul style="list-style-type: none"> TEKNOFEST Yaşam konforunu artırması Eğer iyi yönde kullanılırsa 	<ul style="list-style-type: none"> İnsanlığın sonu Teknolojide geri kalmışlık Yalnızlaşma
<i>Gençliğin en büyük sorunu</i>	<ul style="list-style-type: none"> İstihdam yaratmayan niteliksiz eğitim 	

4.1. GENÇLERİN EĞİTİM SÜREÇLERİ DENEYİMLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Katılımcılar ile yapılan görüşmelerde katılımcılara kendi eğitim süreçlerini değerlendirmeye yönelik sorular sorulmuştur. Bu değerlendirmenin genel çerçevesi eğitim sisteminin niteliğine, eğitim sisteminde yaşadıkları sorunlara ve eğitim süreçlerinde devlet tarafından sağlanan desteklere ilişkin olmuştur. Bununla birlikte katılımcıların eğitim hayatında yaşadıkları ve akıllarında kalan olumlu/olumsuz anlara ilişkin anlatılar da eğitim süreçleri deneyimleri çerçevesinde analiz edilmiştir.

4.1.1. Eğitim Sistemine İlişkin Genel Düşünceler

Toplum Gönüllüleri Vakfı (2017) tarafından yürütülen bir araştırmada gençler Türkiye'deki eğitim sisteminin niteliksiz olduğundan ve kendi gelişimlerini sağlayacak bir alan yaratmamasından yakınmaktadır. Ayrıca gençler, eğitim sisteminde fırsat eşitliği olmamasının istedikleri bölümlerde okumalarına engel olduğundan ve devlet burslarından yeteri kadar faydalanamadıklarından bahsetmektedirler (UNDP, 2008; SODEV, 2021). Ankara Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi tarafından yayımlanan

Gençlik Çalıştay Raporu'nda (2021) mevcut eğitim sistemi gençlerin yeteneklerini ölçmekten uzak, süre endeksli sınav süreçlerini yarışa dönüştüren ve İngilizce eğitiminin başarısız olduğu bir sistem olarak tanımlanmıştır. Küresel Gençlik Refah Endeksi Raporu'nda (2017) Türkiye'deki gençlerin %61'inin eğitim sisteminden memnun olduğu, Habitat Derneği (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ise eğitime devam eden gençlerin %36'sının okudukları okullardan memnun olmadıkları sonucu elde edilmiştir.

Katılımcıların eğitim sistemine yönelik anlatıları analiz edildiğinde genel düşünce ve deneyimlerinin olumsuzluk içerdiği görülmüştür. Katılımcılar tarafından eğitim sisteminin sınavlarda başarıyı sağlamadığı, gençleri hayata hazırlamadığı, verimli süreçler içermediği, öğrencileri yetenek ve potansiyellerine göre yönlendirmediği şeklinde özetlenebilecek birtakım eksiklikleri olduğu ifade edilmiştir.

G1, eğitim sisteminin fiziksel imkanlarının iyi olarak değerlendirilebileceğini ancak sistemin genel olarak sağlıklı bir şekilde işlemediğini şu cümlelerle ifade etmiştir.

Oralar sıkıntılı ya. Yani eğitim çok kötü. Yani üniversiteler kuruldu biliyorsun. Zaten artık herkesin diline pelesenk oldu ama o kadar çok üniversite var, o kadar çok mezun var, öğrenci var, iş bilmiyor. Kimse yani, adam yirmi beş yaşına gelmiş hiçbir iş bilmiyor. Sadece çünkü bir şeyler okumuş teorik sınavlara girmiş gelmiş. O yüzden çok eğitilmiyoruz, hiç eğitilmiyoruz. Kötü, çok kötü, imkanlar hizmetler. Belki parasal anlamda yani ya da konum anlamında işte üniversitenin kantini, sınıfı vesaire güzel olabilir ama içerik olarak korkunç buluyorum eğitimi de işte verilen imkanları da. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

G2, eğitim sistemi içerisinde lise döneminin yarısının üniversiteye hazırlıkla geçtiğini, ilk ve ortaöğretimde ise hayata dair temel şeylerin öğretildiğini ifade etmiştir.

İlköğretim, ortaöğretim pek faydalı değil yani açıkçası. Hani bir basamak gibi oluyor sadece temel şeylerin öğrenildiği. Cam yenmez gibi (gülüyor). Lise biraz daha hani hayata biraz daha atılmaya başlıyorsun. O da ilk iki yıl değil hani. Üçüncü ve dördüncü sınıflar için. Üçte insan biraz ders çalışayım da iyi bir yere gideyim ya falan diye düşünmeye başlıyor üçüncü sınıfın sonlarına doğru. Dörtte zaten sürekli üniversite sınavı için hazırlanıyorsun. G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

Eğitim sistemi içerisinde günlük hayata dair bir Şeylerin ğretilmediğini dile getiren G7, okullarda sadece derse ve ders çalışmaya ilişkin Şeylerin yer aldığını ve bunun da gençleri hayata hazırlamada yetersiz olduğunu ifade etmiştir.

Yani dışarıda nasıl davranmamıza dair bir Şey öğrettiklerini ben dşinmiyorum. Sadece ileride ne olacağımıza dair ya da sadece işte toplama çıkarma öğretmekle yani bir yere geleceğimi dşinmiyorum. Ya sadece ders alış, ders alış, ders alış. Sadece ders. Başka hiçbir Şey yok. Yani dışarıda ne yapacağımızı göstermediler. Yani nasıl söyleyeyim ki size? Yani hani el yıkama falan çok basit bir örnek olur böyle. Elimizi nasıl yıkayacağımızı bile göstermediler desem yeridir yani. Hani mesela okula bir Şeyler öğrenmek için gidersin ama dışarıda bir Şeyler ğrenmen gerekir ya. Mesela mahallede bir Şeyler ğrenirsin. Mahallede byrsn küfür etmeyi öğrenirsin, ama hani anneye, babaya küfür edilmemesi gerektiğini de öğrenirsin ya. Hani okulda öyle bir Şey yoktu. G7 (19 yaş, erkek, NEET)

Eğitim süreçlerinde motive edilmediğini ifade eden G4, kendinin ve arkadaşlarının başarılı öğrenciler olmalarına rağmen sistemin bunu önemsemediğini hatta işleyiş biçimiyle bu tür öğrencileri körelttiğini dile getirmiştir.

Ya ben başarılı bir öğrenciydim. Sen beni Şey yapman lazım. Benim gibi yine birçok arkadaşım vardı. Keza zaten niversiteye de güzel sıralamalarla gittik hep. Hani kimimiz tıp işte, diş hekimi, fizik tedavi... Yani böyle iyi potansiyelleri olan çocukları, gençleri gerçekten kreltiyorlar. Eğitim ilkokul hatta anaokulundan tutun gerçekten berbat. G4 (21 yaş, kadın, ğrenci)

Meslek lisesi mezunu olan G3, eğitim sistemi içerisinde bazı tutarsızlıkların olduğunu ve gördüğü dersler ile sınavda başarılı olması beklenen derslerin birbiriyle uyuşmadığını belirtmiştir.

...ama mesela matematik, işte diğer ana dersleri bize grdrtmediler. Mesela zorunlu olabilirdi. Ben dokuzuncu, onuncu sınıfa kadar gördüm. On bir, on ikide dediler ki ocuk gelişiminin daha çok teorik derslerini baskın göreceksiniz. Ama ben de niversite sınavına gireceğim sonuçta. Bana matematik lazım. Bana edebiyat lazım. İşte bana bir sayısal lazım. İşte hepsi lazım. G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Eğitim sistemine ilişkin bir anısını anlatan G5, lisansüstü boyutuyla bazı hocalarının öğrencileri özellikle cesaretlendirmediği ve teşvik etmediğini ifade etmiştir. Sistemde

hoca eksikliği yaşanmasına rağmen sistemin ve kişilerin bu sorunu çözme anlamında bir aksiyonlarının olmadığını dile getirmiştir.

Mezun olduktan sonra yüksek lisans yapmak istiyordum hocam kendi ağzıyla, kendi yerini tehlikeye atacağı için bize dedi ki ben yüksek lisans öğrencisi almıyorum. Gidin başka bir bölümden yüksek lisans yapın halbuki şansımız vardı yani. Açsa direkt biz yüksek lisans öğrencisi olarak başlayabilirdik. Yani bazı hocaların kendi koltuk sevdasından dolayı öğrencilere çok şans tanımıyorlar öyle söyleyeyim. Hocalarım genelde, üniversite hocalarım genelde herkes böyle hani ya onlar da zamanında asistan olmuş insanlar halbuki ama yani niye öğrencilere şans vermiyorlar anlamıyorum. Gidip başka bölümlerde niye yapayım yani ben kendi alanımda yapmak istiyorum. Okulumda hoca eksikliği var mesela. Ben orada yapmak istiyorum ama işte hani hoca şans vermeyince, kendi şeyine düşünce olmuyor. G5 (30 yaş, kadın, istihdamda)

Ülkede doğru bir eğitim politikasının olmamasından yakınan G6, sistemin yapısal bazı sorunlar içerdiğini dile getirmiştir. Sistem içerisinde kendi çabasıyla bir şeyler yapmaya çalıştığını ifade ederek bu durumun kendini yetersiz hissetmesinin önüne geçmediğini belirtmiştir.

Ben tüm kademeleri göz önüne aldığımda çok doğru bir eğitim politikamız olduğunu düşünmüyorum. İlkokulda mesela sürekli bir öğretmen değişme potansiyeli mevcut. İşte öğretmenler geldiği bölgeyi beğenmiyor falan o değişiyor. Lisede ben meslek lisesi çıktım. Bir çocuk bence üniversiteyi düşünmüyorsa bana göre evet meslek lisesi mantıklı. Benim zamanımdaki öğretmenler bizleri doğru yönlendirmedi. Yani işte şu bölüm var puanın iyi. Gel seni buraya yerleştirelim falan. Asla doğru bir yönlendirme olmadı benim için. Ben hep kendim bir şeyler yaptım... Ben bakıyorum başka bir A üniversitesiyle kendi üniversitemi karşılaştırıyorum. Aynı bölüm mezunuyuz. Arkadaşım benden daha donanımlı. Ama ben kendime baktığımda bende yok o donanım mesela o yüzden ben çok yeterli bulmuyorum. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Lise eğitiminin tamamen sınavlara hazırlık süreciyle geçtiğini ifade eden G10, sınıf başarı ortalamasının kendi gibileri aşağı çektiğini ve o süreçte yaşadığı bazı durumların aslında çok da adil olmadığını dile getirmiştir.

...Lisede de eğitim olarak tamamen üniversite sınavına hazırlık gibi bir eğitim olduğu için yeterli değil. Bir de ben düz lise çıktım. Daha doğrusu sonra temel liseye geçtim ama ilk üç yılını düz lisede okudum. Düz lisede okurken kişinin tamamen işte IQ ortalaması mı diyeyim, algılayabileceği ortalamaya göre eğitim verildiği için verimli bir ders alamıyorduk tamamen. Çünkü düşük düzeyde anlatılıyor ve biz çok geri planda kalıyorduk. Üniversiteye hazırlandığımızda da

aaa bunlar neymiş ya falan olduk hani. Böyle konular da mı vardı gibi. Sonra temel liseye geçiş yaptım ben. Temel lisede de şöyle bir ayrım oldu. Bize derslerin sorularını veriyorlardı. Üniversiteye hazırlanalım diye ve o zaman hani açıkçası biraz hak yemişliğe giriyor bu. Çünkü diploma puanımızı oldukça yükseltiyordu. G10 (24 yaş, kadın, öğrenci)

4.1.1.1. Nitelikli Bir Eğitim Alma Durumu

Katılımcıların aldıkları eğitimin niteliğini değerlendirmeye yönelik anlatılarında, aldıkları eğitimden memnun olmadıkları ortaya çıkmıştır. Bu memnuniyetsizlik üniversite dönemi hariç olmak üzere sıklıkla birçok katılımcının ifadelerinde yer almıştır.

Şimdiye kadar aldığım eğitim totalde on iki yıllık bir eğitim aldım. On iki yıllık eğitimin benim dışarıdaki hayatıma pek bir yansıması olmadı yani. Ben sadece yani ders çalışmayı öğrendim. Onun haricinde yani dışarıda ne yapacağıma dair bir şey öğrenmedim ben okulda... Nitelikli bir eğitim aldığımı düşünmüyorum. G7 (19 yaş, erkek, NEET)

Aldığım lise eğitimi benim berbattı. Ben kenar mahalle lisesinde okudum. Yani okula mı gidiyorduk herhangi bir yere mi gidiyorduk, hiç fark yoktu. Müdür disiplin sağlamaya çalışıyordu ama gene de bizde disiplinsizlik vardı. G9 (30 yaş, erkek, NEET)

Türkiye'deki eğitim sisteminin niteliğini abisinin yaşadığı ülkeyle kıyaslayan G8, bu konuda kendi aldığı eğitimin seviyesini çok düşük bulunduğunu ifade etmiş ve bu durumu kolay iş bulabilme bağlamında değerlendirmiştir.

Ya eğitim sistemi olarak çok düşüğüz. Yurt dışına baktığımızda, benim abim yurt dışında, Kanada'da. Yani ona bakıldığında çok düşüğüz. Yani o hemen iş bulabiliyor. Mesela açık öğretim okuyor eşi, çocuk gelişimi okuduğu halde hemen iş bulabiliyor ama biz burada bulamıyoruz rahatça. G8 (24 yaş, kadın, NEET)

Lise sürecinde genel olarak iyi bir eğitim aldığını ifade eden G1, pandemi sürecinin üniversite hayatında aldığı eğitimin niteliğini etkilediğini ifade etmiştir.

Lisede evet iyi bir eğitim aldığımı söyleyebilirim. İyi hocalar da vardı kötü hocalar da vardı ama genelde totale baktığımda evet iyi bir eğitim almışım. Gerçekten çalışma disiplini sağlamayı bize öğreten kişiler, öğretmenlerimiz olduğu için çok

şanslıyım. O yüzden lise hayatımdan memnunum. Üniversite hayatımda pandemiden dolayı nitelikli eğitim alamadım ama bu sene baktığımda evet yani ben iyi bir eğitim aldığımı düşünüyorum açıkçası. Ama pandemi sürecinde kesinlikle yerlerdeydi. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Pandemi sürecinin aldığı eğitimin niteliğini etkilediğini belirten bir başka katılımcı düşüncelerini “*Pandemi döneminde eğitimin nitelikli olduğunu söyleyemeyeceğim.*” G12 (21 yaş, kadın, öğrenci) şeklinde ifade etmiştir. Bütün dünyayı etkileyen Covid-19 Pandemisi özellikle gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki eğitim sistemi üzerinde olumsuz bir etkiye neden olmuştur (European Training Foundation, 2020: 33). Bu olumsuz etki katılımcı anlatılarında ortaya çıkan kategorilerden biri olmuştur.

Lise dönemi itibarıyla nitelikli bir eğitim aldığını ifade eden G11 ise görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Nitelikli bir eğitimle başlamadım. Ama devamında nitelikli bir eğitim almaya çalıştım yani en azından hocalarımız bunun için gerçekten çok çabaladılar (üniversite eğitimini kastediyor). Aldığımı da düşünüyorum. Lisede de iyi bir eğitim aldığımı düşünüyorum. Çünkü bizim dediğim gibi son iki senede bulunduğum ilçenin en iyi öğretmenleri ve okulun en iyi öğretmenleri bizim sınıf için ayrıştırılmıştı. İlköğretim okulum sıradan bir mahalle okuluydu. Çok da iyi bir okul değildi. Karma bir okuldu çünkü. Lise ve üniversite dönemimde iyi bir eğitim aldığımı düşünüyorum. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Üniversite eğitimi öncesi süreçte aldığı eğitimi yetersiz bulan G12, üniversite eğitiminin niteliğinin ise ilgili üniversiteye göre değişebileceğini ifade etmiştir:

Yani üniversiteye geçene kadar pek doğru düzgün bilgi elde edemiyoruz açıkçası. Üniversitede de yine üniversitesine bağlı muhtemelen. Her üniversitenin seviyesi eşit değil. G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

Lise eğitiminin üniversite sınavında başarıyı sağlamaya yönelik olmadığını ifade eden G4, bu sürecin kendi için verimsiz geçtiğini ve alternatif yolları denediğini belirtmiştir.

Ben açık liseye geçmeyi çok istedim on ikinci sınıftayken. Hatta anneme yalvarmıştım bunun için lütfen dedim. Çünkü okulda hiçbir şekilde hani verim alamıyordum. Bana tutmuş ben matematik çalışmam gerekirken, fen çalışmam gerekirken adam diyordu ki bana Arapça çalış. Ne yapayım ben Arapça çalışıp.

Hani ikinci dil olarak Arapçaydı bizde. Hiçbir gereği yoktu. G4 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Aldıkları eğitimi tüm öğretim düzeylerinde yetersiz bulan bazı katılımcılar, yaşadıkları bazı acı deneyimlerin de böyle düşünmelerinde etkili olduğunu ifade etmişlerdir.

İlkokulda dördüncü sınıfa kadar dört kere sınıf öğretmenini değiştirdi ve bu değişimden dolayı kişinin adapte olması çok zorlanıyor. Özellikle yeni başlanılmış biri olarak yani ilkokula. O zamanlar şey gibi yeni bir öğretmen, yeni bir öğretmen sürekli anlatımın farklı olması, konuları farklı bir şekilde ifade etmeleri, algılamamız için sınıfça çok büyük bir sıkıntı oluşturuyordu. Hatta bizim dördüncü sınıftaki öğretmenimiz vefat etmişti. Bizim ekstra üzülmemize sebep oldu. Çünkü alıştığımız bir öğretmendi. Ortaokulda şöyle bir durum vardı. Her yıl bir okula 19 Mayıs Stadyumu'nda gösteri vermesi için görev verilirdi. Biz de altıncı sınıfta almıştık. O zaman SBS vardı. Mesela böyle bir dönemdeyken yani sınava hazırlanmamız gereken dönemdeyken bize görev verildiği için stadyuma gidiyorduk ve stadyumda gösteri yapmamız gerektiği için koca bir altı ayımızı buna harcıyorduk ve hiçbir şekilde sınava derslere giremediğimiz için oldukça büyük bir vakit kayboluyordu. Bu da dersleri ihmal etmemize sebep oldu ve ihmal edilmiş eğitim hayatımın temel zeminini iyi bir şekilde etkilemedi. G10 (24 yaş, kadın, öğrenci)

Dünyada yükseköğretim kurumları eğitim çıktıları, üretkenlik sağlama, beceri eğitimi, iş gücü eğitimi, mezun istihdamı ve bireye kazanç sağlama gücü gibi çeşitli ölçütlere karşı sorumlu tutulmaktadır (O'Neill, 2015). Bu ölçütler yükseköğretimin bireye kazandırması gereken nitelikler ile ilgilidir ve aynı zamanda bireylerin özgürlük ve kapasitelerine etki eden unsurlarla etkileşim halindedir. Eğitim sistemini yükseköğrenim boyutuyla ele alan ve yapabilirlik yaklaşımı çerçevesinde değerlendiren Walkington ve arkadaşları (2018) yapabilirlik yaklaşımıyla şekillenen eğitim sisteminin neo-liberal piyasa düzeninin etkisi altında kalmaması gerektiğini ifade ederken eğitimin, gençlerin istihdam edilebilirliğine yönelik rolünü ise göz ardı etmezler.

Eğitim, yapabilirliği artırıcı bir etkiye sahiptir (Aca, 2020b). Bu bağlamda, sahip olunan nitelikli bir eğitimin gençlerin yapabilirliğini artıracak, gençlere yeni fırsatlar ve seçenekler arasında tercih imkanı sunacağı düşünülmektedir. Katılımcı anlatıları analiz edildiğinde, nitelikli eğitim almadığını düşünen gençlerin eğitimin yapabilirlik üzerindeki olumlu etkisini günlük yaşam pratiklerinde hissedemedikleri görülmektedir. Bunun sebebinin, eğitim sisteminin yapabilirlik yaklaşımının temel aldığı değerler

(eleştirel düşünme, yetenek geliştirme, insan hakları ve sosyal adalet, değerler eğitimi, etik farkındalık) çerçevesinde şekillenmemesiyle ilgili olduğu değerlendirilmektedir.

4.1.1.2. Öğretmen Kalitesinin Önemi

Katılımcıların anlatılarında öğretmenlerinin kalitesinin kendi eğitim süreçleri üzerindeki etkisine sıkça yer verilmiştir. Katılımcılar tarafından kaliteli ve nitelikli öğretmenlerin öğrencileri motive ettiği ve başarılarını artırdığı dile getirilmiştir. Öğretmenle öğrenci arasında bir etkileşim olması gerektiğine vurgu yapan G1, öğretmenin kalitesinin öğrencinin kalitesine doğrudan etki ettiğini ifade etmiştir.

Hocalarımızın nitelikli olmaları gerekir. Yani mevcut düzende biliyorsunuz KPSS'yi kazanan ve mülakatı geçenler öğretmen olarak işe başlayabiliyorlar ama bence en temel problem bu. Çünkü öğretmen iyiye, öğrenci iyidir. Bence öğretmen kötüye yani kötüden iyiden kastım hani eğitimci olmak, öğretmen olmak farklıdır diye düşünüyorum... Eğitimci diyorsak sadece anlatıp gitmemeli yani. Biraz daha interaktif mi deniyor ona öyle olmalı. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Ortaokula geçtiğim zaman çok daha farklı öğretmenlerle karşılaştım. Kendileri uygulamalı öğretim bizim daha non-formal dediğimiz teknikleri deniyorlardı. Yaratıcı drama yaptırarak tarih öğretmenimiz bir şeyleri öğretiyordu mesela falan. Onun sayesinde hala aklımdadır. Rehberlik öğretmenlerim son derece iyi insanlardı. Yani onların sayesinde bugün buradayım diyebilirim. Lisede beni her türlü aktiviteye sokan önümü açan insanlar öğretmenlerimdi. Buna da katıl bak bu senin ilgi alanlarına uyuyor, şunu da deneyebilirsin. Bir yardıma ihtiyacın varsa gelebilirsin. Hem arkadaş hem öğretmenlerdi. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

İyi bir öğretmene rastlamanın birey üzerinde büyük bir etkisi olduğunu dile getiren bazı katılımcılar, kendilerini ilkokul döneminde böyle bir öğretmene rastladığı için şanslı hissettiklerini ifade etmişlerdir.

İnsanın hayatını en büyük etkileyen şeylerden biri ilkokuldayken iyi bir öğretmene rastlamak bence. Ben de gerçekten çok iyi bir öğretmene rastladım. Bana çok artısı oldu. G4 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Yani yine dediğim gibi ben biraz da öğretmen olarak da bakıyorum bu konuya. Çünkü herkes aynı eğitim, hayat bilgisini, fen ve matematiği bir şekilde aynı kitaplardan işliyor ama öğretmenin konuya bakışı, hayata bakışı, size bakışı, size verdiği değer tamamen etkili diye düşünüyorum. İlkokulda çok iyi bir öğretmenim

vardı. O yüzden yani diyorum ya dersler değil de katkı öğretmendir bence. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Eğitim süreçleri içerisinde nitelikli öğretmenlerle karşılaşmayan ve bunun eksikliğini deneyimleyen bazı katılımcılar nitelikli öğretmenler ile karşılaşsalar bazı şeylerin daha iyi olabileceğini düşündüklerini dile getirmişlerdir. Yükseköğretim boyutu ile bakıldığında bazı katılımcılar, derslerine öğrenim gördükleri alanın dışından hocaların girmesinin aldıkları eğitimde bir yetersizliğe sebep olduğunu dile getirmişlerdir.

Eğitim adına mesela ben matematik öğretmenlerimden çok şanssızdım. Sürekli bir şey ayırım yapılırdı mesela. Çalışkanlara daha çok yoğunlaşıldı. Tembelleri fırlatıp böyle aman nasıl olsa yapamıyor. Bence eğitim sistemi burada nasıl desem köreltiyor. Şimdi şöyle, bir eğitimci bence hani bütün öğrencilere hitap etmeli. Yani o çalışkan ya da o tembel bir ayırım yapmamalı. Aslında onu daha eğlenceli ya da öğrencinin nasıl anlayabileceğini farklı teknikler kullanmalı zaten bir öğretmen çok yönlü olabilmeli diye düşünüyorum. Bir öğretmen kendini geliştirmeli, yenileyebilmeli ve farklı şeylere açık olmalı. G3

*Ben *** Üniversitesi'nde okuyorum sosyal hizmet bölümünü. Burası yeni gelişmiş bir üniversite olduğu için çok da iyi değil. Çünkü benim derslerimi sosyal hizmet uzmanları veriyordu da işte sosyoloji bölümünün İİBF'de okumuş öğretmenler veriyordu. Tek bir psikoloji hocamız vardı. Onun haricinde gerisi çok düşük düzeydeydi bizim için. Çünkü sosyal hizmet alanında kimsenin deneyimi yoktu. Bizzat paylaşacakları bir şey yoktu. Bu yüzden sadece dersi görüp gidiyorduk ama sosyal hizmet anlamında bana hiçbir verim katmadığını söyleyebilirim yani. G10 (24 yaş, kadın, öğrenci)*

*Daha sonrasında *** Üniversitesi'ni kazandım sosyal hizmet... yani çok büyük bir hayal kırıklığı bir öğrenci için. Hocalarımız alan hocası değildi. Hep farklı alanlardandı ve orada olmak istemiyordum. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)*

Lisans eğitiminde bazı derslerin hocalarının yetersizliğinden ve derse hazırlıksız gelmesinden yakınan G12, bu durumun derse katılım fikrini sorgulamasına yol açtığını dile getirmiştir.

Hocalarımızın bazen sadece slayttan okur gibi ders vermesi ya da bazen kendi anlattıkları konuyu kendilerinin bile bilmediği olgusuyla karşılaşıyoruz. O kadar kötü anlatıyorlar ki hani insanın şey diyese geliyor. Tamam ben bunları kitaptan da okuyabilirim. Buraya gelmeye ihtiyacım yok. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Katılımcı ifadeleri, ders öğreticisinin niteliği ve donanımının gençlerin eğitim süreçleri üzerindeki olumlu etkisini ortaya koymaktadır. Öğretmenlerini nitelikli ve donanımlı görmeyen gençler, öğrenim gördükleri bölümleri yeteri kadar benimseyememekte ve bu durum derslere olan ilgilerini azaltmaktadır. Dolayısıyla kaliteli ve katılımcı bir eğitim sisteminin ön koşullarından birinin öğretici niteliği olduğu söylenebilir. Alanında yeterli donanıma sahip, farklı öğretim metotlarını kullanabilen ve öğrencilerinin gereksinimlerini doğru belirleyebilen öğreticilerin gençlerin akademik başarıları üzerinde olumlu bir etki oluşturacağı ve bu etkinin aynı zamanda gençlerin yapabilirliğini de geliştireceği değerlendirilmektedir. Öğretmen ile genç (öğrenci) arasındaki etkileşimin kalitesi arttıkça gencin akademik başarısı ve derslere olan ilgisi yükselmekte ve bu durum gencin kapasite ve işlevselliğini geliştirmektedir. Ters durumda ise genç, derslere ve eğitim ortamına dair olumsuz düşünceler geliştirmektedir. Bu durum, gençlerin akademik başarısını zayıflattığı gibi okuldan kaçma, derslere eksik katılım sağlama ve kendini sosyal ortamlardan izole etme gibi birtakım sorunlara da neden olmaktadır.

Walkington ve arkadaşları (2018) yapabilirlik yaklaşımının gereği olarak eğitimcilerin hem bireysel hem de kolektif olarak gençlik refahının gelişimine katkıda bulunmak ve öğrencilerin etik olarak bilgilendirilmiş kişisel seçimler yapma ve bunlara göre hareket etme yeteneklerini geliştirmek gibi sorumlulukları olduğunu ifade etmektedir.

4.1.1.3. Üniversite Eğitimi

Üniversite eğitimi sürecini birçok genç hayatının en önemli süreçlerinden biri olarak görmektedir. Çünkü bu süreç birçok genç için yeni bir sosyal çevrede yeni bir hayata başlamanın ilk adımıdır. Kuzu ve arkadaşları (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırmada gençlerin üniversite tercihlerini etkileyen en önemli faktörlerin “Üniversitenin eğitim kalitesi” ve “Üniversitenin puan sıralamasındaki yeri” olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda, seçtikleri üniversitenin eğitim kalitesini önemli gören gençlerin eğitim süreçlerindeki deneyimleri, beklentilerini karşılama durumunu ortaya koyması açısından incelenmeye değerdir. Bu doğrultuda katılımcı anlatıları analiz edildiğinde, bazı katılımcılar aldıkları üniversite eğitiminin kalitesinden memnun

olduklarını, bu sürecin eğitim süreçlerinin diğer aşamalarından olumlu anlamda farklı olduğunu dile getirmişlerdir. “Yükseköğretim yani bence gayet güzeldi. Yani yükseköğretim için olumsuz bir şey diyemeyeceğim.” G3 (28 yaş, kadın, istihdamda).

G2 ise üniversite hayatının ona kattıklarını şu şekilde ifade etmiştir:

Yani üniversite hayatında hocalar çok yönlendirme yaptı sağ olsunlar. Ufkumuzu genişlettiler öyle söyleyeyim. Araştırma yapmayı, nasıl doğru araştırma yapılır, doğru sonuçlara nasıl ulaşılır onları biraz daha öğrendik. Üniversite de yani üniversite herkesin okuması lazım bence. Hani bir iş bulunmasa bile okunması gereken bir şey bence. Kişisel olarak katkı sağladığımı düşünüyorum. G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

G6, yüksek lisans eğitiminden memnuniyetini dile getirirken bu süreçte hocalarının büyük bir özveriyle lisans eğitiminin ilerisinde bir performans sergilediklerinden bahsetmiştir.

... Yüksek lisans evet benim için bir avantaj. Lisansta yani böyle evet normal anlatıyorlardı falan ama şimdi yüksek lisans olunca daha böyle her şeyi ayrıntısıyla öğretmek istiyorlar. Bayağı emek veriyorlar o yüzden. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Üniversite eğitiminin öğrenci odaklı olduğunu ifade eden G9, öğrenim gördüğü üniversitenin iyi bir teknik donanıma sahip olduğunu ve hocalarının iyi bir yönlendirme yaptığını dile getirmiştir.

Ön lisansta özel üniversitede okudum. Yani üniversite iyiydi. Üniversite teknik donanım açısından da iyiydi. İmkanları çok çok iyiydi. Etkinlikleri iyiydi. Ders dışında da bizi okulda tutmaya çalışıyorlardı. İşte şu derse de girin hayatınızda faydasını görürsünüz diye. Yönlendirici oluyordu. G9 (30 yaş, erkek, NEET)

Pandemi dolayısıyla kısa bir süre için deneyimlemiş olsa da G11 nitelikli bir okulda nitelikli bir yükseköğretim süreci yaşadığını ve aldığı eğitimden gayet memnun olduğunu dile getirmiştir.

*Yatay geçiş başvurumu yaptığım yer *** Üniversitesi'ydi. Oraya geçiş yaptım. İlk dönemimi orada okudum. Çok yani inanılmaz hocalarının iyi olduğunu*

düşündüğüm bir okul. Çok nitelikli bir okul olduğunu düşünüyorum. Özellikle alan hocalarımız çok fazlaydı ve öğrencileri dersten bırakma ya da geçirme değil de dertleri tamamen mesleğe hazırlama olduğu için çok iyi bir okul olduğunu düşünüyorum ama pandemiden dolayı sadece ilk dönem gidebildim. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Aldığı lisans eğitiminden memnun olduğunu ifade eden G8, tek eksiklik olarak staj yapamamasını belirtmiştir. Pandemi koşullarına denk geldiği için staj yapamadan mezun olduğunu ifade etmiştir. *“Sadece dediğim gibi staj olsaydı stajdan dolayı ön lisans programında pandemi dönemine denk geldiği için staj yapamadan mezun oldum.” G8 (24 yaş, kadın, NEET)*

Üniversite eğitimi süreci birçok genç için eğitim süreçlerinin son aşaması olması yönüyle önemlidir. Üniversite eğitimi alan gençler çoğu zaman, bu eğitim sürecinin sonunda kendilerini iş arayışı içerisinde bulmaktadır. Katılımcı anlatıları analiz edildiğinde, katılımcıların üniversite hayatına dair anlatılarının genel itibarıyla olumlu deneyimler içerdiği görülmektedir.

4.1.1.4. Üniversite Hayatı: Farklı Kültürleri Tanıma Süreci

Katılımcılar üniversite eğitimi, yaşantısı ve şehir dışında okumanın farklı kültürleri tanımada kendilerine katkı sağladığını, becerilerini geliştirdiğini ve sosyal ilişkilerinde bir gelişim sağladığını ifade etmişlerdir. Üniversiteyi yaşadığı şehirden uzakta ve farklı bir kültürün hâkim olduğu bir şehirde okuyan G2, bu durumun kendi üzerindeki etkisini şöyle ifade etmiştir:

*Üniversite insanın ufkunu genişletiyor. Bakış açısını değiştiriyor yani. Her türlü insan görüyorsun bir de. Her türlü insan gördüğün için farklı bakış açıları kazanıyorsun. Farklı kültürler tanıyorsun. Özellikle *** gibi bir yerde olunca çok farklı kültürler farklı gelenekler görüyorsun. G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)*

Üniversite hayatının kendine bazı kazanımlar sağladığını ifade eden G10, bu sürecin kendine ayrı bir keyif verdiğini belirtmiştir.

Üniversite hayatım çok çok daha iyiydi açıkçası. Çünkü şehir dışında okudum, ailemden uzak okudum ve kendi ayaklarım üstünde durarak okuduğum için tamamen o özgüven benim elimdeydi. O yüzden gezmek olsun, arkadaşlıklarım falan olsun bunu kendim yaptığım için kendim başardığım için ayrıca bana bir keyif veriyordu. G10 (24 yaş, kadın, öğrenci)

Üniversite hayatıyla sosyal ilişkilerinde öz güven kazandığını ifade eden G11 artık ikili ilişkilerinde de geçmişe göre daha fazla ciddiye alındığını belirtmiştir. Bunun yanında toplumdaki farklı statüdeki bireylere bakış açısının değiştiğini ifade etmiştir.

Ben çok daha böyle ailenin nazlı kızı dedikleri o şey kızım. Cam kız hatta derlerdi bana böyle her şeye alınan küsen hiçbir şeyden anlamayan, kavgacı ya ergenliği zor geçmiş. Ama yani bu bölümü okuduktan sonra... ya annelerinin çocuklara davranışlarını eleştirmeye başladığımda, bak bu böyle değil, şu şöyle dediğimde ve karşıdaki kişinin beni ciddiye aldığını gördüğüm zaman yani tamam demek ki ben de bir şeyleri öğreniyorum... Arkadaşlık ilişkilerimde, insanlarla ilişkilerimde çocuklarla özellikle yani çok fazla iletişim kuramazdım. Öyle düşünüyorum. Engellilerle, onlara olan bakış açım, yaşlılara olan bakış açım çok fazla değişti. O yüzden bana çok büyük katkısı olduğunu düşünüyorum. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Bugüne kadar aldığım eğitim insanlarla olan ilişkilerimi, konuşma becerimi, sunum becerimi bir şeyleri yapabilme, aktif bir girişken olabilme becerilerimi çok daha ileriye taşıdı. Çok daha rahat bir şekilde insanlara kendimi ifade edebiliyorum. Sorun yaşadığımda bunu çözebilme becerim diğer yaşlarıma baktığımda zaman çok daha ileride. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Üniversite eğitimi süreci gençler için çoğunlukla uzun yıllardır yaşadıkları sosyo-kültürel çevreden ayrılıp bir başka şehir ve kültürde yeni bir hayata başlama sürecidir. Katılımcı anlatılarından da anlaşılacağı üzere bu süreç gençlerin farklı bölge ve kültürleri tanımalarına olanak sağlamak ve kişisel gelişimlerine katkı sunmaktadır. Üniversite sürecinin gençlerin kişisel gelişimlerine yönelik yaptığı bu katkı yapabilirlikleri üzerinde de olumlu bir etki bırakmaktadır. Gençlerin bireysel donanımını geliştiren, farklı kültürleri tanımasını sağlayan ve özgüvenlerini artıran üniversite hayatı tecrübesi bu yönüyle gençlerin sosyal işlevselliğini de artırmaktadır.

4.1.2. Eğitim Süreçlerinde Yaşanan Sorunlar

Katılımcıların eğitim süreçlerinde yaşadıkları sorunlara ilişkin anlatıları analiz edildiğinde mevcut durumda ezbere dayalı bir eğitim ve başarı ölçme sisteminin var olduğunu, eğitim süreçlerinde yönlendirme eksikliği yaşamakla birlikte birtakım fırsat eşitsizliklerine ve ayrımcı uygulamalara şahit olduklarını ifade ettikleri görülmüştür. Bununla birlikte yabancı dil (çoğunlukla İngilizce) öğretiminin başarısızlığı birçok katılımcının anlatısında yer almıştır. Katılımcıların eğitim süreçlerinde yaşadıklarını ifade ettiği bir diğer sorun ise üniversiteye uyum ile ilgili olmuştur.

4.1.2.1. Ezberci ve Sürekli Değişen Sistem

Katılımcılar, eğitim sistemiyle ilgili yaşadıkları sorunlardan bahsederken sıklıkla eğitim sisteminin ezberci olduğuna vurgu yapmıştır. Ezberci eğitim sistemi içerisinde bir şeyleri ezberleyip sınava tabi tutulmanın kendilerine anlamsız ve verimsiz geldiğinden bahsetmişlerdir. Bu bulgu Adıgüzel (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Katılımcılar bunun yanında sürekli değişen eğitim ve sınav sistemlerinin kendileri üzerinde olumsuz bir etki bıraktığını, motivasyonlarını azalttığını ve öngörüle bulunmalarını zorlaştırdığını ifade etmişlerdir. Ayrıca sınav sisteminin gerçek anlamda başarıyı ölçmediğini ifade eden katılımcılar olmuştur. Bu bağlamda Tezcan (2018: 51) yaşamları boyunca sürekli değişen eğitim sistemine ve farklılaşan sınav yapısına şahit olan, gelecek kaygısı ile yetişen gençlerin belirlilik arayışının şaşırtıcı olmadığına vurgu yapmaktadır.

Sınav sistemleri mesela çok sıkıntılı olduğunu düşünüyorum. Ceza Hukuku dersinde doğru yanıyla test ediliyoruz. Halbuki bana kalırsa gerçekten iyi bir öğretmen bir öğrenciyi karşısına aldığında onun kelimelerinden iki söz etmesinden zaten konuyu öğrenmiş mi, biliyor mu, çalışmış mı çok net anlayabiliyor. Gözüne baktığında bile anlar diye düşünüyorum ama bizim eğitim sistemimiz bu konuda çok çok saçma yani. Asla tartamıyor, ölçemiyor. Çalışan, çalışmayan hiç belli olmuyor. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

İlkokul öğretmenim açıkçası biraz daha ezbere dayalı bir adamdı ve öğrenmekte zorluk çektiğimi hatırlıyorum. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Sınav ve ders içerikleriyle ilgili genel sistemin sıkça değiştirildiğini ifade eden katılımcılar, bu durumun üzerlerinde yarattığı olumsuz etkiyi şöyle dile getirmişlerdir:

Tamamen temel sorunun eğitimcilerimizde olduğunu düşünüyorum. Yani şu an sürekli sınavın saatleriyle, derslerle, derslerin içerikleriyle vesaireyle oynuyorlar. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Sürekli bir değişkenlik söz konusu olduğu için kişilerin adapte olması bence çok zor ve bu insanı biraz kaygılandırıyor. Yani dört artı dört artı dört gibi bir sistem geldi ve bu kişiler hani ne olacak gibi ailelerini de katıyorum, ne olacak gibi bir soru işareti kafasında oluşuyor ve sürekli insanların, öğrencilerin özellikle kaygılanmasına sebep oluyor ve pandemi dönemini de katarsak işte bazı konular üniversite sınavına dahil edilmedi. Hazırlanan kişiler önceden ona hazırlanmıştı, sonra dahil edilmedi ve bu böyle bir sürü yığılma şeklinde sorunlar oluşturuyor. G10 (24 yaş, kadın, öğrenci)

Gençlerin sürekli değişen eğitim ve sınav sisteminin yarattığı belirsizlikler içerisinde kendine yön aradığı görülmektedir. Bununla birlikte mevcut başarı ölçme araçlarını da adil ve işlevsel bulmadıkları görülmektedir. Tüm bu bulgular, gençlerin önemli bir kısmını ilgilendiren eğitim ve sınav sistemiyle ilgili kararların belli bir plan-program dahilinde, belli bir grup için adaletsizlik oluşturmayacak şekilde alınmasının önemini ortaya koymaktadır.

4.1.2.2. Yönlendirme Eksikliği ve Fırsat Eşitsizliği

Katılımcıların anlatılarında dikkat çeken noktalardan biri eğitim süreçleri içerisinde yaşadıkları yönlendirme eksikliği ve fırsat eşitsizliğidir. G5 eğitim sistemindeki yönlendirme eksikliğinin insanları kendi mesleğini yapmaktan alıkoyduğunu ve insanların niteliklerine göre yönlendirileceği bir sistemle bunun düzeltilebileceğini ifade etmiştir.

Yani şöyle hocaların yönlendirmesinden dolayı şu anda hiçbir üniversite mezunu yani belki yüzde otuzu kendi mesleğini yapıyordur. Yüzde yetmişlik kısmı şu anda kimse kendi mesleğini yapmıyor. Herkes bir iş geçimimi sağlıyorum, ekonomik olarak bir özgürlüğüm olsun şeyine ya da işte ekonomik kazanç elde etme çabasına giriyor... Mesela atıyorum bir çocuk resme yatkın ise onu bir resim alanında geliştirmek böyle anlatayım. Matematik ise mühendislik alanında geliştirmek yönlendirmek lazım. G5 (30 yaş, kadın, istihdamda)

İnsanların yetenek ve yetkinliklerine göre değerlendirileceği bir sistem arzulayan G3 böyle bir sisteme duyduğu özlemi dile getirmiştir. G11 ve G6 da eğitim sistemi içerisindeki yönlendirme eksikliğine değinmişlerdir.

Keşke diyorum ki bazen insanları yeteneklerine, yetkinliklerine göre değerlendirse de en azından bir sınava tabi tutulmasa. Tamam belki yetersiz bir matematiğim vardır ya da belki sözelim çok iyidir ama matematiği çözemediğim için hep böyle bir top gibi altmışlarda, yetmişlerde sekiyorumdur. Ama yetkinlik alanım daha geniştir. G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Anadolu lisesinden mezun olduğumda bir sene mezuna kaldım. Sayısal öğrencisi olduğumu iddia ettiği için öğretmenimin zoruyla sayısal seçtim. Yani ilkokul ve ortaokul mezunu annem babam, o yüzden bana bıraktılar. Teyzem ve dayım öğretmen uzakta oldukları için benim hakkımda çok bir fikirleri yoktu. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Benim zamanımdaki öğretmenler bizleri doğru yönlendirmedi. Yani işte şu bölüm var puanın iyi gel seni buraya yerleştirelim falan. Asla doğru bir yönlendirme olmadı benim için. Ben hep kendim işeler yaptım? G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

G9, eğitim hayatında kimi zamanlar bazı yönlendirmeler ve bilgilendirmeler olsa da bunun çok kısıtlı ve yetersiz olduğunu dile getirmiştir.

Bir sınav olurdu. Biz sadece sınavın olduğunu bilirdik. Ne sınavdır, ne içeriğidir, hangi sınavdır hiç bilmezdik. Örnek vereyim KPSS sınavı vardı. Hocalarımız geldi dedi işte KPSS ortaöğretim sınavı var. Bize dediler o sınava girin memur olursunuz. Biz gittik işte sadece ismini biliyoruz. Yardımcı olma vardı ama çok kısıtlı tam içeriğini de bilmiyorduk. Bu konularda daha iyi bilgilendirilseydik, yönlendirilseydik daha iyi olurdu. G9 (30 yaş, erkek, NEET)

Eğitim süreçlerine dair katılımcı anlatılarında ortaya çıkan bir diğer sorun fırsat eşitsizliği durumudur. Gençlerin yaşadığı fırsat eşitsizlikleri birçok çalışmanın bulguları içerisinde yer almaktadır (Adıgüzel, 2013; Göksel, 2005). Katılımcılar, fırsat eşitsizliğine dair düşünce ve deneyimlerini anlatırken bu eşitsizliğin kimi zaman barınma imkanlarıyla ilgili kimi zaman ekonomik kaynaklarla ilgili kimi zaman ise okullar arası imkanların farklılığıyla ilgili olduğuna değinmiştir. Örneğin G1 Bakanlığa bağlı yurt imkanları arasında büyük farklılıklar bulunduğunu ve bu durumun kötü yurt şartlarında kalan öğrenciler aleyhine eşitsizlik oluşturduğunu ifade etmiştir.

Yani bence herkese aynı fırsat verilmiyor. Sorun biraz burada. Bir doğu iline baktığımızda ya da buradaki ile baktığımızda ya da burada bile mesela on tane KYK var ben biraz çok yurt değiştirdiğim için yani bilgi sahibiyim. Bir KYK'ya gidiyorsunuz odalar sekiz kişilik yirmi beş kat. Asansör beş katta bir duruyor, üst katlara bazen su çıkmıyor, yemekler korkunç. Bir diğer KYK var. Odalar iki kişilik. İşte son derece yeni yapılmış, çok iyi hizmetler, işte kantini olsun vesairesi olsun, içerisinde tuvalet, banyo dolu imkanı olsun. Yani bence biraz eşit olması gerek. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Ailenin ekonomik gücünün eğitim süreçleri üzerinde fırsat eşitsizliği oluşturduğunu dile getiren G6, bununla birlikte kimi öğretmenler arasında bazı öğrencilerin iltimas gördüğünü dile getirmiştir. G12 ise köy okullarının imkanlarının kısıtlılığına değinmiş ve bu okullarda öğrenim gören çocukların kavrama yeteneklerinin geride kaldığını ifade etmiştir.

Ailelerimizin maddi olanaklarından kaynaklı hepimizin eşit şartlarda yarışmadığımız tabii ki de oldu. İşte bu öğretmenler arasında öğrenci kayırmaları falan tabii ki de. Onları biz de yaşadık, yaşamadık değil yani. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Türkiye'deki diğer eğitim şartlarını düşündüğümde bu eğitim seviyesine ulaşamayan çok fazla insan var. Birkaç köy okulu gördüğümde ortak sınıflarda okuduklarını hani bu zaman diliminde bile. Ortak sınıflarda okumak zorunda kaldıklarını çok geriden geldiklerini, benim yaşlarımda aslında benim kavradığım şeyleri çok da kavrayamadıklarını fark ettim. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Bazı katılımcılar, eğitim süreçlerinde birtakım ayrımcı tavırlar deneyimlediklerini ifade etmişlerdir. Katılımcı anlatılarında bu ayrımcı tavrın bazen başarı durumuyla, bazen öğrencinin karakter yapısıyla, bazen öğrencinin ekonomik durumuyla ve bazen de cinsiyeti ile ilgili olduğu görülmüştür.

Bizim zamanlarımızda hocam siz daha iyi bilirsiniz, böyle dediğim gibi ayırım hep yapılırdı yani işte şöyle bir ayırım, böyle bir ayırım, bir sınıflaştırma vs. vardı yani. G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Yani okulda ayrımcılık vardı. İşte bir hoca benim üzerime yürüdü. İşte o ayrımcılık yüzündendi zaten. Kızlarla erkekleri ayırıyordu. Ben de bunu dile getirdiğim için beni dövecekti zaten. G7 (19 yaş, erkek, NEET)

Gençlerin ayrımcılığa şahit olma deneyimlerinin eğitim sistemi içerisinde yaşadıkları sorunlardan biri olduğu ve bu ayrımcılığın birçok boyutu olduğu görülmektedir. Şahit olunan ayrımcı uygulamaların kimi zaman şiddet gibi farklı sorunlara neden olabildiği ve gençlerin eğitim sistemi içerisindeki iyilik halini olumsuz yönde etkilediği değerlendirilmektedir. İyilik halleri olumsuz yönde etkilenen gençler kendilerini toplumsal süreçlerde geri planda tutmakta ve kişi/kurumlara karşı güvenleri sarsılmaktadır. Adaletsiz ve ayrımcı uygulamalar gençlerin mevcut hizmetlerden faydalanma imkanlarını zedelemekte ve gençler üzerinde bıraktığı tahribatın yanında gençlerin zihnindeki sosyal adalet kavramına da zarar vermektedir.

4.1.2.3. Kronik Sorun: Yabancı Dil Eğitimi

Katılımcıların eğitim süreçleri ile ilgili anlatıları analiz edildiğinde İngilizce ile ilgili ciddi bir sorunun olduğu görülmüştür. Birçok katılımcı İngilizce eğitiminin yetersizliğinden, etkisizliğinden ve sistematik olmayışından yakınmıştır. Eğitim süreçleri anlatılarında büyük bir yer kaplayan İngilizce eğitimiyle ilgili G1'in ifadeleri şu şekildedir:

Özellikle dil eğitimi konusunda korkunç olduğunu düşünüyorum eğitim sistemimizin. Çünkü ben İngilizceye yatkındır. Yani severim ama kesinlikle hiçbir işe yaramadığını düşünüyorum. Verilen ders kitaplarının hiçbir işe yaramadığını düşünüyorum. Bize ilkokulda ortaokulda ders kitabı çalışma kitabı verilirdi ayrı ayrı ve o kadar saçmaydı ki. Yani hiçbir şey katmadı. Şu an o yazdıklarımın hiçbirisini hatırlamıyorum diyebilirim. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Okuldaki İngilizce eğitiminin yetersizliği sebebiyle kendi çabalarıyla bu dili öğrenmeye çalışan G3, çevresindeki arkadaşlarının da bu yöntemi seçtiğini ve İngilizce konusunda belli bir seviyeye gelen arkadaşlarının kendi çabalarıyla bu dili öğrendiklerini dile getirmiştir.

İngilizce bence hepimizin sorunu. Her sene aynı şeyi görüp de hiçbir şekilde yol kat edememek. Yabancı dil bayağı eksik. Mesela ben onu bile bir ara kendim ilerletmek adına mesela yabancı şarkılar dinleyip çevirilerini yapmaya başlamıştım. Onca yıl biz İngilizce görüp hiçbir şekilde bir yol kat edemememiz şu an mesela çevreme bile soruyorum. Mesela gittiğim projelerden falan şakır şakır İngilizce konuşan arkadaşlarım var. Diyorum ki hani nereden eğitim aldın? Diyor ki kendi çabamla.

Yabancı dizileri izleyerek, yabancı şarkılar dinleyerek ya da bir şekilde ilerlettim ben diyor. Hani bunun bir almış olduğu bir eğitimle değil. G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)

İngilizce eğitiminde sınıf seviyesi düzeyi ilerlese de her sene başlangıç düzeyinde eğitim verilmesini saçma bulan G5, bu sistemin değişmesi gerektiğini ifade etmiştir. G8 de bu konuda benzer ifadeler kullanmıştır.

En eleştirdiğim nokta zaten şu. Birincisi dördüncü sınıfta İngilizce başlıyor. Her sene A1 A1 A1. Mesela atıyorum dört ve beşinci sınıfta A1. Mesela ortaokulda A2 Lisede mesela B1 ilerlese daha güzel olur bence. Tarih dersinde de bir şeyleri görüyoruz ama her sene değişken şeyler de var. Başka şeyler de ezberliyoruz. Ama İngilizcede aynı şeyleri görüyoruz. Aynı cümleleri kuruyoruz. Ya yıllardır dört, beş, altı, yedi, sekiz, dokuz, on, on bir, on iki. Neredeyse on seneye yakın yani. Sürekli A1 seviyesi almamız çok saçma zaten. G5 (30 yaş, kadın, istihdamda)

Biz alt seviyede öğreniyoruz. Daha konuşmadan hemen bitiyor dersler. Her sene de bu tekrar ediyor aynı şekilde. G8 (24 yaş, kadın, NEET)

İngilizce derslerinin boş geçtiğini ve bu dersin üstüne fazla düşmediklerini ifade eden G9 ve G11, bu yüzden herhangi bir dil bilgilerinin olmadığını ifade etmişlerdir.

Ya lisede iyi bir eğitim alsaydım İngilizce seviyem de iyi olurdu. Ben hatırlıyordum İngilizce sınavlarına girdiğimiz zaman ismimizi, soy ismimizi yazıyorduk. Bir de hani boş kalmasın diye saçmalyorduk oradan hoca bizi geçiyordu. G9 (30 yaş, erkek, NEET)

Yani temel düzeyde gördüğümüz, çok üstüne düşmediğimiz bir dersti. Son senede yabancı dil derslerinde de artık sınava kendi sınavımıza yani çalışıyorduk. Yabancı dil anlamında çok da bir şey katmadı bana. Yani şu an yok zaten yabancı dil. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Eğitimin sisteminin yabancı dil eğitimi konusundaki başarısızlığı neredeyse tüm katılımcıların anlatılarında kendine yer bulmuştur. Gençler sıklıkla yabancı dil bilgilerinin yetersiz olduğunu dile getirmiş ve bu durumu eğitim müfredatının yapısına bağlamıştır. Günümüzde akademik başarıya ve gelişime katkısı, iş sahibi olmayı kolaylaştırması, farklı ülke kültürlerini tanıma ve takip etme gibi çeşitli açılardan gençlere kolaylık sağlayan yabancı dil bilgisinin yetersizliği gençleri bu tür imkanlardan mahrum bırakmakta ve yapabilirliklerini olumsuz etkilemektedir. Katılımcı anlatılarında

sıklıkla yer alan yabancı dil bilmeye/öğrenmeye dair arzu bu durumun güçlü bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Yani bir başka deyişle gençler, yabancı dil bilmenin kendilerine katacağı imkanların/yapabilirliklerin farkındadır ancak mevcut eğitim sistemi ve gençlik hizmetleri çerçevesinde yabancı dil öğrenememektedirler.

4.1.2.4. Üniversiteye Uyum Sorunları

Bazı katılımcılar üniversiteye uyum sağlama konusunda sorunlar yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Üniversite öğrenim süreci birçok genç için yıllardır yaşadığı sosyal çevreden ayrılma ve alışık olmadığı bir kültürün, sosyal çevrenin ve kurumsal yapının içine dahil olma anlamına gelmektedir. Bu yönüyle gençlerin ilgili süreçte birtakım uyum sorunları yaşamasının gayet doğal olduğu değerlendirilebilir. G1, üniversite hayatına uyum sürecini şu şekilde ifade etmiştir:

Ben adapte olmakta çok zorlandım başta. Çünkü liseye kadar hayatınızda hukuk olmuyor. Yani kendi bölümüm için tamamen gündelik şeyler, matematikle, fenle, fizikle boğuşuyorsunuz. Sonra bir anda üniversiteye başladınız ve bir gün size birisi gelip anayasa anlatıyor. Yani çok farklı, farklı bir dili var. Davalı davacı vesaire bu uyum süreci benim için çok zordu. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Ben adamakıllı bu yıl uyum sağlayabildiğimi düşünüyorum yani benim için uyum çok zor oldu. Çünkü lisedeki konularla üniversite bölümümüzdeki konular çok farklı olabiliyor. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Üniversite sürecinde memleketine yatay geçiş yapmadan önce öğrenim gördüğü şehre uyum sağlamada zorluklar yaşadığını ifade eden G11, o süreci şöyle ifade etmiştir:

Gittiğim andan itibaren sadece derslerimi çalışıp, yatay geçiş yapmak istedim. İlk senemi orada tamamladım. Yani sıkıntılıydı. Çok böyle sosyal aktivite yoktu, çok küçük bir yerdi çünkü. Daha sonra yatay geçiş dönemi başladı. Yatay geçiş yaptım. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Gençlerin eğitim süreçlerinde yaşadıkları sorunların akademik başarıları üzerindeki olumsuz etkisi kaçınılmazdır. Ezberci sistem içerisinde eğitim gören ve aldıkları eğitimin günlük yaşamlarındaki karşılığını anlamlandıramayan gençler aldıkları eğitimi sorgulamakta ve bu sorgulama kendilerini sisteme karşı soğutmaktadır. Bununla birlikte

gençlerin yaşadıkları fırsat eşitsizlikleri, gençleri özellikle akademik başarılarının adil bir değerlendirme sistemi içerisinde değerlendirilmediği düşüncesine sevk etmektedir. Sistemin yabancı dil eğitimi konusundaki başarısızlığı ise gençleri öneminin farkında oldukları “yabancı dil öğrenme” imkanından mahrum bırakmaktadır. Gençlerin eğitim sistemi içerisinde yaşadıkları bu tür sorunlar gençlik politika ve hizmetlerini eğitim alanında nasıl deneyimlediklerine dair önemli veriler sunmaktadır.

4.1.3. Eğitim Süreçlerinde Yaşanan Olumlu ve Olumsuz Deneyimler

Katılımcıların eğitim süreçlerinde yaşadıkları olumlu ve olumsuz deneyimlere ilişkin anlatıları analiz edildiğinde olumlu deneyimlerinde övülme, cesaretlendirilme ve bir şeyi başarma duygusuna yer verdikleri görülmüştür. Olumsuz deneyimlerde ise şiddet, ayrımcılık ve taciz gibi deneyimler dile getirilmiştir.

4.1.3.1. Gençlerin Yaşadığı Olumlu Deneyimler

Katılımcıların eğitim süreçlerinde yaşadıkları ve akıllarında kalan olumlu deneyimlere ilişkin anlatılarda sevilme, başarı, övülme, takdir edilme ve mutluluk veren sosyal ilişkiler gibi ifadeler öne çıkmıştır. Başarısız olduğu bir derste öğretmenlerinin de cesaretlendirmesiyle daha iyi bir noktaya gelen G3, bu durumun kendi üzerinde bıraktığı olumlu etkiyi şöyle ifade etmiştir:

Benim matematikle aram evet iyi değildi ama hocamdan kaynaklanıyordu. Sonra ben mesela dershaneye gittim. Çok da iyi bir dershaneye gitmedim açıkçası o zamanlar. Hocalar gerçekten çok güzeldi. Orada mesela matematiği ben dedim ki ben bunu yapacağım. Hoca da sağ olsun yardımcı oldu. Kendim de çabaladım, ettim derken bir baktım matematik yapamayan kız altı net çıkarmaya, yedi net çıkarmaya falan başladı. G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Arkadaşları dershaneye giderken kendisi bireysel çabalarla aynı sınavda başarı elde eden G6, bu durumun kendine inancını artırdığını ve aklında olumlu bir an olarak kaldığını belirtmiştir.

İnsan kendi bir şeyleri başarmak istiyorsa başarabiliyor. Bir dönem yani ailem maddi zorluklar yaşadı. Ben üniversiteyi kendi emeklerimle kazandım. Yani öyle dershaneydi, şuydu buydu giden arkadaşlarımın hiçbiri mesela kazanamadı. Benim için olumlu olarak da bu var yani. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Bazı katılımcılar, belli gruplara dahil olarak gerçekleştirdikleri sosyal aktivitelerin kendi üzerlerindeki olumlu etkilerine değinmişlerdir.

İlkokul, ortaokula geri gidecek olursak ben o zaman orada korodaydım. Beş yıl boyunca koroda yer almıştım. Orada davullar çalıyorlardı, şarkılar söylüyorlardı. Bu benim için çok keyif verici bir andı ve sürekli şiirlerle andımızla çıkıyordum. Benim için keyifli zamanlardı açıkçası. G10 (24 yaş, kadın, öğrenci)

Öğretmenlerle olan ilişkiler katılımcıların olumlu an tasvirlerinde önemli bir yer tutmaktadır. Öğretmenlerine sevgilerini dile getiren G11 ve G12, onlarla birlikte yaşadıkları olumlu anları şu şekilde ifade etmişlerdir:

Ben hep öğretmenleri tarafından yani sevilen bir öğrenci olduğum için beni çok mutlu ederdi. Bir öğretmenimiz öğrencilerine özel hocalar tutardı hani bize sekizinci sınıfta. Ondan böyle bizi seçip oraya götürmesi ayrıcalıklı olduğumu hissetmek beni mutlu ederdi tabii ki. Aynı şekilde lisede de o şekilde. Hani herhangi bir şeyde ilk seçilen, hani ilk çağrılan öğrenci olmak. Öğretmenlerin sevdiği öğrenci olmak mutlu ediyordu. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Birlikte yemek yediğim, birlikte yemek yaptığım öğretmenlerim vardı. Yani hem bir arkadaş oldular hem onlarla her şeyi paylaşabilmemi sağladılar. Bu yüzden benim hayatımı çok güzel bir yere taşıdılar. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Girgin Büyükbayraktar ve arkadaşları (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırmada gençlerin psikolojik ihtiyaçları 12 kategori altında incelenmiştir. Bu araştırmada toplumsal statü, ait olma, ilgi görme, başarıma ve yeterlilik ihtiyaçlarının gençler tarafından daha fazla önemsendiği belirlenmiştir. Katılımcı anlatıları analiz edildiğinde, araştırmamız bulgularında da ilgili araştırma sonuçlarıyla benzer şekilde psikolojik ihtiyaçların ortaya çıktığı görülmektedir. Bu bulgu, gençlerin yapabilirliklerini artırmada gençlerin psikolojik ihtiyaçlarının giderilmesinin önemini ortaya koyması açısından değerlendirilebilir. Çünkü gençlerin ait olma, başarıma ve ilgi görme gibi psikososyal ihtiyaçları karşılandıkça kendilerini gerçekleştirmeleri ve toplumsal hayat içerisinde aktif birer bireyler olmaları kolaylaşmaktadır (Aca, 2020b). Bu durum

gençlerin olumlu deneyimlerini artıracak etkinlik ve mekanizmalar oluşturulmasını amaç edinen bir eğitim sisteminin inşasını gerekli kılmaktadır.

4.1.3.2. Gençlerin Yaşadığı Olumsuz Deneyimler

Yapılan görüşmelerde katılımcılara hayatlarının herhangi bir döneminde yaşadıkları olumsuz bir deneyim olup olmadığı sorulmuştur. Olumsuz deneyimi doğrudan kendileri yaşayabileceği gibi böyle bir ana şahit oldukları durumlar olduysa bunu da dile getirebilecekleri ifade edilmiştir. Bu bağlamda katılımcıların olumsuz deneyimlerini hatırlamada olumlu deneyimlerini hatırlamaya göre çok daha az zorlandıkları görülmüştür. Bu durumun, olumsuz deneyimlerin gençler üzerinde psikososyal açıdan daha fazla iz bırakmasıyla ilişkili olduğu değerlendirilmektedir.

Katılımcıların eğitim süreçlerinde yaşadıkları ve akıllarında kalan olumsuz deneyimlere ilişkin anlatılarda şiddet, ayrımcılık sözlü taciz gibi ifadeler öne çıkmıştır. Katılımcılar, şiddet ve öğretmenleriyle gerginlikler yaşamaya ilişkin tanıklığını şu şekilde ifade etmiştir:

Hani işte çalışanların üstüne yoğunlaşıyordu (öğretmeninden bahsediyor). Mesela tahtaya kalkıp bir soruyu çözümediğimde bana yardımcı olmak yerine bütün sınıfı üstüme yürüttürmüştü. O bende anı kaldı gerçekten. G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Bir müdür yardımcımız vardı onun tokatlarından korkuyorduk. Bir vurdu mu attığı o tokadı unutmuyorduk. Bana vurmadı ama ben o şiddeti çok gördüm. Mesela engelli, tekerlekli sandalyeli bir arkadaşımız vardı. Tekerlekli sandalyeyi arkaya bırakıyor diye duvarı çizmişti. Müdür bunu görüp sinirlendi. Tekerlekli sandalyesine tekme attı. Dedi bir daha buraya bırakma duvarı çiziyorsun diye. G9 (30 yaş, erkek, NEET)

İlkokulda öğretmenimiz bize bir şeyleri öğretmek için ya da kendi ifadesi ile disipline edebilmek için kafamıza vurduğunu hatırlıyorum. Bundan hiç hoşlanmamışım. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Yaşanan veya şahit olunan kötü davranışların katılımcılar üzerinde bıraktığı olumsuz etki yine katılımcıların anlatılarında şu şekilde yer edinmiştir:

Ben ilkokulda bana hoca bağırdığında bile oturup ağlardım mesela. Dördüncü sınıfa kadar böyleydi. G7 (19 yaş, erkek, NEET)

Ortaokul öğrencisiydik. Türkçe hocamız zaten sürülmüş gelmişti. Bir çocuğu dövdüğü için. Şey derdi işte soru sorardı. Doğru cevaplarsanız tokat atmayacağım size ama yanlış cevaplarsanız tokat atacağım derdi. Parmak kaldırırdım. Soruyu cevaplardım. Tokat atardı. Hocam derdim doğru cevap ne? Doğruydu zaten cevabın derdi. Yani doğru olduğu halde tokat atardı ve o bende hep şey olarak kaldı. İşte parmak kaldırma korkusu olarak kaldı yani. Üniversiteye geçtiğimde de hocalara bir şey söylerken işte çekinerek söylerdim. Zamanla sunum yapa yapa falan daha böyle açıldım rahatladım. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Ya ilköğretimde hocamın bir arkadaşımı dövüşü vardı. Bir de beni dövme için benim üstüme yürüyen hoca olmuştu ortaokulda. Dördüncü beşinci sınıftan ortaokul bitene kadar yani o hocadan korkup çekinmişimdir yani. Dersime de giriyordu. Sırf onun dersine girmemek için okuldan falan kaçtığım zamanlar olmuştu ki hiç yapmam. Öyleydi. G7 (19 yaş, erkek, NEET)

Olumsuz olarak öğretmen tarafından şiddete maruz kalmıştım. Kafamı tahtaya vurmuştu öğretmen. O yüzden o biraz benim öz güvenimi zedelemiş olduğunu düşünüyorum. İlkokul ikideydim. Sonraki hayatıma etkisi olduğunu düşünüyorum. Çünkü bir şey hareket ederken sürekli acaba hani bir azar mı işiteceğim ya da hoca bir şey mi söyleyecek gibi böyle bir durum oldu ve o olaydan sonra yedinci sınıfta da bir kere hoca beni azarlamıştı. Ondan sonra liseye geçtiğimde tamamen çok pasif içine kapanık bir şekilde bir lise hayatı geçirdim. Çünkü çok çekingendim. Söylediğim herhangi bir şeyle aşağılanacakmış gibi azarlanacakmış gibi hissediyordum... G10 (24 yaş, kadın, öğrenci)

Katılımcılardan bazıları, ayrımcılığa şahit olma deneyimlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

Şöyle, lisansta mesela kendi adıma söyleyeyim bizim normalde kazılara çıkmamız gerekiyor ama genelde hocaya böyle daha yakın, daha böyle yanında gezen insanlarla kazıya giderlerdi. G5 (30 yaş, kadın, istihdamda)

Matematikçimiz yine öğrenci ayırıştırın bir öğretmendi. Bizi böyle ön sıraya koyardı. Diğerleri arkada kalırdı. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Şiddet veya ayrımcılığa maruz kalmış katılımcıların bu durumdan psikososyal açıdan olumsuz etkilendiği ve bu olumsuz etkinin yıllarca sürebildiği görülmektedir. Yaşanan bu olumsuz deneyimlerin gençleri okuldan veya şiddet/ayrımcılık uygulayan öğretmenden soğuttuğu, özgüvenlerini zedelediği ve akademik başarılarını geriletliği

görülmektedir. Bu bağlamda gençlerin yapabilirliğini de kısıtlayan bu tür olumsuz deneyimlerin önüne geçebilecek mekanizmaların kurulması önemlidir. Buna rağmen şiddet, ayrımcılık ve taciz gibi durumlarla karşı karşıya kalan gençlere yönelik psiko-sosyal destek mekanizmalarının aktif bir şekilde işletilmesi olumsuz deneyimlerin gençler üzerindeki etkisini azaltacağı düşünülmektedir. Yaşanan olumsuz deneyimlerin gençlerin yapabilirliği üzerindeki azaltıcı etkisi göz önünde bulundurulduğunda bu tür deneyimlerin gençlerin kendilerine sunulan gençlik hizmetlerine erişimini zorlaştırdığı anlaşılmaktadır.

4.1.4. Yurt Dışında Eğitim Almayla İlgili Görüşler

Katılımcıların yurt dışında eğitim almayla ilgili anlatıları analiz edildiğinde bu duruma sıcak baktıkları görülmüştür. Yurt dışında eğitim almanın kişisel becerilerini artıracığından, farklı kültürleri tanımalarına olanak sağlayacağından ve mesleki gelişimlerine olumlu etki edeceğinden bahsetmişlerdir. Bu konuda hukuk bölümü öğrencilerinin ise yurt dışı ülkelerin mevzuatının Türkiye'den farklı olması sebebiyle bu konuya diğer katılımcılar kadar sıcak bakmadığı görülmüştür.

Üniversiteyi yani lisans öğrenimimi yine dediğim gibi kendi üniversitemde tamamlamak isterdim ama yoğunlaşmak istediğim bir alan varsa bunun için eğitim almak isteyebilirdim. Çünkü hukuk sistemlerimiz farklı olduğu için... Ama yani şey, hukuk alanının dışında başka bir eğitime, mesela psikolojiye ilgi duyarım. Bu konuda eğitimler almak isteyebilirdim. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Yurt dışında eğitim alma istekliliğinin çeşitli sebeplere dayandığı ve bu sebeplerin temel olarak ekonomi, istihdam ve yabancı dil odaklı olduğu görülmüştür. Bununla birlikte bazı katılımcılar, yetenek ve ilgi alanları doğrultusunda kendini geliştirmek için yurt dışında eğitim almak istediğini ifade etmişlerdir. Bu bulgu Habitat Derneği (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada öğrenci gençlerin %41,9'unun başka bir ülkede eğitimine devam etmeyi düşündüğü bulgusuyla uyumludur. Bununla birlikte YADA (2021) ve Çekmeköy Belediyesi (2021) tarafından yürütülen araştırmalarda da gençlerin özellikle mesleki eğitimin ve yabancı dil eğitiminin gereğinin farkında oldukları ve bu ihtiyaçlarını karşılayacak eğitim hizmetlerini deneyimlemek istedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Şu an tüm iş yerlerinde İngilizce soruyorlar neredeyse. Bu nedenle yurt dışında bir eğitim almayı isterdim açıkçası. G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

İsterdim ya. Ben aslında yurt dışına gitmeyi çok isterdim. Hatta yurt dışına gönüllülük hareketleri ile falan gidip oradaki çocuklara ya da eğitim adına böyle bir proje yapıp hem orada dil öğrenip hem de oradaki kişilere katkı sağlayıp dönmeyi planlıyordum. Bir türlü başaramadım. G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)

İmkanım olsa yurt dışında yabancı dil eğitimi almak isterdim. Bir de böyle hayalimde pastacılık var. Orada çok böyle şeyler, bayağı ileri düzeyde. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Kesinlikle isterdim. Hatta keşke üniversitede biraz dilim yok benim İngilizce olmadığı için keşke Erasmus yapsaydım gibi bir içimde böyle bir ukde kaldı açıkçası. Yurt dışında okumak isterdim kesinlikle. Hem sosyoekonomik açıdan çok daha büyük bir avantaj hem kişisel gelişim çok büyük bir avantaj. G10 (24 yaş, kadın, öğrenci)

Gençler her ne kadar yurt dışında eğitim alma konusunda istekli olsalar da mevcut mekanizma ve imkanların bu talebi karşılamada yetersiz olduğu değerlendirilmektedir. Bazı katılımcıların Erasmus Programı'na başvuru yaptıkları ancak kontenjan sınırı nedeniyle hak kazanamadıklarına dair ifadeleri bu yetersizliği destekler niteliktedir. 2022 yılı itibariyle Türkiye'de 129'u Devlet, 75'i Vakıf ve 4'ü Vakıf MYO olmak üzere 208 üniversite bulunmaktadır. Bu üniversitelerde öğrenim gören toplam öğrenci sayılarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 4. Üniversite Öğrencisi Sayıları

15-24 yaş öğrenci sayısı	3.580.976
15-34 yaş öğrenci sayısı	6.676.482
Toplam öğrenci sayısı	8.296.959

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak hazırlanmıştır.

Erasmus Değişim Programı Türkiye'deki üniversite öğrencisi gençlerin yurt dışı ülkeleri görüp tanımada faydalanabileceğin en yaygın imkanlardan biridir. Ancak bu yaygınlığa rağmen toplam öğrenci kitlesi içerisinde bu programdan faydalanabilen gençlerin sayısı oldukça azdır. Örneğin Erasmus Değişim Programı ile yurt dışına giden öğrenci sayısı 2013-2014 öğretim yılında 3812, 2016-2017 öğretim yılında 3694, 2019-2020 öğretim yılında 4210, 2021-2022 öğretim yılında ise 5713'tür (Yükseköğretim

Bilgi Yönetim Sistemi). Toplam öğrenci sayısının 8 milyonu aştığı bir dönemde bu programdan sadece 5713 kişinin faydalanabilmesi programdan faydalanabilmenin zorluğuna işaret etmektedir.

Katılımcı anlatıları göstermektedir ki gençler kendilerine sunulan politika ve hizmetlerden talep ettikleri düzeyde yararlanamamaktadır. Bu yararlanamama durumunun gerekçeleri arasında kimi zaman yabancı dil bilmeme gibi donanım eksiklikleri (makro açıdan bakıldığında ise eğitim sistemi yetersizliği) yer almaktadır. Bununla birlikte ilgili hizmetlerin belli kontenjanlar dahilinde yürütülmesi gençlerin bu hizmetlerden yeteri kadar faydalanamama sebebi olarak göze çarpmaktadır. Son tahlilde gençler yurt dışı deneyimi yaşayamadıkları için yurt dışında eğitim almanın yapabilirlikleri üzerinde oluşturabileceği muhtemel pozitif etkiden yararlanamamaktadır.

4.1.5. Eğitim Süreçlerinde Devlet Destekleri Hakkındaki Görüşler

Katılımcıların, eğitim süreçlerine dair devlet destekleri hakkındaki anlatıları analiz edildiğinde bu destekleri genel anlamda yetersiz buldukları görülmüştür. Bazı katılımcılar ise desteklerin eskiye göre iyi olmakla birlikte hala yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın sunduğu yurt ve burs/kredi imkanlarına ilişkin görüşleri Bayrak ve arkadaşları (2021) tarafından yürütülen araştırmanın sonuçlarıyla benzerdir. İlgili araştırmanın sonuçlarında da gençler, Bakanlık tarafından sunulan imkanların yetersizliğine, verimsizliğine ve gençlerin talepleriyle uyumlu olmamasına vurgu yapmışlardır.

Tek yararlandığım üniversitede aldığım KYK bursu ki bence çok yetersiz. Yani bir üniversite öğrencisi için çok çok yetersiz ki ben yurttan kalmadığım halde hani destek aldığım halde bile bana yetersiz geliyorsa yani yurttan kalanlar için çok daha sıkıntı olduğunu düşünüyorum. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Bana burs da çıktı. Yurttan kalma olanağı da çıktı. O konuda kendimi şanslı hissediyorum. Tek bursla tabii gidilmez şimdi... Şu anda aldığı burs hiç yetmez. Zaten KYK desen KYK sıralamasına dahi giremiyorsun. Onu yedeğe atıyor yedekte artık kaçınıcı sıradaysan. Sıra gelemiyor. G9 (30 yaş, erkek, NEET)

Ben faydalanmadım (burs-kredi desteğinden bahsediyor). Benim kuzenim yararlanıyor ama bence yeterli değil. Çünkü öğrencinin sonuçta yurt masrafı yurtta kaldığında yurt masrafın oluyor. Yeri geldiğinde kendine ayıracak bütçen gerekiyor. Eğitim desen çok para yani kitaplar oldukça yüksek. O yüzden yani yetmiyor bence. G8 (24 yaş, kadın, NEET)

Yurt imkanları da aslında çok kısıtlı ve hani diğer ülkelerin açıkçası yurtlarına baktığımız zaman konforlu değiller. Yemeklerinden de arkadaşlarım çok şikayet ediyor, KYK yemeklerinden mesela. Bunu da sıkça duyuyorum. Ben apartta kaldığım için biraz maliyetli olsa da kendi yemeğimi kendim yapıyorum. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Katılımcıların devlet destekleri hakkındaki anlatılarında yetersizlik vurgusu ön plandadır. Bu yetersizliğin iki boyutlu olduğu belirlenmiştir. İlk boyutta bu desteklerden faydalanabilen kişilerin sınırlı sayıda olduğuna vurgu yapılmıştır. İkinci boyutta ise bu imkanlardan faydalanılabile dahi ilgili imkanların yetersiz olduğu dile getirilmiştir. Bu yetersizlik ifadelerinde (örneğin devlet bursu için) ödenen destek miktarın düşüklüğü sıklıkla belirtilen noktalardan biri olmuştur.

Geçmişe kıyasla alım gücünün zayıfladığını ifade eden G1, bu sebeple mevcut durumda sunulan burs-kredi desteğinin yetersiz kaldığını ifade etmiştir.

KYK kredi alıyorum ben. Bundan önce pandemi döneminden önce gerçekten hani bütçe yetiyordu kişiye. Özellikle bu son gelen zamlarla birlikte hiçbir şekilde o KYK bursunun bir işe yaramadığını gösteriyor. Çünkü para eriyor ve gidiyor. Burs almak isterdim açıkçası. Ancak kredi aldığım için bunu bir şekilde ödemem gerekiyor. Keşke böyle bir durum olmasaydı diye düşünüyorum. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Kredi ödemesinin geri ödeme şartlarını makul bulmayan G5 bu imkandan faydalanmama sebebini şöyle ifade etmiştir:

Ben kredi aldıktan sonra niye hani kendimi zorlayım ki zaten mezun olduktan sonra direkt iş bulma imkanı da olmayabilir. E bunu da düşünerek insan ister istemez krediyi almak da istemiyor. Çünkü kredide iki sene sonra ödemem gerekiyor. Belki ben iki sene sonra iş bulamayacağım. G5 (30 yaş, kadın, istihdamda)

Katılımcıların geneli devlet desteklerini yetersiz bulmakla birlikte bazı katılımcılar özellikle yurt imkanlarının iyi olduğundan bahsetmişlerdir.

KYK'da beş yıl kaldım. Yurtta kalınacaksa özel yurtlardan çok daha iyi bence KYK. Hani anlayabilirsen tabii. Çünkü dört kişiyle kalıyorsun, beş kişiyle kalıyorsun. Yani fiyat olarak da maddi açıdan hem de rahatlık açısından en iyisi yani KYK gerçekten. G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

*KYK'lar önceden bizim zamanımızda daha kötüydü ve benim kız kardeşim de mesela *** Üniversitesi'nde okudu. Onu yerleştirmeye gittiğimizde o kesinlikle kalmak istemedi. Çok affedersiniz her yer demir parmaklıktı. Zaten önceden orası hapisane gibi bir yermiş. Şimdi imkanlar iyi bence. G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)*

4.1.5.1. “Devlet Faiz Almamalı”

Katılımcılar, kendilerine sağlanan kredi imkanına ilişkin düşüncelerini ifade ederken kredinin geri ödenme sürecine ilişkin atıflar yapmışlardır. Katılımcılar, kredinin geri ödenmesi sürecinde devletin geri ödemeyi üzerine faiz ekleyerek istemesini doğru bulmamaktadırlar. Mezun olan gençlerin iş bulma sürecinin çoğu zaman uzadığını bu sürecin yükü altında ezilen gencin bir de kredi ödemesinin zorluklarıyla uğraşmasının bir hayli yıpratıcı olduğu ifade edilmiştir.

Mesela kredi konusun çok saçma olduğunu düşünüyorum. Yani resmen devlet faizli kredi veriyor. Devlet gerçekten böyle yapmamalı bence. Yardımcı olmalı. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Bir de kredi olayının kalkması lazım. Ya da kredi olayı varsa bunun işte o yılki tefe tufe üzerinden onun faizinin alınmaması gerekiyor. Zaten hani doğru düzgün hemen iş bulamıyorlar. Yani yazık insanlara. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Kredinin geri ödeme şartlarının ağırlığından yakınan G11, bu durumun kimi zaman gençlerin psikolojisini olumsuz etkilediğini dile getirmiş ve bu yönde kendi akrabasından bir örnek vermiştir.

Kredinin ödeme şartları da çok ağır. Yani şu an kuzenim benim kredi çıktı ona. PDR mezunu o da. Yani ciddi bir yani ekonomik anlamda kendini çok böyle yani çok depresyonda çöküntüde ki PDR mezunu hani psikolojiden de anlar diye düşündüğümüz bir kişi. Yani KPSS'ye kesinlikle çalışmıyor, odaklanamıyor. Bir yıl sonra ödemeye başlaması lazım. Nasıl ödeyeceğini düşünüyor. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Sosyal devlet olmanın gereği olarak devletin üniversite öğrencilerine faizsiz kredi imkanı tanınması gerektiğini ifade eden G12, düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

Yani başka bir ülkeye hizmet edecek olsa dahi kendi vatandaşına bu imkanı sosyal olarak sağlaması gerektiğini düşünüyorum. Hani faiziyle ödemek açıkçası çok da mantıklı gelmiyor bana. Ne verdiyse onu ödemek daha mantıklı. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

4.1.5.2. “Kaynaklar Adil Dağıtılmıyor”

Katılımcılar devletin sağladığı burs imkanlarının adil ve şeffaf bir şekilde dağıtılmadığını belirtmişlerdir. Birçok katılımcı bu fikrini destekleyici nitelikte çevresinde şahit olduğu veya duyduğu örnekler vermiştir.

Kesinlikle şeffaf olduğunu düşünmüyorum bu verilen burs, kredi kime neye göre çıkıyor? G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Bir de ben adil olduğunu düşünmüyorum. Benim bir arkadaşım vardı lisede. Yani hem toprak sahipleri, işliyorlar aynı zamanda verim alıyorlar. Büyükbaş küçükbaş hayvanları var. Üç kız kardeşler de gayet güzel, kocaman evleri var iki katlı. Ya tutup bu kıza hem yurt çıktı, hem de burs çıktı. G4 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Şöyle mesela duyduğum kadarıyla insanların işte yatakları işte evleri bilmem ne olduğu halde çıkabiliyor, burslara tam ben detaylı olarak bakıldığına inanmıyorum şahsen. G5 (30 yaş, kadın, istihdamda)

Sadece belli kişilere veriliyor ama ben açıkçası şöyle söylemem gerekirse torpilin döndüğü bu evrede çok da insanın yoksulluk durumuna bakıldığını düşünmüyorum... Maddi durumu iyi olan bir arkadaşım vardı. Taksileri falan vardı ve hem KYK'da kalıyordu hem de burs alıyordu. G10 (24 yaş, kadın, öğrenci)

Bu kredi konusunda çok da şey olduğunu düşünmüyorum. Hani insanların üç tane villası olan insana burs çıkıp diğerlerine kredi çıktığı da oluyor. Bunu da çok fazla duyuyoruz. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Burs ihtiyacı çok yüksek düzeyde olmasına rağmen burs almaya hak kazanamayan bir arkadaşından bahseden G11, bu anısını şöyle anlatmıştır:

Burs kazananların belirlenmesinde kesinlikle adaletsizlik olduğunu düşünüyorum... Yani bir arkadaşım yani tabii ki yani ben de almalıyım o da almalı ama o benden daha muhtaçtı bence. Bir babanın altı kızı var. Yani sadece baban memur, memur dediğim imam. Yani o altı kızına yetişmeye çalışan bir baba ve o kıza burs çıkmadı ve kredi almasına izin vermedi ailesi. Yani çok zor şartlarda okuyan bir arkadaşım. Yani o konuda neye göre nasıl yapılıyor hala şey yapamadık ama kesinlikle adaletli değil. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Katılımcılar, özellikle Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından yürütülen burs verme süreçlerinin adil ve şeffaf olmadığı vurgusu yapmıştır. Mevcut gerçekliğin ne olduğundan bağımsız olarak birçok gencin bu yönde görüş ifade etmesi konunun gençler açısından değerlendiriliş şeklini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda gerekli teknik ve teknolojik altyapıya sahip olduğu düşünülen Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın burs almaya hak kazanan öğrencileri belirleme süreçlerinde şeffaf ve katılımcı bir anlayış benimsemesinin gençlerin bu konuyla ilgili olumsuz düşüncelerini değiştirebileceği ve sisteme güvenlerini artırabileceği değerlendirilmektedir.

4.1.5.3. Sınav ve Kitap Ücretleri

Eğitim sistemi içerisindeki sınav ve kitap ücretleri katılımcıları zorlayan bir başka unsurdur. Eğitim süreçlerinde sınav sayısının fazla olması ve birçok sınavın ücret karşılığında yapılması düzenli bir geliri olmayan gençleri zorlamaktadır. Sınav ücretleri dışında gerek sınavlara hazırlık kitaplarının gerekse diğer kitapların ücretleri de gençler üzerinde bir maddi külfet oluşturmaktadır.

Mesela bir Almanya'da bir arkadaşım vardı buraya bir gönüllülük faaliyeti için gelmişti. Bana dedi ki biz orada mezun olduktan sonra liseden de ya şey bu KPSS tarzı vesaire bilmem sınavları çok olmuyormuş ki olsa bile sınav ücretini onlar ödüyor. Mesela biz yıllarca ödüyoruz ödüyoruz mesela. G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Bir öğretim şeyinde sınav ücretini ödeyemiyorsun. Sınav ücreti mesela şu andaki sistemde baraj yok evet ama sınav ücreti çok yüksek. Yüz on beş lira bir sınav ücreti. Onu mesela bir öğrenci ödeyemediği zaman geçen haberlerde ben şey görmüştüm. Ağlıyor yani öğrenciler artık. Çünkü ödeyecek bütçe yok. Gittikçe de artıyor fiyatları. O yüzden yani yetersiz buluyorum. G8 (24 yaş, kadın, NEET)

Yani kitaplar şu an son derece pahalı diyebilirim. O yüzden kitap almak konusunda bile zorlanabildiğim zamanlar oluyor. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Eğitim s¼reçlerindeki devlet desteklerine yönelik katılımcı anlatıları analiz edildiğinde literat¼rdeki diğer araştırmaların bulgularıyla benzer şekilde, gençlerin yeterli ekonomik kaynaklara sahip olmadığı, kredi, burs, yurt gibi çeşitli destek mekanizmalarının yetersiz kalması nedeniyle beslenme, barınma ve ulaşım gibi çeşitli alanlardaki temel ihtiyaçlarını karşılayamadığı ve bu durumun eğitim yaşamlarını s¼rd¼rebilme noktasında birtakım problemlere neden olduğu tespit edilmiştir (Ayg¼l, 2018: 83). Bununla birlikte, gençlerin yaşadığı ekonomik yetersizliklerin yaşam kalitelerini olumsuz etkilediği ve sosyal işlevselliklerini sınırlandırdığı gr¼lmektedir. Örneğin, faydalandıkları kredi imkanlarıyla ilgili geri ödeme s¼recinin zihinlerini meşgul ettiği ve ödeme koşullarıyla ilgili kaygı yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte kitap ve sınav ücretlerine dair harcamaların b¼tçeleri üzerinde bir y¼k oluşturduğu ve bu y¼k¼n yapmayı d¼ř¼nd¼kleri sosyal harcamaları kısıtlamalarına neden olduğu belirlenmiştir.

Katılımcı anlatıları, ekonomik kaygılarla hareket eden ve eğitim hayatıyla ilgili temel gereksinimlerini karşılayamayan gençlerin sosyal işlevselliklerinin sınırlandığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, anlatılar gençlerin harcamalarını önceliklendirerek diğer birtakım harcamalarını (rneğin kendileri için daha az zaruri grd¼kleri eğlenceye yönelik harcamalar) kısma yoluna gittiklerini göstermektedir. Bu t¼r tedbirlerin gençlerin yapabilirliğini azaltıcı bir etkiye sahip olduğu d¼ř¼n¼lmektedir.

4.1.6. Alınan Eğitim ile çalışılan ya da çalışılacak Alan Arasındaki İlişki

Katılımcıların genel itibariyle eğitimini aldığı alanda çalışma istekleri ön plandadır. İstihdamda olan gençler de bu şekilde d¼ř¼nmesine rağmen çalıştıkları alanlar çoğunlukla eğitimini aldıkları alanlar değildir. akır ve Kellevezir (2020) mezun olunan bl¼m ile yapılan iş arasındaki nitelik uyumuna dair tespitlerinde, T¼rkiye'deki y¼ksekđretim kurumlarının, piyasa ile paralel bir eğitim verememesinden dolayı gençlerin kendi alanlarında istidama katılamama sorunuyla karşı karşıya kaldığını ifade etmektedir.

Eğitimini aldıkları alanda alış(a)mayan katılımcılar bu konudaki d¼ř¼ncelerini şöyle ifade etmişlerdir:

Ya alanımda çalışmak isterdim niye çalışmak isterdim? Müzeleri biz nasıl geziyoruz mesela? Sanki böyle bir şey gibi, pazar meydanı gibi geziyoruz. Hakkında bilgimiz yok. Nereden gelmiş, ne zaman çıkmış? İşte hangi tarihe ait bu kimin hangi sultan, hangi padişah bunu hiç kimse bilmiyor. Herkes müze geziyor ama detaylı olarak herkes her şeyi bilmiyor. Bakıyorum yüzde kırkı hani böyle bilgili müze kavramı olarak geziyor. Ben mesela çalışsaydım kendi alanımda direkt müzelerdeki gezen insanlara o tarihe ait şeyleri anlatmak isterdim. Bilgi sahibi olmasını isterdim yani. G5 (30 yaş, kadın, istihdamda)

Aslında kendi alanımda çalışmak isterim tabii ki ama kendi alanımda iş bulamadığım için mesela muhasebe kursuna da geliyorum. Kafede de çalışıyorum. Hani iş alanlarımı genişletmeye çalışıyorum. G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

Ben kendi alanımda bir iş yapmak istiyorum. Yani sosyolog olmak istiyorum aslında ben. Şu an açıkçası dürüst olmak gerekirse evet ben burayı seviyorum. Buradaki işte çocuklara eğitim vermeyi bir şey katabilmeyi seviyorum ama olduğum bu noktada bir top gibi zıplamak istemiyorum olduğum yerde. Kendime farklı alanlar açıp daha mesela ideallerime ya öğretmenlik mesela atanmak, felsefe öğretmeni olmak ya da sosyolog. G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)

İstihdam piyasası içerisinde yer almayan katılımcılar da diğer katılımcılar gibi eğitimini aldıkları alanda çalışma isteklerini ifade etmişlerdir.

Aldığım eğitimle ilgili alanda devam etmeye etmek istiyorum. Anaokullarında filan çalışmak istiyorum. G8 (24 yaş, kadın, NEET)

Buradan devam ederim kendi alanımda. Çünkü ben zaten seviyorum. Mesleği severek geldim. G4 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Bazı katılımcılar, eğitim-iş ilişkisini anlamaya yönelik soruya, aldıkları eğitimin yapacakları iş ile ilişkisini ortaya koyan cevaplar vermiştir. Bu doğrultuda G1, aldığı eğitimin teori ağırlıklı olduğunu ve sahanın gerçekliğinin farklı olduğunu dile getirmiştir.

Tamamen bağımsız. Yani bize tamamen teori anlatılıyor. Ama ben bu pandemi sürecinde on beş on altı ay bir avukatın yanına staj yaptım. O kadar alakasız ki yani. Ben birinci sınıftım. Yaz tatiline gittim. Hatta bana dediler ki daha birinci sınıfsın. Ne öğrendin ki staj yapıyorsun? Ama zaten gittiğinizde bambaşka şeyler öğreniyorsunuz. Yani deneyimim olduğu için bizzat gözlemleyebildiğim için rahatlıkla söyleyebilirim. Arada çok büyük bir uçurum var. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Gençler çoğunlukla eğitimini aldıkları alanda çalışmak istemektedir. Öğrenim sürecinde yıllarca emek verilen ve artık belli bir yetkinliğe sahip olunduğu düşünülen alanda çalışmanın gençler için öncelikli tercih olduğu görülmektedir. Bunun dışında birçok genç eğitim aldığı bölüme dair ilgisini belli eden ifadeler kullanmıştır. Dolayısıyla ilgi ve yetkinlik, eğitim alınan alanda çalışma isteğine yönelik belirleyici faktörler olarak ortaya konulabilir. İstihdam piyasasında yer alan bazı gençler eğitimini almadıkları alanda çalışmaktadırlar ancak bu gençler de imkanları olsa kendi alanlarında çalışmak istemektedir. Sonuç itibariyle istihdam piyasası şartlarında gençler öncelikli olarak bir iş sahibi olmayı ve mümkünse bu işin eğitim aldıkları alanla ilgili bir iş olmasını arzu etmektedir.

4.2. GENÇLERİN İSTİHDAM SÜREÇLERİ DENEYİMLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Yapılan görüşmelerde katılımcılara Türkiye'deki çalışma şartları ve istihdam süreçlerine ilişkin sorular sorulmuştur. Bu bağlamda maaşlı bir iş sahibi olmanın onlar için ne anlam ifade ettiği, kamu ve özel sektördeki çalışma şartlarına nasıl baktıkları, iş arama süreçlerinde neler yaşadıkları ve bu süreci hangi faktörlerin kolaylaştırdığı öğrenilmeye çalışılmıştır. Bu ana başlık içerisinde son olarak, istihdam süreçlerinde devlet tarafından sağlanan destekler hakkındaki katılımcı anlatılarına yer verilmiştir.

4.2.1. Gençlerin Gözünden Maaşlı Bir İş Sahibi Olmak ve Türkiye'deki Çalışma Şartları

Katılımcıların anlatıları incelendiğinde maaşlı bir iş sahibi olmanın katılımcılar için sömürülmek, kölelik, para kazanabilmek, kendini idame ettirebilmek, kimseye muhtaç olmamak gibi birtakım olumlu veya olumsuz anlamlara geldiği görülmüştür. Bu bulgu, Lüküslü ve Çelik (2022: 212) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir. İlgili araştırmada ayrıca bazı gençlerin düşük ücret verilmesi ve zorlu çalışma şartları nedeniyle istihdam piyasası içerisinde yer almadıkları belirlenmiştir. Bu bağlamda araştırmamızda da maaşlı bir iş sahibi olmayı sömürülmek ve kölelik olarak değerlendiren katılımcılar olmuştur.

Bence sömürülmek. Başkasının nasıl diyeyim emri altına girmek yani bu kibirden gelen bir emri altına girmek değil de kendi işimi istediğim için bence bu korkunç. Çünkü o sizin üzerinizden kazanıyor ve aranızda uçurumlar oluyor. O çok kazanıyor. Siz belli maaş karşılığı iş yapıyorsunuz. Adil bulmuyorum... Yani bir müteahhit mimarsanız bir bina yaptırcaksanız o binanın en ince detaylarına kadar o binayı işçi yapar ama en düşük maaşı da işçi alır ya, yani bence bu her şeyi özetliyor. Çok uçurum var. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Kölelik. Kölelikten başka hiçbir şey değil. Okumadan çalışan bir sürü insan ya da asgari ücretle çalışan herkes için söyleyeyim bunu. Asgari ücretle çalışıp sadece hani karnımızı doyurabiliriz yani. Şu an asgari ücret ne kadar? Dört bin beş yüz falan herhalde. Hani dört bin beş yüz desen, bir ev almak istesen, ev geçindirip, bir ev almak istesen, bir araba almak istesen yıllarını alır. Yani o aldığınız parayla sadece karnımızı doyurabiliyoruz ama hani hayvanlar da karnını doyuruyor yani. G7 (19 yaş, erkek, NEET)

Sungur (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada gençlerin iş/çalışma olgusuna genelde olumlu anlamlar yükledikleri tespit edilmiştir. Özverili çalışma, her şeyini vererek çalışma ve bunun sonucunda da başarı, huzur ve mutluluk elde etmek, gençlerin ilgili araştırmada genel olarak iş ve çalışmayla ilgili ifadeleri olarak ortaya çıkmıştır. Bizim araştırmamızda da benzer anlatılar ortaya çıkmıştır. Örneğin G3 bir işi olduğu ve para kazanabildiği için çevresindeki işsiz arkadaşlarına göre kendini şanslı hissettiğini ve bir iş sahibi olmanın kendisine çok şey kattığını belirtmiştir. G6 da benzer şekilde maaşlı bir iş sahibi olmanın kendisine bir özgürlük alanı tanıdığını ve kendini avantajlı hissettiğini ifade etmiştir.

Şu an çok anlam katıyor bence. Hele ki şu zamanda. Yani çevremde o kadar çok işsiz arkadaşım var ki. Ben burada çalıştığım için diyorum ki elhamdulillah çok şükür gerçekten yani. Çok şey katıyor bence şu an bir işte çalışmak, para kazanabilmek. G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Bir kadının kolunda bir altın bileziğinin olması gerekiyor. Benim için kolumda bir altın bileziğim var eğitimimle birlikte. Yani yarın bir gün bir eşin eline ya da anne babanın eline mecbur kalmıyorsun. Çünkü bir yaştan sonra onlardan bir şey istemek gerçekten ağır geliyor insana. O yüzden avantajlı benim için. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Maaşlı bir iş sahibi olmayı ast-üst ilişkisi içinde değerlendiren bazı katılımcılar bu durumu şöyle ifade etmişlerdir:

Yani bir üstün var onun emirlerini yerine getiriyorsun... Hani işveren işçisine birçok yerde iyi davranmıyor. Mesela babamlar da öyle hani benim babam şundan şikayet ediyor. Evet aldığım para güzel para. Ama benim canımı alıyorlar. Benim canımı aldıktan sağlığımlı aldıktan sonra bana verdikleri para neye yarar?... Hani birinin emirleri altında çalışmak hiç kolay bir şey değilmiş. Hele de emir veren biraz şeyse hiç olmuyor. G4 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Bazı katılımcılar, maaşlı bir iş sahibi olmanın sadece yaşamını idame ettirmek anlamına geldiğini ve fazlası için yeterli olmadığını ifade etmiştir.

Sadece yaşamımı idame ettirmek. Sadece yaşamak yani. Hani yaşama kavramı da şey yani. Uyuyorsun, uyanıyorsun, karnını doyuruyorsun. Tamamen bu olarak görüyorum. G10 (24 yaş, kadın, öğrenci)

Maaşlı bir iş sahibi olmak ya aldığın maaşa göre ki çok da üst düzey maaşlar almadığımızı düşünerek konuştuğumda sadece yaşamını idame ettirmeye sadece doymaya yetiyor yani yaşamdan keyif almaya yetmiyor. Çünkü şu an maaşlı bir iş sahibi olan insanın bir ev alabilmesi ya da bir araba alması yıllar sürüyor. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Gençler maaşlı bir iş sahibi olmayı iki farklı boyutta değerlendirmiştir. Birinci boyutta emeğinin karşılığını alamamaya vurgu yaparak kölelik ve sömürü gibi ifadeler çerçevesinde bir anlamlandırma ortaya koyarken ikinci boyutta ise ekonomik gücün beraberinde getirdiği imkanlara vurgu yaparak daha çok özgürlük ve yapabilirlik çerçevesinde bir anlamlandırma ortaya koymuşlardır. Bu durumun gençlerin tasavvur ettiği çalışma şartları ve kazanç durumuyla ilişkili olduğu değerlendirilmektedir.

Yapabilirlik yaklaşımı, temelde bir iş gücü piyasası teorisi olmamakla birlikte mevcut iş gücü politikalarının hangi amaç ve hedefler doğrultusunda şekillenmesi gerektiğine rehberlik eden bir çerçeve olarak düşünülebilir (Lehwess-Litzmann, 2012). Bununla birlikte bu yaklaşım gençlerin yalnızca herhangi bir işe girmesine odaklanmak yerine, gençler tarafından değer verilen iş niteliklerini ve kariyer beklentilerini daha fazla dikkate alır ve genç işsizlerin politika sürecine daha fazla katılımını önemser.

Froyland (2019) yapabilirlik yaklaşımının gençlerin istihdama katılımına ilişkin rolleri olduğunu ifade etmektedir. Yapabilirlik yaklaşımı düzenli bir gelire sahip olmayı bireye özgürlükler kazandırması bağlamında değerlendirmektedir. Bireyin gereksinimlerini

karşılamaında ve toplumsal hayata aktif bir katılım sağlamaında kritik bir öneme sahip olan gelir durumu bireye seçim şansı sunmaktadır. Ancak katılımcı anlatılarının gösterdiği üzere gençler, Türkiye'deki çalışma şartlarının kendi yapabilirliklerini artırdığı konusunda tereddüt içindedirler. Özellikle özel sektör çalışma şartları hakkındaki yaygın görüşler düzenli bir gelire sahip olmanın gençler üzerindeki işlevsellik artırıcı yanlarını sınırlar niteliktedir.

Yapabilirlik yaklaşımı gençlik refahı alanındaki kamusal müdahalelerin temel amacının ne pahasına olursa olsun gençleri işe yerleştirmek değil, gerçek seçim özgürlüklerini geliştirmek olması gerektiğini öne sürmektedir (Bonvin, 2009). Bu bağlamda, belirlenecek politika ve hizmetlerin uzun vadeli bir bakış açısına sahip olmasını ve gencin değer verdiği işi seçme özgürlüğünü teşvik etmesi gerektiğini ifade etmektedir (Egdell ve McQuaid, 2016). Yapabilirlik yaklaşımına göre seçim özgürlüğünü kullanarak iş sahibi olan gençlerin yapabilirliği artacak ve nihai hedef olan bireylerin özerkliği teşvik edilmiş olacaktır (Egdell ve Graham, 2017; Karataş, 1996; Kantekin ve arkadaşları, 2001).

Pimlott-Wilson (2017) gençlerin istihdamını güvence altına alma konusunda bireysel çabaların yetersiz kalabileceğini ve bu konuda hükümetlerin, gençlerin iş gücü piyasasına girmesinin önündeki engelleri kaldırma konusunda çaba göstermesi gerektiğini ifade etmektedir.

4.2.1.1. Gençlerin Gözünden Kamu Sektörü

Katılımcılardan bazıları kamu sektörünün çalışma şartlarını rahat gördüklerini ifade etmişlerdir. Bu rahatlığın gerekçeleri olarak kamu sektöründe çalışanların yapacağı işlerin net şekilde belli olması, ast-üst ilişkisinin özel sektördeki kadar keskin olmaması, mesai saatlerinin belli olması, iş garantisinin olması gibi unsurlar sıralanmıştır. Elde edilen bu bulgu Tezcan (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Tezcan (2018)'a göre gençler gelecekte risksiz bir işte ve mümkünse devlette çalışmayı düşünmektedir. Bu durumun nedenleri arasında piyasa şartlarının güvenilmezliği, esnek üretim ilişkilerinin doğurduğu belirsizlik, özel

sektörün yüksek ücretlere rağmen devlet sigortasını ve güvencesini sunamaması sayılabilir (Tezcan, 2018:51). Yaşanan ekonomik krizler sonucunda özel sektörde çalışanların işsiz kalması, bu sektör çalışanlarının iş garantisinin olmaması gibi sebepler özel sektör yerine kamu sektörünü güvenilir kılmaktadır. Dolayısıyla üniversite öğrencileri mezun olduğunda kamu kurumlarında çalışmak istemektedir (Bayhan, 2012: 4).

Literatürdeki araştırmaların bulgularıyla uyumlu olarak, kamudaki çalışma şartlarının rahatlığına vurgu yapan katılımcılar, bu konudaki düşüncelerini şöyle dile getirmiştir:

Tabii şu an kamu sektörü bence daha iyidir, daha rahattır. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Herkes kamuya girmek istiyor. Çünkü nedeni çok rahat. G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

Kamudakiler rahat bence... Hani saatinden önce çıkıyor, saatinden sonra geliyorlar. İşte yapması gereken hiçbir şeyi yapmıyor. Çok rahatlar ya. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Devlet işi daha iyi. Hiç değilse sekiz beş arası çalışıyorsun. Memur kafası diyorlar ya sekiz beş arası. Senin işin bellidir. Sekiz beş çalışırsın hafta sonları da dinlenirsin, tatil yaparsın. Hafta sonları desek dışarıya çıkıp gezebilirsin. G9 (30 yaş, erkek, NEET)

Kamuda çalışma şartları ve mesai saatlerinin belli olmasını ön plana çıkaran bazı katılımcılar, bu özellikleri itibariyle kamu çalışanın olmanın çekiciliğine vurgu yapmıştır.

Kamu iyi özel sektör çok zor zaten. Özelde çalışacağıma mesela kamuda çalışmayı yeğlerim. Çünkü benim hafta sonu iznim var ya da en azından hani geldiğim saat belli çıktığım saat belli. Hani yaptığım iş belli. G5 (30 yaş, kadın, istihdamda)

Kamu sektöründe çok fazla senin faydalanabileceğin imkanlar var. Bu anlamda devlette çalışmak daha mantıklı geliyor. Çünkü giriş çıkış saatin belli. Herhangi bir şekilde uzatma yapılırsa mesaiye giriyor. Haklarından faydalanabiliyorsun. Bu gibi avantajlar var... Hani kamu sektöründe faydalanabiliyorsunuz haklarınızdan hani arayabilirsiniz en azından giriş çıkış saatiniz belli mesai yapsanız falan özel

sektörde tamamen bağımsız yani. Ben kamuda çalışmayı düşünüyorum. G10 (24 yaş, kadın, öğrenci)

G11, çalışma şartları açısından rahat olsa da kamu çalışanlarının alım gücünün eskiye göre zayıfladığını ve memur olmanın cazibesinin ekonomik yönüyle azaldığını şu sözlerle ifade etmiştir:

Yani memur olarak maaşlıysan ortalama en azından belirli bir maaşın var. Ona göre orta düzeyde geçinebilen bir bireysin bence. Lükslerin çok fazla olamaz. Şu anda bile sadece benzin parasına, aylık market parasına çalışan orta gelirin de altına düşmeye başladı bence memurların geliri... İki kişi çalışan için de zor. Zaten şartlar belli, artık ekonomik şartlar. Hiçbir şey yapılmıyor, alınmıyor. Yani araba almak lüks ev almak zaten imkansız. Yani dışarıdan, çevremden gözlemlediklerim bu ve çok acı bir şey bence. O yüzden memur olmak, bir üniversite mezunu olmak, bir maaşlı olmak çok da böyle artık şey değil yani sırtımı devlete dayayayım, rahatlayayım bitti bence. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Kamudaki çalışma şartlarını emir veren emir alan boyutuyla değerlendiren G4, bu durumun kendisinin katlanabileceği bir durum olmadığını şöyle ifade etmiştir:

Kamuya gelince de şöyle yine kendimden örnek vereyim. Ben birinin şeyinde olamam. Yani birinin gölgesi altında olamam. Birinin emirleriyle çalışmam. Çünkü çok acımasızlar. G4 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Kamu sektöründe ablası çalıştığı için mobbing tanıklığı olan G12, kamu sektöründe çalışanların kendi istedikleri alanda çalışmadıkları için birçoğunun işini gönülsüz yaptığını düşünmektedir.

Ablam kamu sektöründe çalıştığı için kamu sektöründen değerlendirebilirim. Uzun metrajlı işler yapıyorlar. Sekiz beş çalışıyorlar aslında. Ama bu insanlar kendi aralarında çok fazla birbirlerine mobbing uyguladıklarını görüyorum. En azından kendi ablama uygulandığı için biliyorum. Şöyle söyleyebilirim. İnsanlar birbirlerinin ayaklarını kaydırmaya çok müsait bir yapıdadır. Onun dışında ve hani şey var bir kuruma gittiğim zaman o insan karşıdaki o işi yapmak istemiyormuş gibi geliyor. Hani ama yapması gerekiyor. O işi yapmak istemiyor. Hani kimse bir iş yapmak istemiyormuş gibi geliyor bazen. Çünkü insanlar muhtemelen kendi okudukları bölümde çalışmıyorlar ya da masa başı işler oldukları için çok sıkılıyorlar. Bunu da anlayabiliyorum. Ama siz oraya bir müşteri, vekil ya da müracaatçı olarak gittiğinizde karşınızda öyle bir insan gördüğünüz zaman çok da bir derdinizi anlatasınız bir işinizi çözesiniz gelmiyor. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

IstanPol (2020: 19) tarafından yürütülen araştırma sonuçlarına göre kamu sektöründe çalışma algısı son yıllarda aldığı hasara rağmen, halen daha gençler arasında çalışanlar ve iş arayanların bir ütopyası olarak yerini korumaktadır. Anlatılar analiz edildiğinde bu ütopyanın araştırmamız katılımcıları arasında da mevcut olduğu görülmektedir.

4.2.1.2. Gençlerin Gözünden Özel Sektör

Katılımcılar genel itibariyle özel sektörün çalışma şartlarını ağır gördüklerini ifade etmişlerdir. Bu ağırlığın gerekçeleri olarak özel sektörde çalışanların iş tanımının net şekilde belli olmaması, ast-üst ilişkisinin keskin olması, mesai saatlerinin belli olmaması, maaş düşüklüğü, iş garantisinin olmaması gibi unsurlar sıralanmıştır.

Katılımcılar, iş tanımının net olmamasının kendilerini birçok işi yapmak zorunda bıraktığını dile getirmiştir.

Kurumsal firmalar dışındaki yerler çok kötü genelde. Hani az maaşla çok çalıştırmak istiyorlar. Az işçiyle çok fazla iş yaptırmak istiyorlar. Ya ben mesela orada hani yöneticiyim güya ama hem kasaya bakıyorum hem tezgaha bakıyorum, kahve yapıyorum, ne bileyim çay götürüyorum, masa izliyor, her şeyi ben yapıyorum mesela. Oradaki tüm elemanlara, yani az kişi çalıştırıp, az maaş vermek istiyorlar özel sektörde genelde. G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

Özel kolejde çalıştığımda şöyle bir dezavantajdan bahsedeceğim hocam. Sömürülme politikası var özellerde. Ne kadar işte bu hocayı sömürebilsek kardır. Mesela hafta sonları bazen ek derse falan çağırıyordlardı ama o ek dersi kesinlikle vermiyorlar. Diyorlar ki öğrenciye etüt vermek zorundayız. Veliyi memnun etmek zorundayız. Pohpohlamak zorundayız. Sen tamam beni çağırıyorsun tamam ama o emeğimin karşılığını veriyor musun! Açıkçası ben bu sektöre girmeden önce çok iyi bir kolejden de teklif aldım. Bana şöyle teklifle geldiler. Dediler ki rehberlik öğretmenliği yapacaksın, felsefe öğretmenliği yapacaksın. En erken sen gireceksin. En geç sen çıkacaksın. Haftanın altı günü burada olacaksın. Dedim hani en azından yol ücretim vesaire falan hani bir tık daha yüksek olabilirse tabii o zaman asgari ücreti hocam daha zam gelmemişti. İki bin sekiz yüzlerde falandı hocam. E tamam haftanın altı günü geliyorum. Aynı zamanda bana etüt koyuyor. E ben rehberliğe bakıyorum. Aynı zamanda velilerle falan da ilgilenecekmişim. E bana ne kadar vereceksiniz 2800! Ben ne anladım bu işten ben giderim dedim markette kasıyerlik yaparım gene aynı maaşı alırım ama en azından bu pozisyonda benim bir farkım olmalı yaptığım bu işin bir emeğin bir şey olmalı bence. Özel sektör öğretmeni öğretmen olarak görmüyor maalesef sömürü olarak görüyor. G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Özel sektör çalışma şartlarında, verilen emeğin maddi karşılığının alınmadığından bahseden katılımcılar bu yöndeki tanıklıklarını şöyle dile getirmiştir:

Özel sektör kendi alanımdan hani abilerimden ablalarımın biliyorum. Canlarına okuyorlar. Çok düşük bir meblağ karşılığında. G4 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Özelden tamam iliğimize kadar size iş yaptırıyorlar, hakkını verdiriyorlar bir şekilde ama bu sefer de aldığınız maaşla orantılı bir iş yapmış oluyorsunuz. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Bazı katılımcılar, özel sektördeki çalışma şartlarının zorluğunu kendi deneyimlerinden örnekler vererek açıklamışlardır.

Özel sektörde mesela başka bir kurum var. Aynı kurumun başka bir şubesinde de görevlendirilebiliyorsunuz. O görev yeri mesela evinize uzak ya da yakın da olabiliyor. Sürekli ömrünüz yollarda geçiyor. Genelde çalışma saatleriniz belli olmuyor. Yani evet standart bir saatleri var ama herkes mesela atıyorum mesela öğlenleri sabah olduğunda mesela daha geç çıkıyor daha erken gelebiliyorlar yeri geliyor. Çünkü mobbing uyguladıkları için otomatik olarak sizi çağırabiliyorlar yani. Çünkü siz onun çalışsanız gelmek zorundasınız yani. G5 (30 yaş, kadın, istihdamda)

Özelden zaten Allah versin, canınızı alacaklar özeldekiler yani. Evet sana asgari ücret veriyor ama o asgari ücreti kat ve kat çıkarmaya çalışıyor. Bir hastalığınız olsa, bir cenazeniz olsa, bir şeyiniz olsa bunu anlayışla yaklaşmıyorlar yani. Özel bir durum olduğunu kabullenemiyorlar. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Valla müdürden biz baskı yemiyorduk da müdür yardımcısından çok baskı yiyorduk. Özellikle seninle aynı yaşta ve akransa o da üniversite mezunuydu kendi egolarını yenmek için seni bastırır. Müdürümüz öyle değildi, biraz daha anlayışlıydı bize karşı. Yani markette tamam çalışıyorduk da yani hepimiz de üniversite mezunuyduk. G9 (30 yaş, erkek, NEET)

Özel sektördeki çalışma şartlarına yönelik anlatılar incelendiğinde, özel sektörün kişiyi maksimum düzeyde çalıştırdığı ancak bunun karşılığında kişiye yeterli maddi ve manevi kazancı sunmadığı yönünde gençler arasında yaygın bir düşünce olduğu görülmektedir. Bununla birlikte özel sektördeki çalışma ve maaş şartlarının kimi gençleri kendi mesleklerini yapmaktan alıkoyduğu ve kendileri için daha “kazançlı” olduğunu düşündükleri alternatif işlere yönelmelerine sebep olduğu görülmektedir. Eğitimini aldıkları alanlarda istihdam süreçlerine dahil olamayan gençlerin bu gibi

deneyimleri, gençlerin aldıkları eğitimi (eğitimin niteliğinden bağımsız olarak) sorgulamalarına ve anlamsızlaştırmalarına neden olmaktadır.

Gençlerin özel sektör çalışma şartlarına yönelik düşünceleri yapabilirlik yaklaşımı bağlamında değerlendirildiğinde, gençlerin gelir sahibi olma düşüncesi/pratiği gençler için olumlu bir çağrışım oluştursa da çalışma şartlarının zorluğu ve karşılaşılan güçlükler gençlerin yapabilirliğini kısıtlamaktadır. Haftanın altı günü yoğun bir tempoda çalışılmak zorunda kalınan ve izin kullanım süreçlerinin sıkı bir takdir hakkına bağlı olduğu özel sektör çalışma hayatı, gençleri kazandıkları parayı nereden/nasıl harcayabilecekleri sorgulamasına itmektedir. Bununla birlikte bazı gençler mevcut çalışma şartları yüzünden istihdama katılma konusunda geri durmaktadır. Gençler istihdama katılamadıkça ekonomik yeterlilikleri/ özgürlükleri gelişmemekte ve ekonomik yeterlilikleri gelişemedikçe de yapabilirlikleri artmamaktadır.

4.2.2. İş Arama Sürecine İlişkin Deneyimler

Gençlerin iş arama süreçlerine ilişkin deneyimlerine yer verilmeden önce bu süreçlere ilişkin sayısal verilerin gösterilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda aşağıdaki tablolarda iş arama süresi değişkenine göre üniversiteli ve toplam genç sayısına yer verilmiştir.

Tablo 5. İş Arama Sürelerine Göre 15-34 Yaş İşsiz Sayısı (bin)

	4 aydan kısa	4-8 ay	8-12 ay	12 aydan uzun
2021 yılı	732	440	294	500
2022 yılı	1.015	496	453	484

Genç İşsizler Platformu'nun derlediği verilerden tablo haline getirilmiştir.

Tablo 6. İş Arama Sürelerine Göre Üniversiteli İşsiz Sayısı (bin)

	4 aydan kısa	4-8 ay	8-12 ay	12 aydan uzun
2021 yılı	224	181	109	230
2022 yılı	337	182	161	227

Genç İşsizler Platformu'nun derlediği verilerden tablo haline getirilmiştir.

Tablolar incelendiğinde 2022 yılı verilerine göre 227 bini üniversite mezunu olmak üzere 484 bin gencin 12 aydan daha uzun bir süre iş aramasına rağmen iş bulamadığı görülmektedir. Sungur (2021) gerçekleştirdiği araştırmasında gençlerin yapısal olan genç işsizliği ve yüksek rekabet ortamının yarattığı belirsizliklerin baskısını yaşadığı, iş hayatı ile yoğun bir ilişki içinde olduğunu ve gençlerin işsizlikten, açıkta kalmaktan korktuklarını ifade etmiştir. Araştırmamızda elde edilen bulgular Sungur (2021)'un çalışmasını destekler niteliktedir. Katılımcıların iş arama sürecinde ne yaşadıklarına ilişkin anlatılarında öne çıkan ifadeler hor görülme, biz size döneriz tepkisi, bocalama, düşük maaş teklifi şeklinde özetlenebilecek ifadelerdir. Kendi alanında iş arama sürecinde karşılaştığı bir olayı G2 şöyle anlatmıştır:

En son yine burada bir güneş enerjisi santrali işine girecek bir firmayla görüştim falan. Adam kesin olacak falan dedi yani. Haftaya gel şunları şunları araştır dedi. Biz seninle bu yola gireceğiz falan dedi. Haftaya gittim. Dedi ben bu işe bir gireyim bakayım yapabilirsem alırım seni de dedi. Yani salladı biraz (gülüyor). O yüzden kendi alanımda hani iş bulmayı isterim ama bulamıyorum maalesef. G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

Bir diğer iş başvurusunda yaşadıklarını ise çok kötü bir deneyim olarak tanımlayan G2, yaşadığı olayı şöyle aktarmıştır:

Diğer iş başvurularımın birinde çok kötü bir deneyim yaşadım. Yani kendi alanımdaki ilk iş başvurumdu. Adam şey yaptı. Dedim hani şartları öğrenebilir miyim falan dedim. Gayet normal bir soru sordum. Dedi bu devirde ekmek aslanın ağzında dedi sen dedi neyin pazarlığını yapmaya çalışıyorsun falan dedi. Yok dedi minimum şartlar dedi. Şimdi git dedi başka bir iş bulabilirsen daha iyi şartlarda git orada çalış. Yoksa gelir buraya başlarsın dedi. G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

G3, farklı sektörlerde bir süre çalıştıktan sonra eğitim aldığı alanla ilgili bir iş bulmuş ancak okulun batmasıyla bu işini de bırakmak zorunda kalmıştır.

*Ben ***'de çalıştım, markette kasiyerlik yaptım. Ben işte kargoda çalıştım. Çok bocaladım çünkü kendi eğitim alanımda çalışamadım. E bir süre sonra işte oradan buradan, sağdan soldan falan CV bırakayım derken özel bir kolejden ben dönüş aldım. 2 yıl kadar felsefe öğretmenliği yaptım. Orası bana çok tecrübe kattı. Çünkü ilk başladığım bir kurumdu öğretmen olarak. Tecrübe kazandım evet ama okul batmasaydı iyiydi (gülüyor). En azından kendimi geliştirebildiğim bir alana sahiptim öğrencilerim vardı. G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)*

İstanbul'a kendi ihtisas alanıyla ilgili bir iş bulma ümidiyle giden ancak farklı sektörlerde çalışan G9, belli bir süre sonra bu durumla ilgili yaşadığı rahatsızlığı şu şekilde ifade etmiştir:

*İstanbul'daki iş arama sürecinde işlere başvurduğum. İlk önce Fatih semti sonra Şişli'ye gittim. Oradan Üsküdar'a, Üsküdar'dan Kadıköy'e. Orada iş aramaya başladım. Baktım olacağı yok. İki haftam öyle geçti. Eldeki para da bitti. Beşiktaş'ta *** Market vardı. Eleman alınacak yazısını gördüm. Oraya başvurduğum. Onların da açıkları vardı. Gittik müdürle mülakat yaptık. Olumlu geçince hemen işe başladım. Evraklarımı hazırlayıp hemen kasiyerlik işine başladım. İŞKUR üzerinden gittim. Üç aylık bir süre vardı. İstifa edemiyordum. Etsem bile başka bir İŞKUR ilanlarına başvuramıyordum. Çalıştım altı yedi ay orda. İstanbul'a kendi işimi yapmak için geldim, gittiğim yer ise markette tezgahçı olmaktı. O yüzden ben bıraktım. Kendi işimi yapamayınca rahatsız oldum. G9 (30 yaş, erkek, NEET)*

İş arama sürecinde birçok yere özgeçmiş bırakan ancak olumlu bir dönüş alamayan G8 özel sektördeki iş imkanlarının kısıtlı oluşundan yakınmıştır.

Ya ben yardımcı öğretmenlik olarak mesela arıyorum hiçbir şekilde bulamıyorum. CV'mi her zaman veriyorum ama hiçbir şekilde bulamıyorum. Yani özelden bulmaya çalışsan da elemanımız var diyorlar çoğu kişi. O yüzden almak istemiyorlar. Bir de artık yani bunları çalıştıran kişi de paradan dolayı başka bir kişi daha çalıştırmak istemiyor... Yakın zamanda bir kreşe daha başvurduğum. Onlar da öğretmen yani deneyimli bir öğretmen arıyorlarmış. O yüzden istemediler. Ama yardımcı öğretmen olarak adımı almışlardı. Öyle ama yani çağırmadılar. G8 (24 yaş, kadın, NEET)

Hollywood ve arkadaşlarına göre (2012) yapabilirlik yaklaşımı, gençlerin yapabilirliklerini artırmak ve yaşamayı seçtikleri hayatı sürdürmelerini sağlamak için yeterince güçlendirilmeleri gerektiğini ortaya koyan bir çerçevedir. Bu bağlamda, yapabilirlik yaklaşımı iş arayan gençlerin yeterli kaynakların (örneğin sosyal yardımlar) sağlanması yoluyla güçlendirilmesi gerektiğini ve bu süreçte aynı zamanda uygun dönüştürme faktörlerine erişimlerinin de olması gerektiğini ifade etmektedir. Böylece bireyler kendilerine sunulan kaynaklar yoluyla iş gücü piyasasına girmek için nedenleri olan gelişmiş yeteneklere dönüştürülebilir. Dönüştürme faktörleri hem bireysel özellikleri (örneğin beceriler ve bilgi) hem de sosyo-ekonomik bağlamı (ayrımcılıkla mücadele eden yasal bir çerçeve) içeren kapsayıcı bir çerçevedir (Egdell ve McQuaid, 2016).

4.2.2.1. Gençlerin İş Bulma Sürecini Kolaylaştırıcı ve Zorlaştırıcı Faktörler

Katılımcıların, iş bulma sürecine etki eden faktörlerin neler olduğuna dair anlatıları analiz edildiğinde ağırlıklı olarak torpil, referans, tanıdık ve tecrübe gibi faktörleri öne çıkardığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte yabancı dil bilmeme veya askerliğini yapmamış olma gibi zorlaştırıcı faktörlerden bahseden katılımcılar da olmuştur. Bu bağlamda, iş bulma sürecinin önündeki engel olarak askerliği dile getiren G2, kendi iş arama deneyimlerinde bunun sıkıntısını yaşadığını ifade etmiştir. Askerlik görevini tamamladığında iş bulma sürecinin kolaylaşacağı ümidini dile getirmiştir.

Kendi alanımda hani bir taraftan iş bakıyorum yine ama genellikle askerliği sıkıntı yapıyorlar. Askere gitmedim. Ben de şimdi askere başvurduğum. Askerliğin çıkmasını bekliyorum. Askere gidip gelirim daha iyi olacağına inanıyorum. G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

İş bulma sürecinin kolaylaştırıcı faktörü olarak ekonomiyi gören G5 diğer faktörlerin ekonomik refah ile ilişkili olduğunu ve ekonomik güce sahip birinin kendi niteliğini artırarak iş bulma sürecini kolaylaştırabileceğini dile getirmiştir. Bu durum bireyin sahip olduğu birtakım imkanların bireysel yapabilirliğini nasıl geliştirebildiğine de örnek oluşturmaktadır:

İmkanlar hep ekonomiye dayanıyor zaten. Bazı şirketler mesela diyor ki ben şu şu bölümü alıyorum diyor mesela bazı şirketlere özel olarak isim gidiyor mesela. E zaten bu şirket mesela on tane alacaksın kontenjan olarak. Beş tanesi zaten kendi çevresini alıyor. Kalan beş tanesini elli kişi başvuru yapıyor. Elli kişi içerisinde beş kişi seçmek zorundasınız. Bu bir dezavantaj çünkü. Mesela bu çocuk mesela maddi geliri olsa gider yurt dışında güzel bir eğitimini alır. Ya da Türkiye'deki şartlar içerisinde dilini geliştirir. Kendisini geliştirir. Ona göre daha fazla şirketten iş teklifi alır. Yani kendi ekonomik imkansızlıkları aslında iş bulmasını da zorlaştırıyor. G5 (30 yaş, kadın, istihdamda)

İş bulma sürecinde önündeki engellerden biri olarak KPSS'yi gören katılımcılar yarıştıkları rakip sayısı çok olmasına rağmen bu sınavla yapılan atama sayısının az olmasının kendi şevklerini kırdığını dile getirmiştir.

Zaten etraf okuyan işsizlerle dolu. KPSS mesela, önümüzdeki bu KPSS sorunu zaten hiçbir zaman kalkmayacak. G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Gençler için bence en büyük engel her ile her şehre üniversite açılması. Atamaların çok az olması. Hani ben okulu birincilikle bitirdim. Gözüm yiyip de ben KPSS'ye çalışamıyorum. Yani çünkü alımlar ortada. O bende isteği hevesi kırıyor yani. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Bir de şuna değinmek istiyorum ki KPSS atamaları çok yüksek olduğu için (taban puanları kastediyor) özel alanlarda da sıkıntılar çok fazla olduğu için bu gibi engeller de var ve o da benim biraz şevkimi kırıyor diyebilirim. G10 (24 yaş, kadın, öğrenci)

Katılımcılar, iş bulma sürecindeki kolaylaştırıcı faktörler olarak yabancı dil, tanıdık, torpil ve tecrübe faktörlerini dile getirmiştir. Bu bulgu Çağlar ve Çağlar (2021: 379) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. İlgili araştırmada gençler, işe alımlarda liyakate uygun hareket edilmediğini, adam kayırma ve torpilin yaygın olduğunu dile getirmişlerdir. İş bulma sürecinde tanıdığı önemine vurgu yapan ve Arapça bilmediği için kaybettiği bir işi dile getiren G3 bu süreçten şöyle bahsetmiştir:

Birincisi tanıdık. İkincisi belki bir dil bilmek bence çok iyi yani. Hele şu an İngilizce bile değil bence. Arapça daha çok revaçta hocam bilirsiniz. Ben bir işe başvurmuştum. Öğretmenlik alanında kendi alanım da vardı. Gittim başvurduğum. Mülakata çağırdılar. Mülakatta kendimi gayet güzel açıkladım. Bana dediler ki Arapçan nasıl? Dedim ki çat pat biliyorum. Kursu da hani gitmeyi düşünüyorum. Elimden geleni de yaparım. Şu an yeterli seviyede konuşamıyorum dedim. Yeterli seviyede Arapça bilmediğim için o işi kaybettim. G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)

İş bulma sürecinde referans ve torpil faktörlerinin önemine değinen katılımcılardan G6, referansı olan birinin niteliğinden bağımsız olarak bir şekilde iş bulabileceğini dile getirmiştir.

...Bir de malum her tarafta birazcık da referansınızın olması gerekiyor. Eğer bunlar varsa zaten ilkokul mezunu da olsanız bir şekilde iş bulabiliyorsunuz kendiniz. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Kendi bölümüm için atamalar sıkıntılı işte torpil, mülakat falan. Yani çevremde çok fazla var inanmayan, inanıyormuş gibi yapan, atanacaksın diyor ama arkamdan zaten ataması yok diyen birçok insan var. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Yani dediğim gibi hani torpil en büyük engel bence. Torpilin olmaması yani. Hatta torpilinin olup büyük olmaması falan yani. Yani bu kadar artık. G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

...Dışarıdan dediler ki çok alım yapmıyoruz. Yoksa kesinlikle defalarca başvuru yaptım. Başvurumdan hiçbir şekilde ses çıkmadı. En son kız kardeşim işte benim ablam işte çalışmak istiyor falan dedikleri zaman ertesi gün gel başla dediler bana. Orda bile bir tanıdık oynuyor. Yani en basitten bir mağaza sektöründe çalışmak bile tanıdık bir torpil istiyor gerçekten. Bu devlet memurunu hiç düşünemiyorum zaten. G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Katılımcıların çoğunluğu eğitim ve çalışma durumu fark etmeksizin tanıdıkların/referansların iş bulmada etkili olduğunu vurgulamıştır. Bu durum yeterli tanıklara sahip olmayanlarda ters etki yaratmış ve iş bulma sürecinde olumsuz deneyimler yaşamalarına neden olmuştur. Bu anlatılar ve benzer araştırmaların sonuçları Türkiye’de işe alım süreçlerinde liyakat temelli bir yaklaşımın eksikliğinin gençlerin çalışma algısında önemli bir yer tuttuğunu işaret etmektedir (IstanPol, 2020).

İş bulma sürecinin kolaylaştırıcı faktörü olarak tecrübeyi gören G9, G2 ve G6 kendi iş arama deneyimlerinden örnekler vermiştir.

...Batıya da gelince rakip çok. Bu sefer de hastanelerde iş bulamadım. Hastanelerde de torpil olması lazım. Torpili de sağlayamayınca umudum kırıldı. Özel hastanelere başvurudum. Yani hiçbirinden dönüş almadım. Dediğim gibi hala tomografinin o belirli çekim kısımlarına hakim değilim, MR’ı hiç bilmiyorum. Özel sektör de bunu istiyor birçoğu. Tecrübe, tecrübe, tecrübe. G9 (30 yaş, erkek, NEET)

Çünkü şu an hiçbir yer tecrübesiz eleman almıyor. Nasıl olacaksa bilmiyorum yani. Her yer tecrübeli eleman arıyor mesela. Hiç kimse başlatmayınca nasıl tecrübe kazanacak insanlar? G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

Özel okullara falan başvurduğumda tecrübe istiyor. Bana imkan vermiyor ki ben tecrübe kazanayım. Bu tarzda bir zorluk yaşatabiliyor. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

İşletmeler kendileri için daha kazançlı olacağını düşündükleri için iş başvurularında ilgili işte tecrübesi olan kişilere öncelik vermektedir. Başvurular içerisinde tecrübeli adayların varlığı, herhangi bir tecrübesi olmayan kişilerin yaptığı başvuruyu formaliteye dönüştürmekte ve bu kişiler tecrübe kazanamadıkça iş başvuruları reddedilmekte, iş başvuruları reddedildikçe de tecrübe kazanamamaktadırlar. Bu kısır döngü belli bir süre sonra zaten reddedileceği düşüncesiyle bazı gençleri iş başvurusu yapmaktan dahi

alıkoymaktadır. İş arama sürecinde maddi kaynaklardan yoksun olan gençlerin yapabilirlikleri bu kısır döngü içerisinde azalmakta ve özellikle sosyal destek mekanizmalarından mahrum olan gençler gün geçtikçe toplumsal hayata katılım konusunda kendilerini geri planda tutmak zorunda kalmaktadır. İş arama sürecinin psikososyal ve ekonomik etkileri bu zorunluluğun temel unsurlarını oluşturmaktadır.

4.2.2.2. İyi Bir Eğitim Sahibi Olmak İyi Bir İş Sahibi Olmayı Sağlıyor mu?

Katılımcıların iyi bir iş algısının, literatürdeki diğer araştırma bulgularıyla örtüşecek şekilde düzenli mesai saatleri, düzenli maaş ve düzenli izin hakkını kapsayacak şekilde olduğu görülmüştür (IstanPol, 2020). İyi bir eğitimin iyi bir iş imkanı sağlamadaki rolüne yönelik anlatılarda katılımcıların bazılarının net bir şekilde bu ikisi arasında herhangi bir ilişki olmadığını ifade ettiği görülmüş, bazı anlatılarda ise alınan eğitimin niteliğinin bu konuda belirleyici olabileceği dile getirilmiştir. Ancak hiçbir katılımcı alınan iyi bir eğitimin iyi bir iş sahibi olmayı sağladığı konusunda net bir fikir beyan etmemiştir. İyi bir eğitim ile iyi bir iş arasında bağlantı olabileceğini ifade eden katılımcılar bu durumu şöyle dile getirmiştir:

Ya illa bağlantılar vardır. Hani tutup da bir mesela ben kendimden örnek vereyim. Bir iş yerine gittiğimde özel sektör zaten bizim şeyler hep özel sektörle. Adam tutup bir Hacettepe'den mezun olan adamı mı alacak, yoksa X üniversitesinden çok düşük sıralamayla olan bir adamımı alacak? Ama bu her şeyde böyle değil bence. G4 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Evet aldığınız eğitim etkilidir ama yüzde kırk ya da yüzde elli etkilidir bu. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Belli başlı bir üniversitede okumuyorsanız eğer atıyorum ki Boğaziçi'nde okumuyorsanız Bilkent'te okumuyorsanız işte Ankara Üniversitesi gibi böyle çeşitli üniversitelerde okumuyorsanız pek bir anlam ifade etmiyor açıkçası. G10 (24 yaş, kadın, öğrenci)

...Bazı bölümler için evet. Yani bir tıp eğitimi alan insan çok nitelikli bir eğitim aldığı zaman bu atanacağı yerde onu illaki öne çıkarır puanına bakılır, illa ki aldığı eğitime, bilgisine, becerisine, tecrübesine o zamana kadar getirdiği bilgi aktarımına bakılır diye düşünüyorum. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Katılımcıların anlatıları incelendiğinde anlatıların, Next Generation Türkiye (2017) tarafından gerçekleştirilen araştırmada elde edilen “Gençler istihdam durumunun mücadele gerektirdiğini biliyorlar ve eğitimin gücüne inansalar bile her zaman yeterli olmadığını idrak edecek kadar da pragmatikler” sonucu ile benzerlik gösteren bir yanı olduğu görülmektedir. Bununla birlikte daha az bilinen devlet üniversitelerinden mezun olan gençlerin iş bulma süresi, iş alanı ve hanehalkı geliri açısından diğer üniversite mezunlarına göre çok daha dezavantajlı durumda olduklarını gösteren çalışmalar da mevcuttur (Ökten ve Akyol, 2020).

İyi bir eğitimin iyi bir iş sahibi olmayı sağlamadığını ifade eden katılımcılar, görüşlerini şöyle ifade etmiştir:

Yani sağlamıyor. Şöyle söyleyeyim. Bizim sınıfta mesela çok kötü öğrenciler vardı. Bayağı bir kötü öğrenciler vardı yani son sınıfa gelmişler birinci sınıftaki öğrenmesi gereken şeyi öğrenememiş falan. Çıkınca mesela onlar bizden önce iş buldular. G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

Hiç zannetmiyorum. Yani mesela bilmiyorum bu alanda ya avukat olacaksın ya tıp okuyacaksın ki atanacaksın. Öğretmen bile mesela çok iyi düzeyde eğitim alıyor ama KPSS'den yetersiz puan aldığı sürece ya ücretli öğretmenlik yapıyor ya da özel kolejlerde bizim gibi sürünüyor ya da okulu batıyor (gülüyor). G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Hayır, sağlamıyor... Yani bence bu devirde ticari zekası varsa bir kişinin okumasına bile gerek yok yani. Bu zaten alıyor yürüyor gidiyor. Biraz atılgan olmanız gerekiyor konuşkan olmanız gerekiyor. İşte her tarafta kendinizi sevdirmeniz gerekiyor. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

İyi bir iş sahibi olmayı sağlayan şey azimdir bence. Başka hiçbir şey değildir yani. G7 (19 yaş, erkek, NEET)

Hayır. Yani bir ilkokul mezunu çok iyi bir yerdeyken bir üniversite mezunu maalesef işsiz kalabiliyor yani. Ben iki amcamdan örnek vereyim. Biri üniversite mezunu şu an işsiz. Biri ortaokul mezunu. Ondan daha iyi bir durumda. O yüzden çok iyi bir eğitim alayım, çok iyi yerlere geleyim diyebilmek kişinin tamamen kendi hırsıyla alakalı olduğunu düşünüyorum. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

İyi bir eğitimin iyi bir iş sahibi olmayı sağlamadığını ifade eden katılımcılar, iyi bir iş sahibi olmayı ticari zeka, azim, hırs ve KPSS'deki başarı gibi faktörlere bağladığı

görülmektedir. Bu durum gençlerin iyi bir eğitim sahibi olmayı dahi istihdam piyasasında ayırt edici bir faktör olarak görmediği anlamına gelmektedir. Gençlerin, iş imkanlarına erişimi iyi bir eğitimden ziyade ticari zeka, azim ve hırs gibi kavramlarla açıklamasının rekabetçi piyasa düzeniyle ilgili olduğu düşünülmektedir. Rekabetçi piyasa düzeninde işverenler, kişinin eğitim seviyesinden ziyade kişinin şirkete/ işverene ne kadar fayda sağlayabileceği ile ilgilenmektedir. Bu faydacı anlayış gençlerin sahip oldukları eğitimle rakipleri arasında öne geçebileceğine dair inancını zayıflatmaktadır. Bu inanç zayıflığı gençlerin eğitimle ilgili çabalarına ket vurmaktadır.

4.2.2.3. İstihdama Yönelik Devlet Destekleri

Gençlerin istihdam piyasasına geçişlerini ve kariyer olanaklarına erişimini kolaylaştırmak üzere Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi tarafından staj faaliyetlerinin yaygınlaştırılması, üniversiteli gençlerin yarı zamanlı olarak istihdam edilmesi ve büyük projelerle ilgili olarak gençlere farkındalık kazandırılması yönünde çalışmalar yürütülmektedir (Cumhurbaşkanlığı, 2020).

Katılımcılara, gençlerin istihdamına yönelik devlet destekleri hakkındaki görüşleri sorulduğunda birçok katılımcı bu konuda herhangi bir bilgisinin olmadığını dile getirmiştir. Bu konuda görüş dile getiren katılımcılar ise genel olarak İŞKUR, KOSGEB ve TÜBİTAK'tan bahsetmiştir.

İŞKUR gençler için önemli bir şey bence yani hani ilk altı ay devlet karşılıyor belli bir ücreti. Bu yüzden de şirketler daha kolay tercih ediyor. İŞKUR'dan başvuru yerler daha kolay. G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

TÜBİTAK hakkında biraz bilgim var. Ama daha fazla olmalı. Yetersiz daha fazla olmalı. G4 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Ben çok bilmiyorum ama şeyi biliyorum. İşte İŞKUR'un bu meslek edindirme kursları var onları biliyorum ama o duruma da çok fazla istihdam sağlandığını düşünmüyorum ben. İŞKUR üzerinden bir başvurudum böyle. Yani düşün temizlik görevlisine dahi başvurudum. Hani bakanlık falan diye. Orada dahi işte referans olayları döndüğü için listede adım çıktı mülakat listesinde çıkmadı falan... Yani yetersiz ve kayırılma çok. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Katılımcıların, gençlerin istihdamına yönelik devlet destekleri hakkında sınırlı bilgisi olduğu görülmektedir. Bu durumun devlet desteklerinin yaygın ve tanınır olmaması ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Gençlerin kendileriyle ilgili istihdamı kolaylaştırıcı süreçlerden habersiz olması bu tür desteklerden faydalanamamalarına neden olmakta ve ilgili desteklerin gençlerin yapabilirliği üzerindeki etkisini azaltmaktadır.

Çekmeköy Belediyesi (2021) tarafından yürütülen “Dijitalleşme Çağında Gençler” araştırmasının sonuçlarına göre araştırmaya katılan gençlerin %22,8’i devletin, özel sektörün veya çeşitli sivil toplum kuruluşlarının gençlerin iş kurmasına yönelik sundukları teşviklerden haberi olduğunu ve takip ettiğini, %58,2’si teşviklerden haberi olmadığını, %18,1’i teşviklerle ilgilenmediğini, %0,9’u teşviklerden yararlandığını ifade etmiştir. İlgili araştırmanın sonuçları gençlerin bu tür desteklerden haberdar olma ve yararlanabilme durumlarının yetersizliğini göstermesi ve bizim araştırmamızın bulgularıyla uyumlu olması açısından önemlidir.

4.3. GENÇLERİN SAĞLIK HİZMETLERİ DENEYİMLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Katılımcılar ile yapılan görüşmelerde katılımcılara sağlık hizmetleri deneyimlerine ilişkin sorular sorulmuştur. Bu soruların genel çerçevesi katılımcıların sağlık sistemine erişebilme durumları ile sistem içerisinde yaşadıkları sorunları öğrenmeye yönelik olmuştur. Bu doğrultuda gerçekleştirilen analizlere aşağıda yer verilmiştir.

4.3.1. Sağlık Hizmetleri ile İlgili Genel Düşünceler

Katılımcıların anlatılarında sağlık sistemine erişmeyle ilgili maddiyat ve zaman açısından sorunlar yaşadıkları ve bu durumun özellikle ciddi bir hastalık şüphesi mevcut olduğunda gençleri tedirgin ettiği anlaşılmaktadır. Kanseri şüphesiyle hastaneye başvuran G2, bu durumu şöyle ifade etmiştir:

Bir bağırsak sorunu yaşamıştım mesela. Kolon kanserinden şüphelendiler. Dedemde de vardı çünkü kolon kanserinden vefat etmişti dedem. Onun için mesela ben martta falan gitmiştim. Ekime falan randevu vermişlerdi mesela devlette. Hani

kanser söz konusuysa hızlı olması gerekiyor bu sürecin. Fakat öyle bir tarihe verdiler mesela ben de özele gitmek zorunda kalmıştım. G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

Katılımcılar, sağlık hizmetlerine erişimde ciddi zorluklar yaşadığını ifade etmiştir. Kimi katılımcılar ise hizmete erişim sağlasa bile aldığı hizmetin kalitesinin kendisini memnun etmediğini dile getirmiştir. Bu katılımcılar, özel hastaneleri veya diğer özel tedavi yöntemlerini tercih ettiklerini dile getirmişlerdir.

Gidiyorsun bir hastane randevusu almak için MHRsye gidiyorsun. Örnek vereyim, dahiliyeye on beş gün içerisinde fiş alamıyorsun. Seni on beş yirmi gün sonrasına atıyor. Tamam hizmet var ama doktora ulaşmada zorluk yaşıyorsun. Tamam sonra doktorun yanına gittin. Doktora da belli bir süre tanınıyor. Yani orada tam oturup doktordan gerekli bilgileri alamıyorsun. Hemen rahatsızlığın nedir? Şu rahatsızlığım vardır. İlaç yazar seni gönderir. Özel hastanelerin en azından bilgi akışı çok daha iyi. Gidiyorsun adam sana hangi rahatsızlıktan kaynaklandığını, hastalığının ne olduğunu, hangi ilacın etki edeceğini hepsini söylüyor sana. G9 (30 yaş, erkek, NEET)

Hani şöyle eskiden olan sistemde hastaneye erken saatlerde gittiğinizde doktora erişebilirsiniz. Ama şimdi bir rahatsızlığınız varsa işte atıyorum ki gerçekten şu an çok büyük bir sıkıntı yaşıyorsunuz ve randevu almanız gerekiyor. Bu randevu iki hafta sürüyor üç hafta sürebiliyor. Böyle olduğu sürece eğer özel hastaneye gitmiyorsanız, öbür türlü acile gitmeniz gerekiyor. Acildeki müdahalelerin de yeterli olmadığını düşünüyorum. Çünkü geniş çaplı bir tarama yapmıyorlar. O yüzden randevu almak en mantıklısı oluyor. Ama randevu aldığınızda da rahatsızlığınız çok uzun yani üç hafta sonra alacağınız randevu ya üç hafta boyunca o sıkıntı yaşayacağınız anlamına geliyor. Belki de büyük problemlere sebep olacak. O yüzden ben çok mantıklı görmüyorum. G10 (24 yaş, kadın, öğrenci)

Üniversite birdeyken fark ettiğim diş sorunum oldu. Devlet hastanesine gittim. Bunun ortodontik tedavi olduğunu söylediler ve devlette kesinlikle yapılamaz dediler. Hani üniversite hastanesine gidilmesi gerektiğini söylediler ama üniversitelerde de çok sıra olduğunu duyduk. Ya hiç gitmedik üniversite hastanesine direkt özele gittik. Çünkü vaktim de yoktu. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Katılımcılardan bazıları, tedaviye erişebilme sürecinde maddi ve zamansal zorlukları birlikte yaşadıklarını belirtmiştir.

...bir de bazı yerler artık özelleştirildiği için çok maddi olarak zorlanıyoruz sağlık açısından. Şu anda zaten randevu alamıyorsunuz yani dışta devlet hastanesinde.

Yani sizi iki üç ay ileriye atıyor. Şu anda zaten bütün yerler öyle. Mesela şehir hastanesine taşındı bütün bölümler. Çoğu hastanede şu anda sıkıntı çekiliyor. G5 (30 yaş, kadın, istihdamda)

Randevu almakta çok sıkıntı yaşadım. Özellikle son dönemlerde aşırı derecede randevu almada sıkıntı yaşıyorum. Üç farklı ilde randevu almayı denedim. Üç farklı ilin üçünde de randevu bulamadım. Cildiye gidecektim. Üçünde de randevu bulamadım. Daha sonra kendi memleketime döndüğümde kendi memleketimde bir randevu bulabildim. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Pandemi dönemindeki zorlukların sağlık hizmetlerine erişimi güçleştirdiğini ifade eden G6, bu konudaki deneyimini şöyle ifade etmiştir:

Pandemi döneminde işte sağlık ocaklarına falan baktığımızda şey böyle sağlık ocağına gittiğimizde mesela devlet demişti ki artık muayene edebilirsiniz falan demişti. Gidiyorum pislik içinde sağlık ocağı. Adam beni dışarıda muayene ediyor. Bir randevu almak istiyoruz. İşte diyor olmaz diyor. On beş yirmi gün sonraya bize randevu veriyor. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Katılımcıların sağlık hizmetleriyle ilgili dile getirdiği bir başka durum sağlık hizmetini tek seferde ve hızlı bir şekilde alamamalarına yöneliktir. Katılımcılar, devam etmesi gereken tahlil ve teşhis süreçlerinde bir sonraki randevuların ileri tarihlere verilmesinin süreci bir hayli uzattığından yakınmıştır.

Benim kuzenim randevu almaya çalıştı iki üç hafta sonrasına verdiler ki gitse ne bileyim işte farklı farklı şeylere sokuyorlar. Onlar için de farklı farklı randevular almanız gerekiyor. Onlar için de en az iki üç hafta şey veriyor... Mesela ben dört tane dişim çürüktü hastaneye gittim. Bir tanesini yaptılar. Ya randevu veriyorlar ama bir buçuk hafta saat sonra çıkıyordu galiba. Gittim en fazla bir tane bu. Hani ben gidip dördünü de yaptırmak istedim ama en fazla bir tane yapabiliyoruz dediler. E ben de dedim hani bir buçuk hafta, bir buçuk hafta, iki ayda ben dört tane diş yapacağım deyip kendim özele gitmişim yani. Bence çok fazla bekletiyorlar. Hani eskiden hastane kuyrukları vardı öyle bekliyordu millet ama şimdi de yani randevu alıp bekliyor millet yani. Pek bir farkı olduğunu düşünmüyorum ben. Ayakta beklemek yerine, evde oturarak bekliyorlar. G7 (19 yaş, erkek, NEET)

G6 Şehir hastanelerinin sağlık hizmetlerine erişimin birçok insan için kolay olmadığını ifade etmiştir.

...ama şehir hastaneleri de çok uzağa kuruluyor. İnsanların maddi anlamda gidebilecek olanakları var mı yok mu bunu düşünmüyoruz biz. Hani bunları düşünerek aslında merkezi bir yere inşa edilmesi gerekiyor. Hani bana şu an kalk Bilkent'e git deseniz ben şahsen kendim kaybolurum orada. Bulamam yani. Hani ben bulamadıktan sonra yaşlı insanlar ne yapsın? Onlar nasıl gitsinler? Bırakın şehrin içinde kalsın yine o hastaneler. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Kimi katılımcılar sağlık sistemine dair olumlu görüşler belirtse de birçok katılımcı, deneyimlediği tedavilerde sosyal güvenlik sisteminin ödeme katkısını yetersiz bulduğundan ve bu durumun onları ekonomik anlamda zorladığından bahsetmiştir.

Sosyal güvenlik sisteminin ödemeler bağlamında yaptığı katkıyı yetersiz bulan bazı katılımcılar bu durumun kendilerini zorladığını dile getirmiştir. Kronik hastalığına bağlı olarak düzenli olarak ilaç kullanmak zorunda olan G8 bu durumun kendi üzerinde oluşturduğu maddi külfeti şöyle ifade etmiştir:

Yani erişsem de illa ki ben kronik hasta olduğum için ben tekrar ilaca bir daha vergi ödemek zorunda kalıyorum. Kronik hastalığım var tiroit hastalığım var. O yüzden yani kullanmasam da olmuyor. Bir şekilde alman gerekiyor. Sosyal Güvenlik Kurumu bir kısmını karşılıyor. Ya daha az mesela vergileri düşürme yönünde KDV'yi mesela birazcık daha azaltıp öyle bir yöntem yapılabilir. Mesela ödediğim fark ücreti benim için bir yük oluyor. G8 (24 yaş, kadın, NEET)

Katılımcı anlatıları analiz edildiğinde, dış tedavisinin katılımcıları ekstra prim ödemeye zorlayan tedavi türlerinden biri olduğu görülmüştür.

2015'te mi ne şey geldi mesela. Dış ve bazı bölümler özelleştirildi. Devlet desteğini çekti. O çok zor. Yani insanlar zaten dışıye zar zor giderken şu anda çok kısıtlı gidiyor. E zaten diyor ki hani devlet benden zaten bir kısmını alıyor. Yüzde on daha veririm özele giderim diye düşünüyorlar. G5 (30 yaş, kadın, istihdamda)

Gözlük kullanmaya gereksinim duyan bazı katılımcılar SGK'nın bu konudaki desteğini yetersiz bulduklarını şöyle ifade etmişlerdir:

Mesela en yakın iki ay önce gittim. Gözlük, optik gözlük kullanıyorum aynı zamanda ben. Almış başını gitmiş camlar olsun çerçeve. Bir çerçevenin fiyatı dört yüz, beş yüz TL olmuş mesela hocam. SGK'nın karşıladığı zaten yetmiş beş ya da yüz TL. E sen yetmiş beş yüz TL'sini karşılıyorsun ama geriye kalan üç yüz dört yüz TL benim cebimden çıkacak. En basitinden herhalde bunu örnek verebilirim. Belki

tamam e ben bir şekilde hani işim var, gücüm var. Tamam o açığı kapattım. Belki çok ihtiyaç sahibi bir insan hani onu karşılayamayacak ya da alamayacak mesela. G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Ben gözlük kullanan bir insanım. Bunu sadece belli bir kısmını karşılıyor ve karşıladığı ücret on yedi lira yirmi lira arasında bir ücret oluyor. Ya o sırada da şey diyebilirsiniz geliyor hani on yedi lirayı da verirdim. Hani o kadarını verdikten sonra. Çünkü şu an en ucuz gözlük bile yaklaşık iki yüz liradan falan başlıyor. Yani çok da aslında o kadar yeterli olduğunu düşünmüyorum. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Sağlık sistemini nitelik olarak yetersiz bulan G10 ve alınan hizmetin kalitesini şansa bağlayan G6, bu durumu şöyle dile getirmiştir:

Hizmet kalitesini de yeterli bulmuyorum. Çünkü benim de geçmişten beri yaşadığım problem var. Yaşadığım probleme sadece yüzeysel bir şekilde bakıldığı için hala bu problemimin devamını yaşıyorum ve tamamen çözülemedi. Anemilik var ve neyden kaynaklandığı daha tespit edilemedi. On dört yaşından beri bununla uğraşıyorum diyebilirim. Ya hala tespit edilen bir şey yok ve artık böyle bir durum olduğu için ben de hastaneye gitmekten vazgeçtim yani. Belki de kendimi ihmal etmeme sebep olmuş olabilir diyebilirim. Çünkü herhangi bir teşhis konulmadı. G10 (24 yaş, kadın, öğrenci)

Benim bir yakın zamanda hastane sürecim oldu. Gidiyorum. Sürekli her gittiğimde hani bir sonuca bağlanmıyor. Diyorum ki ne var? İşte hiçbir sonuca bağlanmıyor. O geliyor diyor ki hadi bir daha kan alalım. Tekrar gidiyorum on gün sonra e tekrar bir daha kan alalım. Ben kan makinası değilim ki dönüyoruz dönüyoruz kan alıyoruz. Hiçbir sonuca bağlanmıyor yani. Ama bazı hocalar var mesela bazı doktorlar var. Gerçekten onlar işinin hakkını veriyor. Onlara da denk gelmek bence şans işi birazcık. Bence sağlık sistemi bizim ülkemizde biraz şans işi. İyi bir doktora denk gelmek. O gün şansınız yaver gittiyse iyi bir doktora denk gelmişsinizdir. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Katılımcılardan bazıları, belli başlı bazı sorunları olmasına karşın sağlık sistemini genel anlamda iyi bulduklarını ifade etmişlerdir.

Sağlık alanında gerçekten hizmetlerim iyi olduğunu düşünüyorum. Hizmet derken yani temelde yine sıkıntılar olduğunu düşünüyorum. Yani küçük, belli başlı rahatsızlıklar için gayet yerinde buluyorum. İşte aile hekimlerine gidiyorsunuz. Randevulu sistem getirilmesi vesaire. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Şey duymuştum daha önceden bu mesela yabancı ülkelerde öyle kolay kolay sana bakıyorlar. Keza pandemi geçirdik. Yani pandemide gerçekten bizim ülkemiz

bence güzel çalıştı. Hani sağlık hizmetleri gerçekten iyi ya. Hani o konuda bir şey demem de dedirmem de. Genel anlamda iyiyiz bence. G4 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Habitat Derneği (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada gençlerin %90,7'si kendi sağlık durumuna ilişkin memnuniyetini ifade etmiştir. Bu bağlamda benzer şekilde katılımcılar sağlık sistemine ilişkin düşüncelerini dile getirme sürecinde büyük sağlık sorunlarının olmadığına vurgu yapmış ve böyle bir durum yaşamadıkları için sağlık sistemiyle ilgili düşüncelerinin şekillenmesinde bu faktörün etkili olabileceğini dile getirmişlerdir.

Bu aralar böyle çok böyle çok büyük büyük bir hastane şey sıkıntısı yaşamadım. Çok şükür, belki yaşasam karşılaşacağım hocam. G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Yani öyle çok büyük büyük hastalıklarım olmadı. Belki onun için bana öyle geliyor. G4 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Büyük çaplı bir tedavi almadım. G9 (30 yaş, erkek, NEET)

Ben zaten öğrenci olduğun için evet faydalanabiliyorum. Herhangi bir sıkıntısı yaşamadım buna dair. Ben de hani böyle büyük bir deneyimim yok açıkçası. G10 (24 yaş, kadın, öğrenci)

Türkiye'de sağlık sistemi yeterli diye düşünüyorum. Yani çok büyük böyle bir şey yaşamadık. Kendi açımdan ya da ben çok büyük bir şeyle karşılaşmadım belki de o yüzden ciddi bir şey söyleyemiyorum şu an ufak tefek şeylerle gittiğim için. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Öngen Köse (2021), gerçekleştirdiği araştırmasında bireylerin sağlık ve sosyal hizmetlerden nitelikli bir şekilde yararlanamama durumunun yapabilirliklerini etkilediğinden bahsetmektedir. Bu tespitle paralel olarak sağlık sistemi içerisinde tedaviye ulaşma ve tedaviyi sürdürme açısından sorun yaşayan katılımcıların kaliteli bir yaşam algısının zarar gördüğü, çözülemeyen sağlık sorunlarının yaşamlarının diğer alanlarına olumsuz etki ettiği ve maddi açıdan üzerlerinde bir külfet oluşturduğu belirlenmiştir. Tüm bu sorun ve olumsuzlukların gençlerin yapabilirliği üzerinde sınırlayıcı etkiler bıraktığı değerlendirilmektedir.

4.3.1.1. Sağlık Bürokrasisi ve Adam Kayırmacılık

G12, ihtiyaç duyduğu tedaviyi yaşadığı bölgenin devlet hastanesinde ilgili doktor bulunmadığı için özel bir hastanede yaptırmak zorunda kaldığını ve bu durumun üzerinde ekstra bir maddi külfet oluşturduğunu dile getirmiştir.

*...devlet hastanesinde yaptırmaktan vazgeçmek zorunda kaldık. Çünkü orada bu duruma uygun bir cerrahın olmadığı söylendi. Yani geliyorlar ve görevi bırakıp tekrar gidiyorlar. *** biraz kırsal bir bölge olduğu için sanırım insanlar orada çalışmak istemiyorlar. Özel hastanede daha fazla bir ücrete bir ameliyatı gerçekleştirmek durumunda kalmıştık. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)*

Tanıdık, rüşvet ve/veya siyasi bir kişilik sayesinde randevuların daha erken bir tarihe alınabildiğini ifade eden katılımcılar bu durumu şöyle ifade etmişlerdir:

Yani ben bir göz randevusunu üç ay falan dört ay alamadığımı bilirim. Ariyorum. İşte şu saatten sonra arayın. Ariyorum tekrar şu saatten sonra arayın. Zaten pandemi sürecinde çok sıkıntılıydı. En azından şu bu aralar biraz feraha ulaştık ama onu bile gene bir dürüst olmak gerekirse tanıdığımın vasıtasıyla artık bir şekilde o bana yardımcı oldu da randevu alabildi yani onda bile. G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Yani belki her ülkede böyledir, başka bir ülkede yaşamadım ama parası olan her zaman düdüğü çalıyor. Yani devlet de olsa sıra da olsa, sistem de olsa bir şekilde parası olanlar saman altından öne geçebiliyor. Sizin aciliyet durumunuz hiç önemli değil. Onlar da sıra beklerken yani bizzat şahit olduğum için doktora para yedirip sırasını bile öne aldrabiliyor. Yani bu ülkedeki en büyük sorunun denetim ve şeffaflık olduğunu düşünüyorum. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Ya şöyle söyleyeyim. Ya ben geçen bir hastaneye gittim. Ellerim falan şişiyordu. Bir anımı anlatayım size. Ellerim falan çok şişiyordu kış ayıydı. Ankara'nın yazı da yani. Çok soğuk yani buranın. İşte şuraya gidin, buraya gidin, şöyle yapın, böyle yapın. Bir ton iş çıkardılar başıma. İşte buraya randevu al, şuraya randevu al falan dediler. Benim hepsine randevu alıp gitmem nereden baksanız üç ay falan sürecekti. Orada bir milletvekiliyle tanıştım. Tamam dedi gel dedi. Yani iki gün içinde benim işim halloldu. İki gün içinde ben hastaneye yattım orada. Hani üç aylık işimi yani başkası gitse üç ay. G7 (19 yaş, erkek, NEET)

Katılımcıların sağlık sistemiyle ilgili anlatılarında sağlık hizmetlerindeki bazı yapısal süreçlerin etkisi göze çarpmaktadır. Bazı katılımcılar, bu süreçleri bir yıldırma politikası olarak görmekte bazıları ise alternatif yollar bularak bir şekilde sağlık hizmetine erişim

sağlamaya çalışmaktadır. Kimi zaman erken tarihe randevu alma yöntemlerinden biri olarak siyasilere gücü kullanılmaktadır.

Gençlerin sağlık sisteminin işleyişine ilişkin deneyimlediği bu tür olumsuzlukların sisteme güvenlerini zedelediği belirlenmiştir. Diğer pek çok alanda (eğitim, istihdam vs.) gerçekleştiğini düşündükleri veya gerçekleştiğine şahit oldukları iltimaslar yanında sağlık alanına ilişkin benzer düşünce ve deneyimlerin gençlerin bu tür kurum ve sistemlerin işleyişine dair güvensizliklerini pekiştirdiği düşünülmektedir.

4.3.1.2. Prim Ödeme Sorunu

Öğrenci olan veya istihdamda olan gençlerin bu statüleri devam ettiği sürece sağlık sistemine erişebilmeleri konusunda sorunları olmasa da işini kaybeden veya NEET kategorisindeki bazı gençlerin gelir testi yaptırıp test sonucuna göre aylık prim ödeme durumları ortaya çıkmaktadır. Bu durum bazı çalışmalarda da vurgulandığı üzere, zaman zaman gençleri zor duruma sokmakta ve sistem dışına itmektedir (Aysan ve Avcı, 2015; Toplum Gönüllüleri Vakfı, 2019). Bu durumun oluşturduğu olumsuz etkiyi G2 ve G9 şöyle ifade etmişlerdir:

... ama çalışmayı bıraktıktan sonra üç ay içinde mi üç ay sonra mı tekrar hani bir işe girmezsen kendin ödemek zorunda kalıyorsun. Gelir testi yaptırmak zorunda kalacaksın. Yani o da çok hoş bir durum değil yani. Zaten hani işsiz. O üç ay mesela çalışmamış. Ama onu ödemek zorunda olması kötü bence. Bir sürü ödemelerin olabiliyor. Hani KYK o kredi borcu gibi. Para da gelen bir yer yok çalışmadığın için. Bir taraftan da sağlık sigortasını ödemek zorundasın. Kötü bir durum bence. G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

Şimdi biz babamdan kalan emekli maaşını alıyoruz. Onun bir limiti aşmaması lazım. Bizim maaş onu aşıyordu. İşte onun üstünde olduğumuz için o parayı vermen lazım. Bana genel sağlık sigortası borcu çıktı. Ben de borcu da ödemedim. Hastaneye de fazla gitmedim. Bir şekilde kaldı yani. Yani şu an hastaneye gitsem tam ücret neyse onu verip o şekil gidebiliyorum. G9 (30 yaş, erkek, NEET)

4.3.1.3. Yanlış Tedavi Deneyimi

Katılımcıların anlatılarında bazılarının hayatlarının bir döneminde yanlış tedavi gördükleri ve bu durumun onlar üzerinde olumsuz bir etki bıraktığı ifadeleriyle karşılaşmıştır. Örneğin G8, gördüğü yanlış tedavi sonrası oluşan güvensizlikle artık olması gereken ameliyatı bile olmaya cesaret edemediğini dile getirmiştir.

Bir keresinde kulağıma baktırmaya gitmişim ve çok ağrıyordu. Meğerse dişim ağrıyormuş. O da yanlış damla verdi. O yanlış damla da kulağımın zarının delinmesine sebep oldu. Ya sonradan damlalar düzeltildi ama yani zor bir süreçten geçtim o zaman. Üç ay filan böyle ağrı çektim. Yani hiç yatamıyordum ve iltihap akıyordu. Ya bundan sonra ben ameliyat olmaya cesaret edemedim. Normalde göz kapağından ameliyat olmam gerekiyor. Göz kapağı düşüklüğü var. Ama bundan sonra cesaret edemedim yani. Bu kulak olayından sonra güvensizlik oluştu cesaret edemedim. G8 (24 yaş, kadın, NEET)

G11 ise çocukluğunda yaşadığı bir sorunun aslında psikolojik olmasına rağmen yanlış teşhis konulması sonucu ağır ilaçlarla tedavi edilmeye çalışılmasının kendi üzerinde bıraktığı etkiden bahsetmiştir.

*Yani olumsuz bir deneyimim özeldi. Benim devlet hastanesinde olmadı. Yanlış tedavi gördüm yaklaşık sekiz ay boyunca. On üç yaşındaydım. Bel fıtığı ve romatizma tanısı konulmuştu o zaman bana. On üç yaşında biri olarak kimse bana inanmıyordu ama ben sekiz ay boyunca en ağır iğnelerle tedavi gördüm. Daha sonra bu işin böyle gitmeyeceğini anlayıp başka hastanelere başvurduk *** Üniversitesi'nde çok iyi bir doktora denk geldim. O bana o zaman sadece beş tane fizik hareketi verdi. Senin tamamen psikolojik dedi ve ben gerçekten oraya gidip geldikten sonra bütün ağrılarım bitti yani demek ki gerçekten psikolojikmiş dedim. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)*

Gençlerin sağlık sistemine ilişkin anlatıları incelendiğinde zaman zaman sağlık sistemi imkanlarına erişimde zorluk yaşadıkları görülmektedir. Bununla birlikte iltimasa şahit olma ve yanlış tedaviye maruz kalma gibi deneyimler, sağlık sistemi içeriğinde yaşadıkları olumsuz tecrübelerdendir. Biyopsikososyal açıdan tam bir iyilik hali içerisinde olması hedeflenen gençlerin bu yönüyle kendilerine sunulan sağlık hizmetlerinden etkin bir şekilde faydalanabilmesi gerekmektedir. Gençlerin anlatılarında ortaya çıkan sorun ve engellerin ortadan kaldırılması gençlerin sağlık hizmetlerine etkin erişimini sağlaması açısından önemli bir noktaya işaret etmektedir.

Literatürde de tartışıldığı üzere sağlık sorunları ve engel durumları, bireyin kapasitesini düşürmesiyle birlikte yapabilirliğini de azaltmaktadır (Egdell ve McQuaid, 2016). Bu durum gençlerin sağlık sistemine hızlı ve etkin bir şekilde erişim sağlamasının önemini ortaya çıkarmaktadır. Bu bağlamda kronik hastalığa sahip ve düzenli tedavi gören/ilaç kullanan gençlerin sağlık sistemiyle olan ilişkileri diğer gençlerden farklıdır. İlgili gençlerin anlatılarında kendilerine sunulan politika ve hizmetlerden yararlanabilmeleri noktasında yaşadıkları birtakım sorunlara değindikleri görülmüştür. Bu sorunların çözümünün gençlerin yapabilirliklerine olumlu etkisi olacağı düşünülmektedir.

4.4. GENÇLERİN GÖNÜLLÜLÜK VE KATILIM DENEYİMLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Yapılan görüşmelerde katılımcılara gönüllülük ve katılım deneyimlerine ilişkin sorular sorulmuştur. Bu sorular çerçevesinde gönüllülük ve sivil toplum kavramlarının katılımcılar için ifade ettiği anlam ve katılımcıların dernek, vakıf veya siyasi partiye üye olma konusundaki düşünceleri öğrenilmeye çalışılmıştır. Bu bölümün sonunda katılımcıların yurt dışında yaşama düşüncesi ve teknolojik gelişmelere bakış açısıyla ilgili anlatılarının analizine yer verilmiştir. Habitat Derneği (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada gençlerin yalnızca %6'sının gönüllü faaliyette bulunduğu ve %8,2'sinin herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olduğu belirlenmiştir. Türkiye Gençlik STK'ları Platformu araştırmasında ise bu oran gönüllü faaliyette bulunma ve STK üyeliğinin her ikisi için de %10 olarak bulunmuştur (TGSP, 2020). Genel oran bu denli düşük olmakla birlikte bu araştırma gençlik merkezlerinde vakit geçiren gençlerle gerçekleştirildiği için katılımcıların bu tür organizasyonlar hakkındaki bilgisi ve üyeliğinin ortalamanın üzerinde olduğu değerlendirilmektedir.

4.4.1. Gençlerin Gözünden Gönüllülük Kavramı

Katılımcılar gönüllülük kavramının onlar için ifade ettiği anlamı iyilik etmek, yardımcı olmak, karşılık beklemeden bir şeyler yapmak, birileri için zaman ve emek harcamak gibi ifadelerle dile getirmişlerdir.

Gönüllülük her şeydir diyebilirim. Çünkü birisine yardım edebildiğiniz kadar varsınız bence. Tamamen gönülden hiçbir çıkar gözetmeden, gönülden yapılan bir iş benim için çok kıymetli. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Herhangi bir şeyden ücret almadan ve belirli saatler demeyeyim de o işi kendi rızanla yapman. G9 (30 yaş, erkek, NEET)

Hiçbir çıkar gözetmeksizin, hani kendi vicdan ve merhametime dayalı kendi içimdeki hani yapmak istediğim şeyleri aslında böyle faaliyetlerde yapmak. Gönüllülük benim için bir insanın yüzündeki bir tebessümdür. Hiçbir çıkar gözetmeksizin maddi manevi olarak yaptığımız iş. G5 (30 yaş, kadın, istihdamda)

Gönüllülük aslında hiçbir karşılık beklemeden içinizden geldiği için kendinizi mutlu, huzurlu hissettiğiniz için yapmış olduğunuz işler. Karşılık beklemiyorsunuz. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Katılımcılar, içinde yer aldıkları gönüllü faaliyetlerden bazılarını şu şekilde ifade etmişlerdir:

...Yedi sekiz yıldır gönüllüyüm. Ben bağlama kursuyla başladım aslında. Mesela çok güzel etkinlikler var. Şehit aileleri, gazi ailelerini ziyaret. Ondan sonra mesela çevrede çöp toplama köy okullarına gidip çocukları sevindirme, çocukları eğlendirme gibi bu şekilde. G4 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Biz yatılı okullardaki öğrencilerle etkinlikler yapıyorduk. Bunun dışında aklıma gelen bir gönüllü faaliyetim yok açıkçası. G10 (24 yaş, kadın, öğrenci)

Mesela sınav çıkışlarında kalem, silgi topluyorduk, köy okullarına gönderiyorduk. Ya da ortaokul öğrencilerini alıp işte oyunlar oynatıyorduk. O tip etkinlikler mesela hoşuma gidiyor. Ya da işte burada kitap topluyorduk. Kitapları kolileyip ihtiyaç sahibi çocuklara gönderiyorduk. G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

G7 gönüllü faaliyetler konusunda seçici olduğunu bazı faaliyetlerin ilgisini çekerken bazılarının ise ilgisini çekmediğini şu cümlelerle ifade etmiştir:

Bir şeyi istediği için yapan kişidir yani gönüllü olan kişi. Bir karşılık beklemeden bir şey yapıyordur yani. Herhangi bir karşılık beklemeden. Canı istediği için yapıyordur. Herhangi bir beklenti olmadan. Benim herhangi bir gönüllü faaliyetim olmadı. Zamanımı çaldığını düşündüm yani öyle diyim. Boş olduğunu düşünürüm yani öyle. Yani onları yapan birileri var sonuçta yani. Sınav bittikten sonra kalemi ben toplamasam da olur. Ya onun dışında gönüllük hareketleri yani ne olduğuna bağlı söylediyim gibi. Mesela gidip birine ne bileyim yardıma muhtaç birine

yardım etmek de olabilir ama ona gönüllü olabilirim. Gidip yardım edebilirim. Hani maddi anlamda bir bağış yapabilirim. Ama gidip hani dediğim gibi kalem toplama, işte ne bileyim sıraları, masaları düzenleme gibi şeylerde hani pek ilgimi çekmez. G7 (19 yaş, erkek, NEET)

Bazı katılımcıların gönüllülük kavramı hakkında yeterli bilgisi olmadığı belirlenmiş ve bu bilgisizliğin onları ilgisizliğe ittiği görülmüştür. Bununla birlikte bazı katılımcılar ise gönüllülüğü zaman kaybı olarak gördüğünü ifade etmiştir. Bu gibi anlatılar, gönüllü faaliyetlere katılımın düşüklüğü konusunda Görgün Baran (2019) tarafından yapılan tespitler ile uyumludur. Görgün Baran (2019: 17) gençlerin gönüllük kavramı hakkında yeterli bilgi sahibi olmaması, bilgisizlikten kaynaklı ilgisizlik yaşamaları, gönüllülüğün maddi bir karşılığı olmaması ve bu yüzden zaman kaybı olarak görülmesi gibi sebeplerin gençlerin gönüllü faaliyetlerinden uzak durmasına neden olduğunu belirtmektedir.

Gönüllü faaliyetlere katılmanın manevi huzur sağlamanın yanında kendilerini geliştirmeye de yardımcı olduğunu ifade eden bazı katılımcılar düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

Zaten ben sahada insanlara yardım etmeyi çok seviyorum. Hani gönüllülük manevi boyutu zaten çok yüksek bende. Misal biz şu an her sene işte kendi aramızda ya da işte para toplayıp belirli aileler belirleyip ramazan kolisi dağıtıyoruz. O koliyi verirken bile o verdiği mutluluk bence hiçbir şekilde paha biçilemez bir mutluluk... Ben böyle şeylere çok önem veriyorum hocam ya. Bilmiyorum benim için çok değerli şeyler. G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)

En çok sevdiğim dezavantajlı çocukların geliştirilmesine yönelik faaliyetler oldu. AFAD olsun Yeşilay Kızılay olsun hepsine katıldık. Bazılarında yeri geldi belge aldık ve bizim için çok iyi oldu. En azından kendimizi de geliştirmiş olduk. G8 (24 yaş, kadın, NEET)

Gönüllülük benim kendimi geliştirme yerim. Biraz daha rahat olduğumu bir mecra. Kendim olabildiğim birçok insana ulaşabildiğim ve birlikte bir şeyler yapabildiğim bir mecra aslında. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

...O yüzden gönüllülük faaliyetleri gençler için en azından üniversiteye gelen kişiler için sosyalleşme adına bence çok önemli bir şey. En azından bende böyle bir etki yarattı. Daha fazla özgüvenim arttı. Kendimi ifade edebiliyorum, konuşabiliyorum. Bir konu hakkında fikir verebiliyorum ve bu güzel bir şey yani. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Gönüllü faaliyetler gençlerin kişisel gelişimine katkıda bulunurken, aynı zamanda yaşadıkları toplumda değişim ve olumlu bir etki yaratmaktadır. Toplum içi iş birliği, farklı kültürlere karşı anlayış, kaynakların daha etkili ve verimli kullanımı, insanlar arasında vatandaşlık bilincinin yerleştirilmesi gibi süreçler gönüllülük sayesinde hız kazanan ve gelişmeye devam eden süreçler olarak ifade edilmektedir (Bağcı, 2013: 48; Bayhan, 2018:15). Gönüllülük faaliyetlerinin bu tür olumlu etkileri, gençlerin yapabilirliğini geliştirmesi ve toplum içinde aktif birer yurttaş olarak varlıklarını sürdürebilmeleri açısından önemlidir.

Türkiye’de gönüllülük faaliyetleri genel itibariyle sivil toplum örgütleri tarafından yürütülmektedir. Sivil toplum örgütlerinin sayısında son yıllardaki artışa rağmen hala daha yurt dışındaki sayılarla kıyaslandığında geride olma durumu söz konusudur. Bunun nedenleri arasında gençlerin sivil toplum örgütlerine karşı kayıtsız kalması ve bu örgütlere güvenmemesi bulunmaktadır. Bu durum aynı zamanda gençlerin gönüllü faaliyetlerden uzak durmalarına da neden olmaktadır (Görgün Baran, 2019).

Katılımcılar gönüllülük olgusuna genel itibariyle olumlu yaklaşmışlar ve kendileri için bir manevi doyum sağladığını ifade etmişlerdir. Gönüllülük olgusuna bakış açıları olumlu olan gençler, konu gönüllülük uygulamalarına geldiğinde ise bir sonraki başlıkta yer verileceği üzere kendilerini geri çekmektedir. Çünkü Görgün Baran (2019)’ın da ifade ettiği üzere gönüllülük faaliyetleri genel olarak STK’lar bünyesinde yürütülmekte ve gençler ise STK’lara güvenmemektedir. Dolayısıyla bu güven sorunu çözülmeyen, Gönüllülük Yılı Stratejisi’nde (2019) ifade edildiği şekliyle “Gönüllülüğün güçlenmesi için STK’ların nicelik ve niteliğinin artırılmasının” büyük resmin değişmesine önemli bir katkı sağlamayacağı değerlendirilmektedir.

4.4.2. Dernek, Vakıf, STK ve Siyasi Parti Üyeliğine İlişkin Görüşler

Katılımcıların vakıf, dernek veya siyasi parti üyeliğine ilişkin anlatılarında öne çıkan nokta, bu tür organizasyonlara katılım konusunda çekinceleri olduğu ve özellikle Devlet ile özdeşleşen Türk Kızılay, Yeşilay gibi vakıflar/dernekler dışında uzak durmaya çalıştıkları yönündedir. Bu bulgu literatürdeki araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir

(Çağlar ve Çağlar, 2021; TGSP, 2020; Bayhan, 2018: 16). Görüşülen gençlerden hiçbirinin siyasi parti üyeliği olmadığı, bunun yanında parti üyeliği konusunda olumlu bir yaklaşım içinde olmadıkları görülmüştür. Bu durumun sebebi olarak katılımcılar, ağırlıklı olarak dernek, vakıf ve siyasi partilere güvensizliklerini gösteren söylemlerde bulunmuşlardır. Yapılan çeşitli araştırmalarda gençlerin siyasete katılım konusundaki çekingenlik ve isteksizliklerinin ekonomik belirsizlikler, darbe deneyimleri, eğitim seviyesi düşüklüğü ve gençlerin siyasetten dışlanması gibi çeşitli sebepleri olabileceği tartışılmaktadır (Çarkoğlu, 2013; Erdoğan, 2013; Toplum Gönüllüleri Vakfı, 2017; SODEV, 2021; Bayhan, 2018).

Yeşilay, Kızılay, AFAD, hepsine gönüllüyüm. Ayrıca üniversitemizin de Yeşilay yönetimindeyim. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Kızılay'a üyeliğimin olmasını hani Kızılay'ı bir düşündüm. Güzel şeyler ya. Zaten ben sağlıkçıyım. Hani sağlık yönünde insanlara bir faydamın olması açısından... Yani siyaset kardeşi kardeşe kırdıran bir şey bence. Onun için o şeylerde çok topumun olmasını istemiyorum açıkçası (siyasi parti üyeliğini kastediyor). G4 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Kızılay'a işte bağlılığım var. İHH'nın da gönüllüsü olmak isterdim. Hani ülke dışına falan da hani yardım yapıldığı için onlara da yardım etmek isterdim. Ama faaliyetlerine çok gitmedim öyle söyleyeyim. G5 (30 yaş, kadın, istihdamda)

Buraya iki yıldır üyeyim (gençlik merkezine). Ama yani faaliyetlerinden çok memnunum gönüllülük faaliyetlerinden. AFAD'a falan üye oldum da Kızılay'a zamanım yoktu. G8 (24 yaş, kadın, NEET)

Türk Kızılay ve Yeşilay dışında vakıf ve dernek üyeliği konusunda geri planda duran katılımcılar bu durumun gerekçelerini şu şekilde açıklamıştır:

Kızılay, Yeşilay bunlar böyle bana daha yakın geldiği için hani bir gün üyelik yani üye olmak istersem oralara üye olurum. Başıma bir şey gelmesinden korkuyorum açıkçası ileriye yönelik. Hani bir işe girecekken falan olur da hani benim bilmeden üye olduğum bir dernek daha ilerisinde kötü bir şey yaparsa hani benim de adım karalanır. Onun için ben çok sıcak bakmıyorum. Hani Kızılay'ı sadece gördüğümde mesela cidden çok güzel iş yapıyorlar bence. G4 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Kızılay'a üyeliğim var. Onun dışında ben asla siyasi ve dini hiçbir vakıftır, STK'dır dernektir üye olmam. Çünkü ülkenin politikası değişebiliyor. Yeni gelecek hükümet

belki o gruba karşıt bir grup olabilir. Yani beni fişlemelerini istemiyorum açıkçası (gülüyor). Kamu şeyleri benim için daha güvenli geliyor. Ben güvenmiyorum açıkçası. Devlet hani yarın bir gün hükümet değişirse belki o grubu desteklemeyecek gelen hükümet ya da ileride o şey, o dini grubun içinden işte bu FETÖ'de olduğu gibi belki çok farklı şeyler çıkacak ve ben öyle olayların içinde kalmak istemiyorum. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Ya partilere üye olmak biraz yani ne bileyim sorun çıktığı için partilere üye olmaya cesaret edemedim. Tehlikeli olarak gördüm. G8 (24 yaş, kadın, NEET)

Toplum Gönüllüleri Vakfı (2017) ve SODEV (2021) tarafından yürütülen araştırmalarda gençler, kendileri için sorun olabileceği için sosyal medyada görüşlerini paylaşmaktan çekindiklerini ve eylemlerden uzak durduklarını dile getirmişlerdir. Bu durum ilgili araştırmada gençlerin STK'lara üye olma konusundaki çekincelerinin sebebi olarak belirlenmiştir.

Bazı katılımcılar ise hiçbir dernek veya vakıf üyeliğinin olmadığını, bunun sebebi olarak da bu işlere ayıracak vakitlerinin, yeteri kadar bilgilerinin olmamasını veya bu tür organizasyonların ilgilerini çekmemesini göstermişlerdir.

Ya yok hiç uğraşmak istemedim ben böyle. İlgimi çekmedi... Çok vaktim de kalmıyor yani. Yani katılmak için pek zamanım yok öyle söyleyeyim. G7 (19 yaş, erkek, NEET)

Yani sivil toplum hiç dahil olmadım. Yani şöyle diyordum hep üniversiteye gidince illa ki bir yerlere dahil oluruz diye düşünüyordum. Ama üniversitede sivil topluma fazla dahil olamadığım için çok fazla bilgim de yok. Siyasi partilerle zaten hiç şeyim yani siyaset hakkında çok bir bilgim yok. İşte benim amacım Kızılay, Yeşilay bu bilindik yerlere üye olmak isterdim ama dediğim gibi o şeyi bulamadım. Yeşilay'a üye olacaktık hatta onunla ilgili bir toplantıya katılmışım. Sonra o dönemde pandemi çıktı derken eve döndük. Bir daha ben ona yeltenmedim. Onun dışında öyle bir sivil toplum şeyine üye olmadım. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Sivil toplum bir nebze benim için sosyal hizmet anlamına geliyor açıkçası. Çünkü bireye, topluma hizmet verilen kuruluşlar. Açıkçası çevremde hiçbir şekilde dahil olan bir insan topluluğu olmadığı için pek bir bilgim yok. Ama kuruma ve kuruluşa gittiğimde ve incelediğimde çok fazla katılan insanları görüyorum. G10 (24 yaş, kadın, öğrenci)

Toplum Gönüllüleri Vakfı (2017) tarafından yürütülen bir araştırmada gençlerin siyasi parti üyeliğiyle ilgilenmeme sebepleri olarak birinci sırada %41,6 ile güven duymama,

ikinci sırada ise %22,4 ile siyaseti sevmeme gelmektedir. Bu bağlamda güvensizlik ve kendini siyasetle ilgili mekanizmalara yakın hissetmeme en büyük sebepler olarak görülmektedir. Dernek veya vakıf üyeliği konusunda da gençlerin kendilerini geri planda tutma sebepleri olarak benzer sebeplerin ağırlıkta olduğu değerlendirilmektedir.

4.4.3. Gençlerin Toplumsal Katılım Süreçlerine İlişkin Görüşler

Yapılan görüşmelerde katılımcıların toplumsal katılım mekanizmalarına erişebilme ve bu mekanizmalarda aktif bir rol oynama konusunda kendilerini nasıl gördükleri öğrenilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda katılımcılara kendi sorun ve taleplerini hangi mecralarda dile getirdikleri ve bu mecraların erişilebilirlik durumu sorulmuştur. Bu bağlamda elde edilen veriler ilgili alt başlıklar içerisinde aşağıda analiz edilmiştir.

4.4.3.1. Kendi Sorun ve Taleplerini İfade Mecrası

Gençlerle yapılan görüşmelerde gençlerin kendi sorun, talep ve hassasiyetlerini dile getirmede kullandığı temel mecranın sosyal medya ve sosyal medya içerisinde de Twitter olduğu görülmüştür. Bu bağlamda birçok genç soru üzerinde hiç düşünmeden sosyal medya cevabını vermiştir. Gerçekleştirilen birçok araştırmada gençler, en yaygın gündelik uğraş ve vakit geçirme biçimleri olarak sosyal medyada sohbet etmeyi ve sosyal medya gönderilerini kontrol etmeyi göstermiştir (Adıgüzel, 2013; Next Generation Türkiye, 2017; Çağlar ve Çağlar, 2021; TGSP, 2020; YADA, 2021; MAK Danışmanlık, 2020; GSB, 2013). Sosyal medya, bir araç olarak hem kendini ifade etme hem de topluma katılma sürecinde önemli bir işlevi yerine getirir (Bayhan, 2018: 20). Sosyal medya ile bu denli iç içe olan gençlerin kendi sorun ve taleplerini de aynı mecra üzerinden tartışmaları ve dile getirmeleri son derece doğaldır.

Sosyal medya kesinlikle yani evet sosyal medya. Sıradan bir vatandaşın, benim görüşlerimin bireysel olarak çok da birilerinin umurunda olduğunu düşünmüyorum. Ancak işte sosyal medyada bir baskı oluşturabilirseniz, toplu bir şekilde gayet bir etki olabilir. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Sosyal medya tabii ki Twitter, sosyal medya, Instagram, WhatsApp grupları. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Sosyal medya, gerçekten kaçınılmaz herkes artık onu bir silah olarak da kullanıyor hani. G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

Sadece sosyal medyadan duyurabiliyorlar... Ben yine sonuçta bir yere girerken geçmişin sorgulanacağı için çok katılmak istemiyorum öyle şeylere. Yok tweet atmamış, yok şuymuş. Ben kendi halimde yaşıyorum. G4 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Yani Twitter. Yani kesinlikle şu an sosyal medya ses duyurmak için yeterli oluyor. Yani bilmiyorum artık bence televizyon bitti gibi geliyor bana. O yüzden oradan bir şeyi duyurmak çok daha geç. Ama sosyal medyada anlık şu an başıma bir şey gelse yazdığım gibi bir sürü kişiye erişebiliyorum. O yüzden sosyal medya bu anlamda daha büyük bir öncelik ettiğini düşünüyorum... G10 (24 yaş, kadın, öğrenci)

Dilekçe yazmak, imza kampanyası düzenlemek, hukuksal yöntemler aracılığıyla hakkını aramak veya taleplerini duyurmak gibi girişimlerin gençler arasında pek yaygın olmadığı görülmüştür. Bu bulgu, gençlerin bir aktif yurttaşlık pratiği olarak şikâyetlerini devlet kurumlarına iletip ilemediklerine ilişkin bir araştırmada, gençlerin son üç ay içinde herhangi bir sorun ile ilgili bir devlet kurumuna şikâyetini ileme oranının yüzde 9,7 olarak tespit edilmesi bulgusuyla örtüşmektedir. İlgili araştırmada bu düşük oranın sebebinin, gençlerin devlet kurumlarına şikâyetlerinin karşılık bulacağına inanmaması olabileceği değerlendirilmiştir (Yılmaz ve Oy, 2014). Gerçekleştirdiğimiz araştırmada bazı katılımcıların ifadeleri ilgili araştırmayı destekler nitelikte olmuştur.

Genelde benim gördüğüm Twitter'ı çok aktif bir şekilde kullanıyorlar. Yani sosyal medya bu konuda şikâyet etmekten, dilekçe yazmaktan ya da ne bileyim kampanya oluşturmaktan çok daha aktif bir rol oynuyor. Çünkü sosyal medyada bir tweet yığınlar, kartopu etkisi yaratıyor ve bunun yukarı mecraya ulaşması çok daha kolay oluyor, gençler de o yüzden bu yöntemi deniyorlar... Ya da şu şekilde adaletin işlerliğine de ne kadar güven var? Onların güveni olmadığı için de şikâyet etmek yerine bir topluluğu arkana alarak şikâyet etmek daha mantıklı geliyor insanlara. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Bazı katılımcılar, gençlerin her ne kadar sosyal medyayı aktif kullansalar da üzerlerinde bir baskı hissettiklerini, bu mecrada yeteri kadar özgür olmadıklarını ve bu durumun kendilerini ifade etmede kısıtlanmaya neden olduğunu dile getirmişlerdir. Bu bulgu TGSP (2020) tarafından yürütülen araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. İlgili araştırmada, gençlerin kendilerini özgürce ifade edebildikleri alanların başında aile gelirken, sosyal medyanın ise en son sırada geldiği ortaya konmuştur. MAK

Danışmanlık (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ise gençlerin sadece %12,8'i sosyal medyada düşüncelerini özgürce ifade edebildiğini belirtmiştir.

Şöyle bir şey gençler şu an sosyal medyadan seslerini duyurabiliyorlar. Özellikle de Twitter kısmından rahatlıkla duyurabiliyorlar. Ama çok da fazla ben duyurduklarına inanmıyorum. Çünkü susturulabiliyorlar. Yani yanlış bir kelime kullandıklarında başlarına gelmeyen işler kalmayabiliyor yani. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Ya sosyal medyada paylaşım yapıyorlar ama yani onu da korka korka yapıyorlar hani caps falan öyle paylaşıyorlar hani. Mesela bir yorum yapıyorlar ama altına da şey yazıyorlar hani. Silivri soğuktur falan yazıyorlar. G7 (19 yaş, erkek, NEET)

Kendilerini ifade edemiyorlar çok fazla. Herhangi farklı bir şey desen hemen içeri alıyorlar seni. O yüzden yani yine de sıkıntılı. G8 (24 yaş, kadın, NEET)

Yani şöyle, rahat değililer çünkü yanlış bir şey söylerim, sicilime işler, yanlış bir şey söylerim, atamama engel olur ya ben şahsen böyle düşünüyorum ya da hocaya yanlış bir şey söylerim, hoca beni geçirmez mantığı olduğu için genelde bir tık daha geri çekilebiliyor bence gençler. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

4.4.3.2. Katılım Mekanizmalarının Ulaşılabilirliği

Gençler için katılım mekanizmalarının ulaşılabilirliğine dair anlatılarda bazı gençler bu ulaşılabilirliği yine sosyal medya bağlamında yorumlamış ve bu yönde cevaplar vermiştir. Bu durum, katılım olgusunun gençlerin zihnindeki yerine dair bizlere ipucu vermektedir. Yani gençler, kendi görüş ve sorunlarını dile getirmede sosyal medya dışında bir araç gör(e)memektedirler.

Yani bir bakana bile mesela tweet atabiliyorlar yani. Doğrudan bakanla konuşabiliyorlar yani. O yönden çok önemli bence sosyal medya. G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

Bu tür mecralar gençler için fazla ulaşılabilir bence on yaşında bir çocuk Instagram kullanmamalı. Ama sosyal medya dışında mecra yok, olmalı yani. Hani şöyle bir düşünüyorum. Yani ben şimdi gitsem yani bir sorunum olsa nasıl nereden duyuracağım? Yok yani bilmiyorum varsa da bilmiyorum. G4 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Twitter falan ulaşılabilir yani telefonu olan işte interneti olan herkes bir hesap profil oluşturarak bunları sağlayabilir. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Sosyal medya ceplerine zaten hemen ulaşılabiliyor. G9 (30 yaş, erkek, NEET)

Gençlerin karar alma mekanizmalarına katılımı konusunda bazı özelliklerinin olmaması durumunda katılımın epey zorlaşacağını ifade eden G1 bu özellikleri şu şekilde dile getirmiştir:

Eğer siyasi bir bağınız yoksa ki kendimin öyle olduğunu açıkça söyleyebilirim. Ya okuduğunuz bölümün iyi olması lazım ya bir prestjiniz olması lazım. Ya babanızın zengin olması lazım ya ağzınızın iyi laf yapabiliyor olması lazım. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Gençlerin katılım mekanizmalarında yer almaları konusundaki anlatıları sosyal medya odağında olduğu için ulaşılabilirliği de bu bağlamda değerlendirmişlerdir. Günümüz teknolojisinde sosyal medyanın ulaşılabilirliğini yüksek gören gençler karar alma süreçlerine katılmalarını ise yetersiz görmektedirler. Bu doğrultuda mekanizmalara ulaşımın bir şeyi değiştirmedığını çünkü fikirlerinin önemsenmediğini ifade etmişlerdir.

Araştırma sonuçları, gençleri topluma hizmet eden faaliyetlere ve serbest zaman etkinliklerine dâhil etmenin, onların kişisel gelişimi, vatandaşlık duygusu ve yetenekleri üzerinde ciddi olumlu etkiler bıraktığını göstermektedir (Çakı, 2011; Bayhan, 2018; Görgün Baran, 2019; Büküşoğlu ve Bayturan, 2005). Bu olumlu etkilerin gençlerin yapabilirliğini artırma noktasında da katkı sağlayacağı ortadadır. Bu bağlamda, gençler için katılım mekanizmalarının sosyal medyanın ötesine taşınarak ve gençler için ulaşılabilir kılınarak kapsamlı bir şekilde organize edilmesinin gençlerin yapabilirliğini artırmada önemli olduğu düşünülmektedir. Ankara Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi tarafından yayımlanan Gençlik Çalıştay Raporu'nda (2021) bu durum şöyle ifade edilmiştir: “Gençlerin yerel demokrasinin bir parçası olması ve karar alma süreçlerine aktif katılımı için, içinde buldukları koşulların kendilerini gerçekleştirmeye elverişli olması gerekmektedir.”

4.4.3.3. Bir Katılım Mekanizması Olarak Gençlik Merkezleri

Bakanlık yapılanması içerisinde yer alan Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve bağlı kuruluşlar içerisinde olan Gençlik Merkezleri, gençlere yönelik hizmetlerde rol alan temel birimlerdir. Gençlik merkezleri yönetmeliğine göre faaliyet gösteren gençlik merkezleri, kamu sorumluluğunda yürütülen gençlik hizmetlerinin taşra yapılanması içerisinde yer almaktadır. Gençlik merkezleri ve kamplarında yürütülmekte olan hizmetler, hareketlilik programları ve sosyokültürel faaliyetler ile gençlerin toplumsal hayata aktif katılımlarının artırılması, umut, özgüven ve toplumsal aidiyet duygularının güçlendirilmesi, gençler arasında sosyal sorumluluk ve gönüllülük bilinci ve kültürünün geliştirilmesi amaçlanmaktadır (Cumhurbaşkanlığı, 2020).

Araştırma kapsamında gençlerle yapılan görüşmelerin gençlik merkezlerinde gerçekleştirilmiş olması gençlik merkezlerinin gençlerin katılım süreçlerindeki yerine ilişkin bir konu başlığını gerekli kılmıştır. Bununla birlikte gerçekleştirilen görüşmelerde katılımcıların anlatıları da vakitlerinin bir kısmını geçirdikleri gençlik merkezlerinin kendi katılım süreçlerindeki rolüne ilişkindi. Örneğin G4 bu durumu şöyle ifade etmiştir:

Gençlik merkezleri bu konuda bir köprü görevi görebiliyor. Yani gençler taleplerini dile getirme konusunda gençlik merkezlerinde rol alabiliyor. Mesela burada çok güzel şeyler olabiliyor. Hani bakanlık toplantılarına hani katılım olabiliyor. Hani devlet büyüklerini ziyaret edilebiliyor. Oraya toplu bir şekilde gittiğinde konuşma fırsatı yakalıyorsunuz zaten. Hani bu anlamda gençlik merkezi gerçekten bence hatta en büyük rolü oynuyor. En büyük role sahip. G4 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Katılımcılar, gençlik merkezlerindeki faaliyetlerin bir kısmının kendi talep ve görüşleri doğrultusunda oluşturulduğunu ve şekillendirildiğini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

Mesela hadi şuraya gezi yapalım abla diyoruz, işte hani daha samimi olduğumuz için abla abi şeklinde konuştuğumuz için. E tamam olur diyorlar hani. Konuşalım diyorlar müdür bey. Genelde de oluyor yani mesela. G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

Bu gençlik merkezinde çok fazla alternatif sunuluyor gerçekten. Yani gerek sinema olsun gerek gezi olsun ne bileyim atıyorum kitap okuma halkası yapılıp onun için geziye gidiliyor ve orada arkadaşlar birbiriyle yorumluyor. Bence bu çok keyifli bir şey. Gençlik Spor Bakanlığı'na bağlı Gençlik Merkezleri'nde gerekli imkanların olduğunu düşünüyorum. G10 (24 yaş, kadın, öğrenci)

Aynı zamanda gönüllü gençlik lideri olan G3, gençlik merkezleri üzerinden organize edilen gençlik kamplarındaki deneyimlerini ifade ederken bu kamplarda farklı kültürlerin etkileşimine vurgu yapmıştır.

...Aynı zamanda gençlik kamplarında kamp liderliği yapıyorum yazın. Kamplarda mesela şey karşılaştığım durumlar oldu. Hiç deniz görmeyen bir çocuk. Zaten kampların amacı bu. İşte doğusundan batısına bir kültür bütünleşmesi. Mesela doğudan gelen bir çocuk. Mesela işte hiç deniz görmemiş ya da işte hiç gezmemiş ya da aile sosyal kültürel yapısı olarak işte bu durum buna el vermemiş. Bir tatile gidememiş mesela. Batı'dan gelen bir insan mesela doğuya hep bir ön yargı vardır ya işte biz mesela şey yapıyoruz sistemimiz çok güzel. Gelenler aynı arkadaşıyla kalma hevesiyle geliyorlar. Ben aynı arkadaşıma kalacağım aynı şehirden geldik falan diye. Biz buna müsaade etmiyoruz mesela diyoruz ki işte atıyorum işte Mardin'den gelen işte Çankırı'dan gelen işte aklıma gelmiyor işte Muğla'dan gelen işte bir odaya topluyoruz. Hem onlar kendi kültürlerini tanısınlar hem bir ön yargılar, tabular yıkılsın. Hem de bu ortamda hem bir kardeşlik iklimi olsun, işte yeni arkadaşlıkları edinsinler. G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Gençlik merkezlerinin her bölgede aynı çeşitlilikte faaliyet yürütmediğine dikkat çeken bazı katılımcılar Ankara'yı bu konuda şanslı gördüklerini ifade etmişlerdir. G12 bu durumu şöyle dile getirmiştir:

...Bazı yerlerde mevcut ama ben mesela kendi memleketimde bunun (gençlik merkezlerinin çeşitli hizmetleri) olduğunu görmedim. Bunun yerine insanlar partilerin gençlik kollarını tercih ediyorlar. Aktif bir mekanizma olarak yer alamıyorlar bence. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Gençlerin yerel karar verme mekanizmalarını etkilemek konusunda daha aktif olduğu, gençlik merkezlerinde gerçekleştirdikleri çalışmalar sayesinde gençlere duyulan güvenin arttığı ve gençlerin görüşlerinin bu sayede karar vericiler tarafından dikkate alındığı Toplum Gönüllüleri Vakfı (2017) tarafından yürütülen araştırmada elde edilen sonuçlardandır ve araştırmamızdaki katılımcı anlatılarını destekler niteliktedir.

Yılkan ve Yaman (2019) gençlerin bir üst örgüte sahip olamamaları (ulusal gençlik konseyi yoksunluğu) ve bilgi alışverişi sağlayamamaları durumunun, hükümet ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının önüne eşit olarak çıkmalarına engel olduğunu ifade etmektedir (UNDP, 2008). Bu bağlamda, üst ve kapsamlı bir örgüte sahip olamayan gençler kendilerini yerelde daha mikro kuruluşlar üzerinden ifade etmektedir. Gençler talep ve önerilerini gençlik merkezleri gibi yerel kuruluşlar üzerinden ortaya koymakta ve yaşadıkları sorunlara da bu yöntemle çözüm aramaktadırlar. Gençlerin bu yöndeki çabaları kıymeti olmakla birlikte mevcut örgütlenme eksikliği gençleri sorun ve taleplerini toplu bir şekilde dile getirmekten ziyade bireysel çözümler aramaya itmektedir.

4.4.3.4. “Gerçek Bir Katılım Sürecinden Bahsetmek Zor”

Katılımcılar, gençlerin katılım süreçlerinin şekilsel olduğunu, bu süreçlerin formaliteler içerdiğini ve kimi zaman politikacılarla yöneticiler tarafından reklam amaçlı kullanıldığını ifade etmişlerdir. Bu bulgu, gençlerin ulusal düzeyde katılım mekanizmalarını etkileyebileceklerini düşünmediklerini ortaya koyan çalışmalarla bir paralellik göstermektedir (Toplum Gönüllüleri Vakfı, 2017). Katılımcılar, gençlerin karar alma süreçlerindeki konumunu şöyle dile getirmiştir:

Türkiye’de genel olarak sunulan şeyler tamamen en başta kim varsa onun kararlarıyla çıkıyor. Yani gençlere sunulan pek bir durum olduğunu düşünmüyorum. G10 (24 yaş, kadın, öğrenci)

Çok da şey değil aslında, çok fikirlerinin o kadar alındığını düşünmüyorum. Biraz alınmış havası veriliyor. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Katılım süreçlerindeki reklam ve formalite süreçlerine değinen bazı gençler bu konudaki deneyimlerini şöyle ifade etmişlerdir:

Gerçekten fikirlere değer veriliyor mu, yani gerçek fikirlere tartışmalı. Yani katıldığımızı zannediyoruz. Onlar da bizi soktuklarını zannediyorlar bu sürece ama reklamsal. Gençler talep ediyorlar ama sonuç alamayacaklarını da biliyorlar. Yani WhatsApp gruplarındaki konuşmalar bile hep desteklerinizi bekliyoruz Instagram paylaşımlarımızı beğenin bilmem ne. Yani sizi bireysel olarak fikirlerinizi değil de

daha çok sizin topluluk olmanızı önemsiyorlar. Sizi reklam olarak görüyorlar. Kazan kazan gibi. Yani ben oraya girdiğimde ben kendi reklamımı yapmış oluyorum işte ben şu kulüpteymi diye. Onlar da bizim topluluğumuzun reklamını yaparak işte gençlerle bakın diyorlar. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

...STK falan var ama dediğim gibi çoğu işte hadi proje yapalım şu parayı alalım modunda ilerliyorlar. Yani gençlere yönelik çok şey değil. Ya da sadece düz mantık işte hadi ben bu dersi anlatayım bitsin gitsin modunda. Bence öyle vakıfların düzenlediği işte eğitimler olsun, seminerler olsun onlar sıkıcı oluyor. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Bence kurum ve kuruluşlar sadece fikir almak için danışıyor. Yani gençlerin isteklerine az bir şey de olsa karşılıyorlarsa bile hani göstermelik olsun diye işte şunu yaptık uygun mu size, uygun değilse bile hayata geçiriyorlar. G9 (30 yaş, erkek, NEET)

G7, gençlerin taleplerinin dikkate alınmamasının onları katılım mekanizmalarına dahil olmaktan uzaklaştırdığını, ayrıca bu yöndeki çabalarına da ket vurduğunu dile getirmiştir.

Yani gençleri pek kaale alan olduğunu düşünmüyorum ben. Yani kabul edilmeyeceğini bildiğim için dilekçe falan da yollamam yani. Hiç girmem yani. G7 (19 yaş, erkek, NEET)

Katılımcılar, kendilerini karar alma süreçlerinin dışında görmekte ve karar alıcıların gençleri süreçlere dahil etmeye dönük cılız çabalarını ise formalite ya da popülist hareketler olarak değerlendirmektedir. Bu bulgu Adıgüzel (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın bulguları ile benzerdir. İlgili araştırmada katılımcılı gençler Türkiye’de “gençlere ve gençlerin fikirlerine değer veren politikalar olmadığını” ifade etmişlerdir. Gençler bu yönüyle sonuç vermeyeceğini gördükleri veya gerçekten önemsenmediklerini hissettikleri süreçlerin içerisinde yer almayı anlamsız görmektedirler. Kendileriyle ilgili konularda dahi gençlerin karar alma süreçlerine o ya da bu sebeple dahil olamaması büyük bir sorun olarak ortada durmaktadır.

4.4.3.5. STK-Siyaset İlişkinine Yönelik Görüşler

Katılımcıların anlatıları analiz edildiğinde ortaya çıkan kategorilerden biri de sivil toplum kuruluşlarının siyasetle iç içe olma durumu ve yakın ilişkisidir. Katılımcılar bunu olumsuz bir durum olarak görmekte birlikte sivil toplum kuruluşlarına mesafeli durma sebeplerinden biri olarak ifade etmişlerdir.

Çok güzel, çok hoş ama bu sistemlerin teşkilatlanmasında sorunlar var. Yani yine adam kayırma mı diyeyim ya da yine biraz siyasetten arınması gerektiğini düşünüyorum sivil toplum kuruluşlarının ve gönüllülük bilincinin aşılması gerektiğini düşünüyorum... Evet hepsinin amacı tamamen iş yapmak, iş yapmak, iş yapmak ama yani ama somut olayda baktığımız zaman işte hadi bakalım sizi şuraya götüreceğiz şu kitapları dağıtın çocuklara ya da şu yemekleri dağıtın foto veya video çekelim. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

...Cumhurbaşkanı bu şekilde gençlerle bir araya gelip onların derdlerini dinleyip onlara çözüm odaklı yaklaşırsa belki bir nevi iyileştirilebilir. Gençlerin yeteri kadar katılacaklarını düşünmüyorum. Çünkü mesela oraya giden kişiler bile belirli STK ve belirli dernekler adına. Mesela şu yoldan geçen bir gencin belki çok derdi vardır. A gel seni Cumhurbaşkanı'na şöyle bir görüşme varmış da götürelim tarzı değil bence. Açıkçası ben de bu durumu yaşadığım için ben de bir dernekle STK ile adını unuttum. Onun adına bir projeye katıldığım için bana bir telefon geldi sen de katılır mısın falan diye. Tabii ki de Cumhurbaşkanımız (gülüyor) neyse kabul ettim. G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Katılımcılardan bazıları Türk Kızılay ile ilgili olumsuz görüşler bildirerek bu tür organizasyonların gençleri ön planda tutup gençleri kazanmaya yönelik politikalar geliştirmesi gerektiğini ancak mevcut durumda hiç de böyle yapmadıklarını ifade etmişlerdir.

Kızılay'ı örnek vereyim. Zamanında şunu duydum. Kızılay'ın kan bankasına ihtiyacın olduğu zaman kan bankasına başvurduğunda senden ücret isteniyor. O ara ücret iki bin TL'yd. Sen iki bin TL verip sana kan veriyordu. Ben bunu duydum. Biraz da araştırdıktan sonra bu olayın gerçek olduğunu öğrendim. Sen Kızılay'a ücretsiz kan bağışlıyorsun ama geri aldığı zaman da senden para istediğini öğrendim. Ben de o yüzden onun faaliyetlerinden uzak durdum. O yüzden hep bu faaliyetlerden uzak durdum. Biraz da onları siyasi buluyorum. G9 (30 yaş, erkek, NEET)

Şu an Türk Kızılay'a çok kızgınım. Kızılay sisteminde mesela dışarıdan evet tamam güzel insani yardım yapan bir yer. Bence şuan oradaki gençlerin gönüllü

kazanmak yerine şu an yıkmayı tercih ediyorlar. Şey gibi görüyorlar bu işi. Sanki iş gibi, bir koltuk sevdalısı gibi görüyorlar mesela. ... İlk gönüllü olduğumda böyle bir sistem yoktu. Sonra bir baktım bu sürekli bir değişime uğradı ve sonra ben kendimi geri çektim mesela bu kurumdaki. Hala da geri çekmiş durumdayım. Soğudum açıkçası. Eleştirilerde de bulundum. Baktım nereye kadar? Yani kimi kime şikayet ediyorum havasına girdik artık böyle. Dedim ki en iyisi ben bu buradan böyle bir elim ayağımı çekeyim. G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Bazı vakıf, dernek ve STK'ların aktif siyasetin içinde konumlandığını düşünen bazı katılımcılar hükümet değişikliğinde damgalanma korkusuyla kendilerini geri planda tuttuklarını ifade etmişlerdir.

Ben onların birçoğuna üye olmamamın sebebi hani dedim belki atanmaya engel olur. Şimdi bizim hükümet biraz değişik bir hükümet model sistemini uyguluyor. Onun benimsemediği vakıf, gruplara, derneklere üye olduğun zaman seni güvenlik soruşturmasında onu engel gösterip senin atamana engel olabiliyor diye ben de hiç üye olmadım. G9 (30 yaş, erkek, NEET)

Gençler bu konuda bir şeyler öğrenmeye, sivil toplumda olmaya çok aktifler. Yani çok isteklidir. Ama bu konuda ailelerinin geçmiş kötü tecrübelerinden dolayı biraz çekingenlik yaşıyor gençler şu an. Sivil toplum örgütlerinin eskiden kalan çok da denetimli olmadıkları zamanlarda terör örgütleriyle ya da farklı mecralarla birlikte oldukları zamanlardan kalan kötü tecrübeleri var ailelerin. Ve bu yüzden çocuklarının bazen bunların içerisinde olmasından endişe duyuyorlar. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Gençlerin kendi katılım süreçlerine dair anlatıları analiz edildiğinde, gençlerin katılım mekanizmalarına aktif bir şekilde dahil olamadıkları, düşüncelerini, önerilerini ve yaşadıkları sorunları sosyal medya aracılığıyla dile getirdikleri görülmektedir. Ancak sosyal medyayı kullanım sürecinde birçok gencin kendini yeterince özgür hissetmediği ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte gençler, katılım mekanizmalarından biri olan STK'lara çeşitli sebeplerle yeterince ilgi göstermemektedirler. Bu sebepler arasında "güvensizlik" en yoğun şekilde dile getirilen sebep olmuştur. Bir diğer katılım mekanizması olan gençlik merkezlerinin bu konuda "kamu kurumu" olması sebebiyle gençlerin gözünde avantajlı bir konumda olduğu değerlendirilmektedir. Gençlerin kendileriyle ilgili konularda politika ve hizmetler oluşturma/yürütme sürecine aktif katılımının sağlanmasına yönelik çabaların başarıya ulaşması gençlerin güvensizliklerinin ve kaygılarının giderilmesiyle mümkündür.

Gençlerin karar alma mekanizmalarına aktif katılımı ve gönüllü faaliyetlerde bulunmaları yapabilirliklerini artırıcı bir etkiye sahiptir (Corney ve arkadaşları, 2022). Kendilerine yönelik hizmetlerin planlanma ve yürütülme sürecinde temel aktör olarak yer almalarına işaret eden katılım kavramı aktif vatandaşlık bilinci ile yakın bir ilişki içerisindedir. Demokrasi kültürü ve pratiği çerçevesinde toplumsal hayatta karşılık bulan bu kavramlar Türkiye için henüz Batı ülkeleri için ifade ettiği anlamın uzağındadır. Vakıf, dernek ve STK'lara uzak duran gençler bu yönüyle kendilerini katılım/gönüllü faaliyet mekanizmalarının da dışında tutmaktadır. Gençler kendilerini bu tür mekanizmaların dışında tuttukça yapabilirlikleri artmamakta ve yapabilirlikleri artmadıkça da bu tür mekanizmalara entegre olamamaktadırlar. Bununla birlikte herhangi bir geliri olmayan ve temel ihtiyaçlarını dahi karşılamakta zorlanan bazı gençler için gönüllü faaliyetler bir "lüks" olarak görülmekte, dolayısıyla bahsedilen kısır döngünün devamlılığına neden olmaktadır.

4.4.4. Yurt Dışı Düşüncesi

Katılımcılarla yapılan görüşmelerde hiçbir katılımcının yurt dışına çıkmadığı görülmüştür. Görüşme soruları çerçevesinde katılımcıların yurt dışında yaşama düşünceleri gitmek istedikleri ülke ve geçici/kalıcı olarak yaşama boyutlarıyla öğrenilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda tüm katılımcılar ekonomik, kültürel ve kişisel gelişim gibi sebeplerle yurt dışı deneyimi yaşamak istediklerini ifade etmişlerdir. Bu bulgu Tezcan (2018: 42)'ın araştırmasında elde ettiği "Gençler imkanları olsa başka bir ülkede başka bir hayat düşlemektedir" bulgusuyla ve TGSP (2020) araştırmasının sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Çekmeköy Belediyesi (2021) tarafından yürütülen "Dijitalleşme Çağında Gençler" araştırmasının sonuçlarına göre, araştırmaya katılan gençlerin %69,8'i yurt dışında yaşamak istemektedir. Ekonomik sebeplerle yurt dışında yaşamak isteyen katılımcıların düşünceleri şu şekildedir:

Arkadaşlarımla birlikte İrlanda'ya gitmeyi düşündüm ben de. Hem İngilizceyi öğrenirim hem dediğim gibi para biriktirip geri gelirim diye düşündüm. Ama bazı ailevi durumlar oldu. O yüzden vazgeçtim. Yani iki yılda arkadaşım otuz bin euro biriktirmişti. Yani buraya buranın parasıyla lirayla çarparsak epey para yapıyor yani. G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

...Yani Türkiye şartlarında mesela şöyle örnek vereyim. Ben mesela burada bir gidip bir güzel bilgisayar toplamak istesem benim burada kaç ay çalışmam gerekir? ... Ama orada öyle değildir yani. Araştırdım öyle de değil yani. Ben mesela orada hem çalışıp hem okursam yani daha iyi bir hayatım olacağını düşünüyorum açıkçası. G7 (19 yaş, erkek, NEET)

Bugün imkan verilse herhangi bir Batı ülkesine rahatlıkla koş koş gidebilirim. Valizimi eşyayı almadan da hemen giderim. Hem eğitim olur hem çalışma da olur. Maddi olanakları zaten çok çok iyi. Yani orada hayatımı sürdürmek isterim Türkiye'ye turist olarak gelmek isterim. G9 (30 yaş, erkek, NEET)

Bazı katılımcılar, farklı kültürleri tanıyabilmek ve bu kültürlerle etkileşim halinde olabilmek için yurt dışında yaşamak istediklerini ifade etmişlerdir.

Farklı kültürler, yeni şeyler öğrenmek istiyorum. O yüzden tabii ki yurt dışına çıkmak isterim... G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Kesinlikle gitmeyi çok isterim yani. Hani illa bu gelişmiş bir ülke olmak zorunda değil ama benden farklı bir toplum farklı bir kültürü görmeyi onlar nasıl hissediyor, nasıl yaşıyorlar, neler yiyorlar içiyorlar bunu öğrenmeyi çok isterdim. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

...Yurt dışına gitmeyi yani dışarıya açılmayı tabii ki isterim yani kültürel anlamda da çok isterim. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Kalıcı olarak yurt dışında yaşamak isteyen katılımcılar gerekçelerini ve ülke tercihlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ben kalıcı olarak gitmeyi daha çok isterim. Yani burada iş bulamıyorsun. Orada daha çok bulabiliyorsun ve önü daha çok açılıyor. O yüzden yani orada kalmak isterim. Abim orda olduğu için Kanada olabilir. Benim diğer taraflarda da tanıdıklarım var. O taraflar da olabilir. Fransa filan. Ya daha çok böyle küçük yerdense büyük yerlere yurt dışında büyük yerleri daha çok düşünüyorum. G8 (24 yaş, kadın, NEET)

İngiltere'ye gitmeyi isterim. Yani işte kalabilirim ya. Oradaki yaşam şartları bence bize göre daha iyi. Çocukluğumdan beri bana hep böyle ilgi çekici geliyor aslında İngiltere... Kalıcı süreli de olabilir. Ailemi de yanıma alırdım. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Her ne kadar yurt dışında belli bir süre yaşamak istese de kalıcı olarak yerleşmeyi düşünmeyen katılımcılar çoğunluktadır. Bu katılımcılar yurt dışını gezip görüp para kazanıp veya kendini mesleki anlamda geliştirip nihayetinde ülkesine dönmeyi düşünen katılımcılardır.

Yani burası benim memleketim geçici olarak diyelim. Benim en çok gitmek istediğim yerlerden birisi Güney Kore zaten. Her konuda yani teknolojik işte bu moda el sanatları daha böyle her şeyin aslında çıkış noktası olduğu için Güney Kore. G5 (30 yaş, kadın, istihdamda)

Almanya'ya falan gitmek isterim. Amerika ya da Kanada. Ya gidip orada çalışıp orada para kazanıp geri dönmeyi isterim emekliliğe doğru. Ya bir gidip orada bir on, on beş yıl çalışıp ondan sonra geri dönmeyi isterim. Ya dediğim gibi orada oranın para birimi zaten değerli. G7 (19 yaş, erkek, NEET)

Her gencin istediği gibi Amerika'ya gitmek isterdim. Kalıcı değil ama geçici süreliğine. G4 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Kalıcı olarak yapabileceğimi düşünmüyorum... Eğer ailem benimle gelmiyorsa ben de ailemi görmek için Türkiye'ye gelirim. Yoksa yani eğer ailem burada olmasa gelir miyim bilmiyorum, meçhul. G10 (24 yaş, kadın, öğrenci)

Bazı katılımcılar, yurt dışında yaşama düşüncesine ilişkin soruyu, böyle bir imkanlarının olabileceğine ihtimal dahi vermedikleri için yurt dışında nereye gitmek istediklerini hiç düşünmediklerini belirterek cevaplamışlardır.

Hiç düşünmedim bunu. İspanya olabilirdi. İsviçre. Biraz soğuk ama. Hım. Aslında balkan ülkelerine de gitmeyi çok istiyorum. Arnavutluk vesaire. Oradaki ruhu da böyle çok tatmak istiyorum. Ben zaten gezmeyi çok seven biriyim. Değişim ve dönüşüme de çok açık bir insan olduğum için açıkçası böyle çok böyle şu ülke olsun dediğim bir ülke yok. G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Yani her yer olabilir gerçekten ama nereye gitmek isterdim? İsveç falan da olabilir aslında. Yani bilmiyorum. Hiç böyle düşünmedim, çünkü gidebilecek imkanım olmadığı için. Kalıcı asla. İmkan verilse bir şeyler öğrenmek, gezmek görmek için evet çok isterim ama yine de ülkemden vazgeçmem. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Kültür ve coğrafyasını merak ettikleri ülkelerde geçici süreliğine yaşamak isteyen katılımcılar, bu düşünceleri şöyle dile getirmiştir.

Geçici olarak gitmek isterim. Yani görmek istediğim çok fazla şey var. Görmek istediğim birçok kültür var. Mesela Uzak Doğu kültürünü çok merak ediyorum. Bunun yanında Prag şehrini duymuşsunuzdur. Orayı çok merak ediyorum. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Güney Kore'ye gitmek isterdim. Kültürü ilgimi çekiyor çünkü. Avrupa'yı az çok hani filmlerden, dizilerden şahit olabiliyoruz ama Kore'ye o kadar hakim değiliz. Ama hani o sanki Avrupa'ya kültür olarak adapte olabilirim ama Kore'ye adapte olamam ve o adapte olamadığım şey beni daha çok cezbediyor. G10 (24 yaş, kadın, öğrenci)

Avustralya. Yani böyle yeşillik envaiçeşit hayvanlar var. O tarzda farklı coğrafya olarak ben doğa olarak seviyorum hani böyle. Gideyim ben Paris çok romantik şehir gibi değilim. Kalıcı olarak düşünmem yani. Memleketim canım memleketim ya (gülüyor). G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

Katılımcı anlatıları analiz edildiğinde, Çağlar ve Çağlar (2021, 379-380) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın bulgularına paralel bir şekilde bu çalışmada da gençler, geleceklerini başta Avrupa ülkeleri olmak üzere batılı ülkelerde kurmak istediklerini dile getirmişlerdir. Bu ülkelerde yaşamayı istemelerinin temel gerekçeleri, daha rahat koşullarda çalışma ve iş bulma düşüncesi ilk sırada olmakla birlikte ilgili ülkelerde daha fazla özgürlük, insan hakları ve üst düzeyde bir yaşam standardının olması, kendilerini Türkiye'de güvende hissetmiyor olma gerekçeleri gibi gerekçelerdir. Bununla birlikte gençlerin yaşadıkları sosyo-ekonomik sıkıntıların yurt dışında yaşama düşüncesinde ağırlıklı olarak etkili olduğunu ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur (SODEV, 2021; Habitat Derneği, 2020; IstanPol, 2020; TGSP, 2020). Buna karşılık, belli bir grup Türkiye'nin şu anki genel refah durumundan memnun olmamasına karşın yine de Türkiye'yi kalıcı olarak terk etmek istemediğini, Türkiye'nin daha iyi ve yaşanılır bir ülke olması için çalışmak istediğini belirtmiştir.

Gençlerin yurt dışında yaşama düşüncelerinde etkili olan faktörlerin çoğunlukla yapabilirliklerini doğrudan etkileyecek eğitim, ekonomi, istihdam ve güven gibi faktörler olduğu görülmektedir. Bu durumun gençlerin mevcut toplumsal şartlar içerisinde yeterince faydalanamadıkları politika ve hizmetlere bir başka ülkede kavuşabilme hayaliyle ilgili olduğu değerlendirilmektedir.

4.4.5. Teknolojik Gelişmelere Bakış Açıları

Loh ve Lim (2019) günümüz gençlerinin, ergenlik yıllarında dijital devrim ile beraber yoğun bir teknolojiye maruz kaldığını ve bu durumun gençlere ait bir kültürü ortaya çıkardığını ifade etmektedir. Bizim araştırmamızda da literatürdeki araştırmaların bulgularıyla (Tezcan, 2018; Habitat Derneği, 2020; Gür ve arkadaşları, 2012; İnce ve arkadaşları, 2022; Görgün Baran ve Erdem, 2017; Arık ve Kütük, 2020) benzer şekilde katılımcıların, teknolojiyi ve özellikle interneti yoğun şekilde kullandıkları görülmüştür. MAK Danışmanlık (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada gençlerin %62,8'i interneti olmazsa olmaz bir ihtiyaç olarak tanımlamıştır. Katılımcıların teknolojiyle ilgili anlatılarında Türkiye'nin teknolojik imkanlar açısından Batı ülkelerine göre geride olma durumu ve yeterli teknolojik kapasiteye sahip olamaması gibi ifadeler ön plana çıkmıştır. Bazı katılımcılar ise Türkiye'nin teknolojik gelişmelere ayak uyduramadığı ve gelişmeleri geriden takip ettiğini belirtmişlerdir.

Ya teknolojik olarak geri seviyedeyiz yurt dışına bakıldığında. Ama daha çok geliştirilebilir. Bizdeki eksiklikler alım gücüyle alakalı. Mesela bazı internet çekim güçleri yurt dışında daha erken geliyor. Bize daha çok geç geliyor. Ondan sonra bir yaptığımız bir alete baktığımızda bütçeler çok fazla olduğu için her şeyi koyamıyoruz bir aletin içine. Teknolojik gelişmelerden yeteri kadar faydalanamıyoruz. G8 (24 yaş, kadın, NEET)

Yani kentte yaşayanlar ve kırsalda yaşayanlar arasında uçurum olabiliyor. Çünkü çocukların mesela online dönemde gördüğümüzde çoğu online eğitime ulaşamadı. Çocukların birçoğu eğitimden geri kaldılar. Hani ne kadar gelişmiş olduğumuzu iddia etsek de ülkede hala elektrik kesintileri çok fazla. Hani bir anda her şey elinizden gidiyor ve hiçbir şey yapamıyorsunuz. Eğitimden uzak kalıyorsunuz. Biz sosyal medyayı aslında medyayı, iletişimi, teknolojiyi biraz geriden takip ediyoruz ülke olarak. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Şu anki sistemde bu konunun (kripto varlıklar) üzerine gitmeleri gerekirken hani ne bileyim gençlere hani bunun üzerinde çalışın böyle şeyler yapın demeleri gerekirken böyle saçma sapan yasalar çıkarması yani insanı daha da soğutuyor yani. O yüzden hani böyle gelişen bir piyasadan milleti gençleri soğutmak yerine onlara bir imkan yaratmak bence daha iyi olur. G7 (19 yaş, erkek, NEET)

Dijital gelişmelerin gençlerin bakış açılarını, değer dünyalarını, tutum ve davranışlarını etkilediği bazı araştırmalar ile ortaya konmuştur (TGSP, 2020). Katılımcıların gelişen teknolojik imkanlara ilişkin anlatıları analiz edildiğinde gelişen teknolojik imkanlara

ilişkin olumlu ve olumsuz görüş bildirme şeklinde iki farklı kategorinin oluştuğu görülmüştür. Olumlu bakış açısına sahip katılımcılar teknolojik gelişmeleri genel itibariyle insan hayatını kolaylaştırması, daha fazla bilgiye hızlı erişimi sağlaması ve insanlığı daha ileri bir noktaya taşıyabilmesi boyutuyla değerlendirmiştir. Bu yöndeki katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

Özellikle savunma sanayi çok hoşuma gidiyor mesela benim yani bu alanlarda özellikle o konularda hani gençlerin önünü açtıklarını düşünüyorum. Eskiden mesela biz lisedeyken çizgiyi izleyen robot yapardık sadece ve kimse takmazdı bile yani. Şu an mesela çocuklar araba yapmayı düşünüyorlar lisedeyken. Araba yapalım, uçak yapalım. Bu ufku açtılar yani gençler için. Bu çok iyi bir şey. Selçuk Bayraktar özellikle öncü oldu bu işe. G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

Gelecekte bilgisayarların yerini bu metaverse şeyleri falan alır bence. Bu metaverse 3.0 projeleri falan onlar çok geliştirmekte olan projeler ve bunlar daha başlangıçtaki projeler. G7 (19 yaş, erkek, NEET)

İnsan gücünün geride kaldığı teknolojinin ağır bastığı bir döneme geçeceğiz. Yeni dönemde çocuklarda hani çok fazla ilgi var şimdi bilgisayara, tablete, telefona. Bunu büyükler, yani onları yöneten kişiler iyiye sürükleyebilirse, yönlendirebilirse tabii ki yani çünkü onlarda var o ışık bence bizden sonraki nesilde. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Teknolojik gelişmelere olumlu bakan katılımcıların anlatılarında TEKNOFEST (Havacılık, Uzay ve Teknoloji Festivali) ifadesi sıklıkla yer almıştır. İlk defa 2018 yılında İstanbul Havalimanı'nda gerçekleştirilen TEKNOFEST, 550.000 ziyaretçiyle günlük katılımcı sayısı bakımından dünyanın en büyük 2. festivali, toplam katılımcı sayısı bakımından dünyanın en büyük 3. festivali olma başarısını yakalamıştır (TEKNOFEST, 2022). Teknoloji yarışmalarının yanı sıra seminerler ve konserler gibi çeşitli etkinliklerin düzenlendiği bu festivalin gençlerin teknolojik gelişmelere bakış açısını olumlu yönde etkilediği değerlendirilmektedir.

Girişimci ve yenilikçi fikirleri desteklemek gençlerin yapabilirliğini artırıcı uygulamalardan biridir (Shava ve Vyas-Doorgapersad, 2022). Bu bağlamda gençlerin teknoloji ve girişimciliğe dair pozitif görüşlerinin uygun politika ve hizmetlerle gençlerin günlük yaşam pratiklerine yansıtılması önemlidir. Politika ve hizmetler

yoluyla girişimcilik yönü desteklenen gençler kazandıkları veya geliştirdikleri nitelikleri sayesinde yeni kapasitelere erişebilir.

Olumlu görüş bildiren katılımcılar olduğu gibi gelişen teknolojik imkanların insanlığın sonunu getirebileceği, işsizliği artırabileceği, insan sağlığına zarar verebileceği ve insanlığı daha geri bir noktaya götürebileceği gibi kaygılarla olumsuz görüş bildiren katılımcılar da olmuştur.

Yani bu konu uzaktan belki güzel görünüyor olabilir ya da herkes beğenebilir fakat benim için korkunç bir durum. Çünkü insan, insan olmaktan artık uzaklaşıyor. Ne bileyim tamamen kar amacı elde etmek için insanlar çalışıyorlar. Yani bu bile aslında temelinde bence korkunç... Mekanizmalar, bu kadar teknoloji, bu kadar gelişmek, gelişmek belki iyi bir şeydir ama doğru yerde kullanıldığında iyidir. Bu kadar halka inmesi ya da herkesin böyle makinalaşması bence çok korkunç. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Bu süreç yani tamamen koparacak bence herkesi birbirinden. Herkes sanal ortamda hani şu an mesela gençler sanal bir oyun oynamayalım derdindeler. Ben bu durumdan rahatsızım biraz. G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

...İnsan kolunun artık devre dışı kalacağını tamamen teknolojinin robotların devreye gireceğini düşünüyorum. Buraya bağlamak gerekirse de böyle bir durum söz konusu olduğunda da işsizliğin çok fazla artacağını düşünüyorum. ... Çünkü teknoloji ilerledikçe teknolojiye bağımlılık arttıkça insana ihtiyaç azalıyor. G10 (24 yaş, kadın, öğrenci)

Olumsuz görüş bildiren katılımcılardan bazıları düşüncelerini “güvensizlik” temelinde dile getirmişlerdir. Bu katılımcılar, gelişen teknolojik imkanları ve ortaya çıkan yeni uygulamaları kişisel bilgilerin gizliliğinin sağlanmasında ve ekonomik birikimlerinin korunmasında risk unsuru olarak gördüklerini ifade etmişlerdir.

Ben çok güvenmiyorum. Çünkü hani her şeyimiz artık mesela telefonda mesela şimdi bankadan uygulamayı yüklüyoruz, e-devletimizi yüklüyoruz. Bu telefon nerden geliyor, yurt dışından geliyor. Nerden biliyoruz ki bu yurt dışındaki insanlar bizim bilgilerimizi elde etmediğini. Özel ya da kişisel fark etmez. Onların hepsi mesela onlar da zaten bir veri tabanında toplanıyor. Aslında gizlilik politikaları falan var mı? Bence yok öyle söyleyeyim. G5 (30 yaş, kadın, istihdamda)

Çok güvenmiyorum. Hani bir birikim yapmak istiyorsan parayı biriktirebilirsin. İşte bankaya koyabilirsin. Bilmiyorum kripto para işte sanal çiftlikler falan bunlar. Ben de oyun oynuyorum, oynamıyor değilim ama bağımlılık yapıyor. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Gelişen teknolojinin zamanla insanlık adına nereye evirileceğini şimdiden öngörmenin zor olduğunu, bunu biraz da gücü elinde bulunduranların tavrının belirleyeceğini ve ancak zamanı geldiğinde görülebileceğini ifade eden katılımcılar da olmuştur. Bu katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

Nasıl ilerleyebiliriz onu merak ediyorum. Daha ne kadar ileriye gidebilir ve şey derler hani medeniyetin bir top noktası, bir de çöküş noktası vardır. Her top noktasından sonra bir çöküş yaşanır diye. Yaptığımız işlemler yine teknolojik aletlerle yapılıyor ve hani bir anda onların elimizden gittiğini düşünürsek sıfırdan başlamamız gerekecek. Tekrar sıfır noktasına dönmemiz beni korkutuyor çünkü insanlar hani doktorlar ameliyatlar bile bu şekilde yapılıyor ve şu an aldıkları eğitimi bu düzlemde aldılar. Öğrendikleri şeyler bu teknolojiyle hazırlanmış şeyler. Teknolojinin gittiği zaman diliminde ne olacağını bilmiyoruz. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Her şey olabilir teknolojiye dair. Yani kimin elinde olduğuna bağlı bence. Hani iyinin elinde mi, kötünün elinde mi bu güç? Kötünün elindeyse zaten vay halimize. Yani ben bazen şeyi düşünüyorum. Yarın bir gün zaten aşırı derecede insan benzeri robotlar yapıyorlar. Hani o robotlar çoğalırsa insan ölümleri artacak bence. Dediğim gibi hani gücün kimin elinde olduğuna bağlı. G4 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Teknoloji ilerliyor. Bunu hepimiz de biliyoruz. Özellikle robot çağına girdik. Yani gelecekteki teknoloji bize ne kadar yararlı olur, zararlı olur onu bilemeyiz ama robot yapay zeka konusunda bize fayda değil de zarar getireceğini ben de kabul edenlerdenim. G9 (30 yaş, erkek, NEET)

Teknolojiyi etkin bir şekilde kullanan gençlerin gelecekte birey, teknoloji ve toplum arasındaki ilişkinin ne yönde gelişebileceği konusunda ortak bir fikre sahip olmadıkları görülmektedir. Bu durumun teknolojik gelişmelerin hızı ve kapasitesiyle ilgili olduğu düşünülmektedir. Gençler, teknolojik imkanların hız ve kapasitesini sınırsız görmekte ve bu sınırsızlığın beraberinde ne tür değişimleri getirebileceğini kestirememektedir. Bu bağlamda, teknolojik gelişim sürecinin insanlığın lehine kullanılacağını düşünen gençler daha olumlu bir bakış açısına sahip iken insanlığın aleyhine kullanılacağını düşünen gençler ise süreci olumsuz bir bakış açısıyla değerlendirmektedir.

4.5. GENÇLERİN GELECEĞE BAKIŞ AÇISI

Araştırmanın bu bölümünde katılımcıların geleceğe bakış açısına yönelik anlatıları analiz edilmiştir. Bu analiz, katılımcıların gelecek planları ve kurduğu hayaller, gelecek kaygısı yaşama durumu, geleceğe yönelik umutlu ve umutsuz olduğu konular çerçevesinde yapılmıştır.

4.5.1. Gelecek Planları ve Kurulan Hayaller

Katılımcıların gelecek planları ve kurduğu hayallere ilişkin anlatılarda, gelecek plan ve hayallerinin genel olarak meslek hayatlarıyla ilgili olduğu görülmüştür. İyi bir meslek sahibi olup kendilerini geliştirmek, yakın çevrelerine ve topluma faydalı olmak, toplum içerisinde bir statü kazanmak gibi ifadeler gelecek planları ve hayalleri içerisinde yer almıştır. Tezcan (2018: 39) benzer şekilde, gençlerin gelecek plan ve hayallerinde ekonomik bağımsızlık, mesleki başarı ve saygınlık kazanmanın önemli bir yer tuttuğundan bahsetmektedir.

Meslek hayatları odağında geleceğe yönelik plan ve hayallerinden bahseden katılımcıların kendilerine bir kariyer planı oluşturma çabası içerisinde oldukları görülmüştür.

...Avukatım zaten bekliyor beni sağ olsun. Gidip stajımı onun yanında tamamlayıp ofisimi açmak istiyorum kendi şehirimde. Hayallerim orada avukatlık bürosu açmak ve benim çalıştığım avukat gerçekten işini iyi yapan avukatlardan birisiydi. Ben de işimin profesyonel yapmak istiyorum. Yani Maraş'ta çok avukat var ama işini gerçekten ciddiye alarak yapan çok avukata rastlayamıyoruz. Ben biraz daha skalayı yukarı çıkartmak ve gönüllülük faaliyetleri özellikle, bunları biraz daha orada geliştirmek istiyorum. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Stajyerliğimi yapmak istediğim bir hukuk bürosu var. Konuştuğum abilerim var orada. Onlarla bir deneyim kazandıktan sonra birkaç yıl avukatlık yapmak ve sonrasında savcılığa çıkma gibi bir planım var. Ne kadar olur ne kadar olmaz bilmiyorum çünkü savcılık konusunda hakimlik gibi mertebelerde torpil istendiğini sıkça duyuyorum. Bu değişir mi bilmiyorum. Ya umarım değişir. Değişmezse de avukatlık yolunda devam edebilirim. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Yani inşallah askerlikten sonra kendi alanımda güzel bir meslek edinirsem güzel bir yerde, kurumsal bir yerde bir iş bulursam, çünkü bizim devlette alımlar çok az. G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

Bazı katılımcıların gelecek plan ve hayalleri içerisinde mesleki kariyer ile birlikte toplumsal fayda vurgusu da ön plana çıkmıştır.

Öğrendiğim şeyleri gençlere aktararak daha faydalı bir kişi olarak yetişmek. Toplumda daha faydalı bir kişi olarak yetişmek yani daha faydalı insan olarak ileriye ilerlemek. Öğrendiğim şeyler bende kalsın. Bende bilgileri benden sonrakilere aktarılmasını istiyorum. G5 (30 yaş, kadın, istihdamda)

...Tabii ki inşallah KPSS'den yüksek alırsam ya öğretmenlik mesleğini çok seviyorum gerçekten. Öğrencilere bir şey katabilmeyi, onların gönüllerinde iz bırakabilmeyi. Yani idealim felsefe öğretmeni olarak atanmak kesinlikle. G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Kimi katılımcılar, eğitimini aldıkları alanla ilgili iş bulamamaları durumunda alternatif işler konusundaki planlarını da ifade etmişlerdir.

...KPSS'den atanayım ekonomik bağımsızlığımı sağlayayım. Oradan belli bir gelir gelir. Oradan da İngilizce falan düzeltirim biraz. Biraz da hayatımı yaşarım. Hani üniversiteden mezun olduğumdan beri kendi ayaklarımın üzerinde sağlam bir şekilde duramadım. Kendi istediğim şeyleri yapamadım. Hep bana dayatılan şeyleri yapmak zorunda kaldım. Bir iki yıl kendi özgür hayatımı yaşarım. Ondan sonra da işte dilimi falan geliştiririm. Yurt dışı olursa yurt dışı, yurt dışı olmasa bile burada tarım işine girmeyi düşünüyordum. O iş üzerinde biraz dururum. Lavanta ekmeyi düşünüyordum. Onu araştırırım. Lavanta olmasa bile fıstık falan olur. Fıstık işine girerim kendi memleketimde. Kendi iş alanım dışında başka bir işle de uğraşırım. G9 (30 yaş, erkek, NEET)

Gelecekle ilgili beklentilerim yani işte dediğim gibi eğer anestezi doktoru olursam olurum eğer olmazsam da yani manavda çalışacağım yapacak bir şey yok. Ya iş boyutuyla onun dışında bilmiyorum yani yüksek gelirli bir işte çalışmak isterim. Haftanın bir günü iznim olsun mesela. Hani güzel de maaşı olsun. G7 (19 yaş, erkek, NEET)

Çekmeköy Belediyesi (2021: 282) tarafından yürütülen bir araştırmada gençlerin en önemli talepleri arasında birinci sırada (%73) “güvenli gelecek” talebi yer almıştır. Selvi (2019: 28-29) gençlerin en güncel sorunlarından birinin belirsizliklerle ilişkili gelecek kaygısı olduğunu dile getirmektedir. Bu bağlamda, araştırmamız bulgularında da

gençlerin güvenli ve belirsizliklerle dolu olmayan bir gelecek temennisi dikkat çekmektedir.

Geleceğe yönelik plan ve hayallerinin belirsizlikle dolu olduğunu ifade eden bazı katılımcılar bu durumun aslında plan yapmalarını zorlaştırdığını, bununla birlikte geleceğe yönelik alternatiflerin sürekli zihinlerinde yer almasına neden olduğunu ifade etmişlerdir.

Bu ara en büyük korkularımdan birisi yani. Geleceğimi düşündüğümde hani başıma neler gelecek? Beni neler bekliyor? Hani ben nerede olacağım? Bu ara kafamdaki en büyük işte sorulardan biri bu. Yani aslında büyük bir huzursuzluk yaşıyorum bu bana. Ben kendim gelecekte şu birkaç yılda eğer bir şeyleri yapabilirsem evet rahat edeceğimi düşünüyorum ama bu birkaç yılın dışında eğer ben bir şeyleri yoluna koymazsam bilmiyorum normal böyle işte gündelik işçi gibi hayatım devam edecekmiş gibi hissediyorum. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Ya o kadar belirsiz ki. Yani bilmiyorum hiç net bir şey göremiyorum. Hiçbir anlamda, özel hayat anlamında mesleki anlamda yani ne yapacağım? Bir ay sonrasını bile düşünüyorum. Mezun olduktan sonra ne olacak? Ben sınava da girdim çıktım. Öğrenci desen değilsin. Bir mesleğin yok. Hani nesen? Yani çok belirsiz. Kendimi nerede görüyorum, ne yapıyorum hiç bilmiyorum. Yani hayal ettiğim tabii ki hemen atanmak. İşte aileme maddi anlamda destek olmayı çok istiyorum. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Bazı katılımcılar, gelecek planlarında belirleyici/engelleme faktörlerin başında ailelerinin ekonomik durumunu göstermiştir. Bu bulgu TGSP (2020) araştırması sonuçlarıyla uyumludur. İlgili araştırmada da gençler gelecek planlarının en büyük belirleyicisi olarak ailelerinin ekonomik durumunu göstermişlerdir. Bu bulgular, gençlerin mevcut sosyal ve ekonomik kaynaklarının gelecek planları ve yapabilirlikleri üzerindeki etkisine işaret etmektedir. Bir başka deyişle gençler, gelecek paradigmalarında ailelerinin ekonomik gücünü odak noktalarına almakta ve kendi yapabilirliklerini dahi bunun üzerine inşa etmektedirler. Gençlerin gelecek planlamasında kamunun ortaya koyduğu politika ve hizmetlere yönelik veya bu politika/hizmetlerle ilişkin bir tasavvurun olmaması gençlerin ilgili politika ve hizmetlerden kopukluğunu göstermektedir.

4.5.2. Gelecek Kaygısı Yaşama Durumları

Katılımcıların gelecek kaygısı yaşama durumlarına ilişkin anlatılarında birçok katılımcının gelecek kaygısı yaşadığını ifade ettiği görülmüştür. Gelecek kaygısı yaşama durumu ülkenin mevcut ekonomik durumu, istihdam kaygısı, sisteme duyulan güvensizlik gibi unsurlardan oluşmaktadır. Bunun yanında bazı katılımcılar ise gelecek kaygısı yaşamadığını ifade etmiş ve daha çok kaderci bir anlayış çerçevesinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Küresel Gençlik Refah Endeksi Raporu (2017) sonuçlarına göre Türkiye %72'lik oran ile gençlerin en stresli olduğu ülke konumundadır (farklı gelişmişlik düzeylerine sahip 29 ülke arasında). Next Generation Türkiye (2017) tarafından gerçekleştirilen araştırmada gençlerin %55'inin gelecekte ekonomik özgürlüğe sahip olamamaktan, %47'sinin ise sesini duyurma fırsatı bulamamaktan endişe duyduğu sonucu elde edilmiştir. Mert ve arkadaşları (2010) tarafından yapılan araştırmada bireysel geleceğine ilişkin kaygı ve korkuları olduğunu ifade eden katılımcıların oranı %48,6 olmuştur. Bu bağlamda, araştırmamıza katılım gösteren gençlerin anlatılarında da benzer ifadelerin olduğu görülmüştür. Maddiyat temelli gelecek kaygısı yaşadığını ifade eden katılımcılardan bazıları bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

Tabii ki de kaygılarımız çok büyük. Hiç bilmiyorum bu ülke bize nasıl getirir ne olur gelecekte ne oluruz? Hani şu anki zaten ekonomi beni umutsuz vakaya doğru sürüklüyor. Yani çok garip duygular içerisindeyim yani nasıl olacak gelecekleri bizim çoluğumuz çocuğumuz evlendiğimizde, bence şu an evlenmek bile bir şey. G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Her öğrenci gibi ben de yaşıyorum. Ya hem maddi odaklı hem de sınavlara girdiğimizde aşırı bir heyecan oluyor ister istemez. Ne kadar çalışsan da o heyecanla her şey uçup gidebiliyor. Yani stres oluyor. O yüzden kaygı çok yükseliyor. Her sınava girdiğinde de bunu yaşamayacağım diye giriyorsun ama her zaman yaşıyorsun. G8 (24 yaş, kadın, NEET)

Gelecek kaygısı ben değil hepimiz yaşıyoruz. Hem maddi hem manevi ağırlıklı. Şimdi maddi açıdan baktığınız zaman o seni fiziksel olarak da çökertiyor. Kendim üzerinden değil de buradaki gençler üzerinden gideyim. Yukarıda on sekiz yaşında bir kız öğrenci var, sınava çalışıyor. Bir ara konuşmuştuk işte sınavın nasıl gidiyor diye. O da diyordu ben ders çalışmak istemiyorum. Bir an önce Türkiye'den çıkıp

yurt dışına gitmek istiyorum. Çocuk bakıcısı, temizlikçi olmak bile istiyordu. Yani o kızın artık Türkiye'den gelecekte bir beklentisi olmaz. G9 (30 yaş, erkek, NEET)

Gireceği sınavda başarılı olamama ve buna bağlı olarak atanamama kaygısı yaşayan G11, bu durumu şöyle dile getirmiştir:

Çok fazla. İnanılmaz yaşıyorum yani. Çok gelecek kaygısı yaşıyorum. Çünkü ya atanamazsam? Yani sadece atanmaya odaklanmak çok büyük bir hayal kırıklığı yani ya atanamazsam bu sefer ne olacağım? O boşluğu nasıl dolduracağım bilmiyorum. Gelecek kaygısı taşıyorum yani. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Ekonomik gerekçelere ek olarak geleceğe yönelik belirsizliklerin de katılımcılar için ekstra bir kaygı kaynağı olduğu tespit edilmiştir.

Çok yaşıyorum. Yine iş ve maddiyatla ilgili. Nasıl bir iş yapacağım geliyor, nasıl bir yerde çalışacağım falan geliyor aklıma işte. Belirsizlik beni yoruyor öyle söyleyeyim. G7 (19 yaş, erkek, NEET)

Kaygı dolu görüyorum. Çok olumsuz bir insan gibi konuşuyorum ama kaygı dolu görüyorum açıkçası. Şu an mezun olacağım ve ne yapacağımı bilmiyorum. KPSS çalışmam gerekiyor. KPSS çalışıyorum ama şu an çok sıkışık bir şekilde çalışıyorum ve o yüzden gelecekte özel sektör muhtemelen ilk olarak başvuracağım alan olacak. Karşılık bulabileceğimi pek sanmıyorum. Ya tamamen bir meçhule gidiyormuşum gibi geliyor bana. G10 (24 yaş, kadın, öğrenci)

Bazı katılımcılar aldıkları eğitimle bağlantılı olarak kendilerine kamuda yeterince istihdam olanağı sağlanmadığını ifade etmiştir. Kamu kurumlarında çalışabilme imkanının, gençleri özel sektörde iş arama veya kendi işini kurma süreçlerindeki belirsizliklerden alıkoyduğu ve bu yönüyle kamu kurumlarında çalışabilme imkanı sınırlı olan (veya bunu tercih etmeyen) gençlerin kaygılarının kuracakları iş ile ilgili olduğu belirlenmiştir.

İlla hani tutturabilecek miyim (kuracağı işten bahsediyor)? Şimdi dediğim gibi zaten benim devlet atamam yok... G4 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Elbette. Çünkü tamam ben belirledim kafamda. İşte gideceğim oraya bir ofis açacağım, iş yapacağım ama hiç kazanamayabilirim. Yani ekonomik kaygılarım tabii ki var. Belki de biraz kız olduğum için daha az diyebilirim. Yani sonuçta ailem hep arkamda, babam hep arkamda. Bunu bildiğim için belki bir tık daha az yaşıyor

olabilirim. Bir de memleketimde olacağım için başka bir şehir planım olmadığı için. Herkes kadar olmayabilir ama kendisine yeni bir yerde iş kurmak isteyen, farklı bir yerde ailesinden destek alamayan insanlar için özellikle de yani yeni başlayacak gençler için çok çok büyük gelecek kaygıları olabilir ama benim bir tık daha az. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

İş sahibi olma konusunda zorluk yaşamayacağını düşünen bazı katılımcıların da birtakım gelecek kaygıları taşıdığı ve bu kaygıların daha çok çalışma şartlarına ve alacakları maaşın yeterliliğine dair olduğu belirlenmiştir.

Ya iş bulup bulmamak konusunda hukuk biraz daha rahat bir bölüm. Hani iş bulabilirim evet ama mobbing sıkıntısı çok fazla. İnsanların özellikle kadın istihdamı konusunda kadınları ezmeye çalışması biraz sıkıntılı bir dönem. Erkeklerden oluşan bir yerde kadın olduğunuz zaman sizi biraz daha hafife almaya başlıyorlar. Bunla normal hayatımda da karşılaşıyorum... Aldığım parayla acaba geçemeyecek miyim? Hani aldım maaş gerçekten benim geçinmeye yetebilecek mi? Çünkü şu an aldığım bir kredim var bir de burs alıyorum. Şu an bile öğrenciyken anca kendimi geçindirebiliyorum. Hani çalışıp da bir şeyin karşılığını alamamak insanı daha çok üzüyor. Ya bu üzüntüyü yaşamak istemiyorum. Onun kaygısını yaşıyorum biraz. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Gelecek kaygısı yaşamadığını ifade eden katılımcıların geleceğe bakış açısının kadercı bir anlayışla şekillendiği görülmüştür. Bu katılımcılar bir şekilde ümitvar olunması gerektiğini dile getirmişlerdir.

Yok gelecekle ilgili bir kaygım yok ya. Rızkı veren Hüda'dır yani. G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

Yani bence gelecek kaygısı yaşamıyorum. Yaşayan insan ne bileyim çabaladıktan sonra gelecek kaygısının olmadığını düşünüyorum bence. Yani daha çok ilerleyeceğimizi düşünüyorum. Çünkü ümitsizlik bize göre değil zaten. G5 (30 yaş, kadın, istihdamda)

Allah diyorum. Elbet bir yerde bir nasibimiz vardır. Hani yiyecek bir ekmeğimiz vardır elbet diyorum. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Gençlerin gelecek kaygısı yaşadığı konuların genel itibarıyla istihdam odaklı olduğu görülmektedir. Aslında istihdam odaklı kaygılar bünyesinde birçok farklı kaygıyı barındırmaktadır. İstihdama katılamama konusunda kaygı duyan genç aynı zamanda düzenli bir gelir sahibi olamamaktan ve toplumsal hayata ilişkin rollerini yeterince

yerine getirememekten de kaygılanmaktadır. Bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde, bir mekanizmanın dişlileri gibi duran bu parçalar aslında aynı noktaya işaret etmektedir. Bu nokta, gençlerin temel kaygılarının işlevsellik ve özgürlüklerinin sınırlandırılmasına yöneliktir.

4.5.3. Geleceğe Yönelik Umutlu Olunan Konular

Habitat Derneği (2020) tarafından yapılan bir araştırmada gelecekte umutlu olduğunu belirten gençlerin oranının %57,2 olduğu belirlenmiştir. TGSP (2020) tarafından yürütülen araştırmada ise gençlerin %44,1'inin gelecek beş yıl içerisinde hayatının olumlu yönde değişeceğini ifade ettiği ortaya konmuştur. Bu oran (aynı soruya yönelik verilen cevap) KONDA (2011) araştırmasında %57,8 olduğu dikkate alındığında süreç içerisinde gençlerin geleceğe yönelik olumlu beklentilerinde bir azalma olduğu söylenebilir. Bu durumun daha sonraki bölümlerde tartışılacağı üzere birtakım ekonomik, bölgesel ve küresel sebepleri olduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamında görüşülen katılımcıların geleceğe yönelik umutlu olduğu konuların analizi yapıldığında kimi katılımcıların kendi adına kimilerinin ise ülke adına umutlu olduğu konular olduğu görülmüştür. Örneğin G1, geleceğe yönelik olarak kuracağı düzenin kendini heyecanlandığını şu şekilde ifade etmiştir:

Geleceğe yönelik umutluyum. Çünkü yani kendi hayatım için umutluyum. Güzel bir hayat yaşayacağıma inanıyorum. Hatta şu an bile üniversiteye başladığım ilk andan beri kendi geleceğim için çok daha umutluyum diyebilirim çünkü belli bir çaba sarf etmişim, belli bir üniversiteye gelmişim ve yine hala çaba sarf ediyorum ve bu çaba benim içimden gelerek sarf ettiğim bir çaba. Maddi olarak bir şekilde hani olur ya kazanırım yani kafasındayım. Ama kuracağım düzen beni çok heyecanlandırıyor. İyi bir avukat olabilmek ve mesleğimi iyi yapmak konusunda çok umutluyum. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Yine geleceğe yönelik olarak bir iş sahibi olabilmenin umuduyla bugününü sınavlara hazırlıkla geçiren G9, bu durumu şöyle dile getirmiştir.

Dün değil evvelsi gün evdeydim. Dedim evde mi kalayım ya da dinleneyim mi? Dedim en iyisi yine sınavıma çalışayım. Bir gün dinlenirsin de sınav seni dinlendirmez dedim. Gene geldim buraya ders çalışmaya geldim. O biraz umut

bağlayabilir aslında. Gelecekte hani bir kıvılcım görürsün ya. Dedim hiç değilse bir bakalım. Gideyim bir ders çalışayım. Umut olarak belki o kıvılcım etki edebilir. G9 (30 yaş, erkek, NEET)

G12 ise kişisel gelişimine duyduğu umutla birlikte bu gelişimi birçok insanın yaşadığını ve bu insanlarla birlikte bir şeyleri değiştirebilme ihtimalinin kendini ümitvar yaptığını ifade etmiştir.

Umutlu olduğum konu şu. Kendimi geliştirebildiğim için ve hala geliştirebileceğim ortamlar olduğu için hala umutluyum geleceğe dair. Yani bir şeyler yapabileceğimi, bir şeyleri değiştirebileceğimizi düşünüyorum. Çünkü benim gibi düşünen çok fazla insan var. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Mesleki anlamda elde ettiklerinin gelecekte kendisine katkı sağlayacağını ve aile desteğinin umutlu olduğu konular olduğunu belirten G4 bu durumu şöyle açıklamıştır:

Mesleğim, hep meslekten gittim ama gerçekten meslek yani sonuçta benim için şu an önemli olan o. Dediğim gibi çalış ne kadar çalışkan olursam ne kadar millete yönelik yatırım yaparsam onun karşılığını alabileceğimi düşünüyorum. Bu konuda umutluyum. Bir de aileden dolayı da bir şeyim var benim. Çok geniş bir aileye sahibim. Ondan da biraz umutluyum. G4 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Toplum adına gelecekte umutlu olduğunu ifade eden katılımcılar bunu gelişen teknolojinin sağladığı imkanlara ve gençlerin dinamizmine, kapasitesine bağlayarak dile getirmiştir. Bu bulgu İstanPol (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada elde edilen “Gençler, ülkenin gidişatına dair olumsuz hislerine, siyaset kurumu ve siyasetçilere olan güvensizliklerine rağmen Türkiye’nin sorunlarını kendi nesillerinin çözebileceğine inanmakta ve bu konuda geleceğe umutla bakmaktadırlar.” sonucuyla örtüşmektedir.

Mesela biz lisedeyken mesela ansiklopediden falan araştırma yapardık. İnternet ortamımız yoktu. Her şey artık elinin altında. Biz eskiden el yazısı yazardık hani şimdi her şeyin çıktısını alabiliyorsun. İnternette her şeye ulaşabiliyorsun. Bu konuda zaten çok zaten bu kadar ilerledikten sonra ilerleyeceğimizi düşünüyorum ben. Hani niye geri gitmedi yani? Evet bir şeyler yavaş ilerliyor olabilir, az ilerliyor olabiliriz ama bir şekilde ilerliyoruz yani... Araştırmaları çok rahat yapabiliyorsun. Daha fazla kendini geliştiriyorsun. Şu anda çocuklar kendi yazdığı oyunu kendisi oynayabiliyor. G5 (30 yaş, kadın, istihdamda)

Umutlu olduğum konu eğer bir şeyler gerçekten düzene konulursa ülke olarak ve eğitime gerçek anlamda bir desteği sağlayabilirsek bir şeyler düzelir diye düşünüyorum. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Yani ben gençlerin bu alanda çok iyi olduğunu ve kendilerinin geliştirdiklerini düşünüyorum teknoloji adına zaten. Belki o umut ışığı bir yerden bu umutsuz karanlığı alıp götürür. G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Kendi ülkemdeki gençleri gördüğüm zaman da umutluyum. Çünkü bir şeyler için hala çaba sarf ediyorlar, inançlılar ama bazılarını gördüğüm zaman da gerçekten üzülüyorum hani çünkü hiçbir şey yapmak istemiyorlar... Ama ya bir şey değişirse. Hani çünkü ufak bir şey de olsa o kartopu etkisiyle başka büyük bir şeyi getirebilir. O yüzden çabalamaya devam ediyorum. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Gençlerin geleceğe yönelik umutlu olduğu konuların genel itibariyle gelecek planları ve hayalleriyle ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bu çerçevede gelecek planları içerisinde önemli bir yer tutan mesleki kariyer planlarının geleceğe yönelik umutlu olunan konular içerisinde de yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte gençlerin geleceğe yönelik umutlu olduğu konulardan birinin de kendi dinamikleri olduğu ortaya çıkmıştır. Gençler siyasetçilerden, büyüklerinden (üst jenerasyondan) veya çeşitli kurumlardan umutlu olmak yerine kendi kapasitelerine dair bir umut beslemektedirler. Bu durumun kendi taleplerinin/sorunlarının belirlenmesi ve çözümünde adres olarak akranlarını görmeleriyle ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bireylerin sahip olduğu motivasyona, kaynaklara ve neye değer verdiğine odaklanan yapabilirlik yaklaşımı, bu kaynakların işlevlere nasıl dönüştürüleceği konusunda katkı sunmaya çalışır. Bu yönüyle gençlerin geleceğe yönelik umut beslediği konuların motivasyonları ve değer verdikleri şeylerle ilgili olduğu görülmektedir.

4.5.4. Geleceğe Yönelik Umutsuz Olunan Konular

Katılımcı anlatılarında geleceğe yönelik umutsuz olduğu konuların analizi yapıldığında kimi katılımcıların kendi adına kimisinin ise ülke/dünya adına umutsuz olduğu konular olduğu görülmüştür. Umutsuz olunan konular genel itibariyle ekonomik kriz, dünyanın kötü bir yere doğru gitmesi, insanların ruhsal sağlıklarının zarar görmesi, iş bulamamaya yönelik ümitsizlik gibi konulardan oluşmaktadır. Habitat Derneği (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada gençlerin %73,2'sinin iş bulma kaygısı yaşadığı

tespit edilmiştir. Bununla birlikte, Çağlar ve Çağlar (2021) tarafından yürütülen araştırma sonuçlarında gençlerin başta ekonomik krizler olmakla birlikte ülkeler arası savaşlar, göç ve salgın hastalık dalgaları ile küresel ısınmayı, dünyayı bekleyen tehditler ve sorunlar olarak gördüğü ortaya konmuştur. Bu bağlamda araştırmamızda da benzer bulguların elde edildiği söylenebilir.

Ekonomik duruma ilişkin katılımcı ifadeleri gelecekte de bu pahalılığın devam edeceği, alım gücünün iyice zayıflayacağı ve hayat standartlarının düşeceği yönünde olmuştur.

Ya mesela ekonomik olarak her şey çok saçma fiyatlara çıkmaya başladı artık. G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

Yani eğer ekonomik kriz bu şekilde devam ederse, bir şekilde iyileştirilmeye gitmezse, bilmiyorum... Bu şekilde devam ederse çok böyle umutla bakamıyorum açıkçası. G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Gelecekte şu anda herhangi bir umudum yok. Yarın ne olur öbür gün ne olur? Hani hiçbir beklentim de yok. Yani hepimiz diken üstünde yaşıyoruz. Bugün dolar kaç olur? Ya da ekonomik olarak Türkiye kendini aşabilecek mi enflasyon düşecek mi? Şu an hani karamsar bir şekilde geleceğe bakıyoruz. G9 (30 yaş, erkek, NEET)

Yani gittiğimiz durum çok iç açıcı değil gibi. Ekonomik olarak çok büyük bir kriz var bence şu an... Yani düzelmeyecekmiş gibi. Sanki hep böyle olacaktı gibi hissediyorum. Kötü bir döneme denk geldim gibi. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

...Toplum adına yani çoğu öğrenci olarak umutsuz bence. Ama yani büyükler olarak da umutsuz bence. Yani umut çünkü çok fazla gözükmüyor. Çünkü her şeyde gittikçe artan bir fiyat olduğu için her şey yetersiz kalıyor. En ufak bir kendi ihtiyacım, temel ihtiyacını bile yeri geliyor alamıyorsun, kısıtlıyorsun. G8 (24 yaş, kadın, NEET)

Umutsuz olunan konular içerisinde ülkenin/dünyanın kötü bir yere doğru gittiğini belirten ve toplumdan umutsuz olduğunu ifade eden katılımcılar bu düşüncelerini şu şekilde açıklamışlardır:

Umutsuz olduğum konular dünya çok kötü yani gerçekten. Çok kötü bir yere gidiyor her şey. G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

Umutsuz olduğum çok konu var. Umutsuz olduğum konular biraz daha kendimle ilgili değil de dünyayla ilgili. Yani dünya kötü bir yere gidiyor. Sonuna geldiğimizi düşünüyorum artık. G1 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Çok umutsuzum her konuda umutsuzum. Ya ülke adına da çok umutsuzum. Kendi adıma da çok umutsuzum. Her geçen gün kötüye gidiyor ülke. G7 (19 yaş, erkek, NEET)

Yani ülke için çok umutlu değilim açıkçası... Okuyacağım üniversite mezunu olarak evde mi oturacağım? Ya da ne yapacağım? Ya maddi olarak çünkü artık bir gelirim de yok. Ailenden istemek şu an bile benim için çok zor. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Gençlerin geleceğe yönelik umutsuz olduğu konulara yönelik anlatılarında mevcut olumsuzlukların (ekonomik krizler, savaşlar vs.) etkili olduğu görülmektedir. Bu durum, sosyal ve ekonomik hayatlarında etkilerini doğrudan hissettikleri gelişmelerin gençlerin geleceğe dair düşüncelerini de şekillendirdiği şeklinde açıklanabilir. Bu bağlamda, mevcut olumsuzlukların düzelebileceğine dair umudu zayıf olan gençlerin geleceğe yönelik daha umutsuz bir bakış açısına sahip olduğu değerlendirilmektedir.

4.5.5. Gençlerin Gözünden Türkiye'deki Gençlerin En Büyük Sorunu: İstihdam Yaratmayan Niteliksiz Eğitim

Katılımcıların Türkiye gençliğinin en büyük sorununun ne olduğuna dair anlatılarında ortaya çıkan en büyük sorunun istihdam yaratmayan niteliksiz eğitim olduğu görülmüştür. Bu bulgu, Karataş (2001b) tarafından ortaya konulan araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Bunun dışında gençlerin birçok olumsuzluğa maruz bırakılması, yeterince sosyal olmaması ve gerekli maddi kaynaklara sahip olmaması ifade edilen diğer sorunları oluşturmuştur.

Bu konuda farklı araştırma sonuçları incelendiğinde sonuçların benzer olduğu görülmektedir. Bu araştırmalarda en çok ekonomik güçlükler, işsizlik ve niteliksiz eğitim gibi sorunların yaşandığı dile getirilmiştir (YADA, 2021, Lüküslü ve Çelik, 2022). Bununla birlikte ülkede çok sayıda üniversite kurulmuş olması sebebiyle çok sayıda işsiz üniversite mezunu bulunması da dile getirilen en önemli sorunlardandır

(Çağlar ve Çağlar, 2021: 379; İstanPol, 2020; Aygöl, 2018). TGSP (2020) tarafından yürütölen araştırmada Türkiye'deki gençlerin problemlerinde gelecek kaygısı, eğitim süreçlerinde sorunlar yaşamalari ve geçim sıkıntısı ön plana çıkmıştır.

İşsizlik zaten en başta bahsettiğimiz gibi. Eğitim olabilir. Bu eğitim şartlarının iyileştirilememesi, yetersiz eğitim olabilir. Ya eğitim seviyesinin bence iyileştirilmesi kaliteli standartlara ulaştırılması ve bu standartlar dahilinde belki bizim alacağımız eğitimler belki bize farklı yollar açabilir. G3 (28 yaş, kadın, istihdamda)

...Mesela şu an o kadar çok işsizlik var ki. Neden işsiz? Belki doğru eğitim alınmadığından doğru yönlendirme olmadığından ya da daha bilinçli yetiştirilseydi belki hani daha bilinçli ve daha bilgili olacaktı. G5 (30 yaş, kadın, istihdamda)

Hepsinden önce eğitim, eğitim politikası daha doğrusu. En büyük sıkıntımız bu ve fırsat eşitliği sağlanması lazım gençler arasında. Yani okul öncesinden tutun yani yükseköğretime kadar, yani bu doktora da olabilir, işte yüksek lisans da olabilir, lisans da olabilir, imkan sağlanması gerekiyor. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Para ve eğitim. Ortaokul ve lise döneminden bahsediyorum. Bu kadar fazla üniversite açılması, fazla mezun olması gençlerin en büyük problemi bence. Bu da depresyona sonra da intihara birçok kişiyi sürüklüyor. O yüzden bence gençlerin en büyük problemi eğitim ve ekonomik durumları. Üniversite okuyorsun, mezun oluyorsun ama elinde hiçbir şey yok. Diplomanla ortada kalıyorsun. Yani kimse seni ciddiye bile almıyor. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Gençlerin istihdam yaratmayan niteliksiz eğitimi büyük bir sorun olarak görmeleri, Next Generation Türkiye (2017) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. İlgili araştırmada elde edilen bazı sonuçlar şu şekildedir:

Katılımcılar, lise ve üniversitelerde verilen düşük kaliteli eğitimin, gençliğin karşı karşıya kaldığı önemli sorunlardan biri olduğu konusunda hemfikir oldular. Genç katılımcılar akademik yaşamda evrensel standartların eksikliğine vurgu yaptılar. Gençler, yalnızca Türkiye'deki değil tüm dünyadaki akranlarıyla iş birliği yapabilmelerine ve rekabet edebilmelerine olanak tanıyacak yeterlilik seviyesine ulaşmak üzere onları destekleyecek, kaliteli bir üniversite eğitiminin sağlanması için hükümetin gerekli adımları atmasını bekliyor. Üniversiteler, kabul görmüş uluslararası standartlara dayalı bir akademik eğitim sunabilmeli ve gençlere, onları iş hayatına hazırlayacak, kariyerlerine ve sürekli mesleki gelişimlerine katkı sağlayacak beceriler kazandırmalı (Next Generation Türkiye, 2017).

Yapabilirlik yaklaşımı fayda maksimizasyonuna ve kaynaklara erişime dar bir şekilde odaklanmanın aksine bireylerin seçme ve değer verdikleri şey olma konusunda “esaslı” özgürlüğüne odaklanan, bireylerin refahı ile ilgili teorik bir çerçevedir (Sen, 2014). Ancak katılımcı anlatıları gençlerin refah seviyelerinin bu özgürlüğü sağlamaktan uzak olduğunu göstermiştir. İnce ve arkadaşları (2022) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın sonuçlarıyla benzer şekilde, gençliğin en büyük sorununun kendini gerçekleştirebilecek maddi kaynaklardan yoksunluk olduğunu ifade eden katılımcılar, bu konudaki düşüncelerini şöyle ifade etmiştir:

Türkiye’de gençliğin en büyük sorunu şu an paradır bence. En büyük sorunu paradır. Para derken maddi yetersizliktir. G7 (19 yaş, erkek, NEET)

En büyük sorunu maddi diyebiliriz. G9 (30 yaş, erkek, NEET)

Yani insan olarak gerektiren temel şeylerden yoksun olduklarını düşünüyorum (gençleri kastediyor). Yani sosyal hayatlarını istedikleri gibi yaşayamadıkları için, ekonomik olarak istedikleri gibi yaşamadıkları için, eğitim olarak istedikleri verimleri alamadıkları için tamamen onların penceresinden yaşamı olumsuz olarak görebilirim. Temel ihtiyaçlarına sahip olmadıkları için tamamen karamsarlar. G10 (24 yaş, kadın, öğrenci)

Şu anki en büyük sorunlar aslında istedikleri şeylere ulaşamamaları genel itibarıyla. Eğitimsel açıdan, eğlence için ya da ekonomik açıdan istedikleri rahatlığa sahip değiller. O refah seviyesine ya öğrenci olmanın rahatlığına sahip değiller. Bütün öğrenciler artık şey gibi, memur gibi düşünmeye başladılar. Bu ayı nasıl geçireceğiz? Ne yemek yesek? Şunu alsak mı, bunu alsak mı? G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Gençlerin, aldıkları eğitimin istihdama katılmada fonksiyonel olmadığına dair anlatıları konuyla ilgili istatistikler de yansımaktadır. Aşağıdaki tabloda yer verildiği üzere üniversiteli genç işsizliği son yıllarda %15’in üzerinde kalmaya devam etmiştir.

Tablo 7. 15-34 Yaş Üniversiteli İşsizlik Oranı (%)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
İşsizlik oranı	12,7	15,0	13,6	17,9	15,6	19,8	17,0	18,5	15,7

Genç İşsizler Platformunun derlediği verilerden tablo haline getirilmiştir.

Tablo 8. 15-34 Yaş Dar ve Geniş Tanımlı İşsiz Sayıları (bin)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Dar tanımlı	1.694	1.931	1.902	2.329	1.977	2.759	2.437	2.525	2.287
Geniş tanımlı	3.043	3.169	3.159	3.553	3.057	3.827	3.922	4.142	3.584

Genç İşsizler Platformu'nun derlediği verilerden tablo haline getirilmiştir.

Genç İşsizler Platformu'nun TÜİK ve İŞKUR tarafından yayımlanan verileri harmanladığı bültene göre 6 milyon 180 bin üniversite mezunun yalnızca 4 milyon 254 bin kadarı iş bulabilmiştir. Yeterli istihdamın yaratılamaması sonucu üniversiteli işsiz sayısı 793 bine çıkmıştır. Üniversiteli olup iş gücünün dışında kalanların sayısı 1 milyon 133 bin olmuştur (Genç İşsizler Platformu, 2022). Tüm bu istatistiki veriler gençlerin yaşadığı istihdam sorunlarının sayısal karşılığını ifade etmektedir. Bir başka deyişle bu istatistiki veriler katılımcı anlatılarının genel doğasının sayısal verilerle ortaya konmuş hali olarak değerlendirilebilir.

4.5.6. Gençlerin Önerileri

Gençlerin yaşadığı sorunların çözümünün kendi pencerelerinden dillendirilmesi bu çalışma için büyük önem arz etmektedir. Gençlerle yapılan görüşmelerde son soru olarak gençlere önerileri sorulmuştur. Gençlerin ortaya koyduğu öneriler genel itibariyle belirttikleri sorunların çözümüne yönelik olmuştur. Bunlardan ilki eğitim sisteminin değiştirilmesi ve niteliği yüksek bir sistemin oluşturulması, eğitim-istihdam süreçlerinin birbirini tamamlayıcı şekilde dizayn edilmesi yönünde olmuştur.

Eğitimi geliştirilebilir yönde değiştirmek isterdim. Ekonomiyi yani düşürmek isterdim enflasyonu özellikle. Kitapları daha çok temin edebilecekleri yerleri sağladım onlara. G8 (24 yaş, kadın, NEET)

Bir şeyler gençlerin elinde olsun isterdim sanırım yani bizim elimizde olmalı. Verimli olabilmek adına, ülkeye vatana millete hayırlı, verimli olsun istiyoruz ya gençlerin. Biraz onlara o şeyi vermek isterdim yani. Ya üniversitelerin bu kadar olmasını istemezdim. Yani belirli üniversiteler olmalıydı, belirli bölümler olmalıydı. İyi olan gitsin. Üniversite okuyamayanlar da bu tarz yani gençlik merkezleri olmasa bile farklı farklı alanlarda bir şekilde istihdam edilmeli. Ya herkesin bir şekilde kendi ilgi alanına gitmesi lazım. Ben sosyal hizmet okudum ama bu alanda iyi miyim, değil miyim bilmiyorum. Yani yönlendirilmediğim için

buradayım. Ya da ailesinin zoruyla hukuk okumak, tıp okumak zorunda kalan öğrenciler olmamalıydı bence. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

...ve şöyle bir şey yapardım. Muhtemelen lisede bu endüstri meslek liselerini daha kapsamlı hale getirirdim. Yani bizde genelde zeka açısından en tabanda olduğunu düşündüğümüz öğrencileri endüstri mesleğe yönlendiriyoruz. Sadece meslek yapmak isteyenleri oraya yönlendirirdim çünkü onların çıkışında bir meslek kapısı olduğunu düşünürse insanlar çocuklarını yarış atı gibi zorlamaktan vazgeçerler. Çocuğun mesleğe yetkinliği varsa salak muamelesi görmesi hoşuma gitmiyor. Sadece onun motor becerileri daha gelişmiş. O motor becerileri daha gelişmiş olduğu için mesleğe daha yatkın. Ama bunun yüzünden salak muamelesi görüyor. Halbuki o çocuk aptal değil. Sadece farklı bir mesleğe yönelmesi gerekir. G12 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Kimi katılımcılar ise gençlerin karar alma süreçlerine daha fazla dahil olmasını sağlama yönünde önerilerini dile getirmiştir.

...Yani elimde olsa tek bir değneğim olsa mesela hepsini tek tek dinlerdim. Ne istiyorlar? Orta yolu ne bunun? Onu bulmaya çalışırdım... O sınavdan o sınava sokuyoruz ama biz gerçekten onlar ne istiyor, ne yapmak düşüncesindeler bunu bilmiyoruz. G6 (28 yaş, kadın, istihdamda)

Yani daha özgürce dile getirebileceği platformlar olsa daha aktif kullanırdı gençler. Ya şöyle söyleyeyim. Ya korka korku yorum yapıyor çoğunlukla. G7 (19 yaş, erkek, NEET)

...hani mesela gençler için Gençlik Spor Bakanlığı içinde aynı CİMER şeklinde bir talep yeri olabilirdi mesela. Sadece gençlerin yazabileceği. Her şeyi CİMER'e yüklemek biraz daha genel ve şey oluyor. G2 (27 yaş, erkek, istihdamda)

Sosyal medyayı daha çok yani kullandığımızda rahat kullanabilmemiz. Kendimizi rahatça ifade edebilmemiz... G8 (24 yaş, kadın, NEET)

... Mesela bakanlarla görüşme günleri düzenlenebilir. Hani gençlere belirli saatler ayrılmalı. Onların istek ve dilekleri sürekli sorgulanmalı. Aslında gençlerin dilek ve istekleri sorgulandığında bence ileriye yönelik daha güzel adımlar atılıyor. G4 (21 yaş, kadın, öğrenci)

Gençlik merkezlerinin sayısının ve faaliyet çeşitliliğinin artırılmasını öneren katılımcılar şunları dile getirmiştir:

Bence gençlik merkezi olarak yeterli ama daha çok arttırılabilir faaliyetler olarak mesela gönüllülük faaliyetleri daha çok arttırılabilir. G8 (24 yaş, kadın, NEET)

...İlk geldiğim zaman daha böyle kapalı işte çok fazla, yani ben yine sosyal bir insandım ama girdiğim ortama hemen şey yapamazdım, bir tık çekinirdim yani bu konuda ama gençlik merkezleri bu alanda bence çok etkili diye düşünüyorum ki burası çok küçük bir yer olmasına rağmen diğer gençlik merkezleri çok daha büyük ve faaliyet olarak çok daha fazla. O yüzden gençlik merkezlerinin üzerine düşünülmesi gerekiyor bence. Yani gençlerin kendini bulduğu yer olarak düşünüyorum burayı. G11 (22 yaş, kadın, öğrenci)

Yukarıda bahsedilen öneriler dışında katılımcılar, gençlerin eğitim hareketliliklerinin desteklenmesi, ülkedeki adalet sisteminin güçlendirilmesi ve toplumsal cinsiyet yoluyla bireylere atfedilen rollerin yeniden düşünülmesi konusundaki önerilerini de dile getirmişlerdir.

İşte şu anda mesela hani Ulusal Ajans var zaten. Şu an yurt dışında Avrupa Birliği'ne gönderen. Onlar mesela çok iyi. Daha da geliştirilebilir mi geliştirilebilir yani. Çünkü şey gönderdiği öğrenci sayısı az. O sayı daha da çoğaltılabilir. Yaş sınırı genişletilebilir mesela. G5 (30 yaş, kadın, istihdamda)

Özellikle adalet sistemini güçlendirirdim. Daha refah bir hayat yaşanabilecek sistemi getirirdim. G9 (30 yaş, erkek, NEET)

Türkiye zihniyetinin değiştirmek isterdim. Bir kadınsın ve kadın olarak toplumda yer almaya çalışıyorsan Türkiye zihniyetinde, giyimine dikkat etmen gerekiyor takıldığın kişilere dikkat etmen gerekiyor. G10 (24 yaş, kadın, öğrenci)

Gençlerin yaşadıkları sorunların çözümü konusunda ortaya koydukları önerilerin birbirinden farklı alanları kapsadığı görülmektedir. Bu durum aslında gençlerin yaşadıkları sorunların kesişimselliği ile ilgilidir. Yani gençler için spesifik olarak “şu alanda” sorun yaşıyorlar diyebilmek güçtür. Bu yönüyle gençlerin farklı alanlarda yaşadıkları sorunlar birbiriyle bağlantılı haldedir. Örneğin eğitim alanıyla ilgili yaşanan sorunların istihdam alanına, istihdamla ilgili yaşanan sorunların sosyo-ekonomik alana etkisi olmaktadır. Son tahlilde, gençlerin farklı alanlardaki politika ve hizmetlerden yararlanmada yaşadığı yetersizlikler, kendi yapabilirlikleri üzerinde kısıtlayıcı etkiye neden olmaktadır.

4.6. GENÇLİK ÇALIŞANLARININ POLİTİKA VE HİZMETLER HAKKINDAKİ GENEL GÖRÜŞLERİ

Gençlik çalışanlarına ait anlatıların analizi aşağıdaki tabloda gösterilen tema ve kategoriler çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

Tablo 9. Gençlik Çalışanlarının Anlatılarında Ortaya Çıkan Tema ve Kategoriler

Temalar	Kategoriler
<i>Politika ve hizmet alanları</i>	<ul style="list-style-type: none"> Spor eskisi kadar ön planda değil Eğitim ve istihdam Kültürel-sanatsal alanların eksikliği Her şey spor değil
<i>Temel kurum-kişiler</i>	<ul style="list-style-type: none"> Yeni bir bakanlık kurulmalı İş birliği çok önemli Gençler ve gençlerle doğrudan çalışanlar GSB temel kurum
<i>Yaklaşımlar</i>	<ul style="list-style-type: none"> Hak temelli olduğunu söylemek zor Gönüllülük-hayırseverlik temelli Herhangi bir yaklaşım temeli yok
<i>Gençler üzerindeki etkisi</i>	<ul style="list-style-type: none"> Gençlere dokunamıyor Etkisiz Geçmişe kıyasla iyi Sahadan kopuk Gençlere ulaşmada kullanılan dil Bir şeyler yapılmaya çalışılıyor ama yetersiz
<i>Gençlerin katılımı</i>	<ul style="list-style-type: none"> Sembolik bir katılım Tüm gençlik gruplarına ulaşamama Sosyal medya Gençlik merkezlerinin fonksiyonu Katılım mekanizmalarına güvensizlik
<i>Yeterlilik</i>	<ul style="list-style-type: none"> Yetersiz ve güncel olmayan mevzuat Yeni bir bakanlık olmaya vurgu (GSB) Meslek elemanları yetersiz Kuruluş fiziksel imkanlarının yetersizliği Finansal yeterlilik iyi Sık sık değişen yönetici kadrosu
<i>Yaşanan temel sorunlar</i>	<ul style="list-style-type: none"> Az tanınırlık Ön yargılar Eldeki kaynakların verimli kullanılmaması Bürokratik engeller Zihindeki engelleri aşamamak Bazı kararların tepeden inme gelmesi Gençlerin uçuk talepleri
<i>Yurt dışı örnekler</i>	<ul style="list-style-type: none"> Birçok ülkeden iyi durumdayız Bize özgü politika ve hizmetler gerekli Onlar temel sorunları çözmüş Yerinde görmek gerekli Refah seviyesi farklı
<i>Gelecek beklentisi</i>	<ul style="list-style-type: none"> Gençler yalnızlaşıyor Teknoloji gençleri olumsuz etkiliyor Hizmetlerde teknolojinin ağırlığı artar Gençlerin talepleri doğrultusunda hizmetler
<i>Öneriler</i>	<ul style="list-style-type: none"> Kurumlar arası iş birliği Gençler ile karar alıcılar arasındaki duvarların kaldırılması Alınacak kararlarda gençlerin katılımının sağlanması Gençler ile karar alıcılar arasında köprü kurucu mekanizmalar

4.6.1. Politika ve Hizmetlerin Yürütülmesinde Mevcut Durum

Türkiye’de gençlik politikaları ve hizmetlerinin yetersiz olduğu, gençlerin beklentilerine cevap vermediği ve gençlik politikalarının gençlerin katılımı sağlanmadan oluşturulduğu literatürde tartışılan konulardandır (Acar, 2008; Yılkan ve Yaman 2019; Yentürk ve Başlevent, 2008; Şentuna, 2010; Lüküslü, 2008). Bu bağlamda, katılımcıların Türkiye’deki mevcut gençlik politika ve hizmetlerine yönelik anlatıları incelendiğinde, birçok katılımcının Türkiye’nin gençlik politikası diye tanımlanabilecek bir politikasının olmadığını ifade ettiği görülmüştür. Bununla birlikte gençlerle ilgili, onlara özel yasal düzenlemelerin olmadığını gençleri içine alan yasaların ise gençlerin refahını sağlamaktan uzak olduğunu dile getiren katılımcılar olmuştur. Gençlik hizmetleri konusunda ise dağınık, parçalı, yetersiz ve sistematik olmayan hizmetlerin yürütüldüğü belirtilmiştir.

Acar (2008), gençlik refahı alanında çalışanların Türkiye’deki gençlik hizmetlerinin oldukça yüzeysel ve dağınık olduğu konusunda hemfikir olduğunu söylemektedir. Şentuna (2010) ise Türkiye’de gençlik politikalarının planlama ve uygulama aşamasında gençlerin söz sahibi olmadığını belirtmiştir. Katılımcı anlatıları incelendiğinde kimi katılımcıların bu yönde görüş bildirdikleri görülmüştür. Örneğin, Türkiye’de gençlik politikası diye bir şeyin olmadığını dile getiren GÇ9, mevcut durumda ancak gençlerin katılımı sağlanmadan ve gönüllü olarak değiştirilen birtakım düzenleme ve hizmetlerden bahsedilebileceğini ifade etmiştir.

Yani şu anda bir kere gençlik politikası diye bir şey yok. Yani sonuçta milli eğitim var, liseler var, üniversiteler var ama bunların hiçbirisi yaşam kalitesini arttıracak ya da onların doğru eğitim alacak şekilde planlı programlı şeyler değil. Gönüllü olarak değiştirilen politikalar oldukları için hani sıklıkla değiştiği için yani böyle bir politikanın olduğunu söyleyemeyiz de ama şöyle diyorum ben. Önce bir belirgin bir politikamızın olması lazım... Ama bir bakıyorsun sorun olduğun zaman sorun odaklı çözümler üretiliyor. İşte kadına şiddetli olduğu zaman bir kanun çıkartıyoruz. Çocukla ilgili bir şey olduğu zaman çocukla ilgili bir kanun çıkartıyoruz. Oysa bu kendi içinde oluşan bir politika olması lazım. Yani işte suç olursa suça yönelik politika üretiliyor. GÇ9 (Erkek, 30 yıl üstü alan deneyimli)

Literatürde, politika ve hizmetlerin gençlerin görüş ve önerileri alınmadan oluşturulduğuna dair tartışmalara (Adıgüzel, 2013) paralel şekilde gençlik politikası

eksikliğinden bahseden bir diğer katılımcı GÇ5, mevcut düzenlemelerin gençlerin talepleri alınmadan deneme yanılma yoluyla gerçekleştirildiğini şu sözlerle ifade etmiştir.

Şimdi bizde aslında bir politika olduğunu düşünmüyorum. Neden düşünmüyorum? Bizim bir proje furyamız vardı. Birileri proje yazıyor. Ben bunu yapmak için yapayım. Aaa çok güzelmiş. Bunu biz Bakanlık olarak hemen uygulayalım. Torpil, ahbap çavuş ilişkisidir bizde. Artık öyle olmuş. Hani Avrupa ülkeleri gibi bizi beklemeyin. Her önüne gelen gençlik üzerinde bir deneme yapıyor mu yapıyor arkadaşım. Doğruya doğru. Biz bunları hep görüyoruz. Gençliğe kimse sormuyor sen ne istiyorsun? GÇ5 (Kadın, 20 yıl üstü alan deneyimli)

Refrigeri ve Aleandri (2013) gerçekleştirdikleri çalışmada genç işsizliğinin azaltılması bağlamında eğitim politikalarının istihdam politikalarıyla uyumlu olması gerektiğine işaret etmektedir. Ancak Türkiye'deki mevcut politika ve hizmetlerin "eğitmek" üzerine kurgulandığını belirten GÇ6, yürütülen eğitim hizmetlerinin gençlerin istihdama katılımı konusunda yetersiz kaldığını ifade etmiştir.

Vallahi mevcut durumda dediğim gibi sadece eğitmek yani. Bence iş olanağı o kadar iyi değil. Sadece gençlere lisans mezunu olmalarını sağlamayı hedefliyorlar. Ya sonrasındaki yani istihdam o kadar yeterli değil. Sunulan eğitimle belli başlı üniversitelerden mezun olan kişinin iş bulması daha kolayken işte A üniversitesi B üniversitesinden mezun olmanın çok da pek bir şey ifade etmediği görülüyor yani. GÇ6 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Politika ve hizmetlerin kısa vadeli ve popülist bir anlayışla sürdürüldüğünü dile getiren GÇ8, bu yaklaşımı olumlu geri dönüşler alınamamasının sebebi olarak ifade etmiştir.

Yani benim gördüğüm kadarıyla Türkiye'deki gençlere böyle direkt odaklı şeyler yok. Kısa vadeli var. Kısala vadeli odaklar da yani popülist bir yaklaşım olmuş oluyor ister istemez. Uzun vadeli zaten çoğu yok yani beş yıllık, on yıllık bir vadede bir öğrenciye ya da bir genç gruba yatırım şeklinde yok. Hep kısa vadeli. Kısa vadeli olunca da sonuçlar geri dönüşümü çok sağlıklı alınmıyor. Hani bir sürü yatırım yapıyor, bir sürü harcama var. Ama uzun vadeli olmadığı için ya da etap etap şeklinde olmadığı için geri dönüşümü çok fazla olmuyor. GÇ8 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Gençlik hizmetlerinin yürütülme sürecini kendi çalıştığı kuruluş ile de ilişkilendirerek dile getiren GÇ7 mevcut durumu şu şekilde dile getirmiştir:

Gençlerin şu anki ilgi alanlarına yönelik çalışmalar Gençlik Spor Bakanlığı ve diğer kurumlar üzerinden şu anda yapılıyor. Ancak bu ne kadar yeterli, tartışılır durumda. Gençlik ve Spor Bakanlığı olarak gençlik merkezleri olarak bizler gençlerin ilgi ve alakalarına şu anki zamanın gençlerine hitap edebilmek anlamında birçok çalışma yapıyoruz. Tabii ki her yere ulaşabiliyor muyuz? Ulaşamıyoruz. GÇ7 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Önceki bölümlerde yer verildiği üzere araştırma kapsamında görüşülen gençler de gençlik çalışanlarının anlatılarına paralel bir şekilde Türkiye'deki mevcut politika ve hizmetlerin kapsayıcı olmadığını, planlı ve sistematik bir şekilde yürütülmediğini ve gençlere popülist bir anlayışla yaklaşıldığını ifade etmişlerdir. Bu yönüyle gençlerin ve gençlik çalışanlarının anlatılarının birbirini tamamladığı söylenebilir.

4.6.1.1. Politika ve Hizmetlerin Hangi Yaklaşımlarla Yürütüldüğüne Dair Görüşler

Katılımcıların, gençlik politika ve hizmetlerinin hangi yaklaşımlarla yürütüldüğüne dair görüşlerinin öğrenilmesi sürecinde katılımcıların yaklaşımlara dair herhangi bir fikrinin olmadığı görülmüştür. Bu yüzden ilgili soru, içerisinde yaklaşım örnekleri yer alacak şekilde sorulmuş ve katılımcılar da değerlendirmelerini genelde bu çerçevede yapmıştır. Katılımcı anlatıları analiz edildiğinde katılımcıların ağırlıklı olarak gönüllülük ve hayırseverlik anlayışlarına vurgu yaptıkları görülmüştür.

Şimdi bunların yani belki hepsi de vardır ama yani fazlalığı tartışılır. Mesela diyelim ki STK'lar bugün siyasette etkilidir. Tabii bunlar yola çıkarken gönüllülükle yola çıkıyorlar. Yani bir zorunluluk değil. Mesela milli eğitimde der ki 222 sayılı kanunda işte her veli annesi babası çocuğunun okula devamını sağlamakla mükelleftir. Ama gelelim Gençlik Spor Bakanlığı'na ve Diyanet İşleri Başkanlığı'na. Böyle zorlayıcı bir norm yok. Zorlayıcı bir olmadığı için bu gençleri gönüllerinden tutarak, efendim ne söyleyeyim, ikna ederek sürece işte tatlılıkla birtakım yollar izliyorlar. Dolayısıyla politikalarda bunların da etkileri var... Kişiler kendilerinden bir şeyler bulsunlar diye bir zorlayıcı olmadan gönüllülük esasına göre çalışmalarımızı yürütüyoruz. GÇ1 (Erkek, 5 yıldan az alan deneyimli)

Yani şöyle söyleyebilirim. Bizim özellikle zaten 2019 yılı gönüllülük yılıydı. Biz gençlerimize maalesef şu dönemde manevi değerlerimizi kaybettiğimiz için tabii ki bazı şeyleri aşulamaya çalışıyoruz. Özellikle hayırseverliği, gönüllülüğü. Çünkü bunlar maalesef unutulmuş şeyler. Ama tabii ki gençlerimizin de bazı hak edişleri var. Onlara da sadece gönüllülük adı altında o gençlere işleyemezsiniz. Mutlaka bir istihdam alanları, bir gelirleri olması lazım. Bir insanın ne kadar geliri olursa o kadar çok da gönüllülük faaliyetlerine katılabilir. GÇ3 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Politika ve hizmetlerin başarısızlığını uygulama sürecindeki anlayış ile ilişkilendiren GÇ4, vatandaşlık bilincinden uzak bir şekilde lütuf olarak sunulan hizmetlerin başarısızlık ile sonuçlandığını şöyle dile getirmiştir:

CHP'li belediye sosyal belediyecilik anlayışında hayırseverlik yapıyor. Bakanlık muhafazakarlık bakış açısıyla hayırseverlik yapıyor. İkisinin yaptığı aynı şey. Ama temel motivasyon görünürlük üzerine. Hak temeli üzerine hiçbir çalışma yapılmadı ve hak temelli sivil toplum örgütleri engelleniyor zaten. Şey değil bu arada. Söylediğim her şey hem iktidar için hem muhalefet için geçerli. Yani vatandaşlık bilinciyle değil de lütuf olarak. O yüzden de başarısız oluyorlar zaten. GÇ4 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Politika ve hizmetlerdeki hayırseverlik anlayışına vurgu yapan bir diğer katılımcı GÇ9 ise bu durumu şöyle ifade etmiştir:

Hak temelli bir yaklaşım yok tabii ki. Hayırseverlik var. Yani şunu da yapsak iyi olur. Gençlere işte şöyle olur böyle olur. Yani şey verir gibi sadaka verir gibi bir politika belirliyorsun. İşte mesela şey var birçok gencin KYK borcu var. Yani bunları nasıl ödeyeceklerini düşünüyorlar. Bu konuda bir politika üretiyor musun? Hayır. Şöyle yaparsanız şu şekilde olursa falan diyor musun? Hayır. Yani sonuçta en basit temelinden baktığın zaman üniversitede öğrenciler artık KYK borcu yapmak istemiyor. Ya da bu ülkenin en temel problemlerinden bir tanesi iş problemi var. Yani üniversite öğrencisi kendi mesleğini yapmak yerine gidiyor işte ne bileyim, sosyal hizmetler bizim bölümü bitirip de polis olan çok ben genç biliyorum. Yani polisliği tercih eden ya da askerliği tercih eden. Çünkü niye? İş bulamıyor. Adam sosyal hizmet okumuş. Ne alaka polis ama polis oluyor. İşte orada daha hazır bir iş olduğu için. GÇ9 (Erkek, 30 yıl üstü alan deneyimli)

GÇ6, politika ve hizmetlerin belirlenme ve yürütülme sürecinde birçok yaklaşımın etkili olduğunu ancak küresel gelişmelerin de etkisiyle hak temelli bir anlayışın ağırlığını hissettirdiğini dile getirmiştir.

Bence Bakanlık bu hizmetleri olması gerektiği için yapıyor. Yani bence gönüllülük esası ya da işte hayırseverlik olsun diye değil ya. Gençler bunu hak ettiği için yaptıklarını düşünüyorum. Zaten genç temelde hani siyasi açıdan düşünüyorum. Çok da şu an hükümetle aynı görüşte olmadıkları için hani onlara hayırseverlik açısından değil artık dünya standardına doğru gittikleri için gençlerin bence hak temelli yapılıyor. GÇ6 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Atatanır ve Karataş (2019) hak temelli yaklaşımı, bireylerin haklarını bilerek ve savunarak güçlenmesinin bir yolu olarak ifade eder. Hak temelli yaklaşımın aynı

zamanda, bu hakların karşılanmasıyla sorumlu kişi ve kuruluşların yapabilirliklerini geliştirdiğini belirtir. Bu yönüyle gençlik politikaları ve hizmetlerinin belirlenme ve yürütülme sürecinde hak temelli bir yaklaşım benimsenmesi gençler ve gençlere hizmet sunanların (kişi-kurum) tamamı açısından faydalı bir duruma işaret eder. Ancak katılımcı anlatılarında görüldüğü üzere mevcut işleyişte hak temelli bir anlayışın benimsendiğini söylemek güçtür. Gençler açısından bakıldığında, toplumsal katılım mekanizmalarının düşük düzeyde çalışması ve aktif vatandaşlık bilincinin yetersizliği, gençleri haklarını bilmekten ve savunmaktan alıkoymaktadır. Kurumlar açısından bakıldığında ise katılımcı anlatılarından da anlaşılacağı üzere, hayırseverlik-gönüllülük gibi yaklaşımlarla ve politik kaygılarla hareket etmek kurumların ve karar alıcıların tercihi olmaktadır.

Katılımcıların bazıları, politika ve hizmetlerin belirlenmesinde politik kaygı ve beklentilerin ağırlıkta olduğunu ve genel itibarıyla karar alıcılar olan siyasilerin oy kaygısıyla hareket ettiklerini ifade etmişlerdir.

Gençlik politikalarıyla uğraşmak şimdiye kadar hep siyasilerin işi olmuştur yani eğer siyasetçi birazcık gençlik politikaları alanında ilimlirse ve anlıyorsa süreci bir şeyler yapmıştır. Yoksa görmezden gelmiştir ve şeydir işte seçim öncesi. GÇ4 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Türkiye'deki gençlik politikaları dediği zaman büyük bir kitleden bahsediyorsunuz. Sonuç itibarıyla bir seçim ve bir siyasi mekanizma da var ve bu devlet politikasıyla siyasi politika birbiriyle paralel bir şekilde devam ediyor. Otomatikman beş senede bir seçilme zorunluluğunuz olduğu için gençlik politikası dediğimiz şey ne yazık ki gençlerin ne istediğini anlamaktan ziyade oy alacak kitlenin kendi kitlesine doğru gençliği dönüştürmesine çabalı bir yapıdır. Bunun dışında bir şey değildir yani. GÇ2 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Politika ve hizmetlerin kişilerin inisiyatifi ile belirlenip yürütüldüğünü ve uzun vadeli olmayan, karar alıcıların değişmesiyle birlikte politika ve hizmetlerin de değiştiği bir sistemin var olduğunu ifade eden katılımcılar olmuştur.

Dediğim gibi uzun vadeli olmadığı için bir hedef çıkmıyor. Hani belki gelen kişi mesela ilk bizim başladığımızdaki bakanın bir hedefi vardı. Kendince işte aldığı istihdam ettiği bizimle alakalı. Bizle ilgili böyle bir döngüsel bir sistem olacaktı. Gençler kendi kendilerini yöneterekten böyle gelişimlerine katkı sağlayacaktı.

Fakat bakan değişince onun politikası da gitti. Başka bir bakan geldi. O kendi politikasını, o bakan derken hani herhangi bir politika süreçsel anlamda devam edip gitmedi. Kişiler adına geldiği için kişiler gidince politikalar da bitmiş oldu. GÇ8 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Yani her şeyi siyasetle, politikayla ya da şeyle belirliyorsun. Yani ülke geleceğini tamamen çok böyle üstü kapalı söylemek gerekirse kişilerin inisiyatifine bırakıyorsun. GÇ9 (Erkek, 30 yıl üstü alan deneyimli)

Politika ve hizmetlerin siyasi kaygılar ekseninde karar alıcıların inisiyatifleriyle yürütülmesi, toplumsal yapı içerisinde hak temelli bir anlayışın ve aktif vatandaşlık bilincinin yetersiz olmasıyla açıklanabilir. Karar alıcıların ve gençlerin belirlenen ve sürdürülen hizmetlere bakış açısı üzerinde ülkenin genel demokrasi kültürü ve birikimi önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda, katılımcı anlatılarında da anlaşılacağı üzere Türkiye'deki mevcut işleyişte hayırseverlik ve gönüllülük teması ağır basmaktadır.

Gençlik hizmetlerinde, hak temelli bir anlayışla sunulacak hizmetlerin gençlerin aktif vatandaşlık bilincini artıracacağı ve aktif vatandaşlık bilinci artan gençlerin ise yapabilirliklerinin gelişeceği değerlendirilmektedir. Ancak katılımcı anlatılarından anlaşılacağı üzere (hem gençler hem gençlik çalışanlarının anlatıları) hak temelli anlayış, fikir ve uygulamalarda kendine yeni yeni yer edinmektedir.

4.6.1.2. Reklam Odaklı- Şekilsel Politika ve Hizmetler

Katılımcıların anlatıları analiz edildiğinde gençlere yönelik politika ve hizmetlerin sunumunda reklam odaklı ve şekilsel uygulamaların yoğun olduğuna dair bir kategori ortaya çıkmıştır. Katılımcılar bazı politika ve hizmetlerin popülist yaklaşımlarla yürütüldüğünü, reklam yapma amacıyla hareket edildiği için şeklin özün önüne geçtiğini, gençlerin düşünceleri alınmadan hızlı ve dayatmacı bir anlayışla oluşturulduğunu ifade etmişlerdir.

...İşte galiba iki hafta önceydi bir Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin bir sporcusu Avrupa şampiyonu oldu. Şimdi belediye şunu düşünüyor. İşte sporcu yetiştiriyoruz. Bu daha görünür olduğu için gençler için kamusal mekanların inşası daha arka planda kalıyor. Şube müdürünün isteği halka hizmet etmekten ziyade belediye başkanının tarafında görünür olması. Ona odaklandığı için bir kişiyi Avrupa

şampiyonu edebiliyor ama yüzün doksan dokuzu ne sorusuyla ilgilenmiyor. GÇ4 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Şu an ortak çalışılmamasının sebebi sanırım yani ön plana geçmek diye düşünüyorum. Rol çalmak... Ya mesela bizim genç ofislerimiz var. Mesela şu an iki tane yerimizde genç ofislerimiz var. Üniversitelerin içinde de genç ofislerimiz var. En son bir toplantıda bir arkadaşımız bahsetmişti. Üniversitelerin bu şeyleri var. Kulüpler. Mesela genç ofislerinin orada olmasını istemiyorlar. Kulüpler şikayet ediyorlarmış siz bizim işimizi çalyorsunuz diye. Ya bu işte bu böyle olmamalı yani. Yani en altta böyle olmamalı. En üsttekilerin düşünceleri güzel ama en alta geldiği zaman kişilerin egoları tatmin ağır basıyor. O yüzden işler güzel yürümüyor. GÇ7 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Şahısların kendini ön plana çıkartma politikaları da yüksek tabii. Son zamanlarda biraz daha azaldı bu. Önceden bundan belki dört beş yıl önce falan çok fazlaydı. Yani bazı programları bazı adamlar için yapıyorduk yani öyle söyleyeyim. Adam burada müdür işte. Adamın arkasında fotoğraf çekiliyor. Hani fotoğraf çekildikten sonra bitiyor. Arkası yok. Devamlılığı olması lazım. Hani sürdürülebilirlik çok önemli. Ya bu insanın canını acıtıyor tabii ister istemez. Bu da bir israftır yani. Ya ben şöyle söyleyeyim. Çok iyi niyetli, gerçekten bir şeyler olmasını isteyen insanlar çok. Fakat uzun vadede plan program yapılmadığı için ben büyük kayıplar görüyorum. GÇ8 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Literatürdeki birçok çalışma gençlik politika ve hizmetlerinin belirlenmesinde gençlerin katılımının önemine vurgu yapmaktadır (Ngai ve arkadaşları, 2001: 654; Rystina ve Kussainova, 2014). Bu bağlamda katılımcılar, gençlere sorulmadan ve onların fikirleri alınmadan sürdürülen politika ve hizmetlerin kağıt üstünde kalacağını ve başarısızlığa mahkum olacağını şöyle dile getirmiştir.

Ya bir gençlik anketi yap ya. Sen gerçekten bunu uygula. Sen gençliğe sor. Gençlik sen ne istiyorsun? Hadi bir şeyler yapmaya kalksan bizim için neler yaparsın? Tepedeki bilmez. Aşağıdakine, sahaya sorulmaz. Sahanın bir üstü, kendini üste götürmek isteyen insanlar bunları üretir, yukarı taşır. Efendim ben buldum sorunu. Sorunu da buldum, çözümü de buldum ben der. Bunu uyguladılar. Ama sahadaki insanlara sorulmaz. Birilerinin bir şeyler yapmak için yaptığını düşünüyorum açıkçası. GÇ5 (Kadın, 20 yıl üstü alan deneyimli)

Geçen hafta Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Hizmetler arasında gönüllülük protokolü imzalandı. Protokolü kim hazırladı? Bilmiyoruz. Gençler hangi aşamada var? Gençler protokolünün imzalandığı gün işte gençlik merkezlerinden herkesi topladılar götürmüşler oraya. Bu sadece iktidar için böyle değil muhalefet için de durum böyle. Yani yaptılar ama başarısız olacaklar. Bu başarısızlığı gençler dayatmıyor yani başarısız olsunlar diye. Buradaki doğal sonuç. GÇ4 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Politika ve hizmetlerin yürütülmesinde bazı kurum ve kişilerin kendini ön planda tutma isteği sunulan hizmetin niteliğine zarar vermektedir. Bununla birlikte organize edilen proje veya uygulamada, önceliğin gençlerin maksimum fayda sağlaması yerine bireysel menfaatlere verilmesi ilgili uygulamanın şekilsel bir hale dönüşmesine ve kalıcılığının azalmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda gençlerin anlatılarında da yer verildiği üzere gençler, bu tür organizasyonlarda figüran rolünde olmak istememekte, dolayısıyla kendilerini geri planda tutmaktadır. Gençlerin kendilerine yönelik hizmetlerde daha fazla rol almasının ve bu yönüyle yapabilirliklerinin gelişmesinin, kendilerine sunulan hizmetlerde ana aktör olduklarının hissettirilmesiyle mümkün olacağı değerlendirilmektedir.

4.6.2. Gençlik Politika ve Hizmetleri Alanlarıyla İlgili Görüşler

Çalışmanın önceki bölümlerinde de bahsedildiği üzere Türkiye’de doğrudan gençlikle ilgili bir yasa mevcut değildir. Gençlik hakları ve hizmetleri genel yasalar çerçevesinde ele alınmaktadır (UNDP, 2008: 18) Bu yasalarda geçen hizmetler, çeşitli kamu kurumlarının bünyesindeki ilgili birimler tarafından yürütülmektedir. Araştırmanın bu bölümünde katılımcıların mevcut durumda gençlik politika ve hizmetlerinin hangi alanlara odaklandığıyla ve ideal durumda hangi alanlara odaklanması gerektiğiyle ilgili anlatıları analiz edilmiştir. Bu analiz doğrultusunda, katılımcıların eğitim alanındaki politika ve hizmetlere ayrı bir önem verdiği görülmüştür. Eğitim alanındaki politika ve hizmetlerin geliştirilmesi ve niteliğinin artırılarak çeşitlendirilmesi, birçok çalışmada vurgulanan noktalardandır (Adıgüzel, 2013: 119).

Yani bence en fazla eğitime odaklanmalıyız şu dönemde. Ama eğitim anlamında çocukların gerçekten şu son zamanlarda ve pandeminin verdiği bir etkiden dolayı da çok büyük eksiklikleri olduğunu düşünüyorum. Yani şöyle eğitim olarak şimdi eskiden köy okullarıyla şehir okulları arasında fark vardı. Şimdi şehrin içindeki mahalle okullarında fark var. Yani eğitime bakıldığı zaman gerçekten bir ilçede veya bir ilde gözle görülür, elle tutulur hem öğretmenin seçtiği hem velinin seçtiği hem öğrencinin seçtiği okullar oldu ve bu noktada eğitim yönünden kesinlikle daha iyi politikalar izlenmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü akademik başarı olarak çocuklarımızda büyük bir kayıp var şu anda. Çok büyük bir kayıp var. Okullar arasındaki farklılık fırsat eşitsizliği oluşturuyor. GÇ5 (Kadın, 20 yıl üstü alan deneyimli)

Ya bence şu an hani gördüğüm ve anladığım kadarıyla daha çok gençlerin eğitim alanına odaklanıyor. GÇ6 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Benim için mesela kesinlikle eğitim, kültür ve sanat konusunda, çünkü bu noktada ne yazık ki ulaşım çok kolay değil Türkiye'de. Çok zengin gruptan bahsetmiyorum. Orta gruplarda bile ne yazık ki bu sanatsal faaliyetler olsun ya da kültürel eğitim faaliyetleri konusunda ulaşımı bu kadar iyi olamayabiliyor. Bakanlık eli ve kanalıyla her mahallelerde, her şehirlerde, her semtlerde kurulabilen gençlik merkezleri hatta üniversitelerde kurulan genç ofisler marifetiyle bu faaliyetler çok daha iyi bir şekilde yönetilebiliyor ve bunlar Bakanlık düzeyinde yapıldığı zaman otomatikman zengin fakir ayrımı da bulunmuyor. Toplumun her kesimine eşit bir şekilde bu yapı verilmiş olabiliyor. O anlamda ben sanat, kültür ve eğitim odaklı çalışmaların daha fazla olması gerektiğini düşünenlerdenim. GÇ2 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Bazı katılımcılar politika ve hizmetlerde spor alanının ağırlığını olması gerekenden fazla bulduğunu ifade etmiş ve bu durumun gençlerin talep ve öncelikleriyle pek uyumlu olmadığını dile getirmiştir. TGSP (2020) araştırması sonuçlarında gençlerin %37,7'sinin hiçbir spor dalıyla ilgilenmediğini ifade etmesi, gençlik çalışanlarının bu yöndeki anlatılarını destekler niteliktedir. Bununla birlikte araştırmamız kapsamında görüşülen gençler de mevcut spor hizmetlerinin niceliği ve niteliğiyle ilgili fazlaca görüş bildirmemiştir. Katılımcılardan bazıları hobi olarak gerçekleştirdikleri spor etkinliklerine bazen maddi kaynak bazen de zaman bulmakta zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Bu yönüyle sporun gençler için bir öncelik olmadığı söylenebilir.

Şimdi burada yani ne kadar doğru cevap olur bilmiyorum ama bir yapısal bir problem var. Hani genç kimliği inşa edilmiş değil. Gençlik için bir şey yapıyor mu dediğimizde bir cevabımız yok. Belediyede de, hükümetlerde de şunu görebiliyoruz. Kültür ve sosyal işler adı altında yapılan her şey gençliğe mal ediliyor. Yani gençlik politikalarında özellikle talepleri doğrultusunda bir şey yok, bir akışkanlık yok. Talep ve arz arasında bir bağlantı yok. Ne gençlik kendisine bir şey bulabiliyor, bir muhatap buluyor bu alanda. Eğer bir siyasi partide gençlik kollarındaysan kendi düşünce dünyana göre bir şeyler talep edebiliyorsun ama o da genellikle bireysel bir çıkar üzerine oluyor... Gençlik ve spor o kadar birbirinin içine girmişse bu büyük bir sorundur. Bakanlığın ismi gençlik ve spordur. Daire başkanlarının ismi gençlik ve spordur. İyi de gençlik ve spor o kadar birbirinin içinde olan bir mevzu değil ki. Spor dediğimiz husus belki gençliğin bir dalı olabilir. Sadece gençler spor yapıyor savı üzerinden gidersek o da. GÇ4 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Gençler açısından da baktığımız zaman gençlik politikaları diye bir şey yok yani. Gençlik Bakanlığının politikalarına bakıyorsun spor mu yani sadece bilişsel alan

var, birçok alan var. Ama genç tercih edecek. İsteyecek yani. Ama biliyor ki gençler de bir şey istemiyor sonuçta yani. GÇ9 (Erkek, 30 yıl üstü alan deneyimli)

GÇ7 ise politika ve hizmetlerdeki spor ağırlığının geçmişe göre bir hayli azaldığını, yerel ve ulusal projelerde bu azalan etkinin görülebileceğini ifade etmiştir.

Ben de eski bir sporcuym. Ben de beden eğitimciyim. Baktığım zaman Türkiye'de diyoruz ki sadece neyden oluşuyor? Güreş, işte futbol. Bunlardan ibaret olduğunu düşünüyorduk. Ancak şu an ki baktığın zaman gençlerin gençlik alanında yapılan çalışmalara yerelde, ulusalda projelere öyle olmadığını görüyoruz. GÇ7 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

...Ama bu noktada ben bu son zamanlarda gençliğin daha öne geçtiğini düşünüyorum. Gençlikte çalıştığım için bunu söylemiyorum. Çünkü spor kökenliyim. Aynı zamanda spordaki arkadaşlarla da bunu konuşuyoruz. Ciddi anlamda son on yılda gençlik hizmetleri bir level atladi. GÇ5 (Kadın, 20 yıl üstü alan deneyimli)

Spor alanının önemine değinen ve teknik sporların ön planda olması gerektiğini ifade eden GÇ8 bu anlayışın gençlerde sporcu kimliğini oluşturmadaki katkısına vurgu yapmıştır.

Ben gençlik politikalarında şimdi gençlik ve sporda sporu ben çok önemsiyorum. Mesela hani ben kendi alanım spor değil ama ben önemsiyorum çünkü spor alanı özellikle popüler sporlar değil de teknik sporlar yani daha böyle elit sporlar işte tenis olabilir golf olabilir mesela bunların yanında daha popüler olanlarda mesela futbol değil de basketbol, voleybol bunları daha fazla tesisleşme, yüzme vesaire falan. Bunlara daha fazla önem vermeli. Benim düşüncem hani biraz daha sonrası amaçlı hani daha sporcu kimliğini oluşturan sporlarla uğraşılması daha önemli olur gibi düşünüyorum. GÇ8 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Politika ve hizmetlerde belli bir alana odaklanmaktansa birçok alana odaklanıp gençlerin gelişimlerine katkı sağlanması gerektiğini ifade eden GÇ3 bu durumu şöyle dile getirmiştir:

Gençlik ve Spor Bakanlığı'nda çalışan bir personel olarak şunu söyleyebilirim. Bizim burada asıl amacımız gençlerin her anlamda kendilerini gelişimsel olarak tamamlamaları. Bunda sadece sağlık yönünde veya işte sadece eğitim yönünde tek bir tarafa bir odaklanma olacağını düşünmüyorum. Her alanda her anlamda gençlerin kendilerini geliştirebilmeleri adına üç aşağı beş yukarı eşit seviyelerde odaklanması gerekiyor. GÇ3 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

GÇ2 ise konuya farklı bir açıdan yaklaşıp politika ve hizmetlerin mevcut durumun aksine dezavantajlı gruplar odağından ayrılıp gelecek vaat eden bireylere yönelik olarak tasarlanması gerektiğini ifade etmiştir. Politika ve hizmetlerin belirlenip uygulanmasında eksik kalınan noktanın bu durum olduğunu dile getirmiştir.

Ben hep şunu söylüyorum. Dezavantajlı gruplar mı yoksa yarın bu ülkede yönetici olabilecek bürokrat olabilecek başbakan, cumhurbaşkanı olacak çocuklarla iletişim kurabilme noktası mı? Ben bu tarafta hiç olmadığımızı düşünüyorum. Yani Türkiye'de gençlik politikaları hep dezavantajlı gruplar ve temel düzeyde tüm vatandaşları belirleme odaklı olmuştur. Bu tarafta eksik kalmışızdır. Bu tarafta olamıyoruz. Ben de hep bu tarafta olunması gerektiğini düşünen kişilerden bir tanesiyim. GÇ2 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

4.6.3. Politika ve Hizmetlerin Belirlenmesinde Temel Sorumluluğun Kimde Olması Gerektiğine Dair Görüşler

Katılımcı anlatıları analiz edildiğinde gençlik politika ve hizmetlerinin belirlenmesi ve yürütülmesi sürecinde sorumluluğun kimde olması gerektiğiyle ilgili farklı görüşlerin olduğu belirlenmiştir. Bazı katılımcılar bu konuda gençleri öncelerken bazıları kurumlar arası iş birliği vurgusu yapmıştır. Bununla birlikte sadece gençlere yönelik faaliyet gösteren yeni bir bakanlık kurulması gerektiğini ifade eden katılımcılar da olmuştur. Gençlik politika ve hizmetlerine yönelik faaliyet gösteren kurumların çeşitliliğinin olumlu yanları olmakla birlikte bazı olumsuzlukları da beraberinde getirdiği bu çalışmanın bulgularından olup benzer çalışmalarda da dile getirilen noktalardandır. Türkiye’de gençlik politikaları, sadece gençliğin meselelerine ayrılmış müstakil bir bakanlık tarafından değil eğitim, sağlık, spor, kültür ve sosyal alanlarda çalışan bakanlıklardan her birinin sorumluluğunda yürütülmektedir. Ancak gençleri ilgilendiren eğitim, sağlık, istihdam gibi çok farklı alanlar arasında var olan geçişkenlik, gençlikle ilgili politika ve hizmetlerin yürütülmesinde sorunlara neden olabilmektedir. Türkiye’de birçok farklı kurumun gençlere yönelik hizmet vermesi olumlu bir durum olsa da nitelik açısından zemini kayganlaştırmakta ve ulusal stratejide karışıklıklara neden olabilmektedir (Aysan ve Avcı, 2015: 121). Bununla birlikte, katılımcı anlatıları gençlere yönelik hizmetlerin farklı kurum ve kuruluşlar tarafından her birinin kendi ilgi alanı doğrultusunda sürdürülmesinin bütüncül/kapsayıcı bir politika ve hizmetler sisteminin oluşturulması önündeki engellerden biri olduğunu göstermiştir.

Gençlere yönelik politika ve hizmetlerin belirlenmesinde temel sorumluluğun kimde olması gerektiğine dair katılımcı anlatıları analiz edildiğinde birçok katılımcının temel sorumluluğun gençlerde olması gerektiği yönünde görüş bildirdiği belirlenmiştir.

Kesinlikle önce gençler. Bizzat onların dilinden hani bunu öğrenmek en önemlisi o yüzden direkt gençlere bizzat üniversitelerde ne bileyim sokakta okulda en etkili şekilde ulaşılması gerekiyor. Bunlar yapılırken her alandan gence ulaşım onların ortak kararlarının alınması gerekiyor. O yüzden gençlere ulaşmak bence en önemlisi. Hani şunu söyleyemiyorum. Benim fikrim bu diyemem. Önemli olan burada gencin fikri. O yüzden gence ulaşılması gerekiyor. GÇ3 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Temel sorumluluk gençlerde olmalı. Sonuçta senin hayatına ben nasıl karar verebilirim ki yani? Senin tercihlerini ben nasıl yönlendirebilirim ki? Sana danışmanlık yapabilirim. Sen sorarsan bana şöyle mi yapayım böyle yapayım, onda şunu da yapabilirsin diye bir tercih sunma şansım olabilir ama senin adına karar veremem. GÇ9 (Erkek, 30 yıl üstü alan deneyimli)

Gençlerin içinde olmadığı, talep etmediği bir şeyin faydası olmuyor. Dolayısıyla gençlerin talep ettiği burada bir ihtiyaç analizi anketlerle gençlerin işte böyle talepleri doğrultusunda politikalarımızı belirleyebiliriz. GÇ1 (Erkek, 5 yıldan az alan deneyimli)

Politika ve hizmetlerin belirlenmesinde iş birliğinin önemine vurgu yapan bazı katılımcılar, hedef kitlesi gençler olan kurumların el ele vererek politika ve hizmetleri belirlemesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Bence iş birliğine gidilebilir. Yani gidilmeli de. Sadece bir bakanlığın değil. Çünkü ya bir sürü kişi var bu alanda. Ya dediğim gibi milli eğitimin de ileri gelenleri var. YÖK'ten de var. Hani bence ortaklaşa gidilmesi daha mantıklı olur. GÇ6 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Tabii bu birçok kurumu kapsıyor. Milli Eğitim'i kapsıyor. Gençlik Spor Bakanlığı'nı kapsıyor. Kültür Bakanlığı'nı kapsıyor. Bunların hepsinin mesela Teknoloji Bakanlığı falan vesaire bunların hepsinin ortak bir çatı altında bazı kararlar ortak alınmalı. Bazen mesela ne oluyor bizim yaptığımız işi mesela Diyanet de yapıyor. Diyanetin yaptığı işi biz yapıyoruz... Bazen de emek ve zaman ve maliyet israfı oluyor. Ve herkes bir şey yapmaya çalışıyor ama herkesinki tam olmuyor. GÇ8 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Gençlik politika ve uygulamaları bir bakanlığın uhdesine bırakılamaz. GÇ4 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

GÇ1, politika ve hizmetlerin yürütülmesinde iş birliğine vurgu yapmakla birlikte “insanla uğraşan kurumların” ön planda olması gerektiğini dile getirmiştir.

Gençlerle hemhal olanlar belirlemeli. Örnek veriyorum. Bir Milli Eğitim Bakanlığı'ndan, Gençlik Spor Bakanlığı'ndan, Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan ziyade bir Sanayi Teknoloji Bakanlığının burada ön planda olmaması lazım. Ha onlar da olabilir teknik teknolojik olarak ama asıl insanla uğraşan bu üç kurum, insan yetiştiren kurum. GÇ1 (Erkek, 5 yıldan az alan deneyimli)

GÇ5, yeni bir bakanlık kurulması ve bu bakanlığın sadece gençleri ilgilendiren konularda faaliyetler yürütmesi gerektiğini ifade etmiştir. Benzer şekilde Adıgüzel (2013) de gerçekleştirdiği araştırmasının sonuçları doğrultusunda, doğrudan “gençlik” için gençliği içeren bir yeniden yapılanmaya gereksinim olduğunu ifade etmiştir.

Bence Gençlik Bakanlığı kurulmalı ya. Hep bunu düşünürüm. Yani bu apayrı bir bakanlık olmalı. Çünkü neden? Şimdi milli eğitim, diyanet, gençlik-spor, aile sosyal hepimizin de yaş grubu aynı. Doğru mu? Yani gençlik sporuz evet sporu yapalım, yaptıralım. Orası apayrı bir eylem. İşte Diyanet, dini eğitimi versin. Milli Eğitim akademik bilgiyi versin. Ama gençlikle alakalı noktaya geldiğimiz zaman sadece gençleri ilgilendiren bir bakanlığın olması gerektiğini düşünüyorum. Hepimiz aynı yaş gruplarına hitap ediyoruz. Ama herkesin kendi özelinde görev ve sorumlulukları var. Ama gençlerin bütün bu sorunlarını toplayan bir bakanlığın olması gerekli. GÇ5 (Kadın, 20 yıl üstü alan deneyimli)

Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın temel bakanlık olması ve son söz hakkına sahip olması gerektiğini ifaden eden bazı katılımcılar aksi takdirde fikir ayrılıklarında birtakım hizmetlerin aksayabileceğini (mevcut durumda zaman zaman deneyimlenen) dile getirmiştir. Bu bağlamda Aysan ve Avcı (2015: 120) Türkiye’de gençlik politikalarıyla ilgili süreçlerin takibiyle ilgili önemli sorunlardan biri olarak gençliğin refahını belirleyen politikaların merkezi bir yürütücü ya da şemsiye bir kurum tarafından idare edilmemesinden bahsetmektedir.

Gençlik ve Spor Bakanlığı bu işin altında imzası olması olmazsa olmaz kurumdur. Bu STK'lara devredilemez. Yani STK geçmişi olan biri olarak söylüyorum. İşte en basitinden e-spor atölyeleri kuruluyoruz. İşte bir şehrin valisi kalkıyor Yeşilay'dan uygun görüş istiyor. Yeşilay da oyun bağımlılıktır diyor. Uygun görüş vermiyor. İki Bakanlığın onay verdiği projeyi o vali reddediyor. Şimdi STK kafasıyla yaklaşırsak mevzuya, gitti yani bir el bunu iptal etti. Düşünün, gençlik politikalarını bir STK'ya sorduğunuzu, onun bakış açısı buna yetmiyorsa e ne yapacağız? Burada gençlik politikası üretmeyeceğiz mi o hayır diyorsa. STK ülke yönetemez. Devletin resmi

kurumları ve resmi mercileri kesinlikle burada ana karar verici olmalı. İmza atan kimse resmiyette o şey yapmalı. GÇ2 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Bence temel bir bakanlık olmalı. Çünkü eşit paydaşlar halinde olması da güzel ancak baktığımız zaman fikir ayrılıkları olduğu zaman o zaman işlerin yürütmesinde sektöre uğruyor. Tek bir kanaldan gidilmesi daha doğru. GÇ7 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

4.7. GENÇLİK ÇALIŞANLARININ POLİTİKA VE HİZMETLERİN YETERLİLİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Yapılan görüşmelerde katılımcıların gençlik politika ve hizmetlerinin yeterliliğine ilişkin görüş ve deneyimleri öğrenilmeye çalışılmıştır. Politika ve hizmetlerin gençler üzerindeki etkisi gençlerin talepleriyle uyumlu olup olmaması bağlamında ortaya konulmuştur. Bir sonraki alt başlıkta ise politika ve hizmetlerin yeterliliğine ilişkin katılımcı anlatıları analiz edilmiştir.

4.7.1. Politika ve Hizmetlerin Gençler Üzerindeki Etkisine Dair Görüşler

Gençlik politika ve hizmetlerinin gençler üzerindeki etkisine dair katılımcı anlatıları analiz edildiğinde, genel itibariyle politika ve hizmetlerin gençler üzerinde etkisiz kaldığına dair ifadelerle karşılaşmıştır.

“Sıfır bir uyum var Türkiye’de çünkü kimsenin gençleri dinlemek gibi bir derdi yok. Bunun tersini söyleyen ahmaktır yani. Şey yapmaya gerek yok burada. Yani bence hiçbir etkisi yok.” GÇ2 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Bu etkisizliği gençlerin siyasete güvensizliği ile açıklayan GÇ1 bu durumun böyle devam edemeyeceğini belirtmiştir.

Şimdi ilk önce burada gençlerin politikaya ve siyasete güvenine bir bakmamız lazım. Şu an bazı gençlerle konuştuğumuzda siyasete güvenmediklerini, politikacılara güvenmediklerini, alternatif olarak sizler bu alana girin işte gençleri temsil edin dediğimizde kendilerine de sıra gelmeyeceğini dolayısıyla bir güvensizlik durumu hakim. Ancak bu böyle mi devam edecek? Yani böyle devam edemez. GÇ1 (Erkek, 5 yıldan az alan deneyimli)

Politika ve hizmetlerin gençler üzerindeki etkisini kendi çalıştığı alandan örnekler vererek açıklayan GÇ9, sosyal haklara en çok ihtiyacı olan grupların bile bu haklardan ve hizmetlerden yararlanmadığını şöyle ifade etmiştir:

Özellikle dezavantajlı gençlerse onların hiçbir avantajı yok. Hiçbir şeyi yok. Onlara işte kaymakamlık yardım ederse, belediyeler yardım ederse, birileri yardım ederse ancak sosyal hakları elde edebiliyorlar. Ben dezavantajlı imkanı kısıtlı gençlerle çalıştım. Yani önlerinde hep böyle birilerinin bir şey sunması gerekiyor. Öbür türlü “evet şu da var, evet buradan da yararlanabilirim” diyebilecekleri bir şey yok yani. GÇ9 (Erkek, 30 yıl üstü alan deneyimli)

Politika ve hizmetlerin gençler üzerindeki etkisizliğini istihdam boyutuyla değerlendiren katılımcılar yetersizlik vurgusu yapmışlardır.

Yani şöyle söyleyebilirim. Çok yeterli görmüyorum maalesef. Özellikle tamam biz elimizden geleni belki yapmaya çalışıyoruz ama maalesef yeterli olmuyor. Özellikle istihdam konusunda. Yeterli eğitim olamama konusunda biliyorsunuz birçok üniversite var. Fakat donanım açısından çok mu yeterli? Maalesef değil. Üniversiteler neredeyse lise düzeyine düştüler. İstihdam zaten başlı başına bir sıkıntı işsizlik. Yani şu an çok yeterli maalesef göremiyorum. GÇ3 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Yani bence yeterli değil. Gençlerin en tıkandığı nokta yine tabii ki istihdam. İşte yurt dışına gitmeler bu konuda. O da Türkiye’de çok herhalde sağlanamıyor. Çünkü gençlerin çoğu talebi hani hangi gençle görüşsek herkes hani yurt dışına gitmek istiyor. Yurt dışında eğitimini tamamlamak istiyor ya da yurt dışında çalışmak istiyor. GÇ6 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Gençlik politika ve hizmetlerinin belirlenmesi ve yürütülmesinde önceki yıllarla kıyas yapan bazı katılımcılar bugünün düne göre daha iyi olduğunu ve gün geçtikçe gelişim sağlanacağına dair besledikleri inancı dile getirmişlerdir.

Önceki senelerle şimdikini kıyaslayıp ona göre cevap vereyim. Önceki senelerde biz projelerimizi yaparken dediğim gibi sadece anket uygulamaları yapardık. O şekilde gençlerin ilgi ve isteklerini dahil ederdik. Ama bu sene Bakanımız, gençlik politikalarıyla ilgili yapmış olduğu toplantıda bizzat gençlerin hepsini dahil etti. Yani onların istekleri, onların ilgileri, onların ne görmek istediği, bunların hepsini oraya gençlerimizi oraya dahil ettiği için birebir gençten kendi sıkıntısını kendi isteğini duymak daha etkili olacağı için. Eminim bundan sonraki süreçte bu oluşumun içerisinde gençler daha etkili bir şekilde dahil olacaklar. GÇ3 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Gençlere hitap edebilecek şekilde ulaşabilmek çok önemli. Yani onlara eski bir nüfus dairesi şeklinde gittiğimiz zaman gençlere tabii ki ulaşamayız. Ancak onların şu anki döneminde onlara hitap edebilecek güzel çalışmalar, farkındalık oluşturabilecek çalışmalarla dahil ediyoruz gençlerimizi ve dahil etmeye de devam edeceğiz. Mevcut durumda bir iyileşme, gelişme olduğunu düşünüyorum. GÇ7 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Planlanan hizmetlerde gençlerin ve ailelerinin taleplerinin dikkate alındığını dile getiren bazı katılımcılar bu süreci şöyle açıklamıştır:

Ya biz şöyle yapıyoruz. Bizim mesela haftalık, aylık plan programlarımız oluyor. Genelde biz onu gençlerimizle beraber yapmaya çalışıyoruz. Gönüllü gençlerimizle bir WhatsApp grubumuz var bayağı bir kalabalık. Oradaki gençlerle biz istişare halinde yapmaya çalışıyoruz. Nasıl olur, nasıl yapabiliriz şeklinde. Ülke genelinde de bu yapılabilse güzel olur. GÇ6 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Şu an tanınırlık bilinirlik arttıkça daha fazla genç kitlesine ulaşıyoruz. Mesela şu an Gençlik Spor Bakanlığı Vizyon Kulüpleri kuruldu. Vizyon kulüpleri çalışmaları yapıyor ve halka her geçen gün büyüyor. Buradaki amacımız gençlerin işte yerelde ulusalda yapılmış olan projelere dahil olmaları kendilerine artı değer katmaları ve gerçekten çok fazla bir şu anda talep olmaya başladı. GÇ7 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Gençlere yönelik hizmetlerin gençlerin talebi doğrultusunda şekillenmediğini ifade eden bazı katılımcılar, bu durumun son yıllarda biraz değiştiğini ancak yine de yeterli olmadığını dile getirmiştir.

Bugüne kadar benim hani gözlemlediğim gençlerle alakalı hani gençlerin talebine göre bir şey yapıldığını düşünmüyorum. Çünkü şöyle biz direkt şeyde sahadayız yani. Hani gençlere sorarak bir politika üretilmedi. Devamlı hani politikalar hep yukarıdan geldiği için. Şu son birkaç yıldır gençlerin yönelimlerinden kaynaklanan projeler de var tabii. Mesela şu an robotik kodlama olsun mobil oyun, yazılım vesaire. Şu an büyük yatırım yapıyor Bakanlık. Mesela bu gençlerin isteği vardı aslında. Bunda biraz geç kalındı. Buna mesela daha önce başlanabilirdi. GÇ8 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Biraz sahadan kopuk. Tam gençlerimizi yansıtır gençlerin taleplerine uygun politikalarımızın olduğu söylenemez. Ama günden güne tekerlekler ileriye dönüyor diyebilirim. Biz Bakanlıktaki çalışmalarımızdan biz bunu görüyoruz. GÇ1 (Erkek, 5 yıldan az alan deneyimli)

Gençlik hizmetlerinin gençlere danışılmadan oluşturulan masa başı projelerle yürütülemeyeceğini belirten GÇ4, mevcut işleyişte bu şekilde planlanan projelerin olduğunu kendi deneyimlerinden örnek vererek açıklamıştır.

Bunlar mekansal anlamda inanılmaz iyi yerler yani bir tane gençlik merkezini biliyorum havuzu, saunası hamamı var. Genç var mı, yok. Hiçbir genç gitmiyor oraya. Bakanlıkta da bu durum böyle belediyede de. Sonra bunlar bizle iletişime geçtiler hani nasıl yapabiliriz diye. Yani belli siz bunu kurarken hiç gençlere danışmamışsınız yani. Eğer bir program, bir etkinlik veyahut bir mekan tasarlanacaksa bu tasarlama sürecinde dahi gençliğin olması gerekiyor. Masa başında çıkan bir projeye mümkün olabilir mi bu? GÇ4 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

GÇ7, politika ve hizmetlerin tamamıyla gençlerin talepleri doğrultusunda belirlenmediğini, üst yönetimlerin bu konuda bir değerlendirici olduğunu ifade ederken GÇ8 ise “yukarıdan gelen projelerin” kendilerine hizmetler ile gençlerin talepleri arasında bir uyumun olup olmadığını sorgulama imkanı tanımadığını ifade etmiştir.

...ama sonuçta bir nevi kamu kurumuyuz. Buradaki işleyişlerin bazı işleyişlerin bir sistemi, bir sistematigi var. Hani tabii ki kişiler talep edebilir. Ancak onun uygun olup olmadığı üst tarafta üst yönetim tarafından değerlendirilip belki yapılabilirliği, gençlere buradaki gençlere faydalı olabileceği düşünülüyorsa yapıyorlar ki şu an Bakanlık kapsamında olsun, yerel kapsamda yani taşra kapsamında da olsun gençlerin düşüncelerine kesinlikle önem veriliyor. Hatta biz buradaki çalışmalarımızda gençlerden fikirler isteriz, ne yapabiliriz, ne olmasını istersiniz. Yazılı talepler pek olmaz çünkü buraya gelen kişiler bizleri tanıyorlar artık. GÇ7 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

...Taşra anlamında da bakarsak zaten yukarıdan gelen birçok proje olduğu için başımızı kaldırıp hani bu anlamda nerede ne eksik var diye çok sorgulamamız olmadı. GÇ8 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Politika ve hizmetlerin gençler üzerindeki etkisizliğine dair gençlik çalışanlarının anlatıları, gençlerle yapılan görüşmelerde benzer ifadelerle gençlerin gözünden dile getirilmiştir. Gençler özellikle eğitim, istihdam ve ekonomi alanında yaşadıkları sorunları dile getirmiş ve bu alanlardaki politika ve hizmetlerin verimsizliğine/yetersizliğine vurgu yapmıştır. Bununla birlikte gençlerin kendileriyle ilgili alınacak kararlarda karar alma mekanizmalarına dahil olamadıklarına yönelik anlatıları gençlik çalışanları tarafında da dile getirilmiştir. Bahsedilen bu yetersizlik, etkisizlik ve

kopukluk gençlere yönelik bazı hizmetlerin kağıt üstünde kalmasına, dolayısıyla yapabilirlikleri üzerinde anlamlı bir etki oluşturmamasına neden olmaktadır. Corney ve arkadaşları (2022) gençlerin katılımının gençlik politikalarının, programlarının ve hizmetlerinin kalitesini, etkinliğini artırması ve demokrasiyi güçlendirmesi açısından önemli olduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda, gençlerin günlük yaşam pratiklerinde yer bulamayan ve kendilerini gerçekleştirme süreçlerine katkı sağlamayan gençlik hizmetleri, üzerinde düşünülmesi gereken noktalardandır.

4.7.2. Politika ve Hizmetlerin Yeterliliği Konusundaki Görüşler

Katılımcıların gençlik politika ve hizmetlerinin yeterliliğine ilişkin görüşleri alt sorular çerçevesinde öğrenilmeye çalışılmıştır. Bu alt sorular politika ve hizmetlerin yasal, finansal, nitelikli iş gücü ve yönetsel yeterliliğine dair sorulardan oluşmuştur. Yasal yeterlilik konusunu katılımcılar iki farklı şekilde değerlendirmiştir. Bunlardan ilki hizmet sunumu ile yasal süreçlerin ilişkisi, ikincisi ise kendi çalışma şartları ve özlük haklarıyla ilgili yasal süreçlerdir. Sahada çalışırken yasal süreçlerin kendilerini nasıl etkilediğini katılımcılar şu şekilde dile getirmiştir:

...mevzuattan kaynaklanan sorunlar, bir çalıştay yapılacak diyelim bu çalıştayı hangi kalem altında değerlendirebileceklerini bilmiyorlar. GÇ4 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Bazı katılımcılar, mevzuatın güncellenmesinin sahanın hızına yetişemediğini ve mevzuatta var olan bazı protokollerin, uygulamada bazı idarecilerin sorun çıkarmaları nedeniyle aksayabildiğini ifade etmiştir.

Saha çok hızlı ilerliyor. Çok hızlı. Ama uygulama noktasına geçtiğimiz zaman hep yukarılardan bir komut. Bugün böyle olacak. Bir ay sonra böyle olacak. Biz bunu yaptık, olacak. İşte bu noktada da tabii eksik mevzuatlarımız var... Tabii ki güzel mevzuatları var ama işte malum birazcık uygularken sahada geç uygulanması en büyük sorun. GÇ5 (Kadın, 20 yıl üstü alan deneyimli)

...İşte bakanlıklar arası protokoller, birlikte çalışma protokolleri ya da herhangi bir kurumla iş birliği protokolleri kapsamında bizler çalışma yaparken protokollere sığınarak gideriz her zaman. İkili ilişkiler önemli ama ortada bir protokol var ise eğer o protokole karşı taraf da uymak zorunda. Ancak tabii ki set

çekilen zamanlar oluyor karşımıza. Protokollerin yok sayıldığı zamanlar oluyor. Bu konuda yanlışlıklar olduğunu düşünüyorum... Zihindeki protokoller aşılamıyor. Yani gençlere hizmet etmek bizim hedefimiz. Ancak set çekilen zamanlar çokça yaşanıyor. GÇ7 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Son senelerde diğer kurumlarla inanılmaz çok protokoller de imzalandı. Her imzalanan protokol zaten bizim önümüzü bir tık daha fazla açıyor. Ama maalesef insanların kafalarındaki o yasallığı çözemiyoruz. GÇ3 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Mevzuattaki ve protokollerdeki boşlukların kimi zaman kişisel inisiyatifler ile aşılmaya çalışıldığını dile getiren katılımcılar olmuştur.

En basit örneğinden bir tanesi mesela Milli Eğitim Bakanlığı'yla Gençlik Spor Bakanlığı arasında bir protokol metni yani oraların da boşlukları var. Mesela milli eğitim mevzuatıyla milli eğitimi sınırlandıran kısımlar var. Bizim mevzuatımızda bizi sınırlandıran kısımlar var. Dolayısıyla hani onlara takılıp da yapmamak yerine biraz boşlukta bırakıp işte kişisel inisiyatifle ilişkilerle bu işin çözülebileceği şeyler var. Ama boşluklarımız var. GÇ1 (Erkek, 5 yıldan az alan deneyimli)

Bazı katılımcılar, kadro statüleri ve özlük haklarıyla ilgili yaşadıkları sorunları dile getirmiştir. Katılımcılar, bu sorunların çözümünün zaman aldığını vurgulamıştır. Bununla birlikte, karar alıcılar tarafından bu sorunlar ile ilgili kapsayıcı bir çözüm geliştirilemediğinden bahsetmişlerdir.

Biz kadroya geçtikten sonra da işçi kadrosuyla geçtik. Ha yaptığımız iş memur işi mi değil. İşçi işimi o da değil. Arada bir yer. Böyle hani ne memura uyar ne işçiye uyuyor. Böyle değişik bir şey... Bazen de mevzuata göre çalıştıran kişi bu hani il müdürlüğü olabilir, gençlik merkezi müdürü olabilir il il şey farklılık gösteriyor. Böyle hani kendilerince nasıl yorumladıysa onun dibine kadar uygulatabiliyor. GÇ8 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Mesela bizler taşerondan kadro alan kişileriz. Bunun bir branşlaşması yapılmadı. Şu an çok karışık bir çalışma sistemi var. Yani Türkiye genelinde özlük hakkı olarak da pratikte de yani şu an gençlik çalışanı kadrosunda üç tane farklı branş var. Devlet kadrosu şekli var... O yüzden bu konularda sıkıntı çekiyoruz. Sıkıntı çektiğimiz için de yani bu ne kadar sürede düzeler bilmiyorum ama şu anki istihdam anlamında bir yanlışlık var. GÇ7 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

...Bariz sıkıntılarımız bu hazırlanan yasaların sahada geç uygulanması. Örneğin bir teşkilat yapısı yapılandırıldı. Üç yıl önce çıkan bir mevzuat. Ama maalesef sahada hala uygulayamıyoruz... Atıyorum personel normlarımız belirlenemedi.

Şimdi bu böyle olursa kurumsal bazlı sıkıntılı. GÇ5 (Kadın, 20 yıl üstü alan deneyimli)

Katılımcıların politika ve hizmetlerin yürütülme sürecindeki finansal yeterlilik durumuna ilişkin anlatıları analiz edildiğinde kimi katılımcıların bu konuda yetersizlik yaşandığını, kimi katılımcıların geçmiş yıllara göre finansal yeterliliklerinin daha iyi olduğunu kimi katılımcıların ise herhangi bir finansal yeterlilik sorunu yaşamadıklarını belirttiği görülmüştür. Finansal yeterlilik konusunda sorun yaşamadıklarını belirten katılımcılar görüşlerini şöyle açıklamıştır:

Şunu söyleyebilirim. Birincisi bütçe konusunda herhangi bir sıkıntı yaşanmıyor görebildiğimiz kadarıyla. Yani bütçe var gençlik politikalarına. Gençlere bütçe aktarılması konusunda bir problem yok. GÇ2 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Finans boyutuyla gençlik tarafı yeterli seviyede yükseldi. Yani şu an için maddi anlamda il müdürlüğü kapsamında herhangi bir sıkıntı çekmiyoruz. Yani eskiden evet yaşardık. Bir kalemi bile yazıyla istediğimiz zamanlar oldu. GÇ7 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Maddi anlamda tabii eskiye göre çok çok iyiyiz. Artık gençlik merkezlerinin maddi olarak yok yok. Bakanlığın o konuda ciddi anlamda iyi bir finans kaynağı var. GÇ5 (Kadın, 20 yıl üstü alan deneyimli)

Özellikle şu son beş senedir inanılmaz derecede gençlerimize dair yatırımlar yapıldı. Gerek yurtlarımız mesela çok çok iyileştirildi. Eskiye nazaran spor tesislerimiz fazlalaştırdı. Zaten her yerde şu an gençlik merkezlerimiz var. Maddi anlamda hiçbir sıkıntı yaşamıyoruz. GÇ3 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

GÇ9 politika ve hizmetlerin sürdürmesinde finansal anlamda yetersizlik yaşandığını ve bu durumun gençlere sunulan imkanların çeşitliliği ile niteliğini olumsuz etkilediğini şu şekilde ifade etmiştir:

Bir kere eğitimin ücretsiz olması gerekir tüm aşamalardaki eğitim ücretsiz olması gerekir sağlık hizmetleri gibi. İşte ne bileyim üniversitede öğrenci geldiği zaman en büyük düşündüğü şeylerden bir tanesi ailem bunu finanse edebilir mi? Ailelerin böyle bir kaygısı var ve gençlerin de buna dönük bir kaygısı var. O zaman hepsi yetersiz. O zaman finansal anlamda da yetersizlik vardır. Bizim gençlerimize bakıyorsun daha birinci sınıftan itibaren karnımı nasıl doyururum derdine düşüyorlar. İşte mesela yurtlarda kalma koşulları çok kötü sekiz on kişi aynı yurttan yani üretim yapması istenilen üretmeyi öğrenmesi istenilen bir beyin sekiz on kişilik odalarda nasıl yaşayacak yani? GÇ9 (Erkek, 30 yıl üstü alan deneyimli)

GÇ1 ise planlanan ve uygulanan hizmetlerde bir öncelik sıralaması yapıldığını ve bunun bir bütçe dengesi işi olduğunu kaynakların sınırsız olmamasının aslında böyle bir sıralama yapmayı zorunlu kıldığını şöyle ifade etmiştir:

Hani bir bütçe dengesi. Örneğin neticede bizler de bir ekonomik sistemin parçalarıyız. Neticede evimizi yönetiyoruz. Aldığımız para on bin lira, on beş bin lira harcama yapamazsın. Yaparsan bir yaparsın iki yapar üçüncüde tikanırsın. Dolayısıyla makro ölçüde ülkemiz de bir şirket gibi. Yani çok elzem şeyleri öncülleyip hani diğerlerini biraz daha bekletilebiliyor. Ama bu önemsiz olduğu anlamına gelmiyor. GÇ1 (Erkek, 5 yıldan az alan deneyimli)

Politika ve hizmetlerin yürütülmesinde nitelikli iş gücüne sahip olma durumuna ilişkin anlatılarda, Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın yeni bir bakanlık olduğuna ve zamanla bazı şeylerin olumlu yönde değişebileceğine dair görüşler göze çarpmıştır.

Uzman kadrolar konusunda Gençlik ve Spor Bakanlığı çok genç bir bakanlık. Yani bu Bakanlığın kadro anlamında bugün dört dörtlük diyebilmek yani çok akil karı iş olmaz. Çünkü yeni doğmuş bir bebek gibi düşünebilirsiniz bu bakanlığı ve süreçle beraber gelişiyor ve bu gelişmeyle de kendi eksiklerini kendi ihtiyaçlarını süreç içerisinde gideriyor. Türkiye'de bu noktada çok da fazla özellikle gençlik politikaları üzerine çok uzman isimler olduğunu zannetmiyorum. GÇ2 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Nitelikli iş gücü konusunda diğer katılımcılardan farklı düşünenler ise alanında uzman çalışanların kendi uzmanlık alanlarına göre istihdam edilmediğini ve plansız süreçlerin iş gücünün verimli ve etkin kullanımını olumsuz etkilediğini dile getirmiştir.

Başlangıçta alınan potansiyel çalışanların, ilk alınan çalışanların lisans mezunu olması beklentisiyle alındı ve sadece belli bir süre çalıştırılacağı için uzun vadeli düşünülmedi. O yüzden böyle oldu. Herhalde bu yıl falan alınacak bildiğim kadarıyla. Sadece alanla alakalı ne yapıyorsa ona yönelik alanından mezun olmuş insanlar alınacak. E şimdi kendi alanıyla alakalı bir bölüm değil bulduğumuz yer. Bu alanla alakalı bir eğitim alınmamış. Hani eğitimler falan filan oluyor ama yani o eğitim sürecinin de devam ettirilmesi gerekiyor. Yani personelin yetiştirilmesi anlamında çoğu şeylerde eksik kalındı. Mesela on yıl boyunca herkese en az iki lisans diploması niteliğinde branş edinilebilirdi yapılamadı. (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Nitelikli iş gücü olmaması birincisi. Hükümet ve belediye özelinde mevzuata baktığımızda çok yetersiz (nitelikli iş gücü). Yani liyakatin tamamen dışında gerçekleşen bir durum var. GÇ4 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Şimdi bizim gençlik merkezlerinde evet gerçekten her şeyi yapmak isteniyor. Ama her şey yapılmak isteniyor ama buna ne gücü yetebilecek bir kitle var, ne bunu sürdürebilecek bir grup var. GÇ8 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Branşlara göre alım olsaydı mesela daha mantıklı olurdu. Çoğu zaten bizdeki gençlik çalışanlarının beden eğitimi bölümü mezunu. Onun için sportif eğitimlerde hiçbir sıkıntı olmuyor. Ama genelde böyle sanat işte resim, müzik o alanlarda biraz sıkıntı var. GÇ6 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Katılımcıların politika ve hizmetlerin yürütülmesinde gençlere dair yeterli veri olup olmadığına ilişkin anlatıları analiz edildiğinde, ilgili kurumların elinde yeterli verilerin olduğunu düşündükleri ancak bu verilerin fonksiyonel kullanılıp kullanılmadığına dair tereddütler yaşadıkları belirlenmiştir.

Veri boldur. Yani veriyi çok rahat bir şekilde çok hızlı toparlarlar. Toplanan bu verileri uygulama noktasında ne kadar, ne noktadalar onu bilemem. Çünkü ben öyle bir pozisyonda değilim. GÇ2 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Şu an sanırım gençlere ilişkin yeterli veriler hep parçacı. Ya birincisi zaten nicel araştırmalar üzerine ilerleyen bir süreç var. Yani bir anket üzerinden sen doğru sonuca çok ulaşamıyorsun. Çünkü işin içerisinde sosyoloji de var... Hepsinin ölçeği farklı oluyor. Bir tanesi çıkıyor, şunu diyebiliyor kendi ölçeklerine göre, gençlerin yüzde yetmiş mutludur mesela. Yani manipülasyona çok açık bir alan... Program ve bütüncül bir veri seti yok. GÇ4 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Yani sahadan sürekli bir veri toplanıyor ama ne yapılıyor, ne ediliyor bilemiyoruz tabii ki. Doğru noktadan mı alınıyor bu veriler, ne kadar güvenilirliği var onu bilemem yani. GÇ5 (Kadın, 20 yıl üstü alan deneyimli)

Ya mutlaka vardır yani sonuçta insanlar üniversitelerin işte belediyelerin, şunların, bunların herkesin vardır yani. Mutlaka vardır ama bunu doğru yerinde ve zamanında kullanmak gerekir. GÇ9 (Erkek, 30 yıl üstü alan deneyimli)

Katılımcılar sık sık değişen yöneticilerin kuruluş işleyişinde bazı sorunlara neden olabildiğini, bazen atanan yöneticilerin sahaya ve hizmetlere hakim olmadığını bu durumun ise işlerini daha fazla zorlaştırdığını dile getirmiştir.

...Şu an bu beşinci müdürüm benim müdürler çok sık değişti. Bakanlığımız görevlendiriliyor ama gelen idarecilerimiz hep spor tarafından gelenler oluyor. Veya işte başka kurumlardan gelenler oluyor. Ya biz istiyoruz ki mesela bu alanda gerçekten yetişmiş bu alanda kendini geliştirmiş ya en önemlisi de gençleri kendine

dert edinmiş insanlar gelsinler istiyoruz. Mesela bir spor uzmanımız buraya idareci olarak geldiği zaman, biz bir kere bir sene ona gençlik merkezini anlatmamız gerekiyor. Biz mesela o sıkıntıları çok yaşıyoruz. Mesela en basiti bizim kendi çalışma saatlerimizde bile bu sıkıntı oluyor. Biz mesela akşam saat onda on birde de etkinlik yapabiliriz. Biz sabah saat dokuz akşam altı çalışmıyoruz. Bir bakanlık binası gibi değiliz. Bunu mesela ilk üç dört ay idareciye anlatmak bize zulüm. Yani o sıkıntıları çok yaşıyoruz. GÇ3 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Ben dört tane falan idareci gördüm. İş biliyorsa sıkıntı değil. Yani kişi sahadan geliyor ve bu işi biliyorsa müdür herhangi bir sıkıntı yok. Ama başka bir kurumdan atamaysa o zaman işi bilmediği için işleyişi problem oluyor. Soruna neden olabiliyor. GÇ6 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Yani müdürlerin sürekli değişmesi bir sorun olabiliyor. Gençlik merkezlerine baktığınız zaman gençlik çalışanlarıyla müdür entegredir. Eğer ki birbirinden ayrı çalışırlarsa o zaman kesinlikle gençlik merkezlerinde iş yürümez. Ben burada beş farklı yönetici gördüm şimdiye kadar. Uyum sağlanamazsa yönetsel anlamda eksiklik olur. GÇ7 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Bizim burada beş tane müdür değişti. Hatta son üç ayda üç tane müdür değişti. E tabii bu da istikrarı etkiliyor. Şimdi her gelenin farklı bir şeyi var. Yani insanlar tabii fitratlarına göre hareket ediyorlar ama devlet kurumunda böyle fitri hareketler, biraz arka planda kalması lazım. GÇ8 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Gençlik çalışanlarının anlatılarında yasal, finansal, nitelikli iş gücü ve yönetsel yeterliliğe dair birtakım sorunlar mevcut olduğu görülmektedir. Yasal yeterlilik boyutuyla bakıldığında, gençlik çalışanlarının özlük hakları ve çalışma şartlarıyla ilgili belirsizliklerin yanında gerçekleştirilen uygulamalarda karşılaşılan birtakım yasal güçlüklerin olduğu belirlenmiştir. Finansal anlamda ise Bakanlık projelerinde bir yetersizlik yaşanmasa da gençlik merkezlerinin kimi zaman finansal açıdan zorlandığı tespit edilmiştir. Gençlik çalışanlarının eğitim aldıkları alana göre istihdam edilmemesi ve sayı olarak yetersiz olmaları nitelikli iş gücü anlamında bir eksikliğe neden olmaktadır. Son olarak, özellikle kuruluş müdürlerinin ve alandaki diğer karar alıcı pozisyonundaki kişilerin kimi zaman alana uzak kişiler olması ve kısa süreli aralıklarla değişmesi hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde sürdürülebilmesi noktasında bir handikap oluşturmaktadır.

4.8. GENÇLİK ÇALIŞANLARININ YAŞADIĞI SORUNLARA İLİŞKİN BULGULAR

Katılımcıların anlatılarında gençlik çalışanlarının yaşadığı temel sorunların kendileriyle veya gençlerle ilgili olabileceği görülmüştür. Bununla birlikte katılımcılar, kurumsal yapılar ve bürokratik süreçlerle ilgili sorunlar yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Katılımcıların yaşadıkları sorunlara alt başlıklar altında detaylıca yer verilmiştir.

4.8.1. İletişimsizlik, Plansızlık ve Bürokratik Sorunlar

Katılımcıların anlatıları analiz edildiğinde gençlik politika ve hizmetlerinin yürütülmesi süreçlerinde yaşadıkları sorunlar arasında iletişimsizlik, plansızlık ve bazı bürokratik süreçlerin oluşturduğu olumsuzlukların yer aldığı görülmüştür. Plan ve programların son dakikada belli olmasının yaşattığı sorunları GÇ3 şöyle dile getirmiştir:

Şimdi bizde en büyük sıkıntımız şu. Dediğim gibi biz gençlik alanı aktif bir alan olduğu için bizim genelde programlarımız son dakika belli olur. Yani mesela biz daha fazla gence ulaşabilecekken son dakika böyle birden ani programlar olduğu için, varsayalım ben bir projeyi bin tane gence ulaştırabilecekken son bir gün kala bu bana bilgi verildiği için ben sadece on gence, yirmi gence, otuz gence ulaşabiliyorum. GÇ3 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

GÇ8 ise üzerinde yeterince düşünülmeden ortaya koyulan ve uygulanması istenen plan ve programların sahanın gerçekliğinde birtakım sorunlara neden olduğunu şu şekilde ifade etmiştir.

Bakanlığın şu güzelliği var. Çok heyecanlı bir bakanlık. Fakat heyecanının bu devlet geleneği şeyiyle biraz törpülenmesi lazım. Yani devlet böyle hani bugün karar aldım, yarın yapacağım demez mesela. Geleneği vardır bir şeyi vardır, ritüeli vardır ona göre gider. Tabii biraz ağır gider ama sonuçta geriye dönük anlamında ya şunu da yapsaydık demez çünkü birçok şey düşünüldüğü için. Şimdi bizde şöyle oluyor. Bir şey karar veriliyor. Bir anda mesela bir saat sonra tüm Türkiye'ye yayılabiliyor. Aynı anda yapılabiliyor. Bu hani hareketsel anlamda kitlesel hareket ve kitleleri harekete geçirme anlamında güzel bir şey. Ama uzun vadeli yapılacak şeylerde devamlı geriye dönmek gerekiyor. Çünkü bir sürü düşünülmemiş ve planlanmamış şeyler olunca geri dönüyorsun tekrardan şu olmadı burada olmadı, şu eksik oldu, bu hatalı oldu. GÇ8 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Bakanlık tarafından iyi bir şekilde planlanan ve yıllardır uygulanan gençlik kamplarını iyi uygulama örneği olarak dile getiren GÇ7, diğer hizmetlerin aynı kurumsallıkta işlemediğinden bahsetmiştir.

En güzel projelerden bir tanesi gençlik kampları yıllardır yapılan on beş, yirmi yıldır yapılıyor. Muazzam. Bugüne kadar hiç eksiksiz hatasız devam ediyor mesela. Biz hiçbir sıkıntı yaşamıyoruz mesela. O oturmuş bir sistem. Bunu bozmuyorlar mesela. Ha bunun gibi birkaç tane daha var ama genel itibariyle hani Bakanlıkta tek bir akıldan çıkan projeler değil. Hani gruplar halinde farklı farklı birimlerden de çıkabiliyor. Çok önü arkası da düşünülüyor, hadi yapalım falan oluyor. GÇ7 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Katılımcılar sahada yaşanan bir diğer sorun olarak mevzuatın önlerine koyduğu engelleri ve uzayan bürokratik süreçleri ifade etmişlerdir. Bu bağlamda GÇ2 mevzuatın net olması gerektiğini ve yöneticilere inisiyatif alanı tanımaması gerektiğini dile getirmiştir.

“Mevzuat çok net olmalı. Bu iş kişilere kalmamalı. Bizim bireylerle ilgili problemimiz olduğunu düşünenlerdenim ben.” GÇ2 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Yapılan protokollerin önlerini açtığını dile getiren GÇ3 ve GÇ7 ancak zaman zaman protokollere rağmen yöneticilerin önlerini tıkayabildiğini belirtmişlerdir.

Her imzalanan protokol zaten bizim önümüzü bir tık daha fazla açıyor. Ama maalesef insanların kafalarındaki o yasallığı çözemiyoruz. Mesela Milli Eğitim'e gidiyoruz. Mecburen biz okullarla da çalışmak zorundayız. Ama maalesef işte oradaki idareciler bizim önümüzü çok tıkayabiliyor. Kendi kafalarındaki mevzuatı gerekçe göstererek. GÇ3 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Protokol kağıtta olan bir şeydir. Ancak uygulamaya gelindiği zaman bazı üst bürokratlar, üst amirler bunlara set çekilebiliyor. Set çekildiği zaman da o zaman da işlerin güzel gitmeyişi gerçekleşebiliyor. GÇ7 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

İstekli yönetimlerin olmamasından yakınan GÇ9, mevzuatın ve yöneticilerin saha çalışanlarını daha az iş yapmaya ittiğini şöyle ifade etmiştir:

İstekli politikalar, istekli yönetimler, istekli işte kaymakamlar, valiler, şunlar bunlar yok yani. Yani sonuçta ellerinden para çıkmasın yeter ki. Şöyle derler hani iş hayatına ben başladığımdan beri çok iş yaparsan çok başın ağrır. Az iş, az baş ağrısı şeklinde değerlendiriliyor. Mesela bir iş yapmaya çalıştığın zaman diyorsun ki bu işin sorumluluğu var. İşte bunu yaparsan başım da ağrıyabilir. En iyisi başım ağrmasın. Ben bu işe hiç girmeyeyim. Yani sonuçta yasalar seni öyle sıkıştırıyor, öyle daraltıyor ki, bir şey yapmak istediğin zaman korkuyorsun bir şekilde. GÇ9 (Erkek, 30 yıl üstü alan deneyimli)

Politika ve hizmetlerin belirlenmesi veya yürütülmesi süreçlerine yönelik olarak oluşturulan komisyonların karar alma süreçlerinin kimi zaman bir hayli uzadığından yakınan GÇ8, bir “orta ayar” gerekliliğinden bahsetmiştir.

Ehil kişilerden seçilebilecek bir kurul olması lazım. Bizde de kurul oluşunca yani bizde bürokrasi evet bir şekilde bir yerden ıstırap duyuyoruz. Hani çok yavaş ilerliyor falan. E bir yerden de olması gereken de bir şey. Burada bir sıkıntı var. Mesela bir komisyon kurulduğu zaman ilde bir komisyon kurulduğu zaman komisyon öyle bir yavaş ilerliyor ki ya böyle tank adımlarıyla gidiyor. Şimdi hızlı hareket edince de bu sefer önü arkası düşünülüyor. Bir orta ayar yok. Aslında orta ayar tutturulabilmiş olsa e potansiyel çok iyi. Yani Türkiye'deki potansiyel gençlik potansiyeli muazzam. Ama herkes kendi bir şey yapmak istiyor. GÇ8 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Gençlik çalışanlarının planladıkları veya yürüttükleri gençlik hizmetlerinde kimi zaman bürokrasinin hantallığı altında ezildiği kimi zaman ise arkalarında beklediği desteği bulamadığı görülmektedir. Gençlik hizmetleri gibi dinamizmin ve kendini yenileyebilmenin önemli olduğu bir alanda yaşanan bu hantallığın gençlik çalışanlarının şevkini azalttığı ve onları daha az sorumluluk almaya ittiği değerlendirilmektedir.

4.8.2. Kurumsal- Fiziksel Yapı ve Kaynak Kullanımıyla İlgili Yaşanan Sorunlar

Katılımcıların sahada yaşadığı sorunlara ilişkin anlatılarında ortaya çıkan kategorilerden biri katılımcıların kurumsal yapıyla ilgili yaşadığı sorunlardır. Kurumsal yapıyla ilgili sorunlardan ilki gençlik merkezlerinin tanınırlığıyla ilgilidir.

Ya öncelikle Gençlik Spor Bakanlığı'nın tanınmaması, hani bilinmiyordu. Önce zaten genel müdürlüktü 2011'de Bakanlık oldu. Hani insanların işte bizi bir STK işte vakıf, dernek öyle bir şey olarak algılıyorlardı. Ama artık Türkiye'de çok yayıldığı için şu anda hani gençlik merkezini herkes bilmeseyse de çoğu kısım artık

biliyor. Yani aileler çocuklar buraya geldiklerinde sıkıntı yaşıyorlardı hani çocuğum nereye gidiyor, orası neresi? İşte kime bağlı, nasıl bir yer gibi ama şu anda herkes hani bir devlet kurumu olduğunu biliyor. Onun için sahada artık o kadar zorlanmıyoruz. Ama öncesinde gerçekten zordu yani. GÇ6 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

GÇ5, kurumsal yapı içerisinde gerçekleştirilen liyakatsiz yönetici atamalarının yürütülen politika ve hizmetlerin gençler üzerindeki etkisini azalttığını şöyle ifade etmiştir:

...Yine kurumsal yönetim bazındaki yanlışlıklarımız bizi bir nokta ileri götüreceğini düşünmüyorum. Çünkü liyakatsiz atamalar. En büyük sebebimiz o. Gençliğin derdini bilmeyen, gençlikle ilgilenmeyen insanların olması. Çok da beni ümitlendirmiyor yani. Bu aynı zamanda politikaların gençler üzerindeki etkisini de azaltıyor. Yani şimdi sen milli eğitimde öğretmensin. Bir ay sonra müdür oluyorsun buraya. Ne yapacaksın? Ne mevzuat, ne yönetmelik, ne müfredat ne de saha. Sahayı Milli Eğitim'den biliyorsun. Ama nasıl biliyorsun? GÇ5 (Kadın, 20 yıl üstü alan deneyimli)

Gençler ile gençlere yönelik hizmetlerin eşleşmemesini bir sorun olarak gören GÇ2, aradaki diyalog sürecinin eksikliğini kaynakların gençler için kullanılmasının önündeki engel olarak gördüğünü ifade etmiştir.

Yöneticilerin gençlerle diyalog kurması konusunda bir engel var ki zaten en büyük engel de bu. Yani en büyük problemimiz bu. Çünkü bu seti buraya bir çektikleri anda düşünebiliyor musun? Kanun yapıcılar burada. Hizmeti götürücüler burada. Bütçe burada. Bunu bu kitle için harcayacaksınız. Karşı kitle için ama müthiş bir hayali duvar koymuşlar. Bunlar kendi kendine takılıyor. Buradakiler hiçbir şeyden verim elde edemiyor. Para burada duruyor. Kaynakları kullanamıyorlar yani. GÇ2 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Katılımcıların sıklıkla bahsettiği bir diğer sorun kuruluşların fiziksel yapısıyla ilgilidir. Fiziksel alan ve imkanların yetersizliğiyle ilgili olarak GÇ8, kuruluş binasının eksikliklerinden ve yanlış tasarımından şu şekilde bahsetmiştir:

Bizim mesela fiziki anlamda burası hiçbir şekilde kime soruldu, nasıl yapıldı hiç bilmiyorum. Buranın mimarisi mühendislik hatası. Büyük bir hata var... Birkaç saat sonra daha çok dolacak. Full dolacak yer yok. Eğitimler yapınca çocukları sınıflardan çıkartıyoruz. Fiziksel mekanlar yetersiz. GÇ8 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

GÇ5 ve GÇ3, fiziksel imkanların eski yıllara göre çok daha iyi olsa da hala talebi karşılama konusunda yetersiz kaldığını belirtmişlerdir.

Yani şu noktada Gençlik Spor Bakanlığı ciddi anlamda Bakanlık olduktan sonraki süreçte çok iyi politikalar izledi... Şimdi devasa binalarımız var. Yetiyor mu? Yetmiyor tabii ki. Benim en büyük hedefim her mahallede bir tane gençlik merkezinin olması gerektiğini düşünüyorum. Ama şu anki kurumsal olarak Bakanlığın ulaştığı öğrenci potansiyeli olarak düşündüğümüz zaman çok çok ilerdeyiz. Bayağı bir level atladık. GÇ5 (Kadın, 20 yıl üstü alan deneyimli)

Gençlik merkezleri hani muazzam yerler. Hani ben şimdi on yıldır buradayım. Sağda solda gördüğümüz herkesi davet ediyoruz. Hani faydalansınlar buradan. Dediğim gibi illerin potansiyellerine göre gençlik merkezleri yapılabilir. Faydalıyor insanlar buradan fayda görüyorlar. Ama dediğim gibi alanımızın darlığından dolayı herkese yetemiyoruz. GÇ3 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Politika ve hizmetlerin yürütülmesi süreçlerinde kaynak kullanımına ilişkin yaşanan sorunları katılımcılar şu şekilde ifade etmiştir:

....spor tesisinin yapılması için yer gösterilmiş. Yazışmalar yapılmış. Ama bir sonuç yok. Ya bürokratik engeller de bunları biraz şey oluyor. Artı ülkemizin, devletimizin içinde bulunduğu durum. Mesela diyelim yatırımlar yüzde elliye ulaşmadıysa durdurulsun. Efendim ne söyleyeyim biraz bekletilsin şeklinde, kritik bir süreçten geçiyoruz. Dolayısıyla bazı şeyler bekliyor. GÇ1 (Erkek, 5 yıldan az alan deneyimli)

Örneğin benim piyanom var, gitarım var, atıyorum kemanım var ama hoca yok maalesef. Çocuk tabii ki bunu söyleyebilir. Evet kurumda her şey var. Gitar var, piyano var, her şey var. Ama ben faydalanamıyorum derse doğrudur. Bir sürü kişi sırada ama yok. GÇ5 (Kadın, 20 yıl üstü alan deneyimli)

Ben yani özellikle dezavantajlı, sosyal imkanları kısıtlı gençleri toplumda var olan ama ulaşmakta zorlandıkları sosyal imkanlara ulaştırmakta çok zorlanıyorum. Mesela şimdi yakında çocukların bir spor turnuvası var. Şimdi ben onlara para bulmak zorundayım yedi, sekiz tane gence belli bir miktarda para bulmak zorundayım. Yani spor bile paralı yani her şey paralı ve maddi imkanlar yok. GÇ9 (Erkek, 30 yıl üstü alan deneyimli)

Katılımcı anlatılarında yer verildiği üzere kurumsal ve fiziksel yapıyla ilgili sorunlar kimi zaman gençlik çalışanlarını zorlamaktadır. Bahsedilen sorunların bir kısmında gündün güne iyiye gidiş söz konusudur. Örneğin gençlik merkezlerinin tanınırlığının

gün geçtikçe arttığı ve yeni gençlik merkezlerinin inşasında fiziksel imkanların kapasitesine önem verildiği katılımcı ifadelerinde yer almaktadır.

Gençlik çalışanlarının anlatılarında dikkat çeken noktalardan biri bazı kuruluşlarda mevcut olan imkanları kullanabilecek/yönetebilecek eğiticiler olmaması yüzünden bu imkanların atıl halde kalmasıdır. Bu yöndeki ifadeler, kaynak kullanım süreçlerinin sağlıklı işlemediğini göstermektedir.

4.8.3. Gençlerle İlgili Yaşanan Sorunlar

Katılımcılar, sundukları politika ve hizmetlerin yararlanıcısı konumunda olan gençlerle ilişkilerinde birtakım sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu sorunların genel itibarıyla gençlerin talepleriyle ilişkili olduğu görülmüştür. Gençlerin taleplerini uçuk veya ülke gerçekleriyle uyuşmayan talepler olarak nitelendiren katılımcılar görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir:

Gençlerin özellikle hani Z kuşağı diyoruz. Pek katılmasam da gençlerin talepleri ve uçuk talepleri bizi zorluyor. Bunlar içerisinde işte şişi kebabı yakmadan işimizi yürütmeye çalışıyoruz. GÇ1 (Erkek, 5 yıldan az alan deneyimli)

İmkanlar çok olsa gençler tabii ki devamlı gezmek istiyorlar. Devamlı yiyip içmek istiyorlar. Ama ülkenin kaynakları tabii ki sınırsız değil yani. Hani biz en çok bu konuda açkçası sıkıntımız var. GÇ6 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

GÇ5 ise bazı gençlerin belli zararlı siyasi görüşler çerçevesinde hareket ederek sistemi zorladığını ve bu durumun kendi adına bir dönem sahada yaşadığı sorunlardan biri olduğunu ifade etmiştir.

...ama şu oluyor bazen. Sana bir amaç uğruna gelen gençse eğer bölmek, parçalamak merkezleri anlamında. O zaman zaten bir şey yapamıyorsun. Sadece izliyorsun... En büyük sıkıntı görüş, düşünce. Düşünce sıkıntısı çok tehlikelidir. GÇ5 (Kadın, 20 yıl üstü alan deneyimli)

Bazı gençlerin keskin düşünce ve ön yargılara sahip olmasının bir gençlik çalışanı olarak kendisini zorladığını GÇ2 şu sözlerle ifade etmiştir:

Alanda yaşadığımız temel sorun birincisi gençlerin net çok politik olmaları. Politika eşittir A siyasi partisi, B siyasi partisi demiyorum. Her şeyle ilgili çok net görüşleri var, çok ön kabulleri var. Ön kabuller çok ciddi problem. Çünkü resmen duvarlar örülüyor. İki aynı yaş grubundaki insan bile birbiriyle çok iyi diyalog kuramıyor. Böyle bir sıkıntımız var. GÇ2 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Bazı katılımcılar gençlik merkezlerinin son yıllarda daha fazla tanınmaya ve bilinmeye başladığını ifade etmişlerdir. Bu bağlamda, 2012 yılında yapılan bir araştırmada gençlerin %64,4'ünün gençlik merkezlerinden haberdar olmadıkları ortaya çıkmışken bugün bu oranın çok daha aşağı seviyelere geldiği düşünülmektedir (Gür ve arkadaşları, 2012). GÇ3 gerçekleştirdikleri çalışmalarla gençlerin ön yargılarını belli oranda kırdıklarını ve tanınırlıklarını artırdıklarını şöyle dile getirmiştir:

...Buraya her görüşte genç de gelebiliyor. İlk etapta mesela şunu düşünebiliyorlardı. Gençlik merkezi deyince mutlaka burada işte bir partinin bir yeridir. Gelmeyelim, gitmeyelim diye. Ama biz onu kırdık. Şu an buranın bir devlet kurumu olduğunu biliyorlar. Her tür gencimiz geliyor. Beş vakit namazını kılan gencimiz de geliyor ve bizim burada ateist gençlerimiz de var. Yani onların birçoğunu kırdık. GÇ3 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Gençlerin politik ön yargılarla kuruluş faaliyetlerine uzak durmasının kendisini şaşırttığını ve üzdüğünü ifade eden GÇ2 gençlerin temel motivasyonunun “kaynakları sömürmek” olması gerektiğini belirtmiştir.

Velev ki o Bakanlık evet A partisinin görüşünde. Yani o gencin derdinin oradan olabildiği kadar kaynakları sömürmek olması gerekiyor. Öyle bir bakış açısıyla bakmamaları beni çok şaşırtıyor. Beni çok üzüyor. GÇ2 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Gençlik çalışanlarının gençlerle ilgili yaşadığı sorunlar arasında ağırlıklı olarak gençlerin kurumlara karşı ön yargısını dile getirdiği görülmektedir. Gençlerle yapılan görüşmelerde ortaya çıkan bulgular, buradaki önyargı sorununun gerekçeleri niteliğindedir. Bu bağlamda gençlerin, gençlik hizmetleri konusunda faaliyet gösteren kurum ve organizasyonlardan uzak durma sebeplerine, ilgili başlık altında detaylıca yer verildiği için burada bir kez daha tartışılmamıştır.

4.8.4. İleri Yaş Gençlik Çalışanı Olmak

İleri yaş gençlik çalışanı olmak sürekli gençlerle iletişim halinde olunan, onlarla birlikte çalışılan bir alan için kimi zaman sorun oluşturabilmektedir. Gençlerin dinamizmine ve zamanın gerektirdiği değişimlere ayak uyduramamak bazı gençlik çalışanlarını mesleki anlamda zorlamaktadır. GÇ3 bu konudaki deneyimlerini şöyle ifade etmiştir:

Ben kendi açımdan şunu söyleyebilirim. Yirmi beş yaşındaki aktif halimi benden bir kere şu an hala aynı şey bekleniyor ama o biraz zor. Yani yaş ilerledikçe gençlerle olan iletişimimiz de ister istemez eskisi kadar iyi olmuyor. Tamam tecrübemiz oluyor. Ama o iletişim mesela yeni jenerasyonun dili apayrı. Onlarda mesela sıkıntı yaşayabiliyoruz... Bizden her geçen gün mesela yaş ilerlemesine rağmen hala daha o yirmi yaşımızdaki yirmi beş yaşımızdaki o enerji, o performans bekleniyor. Bizim gençlik çalışanlarımızın en büyük sıkıntularından birisi bu. GÇ3 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Gelecek yıllarda şimdiki performansını devam ettiremeyeceğini öngören GÇ8, dışardan aldığı eğitimlerle ilerleyen yıllarda masa başı bir iş yapmak yerine eğitmen olarak gençlik merkezinde çalışmayı planladığını dile getirmiştir.

Şimdi bizim yaşımız ilerliyor. İster istemez hani bu gençlik merkezlerinde biraz daha hani daha genç yüzlerin olması lazım ve mesela sahada çalışma biraz daha böyle enerjik dinç kişilerin yapacağı işlerdir. Şimdi uzun süre aynı işler yapılıncaya bazen oyun da oynasanız işte aktivite de yapsanız o enerjiyi ister istemez aynı tonda götüremiyorsunuz. Hani biz bunu belli bir yaşa geldikten sonra ister istemez saha çalışmalarının birçoğuna katılamayacağız. Yani fiziki anlamda katılamayacağız. Gençlik merkezi her geldiğin gün farklı bir şeyle karşılaşabilirsin. Yani ilkokul çocuğuna da değişiyorsun anaokuluna da değişiyorsun. Yoruyor, çok yoruyor. Ben kendi adıma şöyle bir planlama yapıyorum. Dışarıdan eğitimler alıyorum kendimi geliştiriyorum ki yarın öbür gün burada hani en azından eğitmen anlamında buraya fayda sağlamak için. Yoksa diğer türlü ne kendime bir şey katacağım ne gençlere bir şey katacağım. Yani böyle evrak işiyle vesaireyle geçmek durumunda kalacak geri kalan çalışma hayatım. Bunu da ben çok istemiyorum. GÇ8 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Gençlerle çalışmak belli bir fiziksel esneklik yanında zihinsel olarak da bir uyum gerektirmektedir. Bu boyutuyla farklı jenerasyonlardan gençlik çalışanları ile gençler birbirlerini anlama konusunda sorun yaşayabilmektedir. Bu bağlamda, özellikle aynı zamanda kamu personeli olan gençlik çalışanlarının (uzun yıllar aynı kurumda çalışmaları boyutuyla) ilgilendiği gençlerle daha kaliteli zaman geçirebilmeleri için bir

biriyle uyum halinde çalışabilecekleri bir sistematığın oluşturulması gerekmektedir. Verimliliğin azaldığına kanaat getirilen süreçlerde, bu gençlik çalışanları için alternatif çalışma biçimleri oluşturulmalıdır.

4.8.5. Sivil Toplum Alanındaki Siyasileşme ve Tekelleşme

Sivil toplum alanının tekelleşmesi ve siyasileşmesi gençlik çalışanlarının yaşadığı bir başka sorun olarak belirlenmiştir. Aynı görüşten olmayanların dışlandığı, belli kişi ve gruplar dışındakilerin karar alma mekanizmalarına katılımının sağlanmadığı ve siyaset üstü kurumların inşasında zorlanıldığı katılımcılar tarafından dile getirilen sorunlardandır.

Sivil toplum alanının tekelleşmesi benim için yani. Çünkü gittiğim faaliyette her eğitim programına bir baktım ki bir saatten sonra hani kendim de öz eleştiri vererek bunu söylüyorum, hep aynı kişileriz. O alanın kendisi dahi katılımcı bir alan değil. Zaten özne olarak gençliğin olmaması en büyük problem... Şimdi görsel medyayla birlikte şu kendi kapalı komitelerinde yaptıkları bir faaliyeti ya da bir projeyi sanki bütün gençlerle yapıyorlarmış gibi lanse ediyorlar. GÇ4 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Bir toplantı yapılır. Belirli STK'lar çağrılır değil mi? Ama bu ülke belirli insanlar yaşamıyor herkes yaşıyor. Her türden genç yaşıyor. Alevi'si var, Kürt'ü var, Türk'ü var, Müslümanı var olmayanı var. Ben gençleri önce bir sahada toparlamaktan yanayım. Sahada göreceksin, yaşayacaksın. Üstte sorma kardeşim. Üste sorsan her şey mükemmeldir. O yüzden Türkiye'nin politikalarının çok da böyle birileri tarafından hazırlandığını düşünüyorum. İşte sahadan, A'dan B'den alınmıyor ama C'den alınmıyor. Alınması lazım. O da bizim insanımız. O da bizle yaşıyor. GÇ5 (Kadın, 20 yıl üstü alan deneyimli)

Sivil toplum alanının siyasi ve belli grupların hakimiyetinde bir alan olduğuna yönelik ifadeler gençlerin anlatılarında da sıkça yer almıştır. Bu yönüyle gençlerin yaşadığı güvensizliğin bir benzerini gençlik çalışanlarının da yaşadığı söylenebilir. Gençler ve gençlik çalışanlarının anlatılarında vurgulanan bu sorun, aslında mevcut sorunun yaygınlığına işaret etmekte ve çözümün aciliyetini ortaya koymaktadır.

Gençlik çalışanlarının yaşadığı sorunların kimi zaman gençlik çalışanlarının çalışma şevkini kırdığı, onları “gerektiği kadar” iş yapmaya ve ekstra sorumluluklar almamaya

ittiği belirlenmiştir. Fiziksel ve zihinsel olarak yıpranan gençlik çalışanlarının yeterli sosyal ve kurumsal desteği göremediği noktalarda kendilerini verimsiz hissettikleri görülmüştür. Yaşadıkları bu süreçler, yapabilirliklerini sınırlayan bir etken olarak değerlendirilmektedir. Özellikle ileri yaş gençlik çalışanlarının gençlerin dinamizmine ve taleplerine ayak uyduramaması birçok katılımcının anlatısında yer almıştır.

4.9. GENÇLİK ÇALIŞANLARININ ÖNERİLERİ VE GELECEK BEKLENTİLERİ

Bu başlık altında katılımcıların gençlik politika ve hizmetlerinin geliştirilmesine yönelik önerilerine ve yurt dışı örnekler hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir. Bununla birlikte katılımcıların gelecekte politika ve hizmetlerin ne şekilde yürütüleceğine dair beklentileri de ortaya konulmuştur.

4.9.1. Politika ve Hizmetlerin Geliştirilmesine Yönelik Öneriler

Katılımcıların politika ve hizmetlerin geliştirilmesine yönelik önerileri analiz edildiğinde bu önerilerin genel itibarıyla gençlerin ekonomik refahının sağlanmasına, kurumlar arası iş birliğinin oluşturulmasına, gençlerin karar alma mekanizmalarının katılımının artırılmasına ve politika ve hizmetlerin siyaset üstü bir anlayışla sürdürülmesine yönelik olduğu görülmüştür. Gençlere yönelik hizmetlerde siyaset üstü bir yaklaşım benimsenmesi gerektiği birçok araştırmanın ortak sonuçlarındandır (Çekmeköy Belediyesi, 2021).

İyi bir gençlik politikasının nasıl olması gerektiğine dair katılımcı anlatılarında GÇ9 iyi bir gençlik politikasının başlıca özelliklerini şöyle ifade etmiştir:

Bir kere sürdürülebilir, geliştirilebilir bir politikan olması gerekiyor. Yani bu gerçekleştirebilecek bir altyapıyı hazırlayacak her şeyi ortaya koyabilecek bir politika olacak. İşleyen bir politikan olacak. GÇ9 (Erkek, 30 yıl üstü alan deneyimli)

Şahin ve arkadaşları (2021: 282) gençliğin özel politika gerektiren gruplar arasında yer aldığını belirterek gençlik sorunlarının çözümünde yenilikçi, katılımcı, sürdürülebilir,

bütüncül ve disiplinler arası bir yaklaşımın gerekliliğine vurgu yapmaktadır. Katılımcılar arasında benzer vurguyu yapanlardan biri olan GÇ8 görüşlerini şöyle dile getirmiştir:

Ya birincisi en azından şu istikrar olması lazım. Yani yapılacak işlerde istikrar. Birincisi benim için en önemlisi bu. İkincisi yapılacak iş profesyoneller tarafından planlanması gerekir. Kesinlikle profesyoneller. Yani tamam amatör bir ruh belki fikri bulabilir ama bunun şekillenmesi ve ete kemiğe büründürülmesi kesinlikle profesyonel tarafından olması lazım. Çünkü insanla uğraşıyoruz. Bunun sosyolojik bilmem psikolojik bir ton boyutu var. Yani bunu bilmeyebiliriz. Tamam heyecanlıyız. Bir şeyler yapmak istiyoruz ama bu böyle olması lazım. GÇ8 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Politika ve hizmetlerin temel belirleyicisinin gençlerin ekonomik refahı olması gerektiğini ifade eden bazı katılımcılar, bu durumun birbirini etkileyen süreçler olduğunu ve gençlerin ekonomik refahını artıran politikaların gençlerin kendilerine sunulan hizmetlerden daha fazla yararlanabilmesini sağladığını ifade etmiştir.

...Örneğin bir üniversitemizde genç ofisimiz var ve üniversite öğrencileri saat dörtten sonra evlerine gitmiyorlar. Üniversitenin işte yardım merkezi demeyelim de mediko sosyal işte yemek imkanlarının sunulduğu merkezde iki buçuk lira için yemekten beslenmek için bekliyorlar. Belki üç saatleri orada geçiyor. Aşırı izdiham olduğu için kırk beş dakika sonra yemeklerini yiyebiliyorlar. Dolayısıyla politika belirleyicilerimiz işte büyüklerimiz bunu göz önünde bulundurarak gençlerimize bir yol haritası çizmeleri lazım. GÇ1 (Erkek, 5 yıldan az alan deneyimli)

...Ya çoğu genç mesela KYK'dan bize gelmek istiyorlar. Hani aramızda bayağı mesafe var. Bazısı gelebiliyor, gelmek istiyor bizi sevdiği için yol önemli değil deyip. Ama bazısı diyor ki ya keşke aracınız olsaydı, biz her gün oraya gelirdik. Yani ulaşım da büyük problem. E kimse cebindeki o beş lirayı, altı lirayı öğrenci otobüse verip de gençlik merkezine yani gelemiyor yani. Sonuçta onu kendi başka bir ihtiyacına kullanıyor. GÇ6 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Bazı katılımcılar, kurum ve kuruluşlar arası iş birliğinin gençlik politika ve hizmetlerinin geliştirilmesi ve niteliğinin artırılmasındaki önemine vurgu yapmıştır.

Burada üniversiteler, STK'lar ve toplumun işte yönetim paydaşlarının bir araya gelip bir ortak çalışma yürütmesi gerekiyor. Yani burada evet kamu erki ön planında olacak ama diğerlerinin de düşünceleri alınmadan yapılırsa bir yönü eksik kalır. Bunların ortak düşünceleriyle politikalara yön verilmesi lazım. Biz

sorun görmek istemiyorsak yan yana gelememe gibi bir lüksümüzün olmaması lazım. GÇ1 (Erkek, 5 yıldan az alan deneyimli)

Kurumlar arası iş birliği. Kurumlar arası iş birliği derken de yani bir Gençlik Spor Bakanlığı bir Milli Eğitim Bakanlığı. Bunların hepsi birlikte ortak çalışmak zorunda. Eğer ki ortaklık olmazsa o zaman işler düzgün bir şekilde gitmeyeceğini düşünüyorum ve gitmediğini de şimdiye kadar da gördük zaten gençliğe ulaşabilmek anlamında. Bireysel çabalar olduğu zaman çok fazla ilerlemeyeceğini düşünmüyorum. Sonuçta hepsi aynı bu ülkeye hizmet ediyor, Bakanlıkların hepsi. Amaç da gençliği kalkındırmak devletimizi kalkındırmak. O yüzden bence ortak çalışmak çok önemli. GÇ7 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

GÇ2 ve GÇ6, politika ve hizmetlerin belirlenmesi ve yürütülmesinde yetenek ve akademik başarısı açısından daha iyi durumdaki gençlere de odaklanması ve bu gençlerin gereksinimlerinin göz ardı edilmemesine yönelik önerilerini şöyle dile getirmişlerdir:

Ne yazık ki bizde herkese eşit düzeyde verilebilecek bir sistem kurgulanmaya çalışılıyor. Çünkü ben devletim ve her vatandaşıma yetmem gerekiyor. Bunun bir tık üstüne ne yapacağımıza dair cevabımız yok. Problemimiz burada başlıyor. Toplumun her kesimine işte her kesime ebru yaptırabiliyoruz. İşte tual kara kalem çalışması yaptırabiliyoruz. Ya peki heykel yapmak isteyen çocuklarla ilgili ne yapıyoruz sorusuna orada kalıyoruz. Bunların da arttırılması gerektiğini düşünüyorum. GÇ2 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Yani gençlik merkezleri binaları daha kompleks olabilir. Daha geniş. Mesela bizim burada hani spor salonumuz yok. Ya bunun yanında tenis kortu da yapılabilir. Gençlerin ulaşması daha zor olan sporlar. Yüzme, eskrim mesela her gencin ulaşabileceği bir şey değil. Bunlar da yapılırsa güzel olur yani. GÇ6 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Bazı katılımcılar, politika ve hizmetlerin belirlenmesi ve yürütülmesi süreçlerinde gençlerin karar alma mekanizmalarına katılımının geliştirilmesine yönelik önerilerini dile getirmiştir.

Zaman ilerliyor, gençlik ilerliyor ve biz onların istek ve ihtiyaçlarına göre projelerimize yön vermemiz gerekiyor. O yüzden zamanı takip etmemiz gerektiği için her günümüzü onların isteklerine göre ayarlamamız gerekiyor... Bir komisyon kurulmasını kesinlikle isterdim. O komisyonun düzenli değişmesini isterdim. Sürekli gençlerden bilgi alınulsın isterdim. Yani şöyle olabilir il düzeylerinde olabilir. Ama belli aralıklarda her kesimden gelebilir. Bunun mesela mutlaka olması gerekiyor. Dediğim gibi gençlik durağan bir şey değil. GÇ3 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

...Temsilci genç mi seçilir işte her ilden böyle seçilir yirmi otuz kişi ya da elli kişi bunlarla ortak bir karar mı alınsa politikalar yapılırken. Bence güzel olur ya komisyon gibi. Yani hoş olur. Yani her ilden bir on kişi katılsa herkes il bazında kendi fikrini belirtse çünkü herkesin isteği Ankara'daki gencin istediğiyle atıyorum benim kendi memleketimdeki gencin isteği aynı olmayabilir yani. Bence güzel olur politikalarda fikirleri alınsa. Çok da yerinde olur. Keşke öyle bir şey olsa yani. GÇ6 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Gençlerin söz hakkının daha fazla olabileceği teşvik edecek mekanizmaları oluşturmak lazım... Yani gençlik organizasyonlarına ihtiyaç var. GÇ9 (Erkek, 30 yıl üstü alan deneyimli)

Politika ve hizmetlerin belirlenmesinde sahanın gerçeklerini göz önünde bulundurmanın önemine vurgu yapan GÇ5, ben yaptım oldu mantığıyla hareket etmenin kimse için bir fayda sağlamayacağını ifade etmiştir.

Sahada yaşanmadan üstte politika oluşturulabiliyor. Ya da kimlerin oluşturduğu, nereden aldığı, nereden verilir paylaşıldığını biz görmüyoruz. Hani birileri bir şey üretmek için üretiyor ve uyguluyorlar. Burada bir yanlışlık var. Düşüncen ne olursa olsun bakın bu ülkede herkes yaşıyor. Ben de yaşıyorum, sen de yaşıyorsun. Etrafımızdaki insanları görmemezlikten gelemeyiz. Hatta hayvan da yaşıyor insan da yaşıyor, bitki de yaşıyor, böyle düşüneceğiz. Hani bu noktada ben yaptım, oldu dediğimiz zaman Türkiye için zarar, ülkemiz için zarar, geleceğimiz için zarar. O yüzden bütüncül bir yaklaşımla olması gerektiğini düşünüyorum. Gençlik politikaları uygulanırken sahanın özelliği çok önemli. GÇ5 (Kadın, 20 yıl üstü alan deneyimli)

Gençlerin ifade özgürlüğünün sağlanmasına yönelik bir ekosistem oluşturulmasını gerekli gören GÇ9, gençlik alanında yapılan çalışmaların yaygınlaştırılmasının gençlerin taleplerini ortaya koyma ve görünürliğini artırma boyutuyla önemli olduğunu şöyle ifade etmiştir:

Ya işte gençlerin istediğini bastırarak, bağırarak yeri geliyorsa kızarak, haykırarak neyse işte şiddet içermeksizin küfür içermeksizin söylemesi lazım. Yani benim buna ihtiyacım var. Benim bunu almaya ihtiyacım var. Yani her türlü açıdan bakmak lazım. Gençliğin psikolojisi var, cinsel hayatı var, beklentileri var. Bunların hepsini düşünmek lazım. Gençlik çalışmalarının daha çok yaygınlaştırılması gerekiyor. Mesela görünürliğünün olması gerekiyor. Bunlar olursa çok daha iyi olur yani. GÇ9 (Erkek, 30 yıl üstü alan deneyimli)

Politika ve hizmetlerin belirlenme ve yürütülme sürecinde siyaset üstü bir anlayışın benimsenmesi gerektiğini ifade eden bazı katılımcılar sürece siyaset üstü bir anlayışın

hakim olmasının gençlerin karar alma mekanizmalarına katılımını olumlu yönde etkileyeceğini dile getirmişlerdir.

Siyaset üstü kurumların ve kuruluşların inşa edilmesi gerektiğini söyleyebiliyoruz. Gençlik meclisine gelen gençler birincisi diyor ki siyasi bir yer mi? Yok diyoruz. O zaman nereye bağlı? Hiçbir yere bağlı değil diyoruz. A nasıl ya? Olabilir mi? Böyle bir hayal dahi ortadan kaybolmuş yani. Gençlerin sadece bir araya gelip kendilerini var edebilecekleri bir alan. Yani olabileceğine bile ihtimal vermiyorlar. GÇ4 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Erken yaşta işte genç derneklerin kurulmasına karşıyım. Gençlerin bu yolda heba olmasına kim olursa olsun, heba olmasına karşıyım. Burada atıyorum genç kendini ifade mi etmek istiyor? Gelsin burada ifade etsin. Devletin kurumu. Genç atıyorum namaz mı kılmak istiyor? Oruç mu tutmak istiyor? İbadet mi etmek istiyor gitsin Diyanetin camisinde ibadetini etsin kardeşim. Yakın bir sürede bu FETÖ gibi bir olay gördük. Bir millet çocuğunu gönderdi. E ne oldu? Hep bu çocuklar kandırıldı. Şimdi insanlar korkuyor değil mi? Ben de olsam çocuğumu hiçbir yere göndermem. Düşüncem bu. O zaman lütfen kutuplaştırmayın. GÇ5 (Kadın, 20 yıl üstü alan deneyimli)

İfade özgürlüğü noktasında kendini güvensiz hissetme ile politika ve hizmetlerin yürütülmesinde siyaset üstü bir yaklaşımın gerekliliği gibi konular gençlere dair anlatılarda da (önceki bölümlerde yer verildiği üzere) sıklıkla vurgulanan konulardan olmuştur. Bu yönüyle gençlik çalışanlarının ortaya koyduğu önerilerin gençlerin doğrudan yaşadığı birtakım sorunlara yönelik olduğu görülmektedir.

Mevcut sistemde gençlerin bir bütün halinde değerlendirildiğini belirten bazı katılımcılar, gençlerin eğitim sistemi süreçlerinde yetenek ve ilgi alanlarına göre doğru bir şekilde yönlendirilmesi gerektiğini ve gençlerin sadece istihdam kaygısıyla yaptığı tercihlerin onları mutlu etmediğini şöyle ifade etmiştir:

Maddi durumu iyi olan tabii ki eğitim alanında kendini daha fazla geliştirmek istiyor. Okumak devam etmek istiyor. Yüksek lisans, doktora. Ama hani kendini idame etmek için paraya ihtiyacı olan genç için biraz eğitim zor yani. Çünkü çalışması gerekiyor. Sistem ilgi ve yeteneklere göre bu ayrımı yapamıyor. ... Ya bir çocuk mesela gelip ben işte sahne, tasarım dekorasyon okumak istiyorum dediği zaman normal bir ailenin söyleyeceği, o nasıl bir bölüm, öyle bölüm mü olur? Hani okuma. Ama zengin bir aile hani tabii ki okuyabilirsiniz, sıkıntı yok. Çünkü maddi kaygısı yok. O bölümden sonra iş bulması ya da bulamaması aileyi enterese etmiyor. Genci de enterese etmiyor. GÇ6 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Lin ve Chen (2022) tarafından gerçekleştirilen araştırmada gençlerin yapabilirliğini etkileyen faktörler olarak kaynak faktörleri ve dönüşüm faktörleri ortaya konulmuştur. Kaynak faktörlerini ailenin ekonomik gücü ile ilişkilendiren ilgili çalışma, dönüşüm faktörlerinde ise ailenin eğitime yönelik farkındalığı ve gencin eğitiminden beklentisini dikkate almıştır. Bu bağlamda çalışma sonuçlarında bu faktörlerin gençlerin yapabilirliği üzerinde doğrudan etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmamızın bulguları bu sonucu destekleyici niteliktedir. Ailelerin ekonomik gücü ve çocuklarının (gençlerin) eğitimine bakış açılarının gençlerin yapabilirliğini şekillendirdiği değerlendirilmektedir.

Gençlik çalışanlarının önerileri incelendiğinde bu önerilerin genel itibariyle iş birliği, katılım ve soyut duvar metaforu çerçevesinde şekillendiği görölmektedir. Gençlik çalışanları politika ve hizmetlerin yürütölme sürecinde iş birliğinin önemine vurgu yapmıştır. Bununla birlikte gençlik çalışanları, gençlerin katılımı sağlanmadan belirlenen politika ve hizmetlerin kalıcı olamayacağını dile getirmiştir. Ayrıca mevcut durumda karar alıcılar ile gençler arasında bulunan ve gençlerin katılımını engelleyen faktörlerden biri olan “soyut duvarların” kaldırılmasının zorunluluğuna değinmişlerdir. Soyut duvar metaforunun politik ön yargılar, siyasilere güvensizlik, arkadaş grubu içerisinde ideolojik açıdan damgalanma ve belli bir görüşe yönelik nefret gibi alt anlamlar içerebildiği görölmüştür. Bu soyut duvarların gençlerin politika ve hizmetlerden etkili bir şekilde yararlanabilmesinin önündeki temel engellerden olduğu belirlenmiştir.

4.9.2. Yurt Dışı Örnekler Hakkındaki Görüşler

Katılımcıların gençlik politika ve hizmetleri konusunda yurt dışı iyi uygulama örneklerinden haberdar olma veya bu hizmetleri deneyimleme durumlarına ilişkin anlatıları analiz edildiğinde birçok katılımcının yurt dışından Türkiye’ye gelen veya Türkiye’den yurt dışına giden gruplar sayesinde oranın politika ve hizmetleri konusunda bilgi sahibi oldukları görölmüştür. Yurt dışı iyi uygulama örneklerinin yerinde incelenerek Türkiye’deki uygulama eksikliklerini ortaya koymanın önemine vurgu yapan GÇ1 görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir:

Bizim hani gençlik yetiştirmeye ve politikalara yönelik çalışmalarımızla biraz daha işte Avrupa yahut Amerika gibi diğer alanlarda örnek aldığımız ülkelerin bakış açısının bir karşılaştırması lazım. Yani burada bunun bize ne faydası olacak? Belki ihmal ettiğimiz kör noktalarımızı tespit etmek. Yani burada sadece işte çeşitli gençlik projeleri uyguluyoruz. Bu belki idari olarak da yapılabiliyor hani oradaki çalışmalar nasıl oluyor? Bize bunun transferi nasıl olabilir? Bizdeki farklı uygulamalar neler? Bunun biraz da vizyon açısından kurumlara olumlu katkıları olacağını düşünüyorum. Biz bunları bazen işte makalelerden, efendim ne söyleyeyim gazetelerden, medyadan takip ediyoruz ama bir yerinde görülmesi, işte insanların faydalanma şekilleri nasıl yerinde görmek gerekir. GÇ1 (Erkek, 5 yıldan az alan deneyimli)

Yurt dışına giden grupların gözlemleri çerçevesinde oradaki politika ve hizmetleri değerlendiren bazı katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

İşte Almanya'ya bir ekip gitti. Onlar orada hani kaldılar. Onların anlattıkları kadarını biliyorum. Orada her şey ne diyeyim, serbest düzende bahsettikleri gençlik merkezleri. Hani genç oraya geliyor, istediği gibi işte yemek yapacaksa yemeğini yapıyor, dinlenecekse dinleniyor, yatacaksa yatıyor. O şekilde. Hani bizde daha böyle kontrollü. Hani o yapı Türkiye'ye gelse olur mu? Çok zor olur. Şöyle çünkü bizde ona çevrildiği zaman herkesin gelebileceği bir yapı olacak. Herkes geldiği zaman işte uyum sağlanabilir mi? Yaş itibarıyla herkes, işte atıyorum sokakta kalan da gelmek isteyecek işte madde kullanan da işte herkes gelecek yani. Bunlarla işte normal bir gençlerin uyumu nasıl olur işte onu bilemiyoruz. GÇ6 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Yani benim çok o konuda bilgim yok. Ama buradan gidilen oldu. Almanya'da bir gençlik merkeziyle değişim yapıldı. Gidip gelen arkadaşlar oldu. Onlarda genel itibarıyla bildiğimiz kadarıyla bu işler gönüllülük üzerinden gidiyor. Yani çalışan yok tamamen gönüllülük. Bu şimdi çalışan olmaması gönüllülük üzerinden gitmesi Türkiye gerçeklerini ve bulunduğumuz coğrafya gerçeklerini de göz önünde bulundurarak hani ekonomik ve refah seviyemiz gerçekten yüksek bir yerde olmuş olsaydı herkes gönüllü olarak gelirdi. GÇ8 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Yani az çok biliyorum ama çok fazla vakıf değilim. Ya kültürel anlamda farklılık olduğu için yani oradaki çalışmalarda tabii ki bizdekiyle oradaki kültür farkı var. Onlar genelde workshop şeklinde çalışmalar yapıyorlar. Yani bir ulusal ajans kapsamında yapılan projelere baktığım zaman bir kalemin nasıl yapıldığına dair, bunun üzerine oturup tartışmak şeklinde kısa çaplı çalışmalar şeklinde gittiğini düşünüyorum. GÇ7 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Yurt dışındaki politika ve hizmetlerden kendi çocuğu vasıtasıyla haberdar olan GÇ9, oradaki politika ve hizmetlerin yürütülme sürecini şu şekilde dile getirmiştir:

*Ben kendi evladım bile şu anda üniversiteyi birinci bitirmesine rağmen hukuk fakültesine şimdi gitti ***'da (bir Avrupa ülkesi) yaşıyor. O bile yani herkes yurt dışını tercih ediyor. Çünkü orada bir plan program var gençlere yönelik. Şimdi orada gençler karar verme merci zaten. Adam diyor ki yani sen dur bir dakika diyor yaşlıya. Sen diyor benim haklarımı gasp ediyorsun diyor. Sen benim diyor toprağımı işgal ediyorsun diyor. Çünkü senden sonra ben yaşayacağım orada, o zaman diyor bana güzel bırakmak zorundasın diyor. Gençler karar verici yani. Baktığınız zaman politika belirleyici gençlik. Çünkü ellerinde imkanları kaynakları var yani. GÇ9 (Erkek, 30 yıl üstü alan deneyimli)*

Yurt dışından gelen gruplarla kurulan temas neticesinde oradaki politika ve hizmetlere ilişkin fikir edinen ve Türkiye'deki hizmetleri birçok açıdan oralardan iyi gören bazı katılımcılardan GÇ2 görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

Şimdi yurt dışındaki bazı çalışmaları Bakanlıktaki yapılan çalışmalarla ve yurt dışından gelen gruplardan duyduğum kadarıyla biliyorum. Yani çalışmaya katıldım ya da biliyor musun dersin bilgim yok. Bir de STK'dayken biz yurt dışında gençlerle çalışma yapmıştık. Hani gençlik çalışmalarıyla da gençlik politikaları üzerine politika belirleme konusunda Avrupa Birliği ülkeleri üzerinden yürüyelim. Evet daha sistemli ve daha dinamik bir yapı olabilir. Ama alt uygulamalar süreci yönetme, işte bir şey içerik üretebilme konusunda ya da tesisleşme konusunda biz kötü değiliz. Kesinlikle iyi bir konumdayız. GÇ2 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Yurt dışından gelen bir heyetin Türkiye'deki gençlik hizmetleri sunumunu “geleneksel” olarak tasvir ettiğini dile getiren GÇ5, bu durumun ülke kültürüyle alakalı olduğunu vurgulamıştır.

...Mesela bize de dışarıdan heyetler geldi. Çok şaşırmışlardı. Burası aile gibi falan tabii ki her şey kültürle alakalı. Yaşam kültürüyle alakalı. Milli kültürlerle alakalı. Bizi daha böyle aileden, daha böyle geleneksel görüyorlardı. Çok şaşırmışlardı. GÇ5 (Kadın, 20 yıl üstü alan deneyimli)

Cezayir'den gelen bir heyet sayesinde oradaki politika ve hizmetler ile Türkiye'yi kıyaslama şansı yakaladığını belirten GÇ1, bu heyetin Türkiye'deki fiziksel mekanlara ilişkin değerlendirmelerini şu sözlerle ifade etmiştir:

Bir gün Cezayir'den misafirlerimiz geldi. Bugün Cezayir'in işte sosyoekonomik durumunu az çok biliyoruz. Bizim işte fiziki yapımıza baktılar. Bize dediler ki sizin merkeziniz evet Gençlik Spor Bakanlığı'nın ama spora uygun değil. Bizde böyle olmaz dedi. Onlarda yatay mimari. Sahalar spor tesisleri vesaire. Yani ha

yapılmıyor mu? Yapılıyor ama günden güne daha iyi olacak diye düşünüyoruz. GÇ1 (Erkek, 5 yıldan az alan deneyimli)

Avrupa ve Türkiye'nin refah düzeylerinin birbirinden farklı olduğunu dile getiren GÇ4, yapılacak kıyaslama ve değerlendirmelerde bu durumun göz önünde bulundurulması gerektiğini dile getirmiş ve bu farklılığın katılımcılık olgusunu doğrudan etkilediğini vurgulamıştır.

Avrupa Konseyi'nin Gençlik Komisyonu'yla görüşmeleri yapıyoruz. Bizden şunu talep ediyorlar. Avrupa'da katılımcılık çok düşük seviyede. Biz bunu nasıl artırabiliriz? Yani iyi de yani biz sizden bir şey almaya geliyorduk. Orada şunu gördük. Refah anlayışı gelişti, İngiltere için direkt söyleyebiliyorum. Diyor ki genç katılımcı değil, çünkü devlet onun için her şeyi düşünüyor zaten. Bu yüzden katılımcı olma gibi bir ihtiyacı da yok. GÇ4 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Yurt dışı gençlik politika ve hizmetlerini bir dönem Avrupa'da bulunarak yerinde deneyimleyen GÇ3, bu konudaki düşüncelerini şöyle ifade etmiştir:

Ben uzman değişimi kapsamında zaten Avrupa'ya gittim geldim. Gidip geldiğim için hani orada yapılan faaliyetleri de az buçuk biliyorum. Şöyle söyleyebilirim size. Emin olun hiçbir eksikimiz yok, fazlamız var diyebilirim. Mesela biz oraya gittiğimizde şunu gördüm. Güzel projeler yapıyorlar, yapmıyorlar değil ama basit projeler yapıyorlar. Mesela genellikle şunu yapıyorlar. Üniversiteye giden gençlere yönelik değil de daha çok böyle lise veya çalışma alanındaki gençlere yönelik yapılan projeler var. Değişim projeleri çok fazla ama şunu da unutmamak gerekiyor ki onların hani maddi anlamda da çok büyük sıkıntıları yok. Bizim mesela genç nüfusumuz çok fazla. Onların zaten genç nüfusları az. Bütçeleri zaten fazlasıyla yeterli... Yani onların eğitim anlamında eğitim politikası anlamında bence o yüzden diyorum çok gelişmiş olmalarının sebebi bu. Her tarafa dengeli dağıtmışlar. Biz gencimize diyoruz ki gerçekten çok iyi bir sporcu olabilirsin. Çok yeteneklisin. Kendini bu anlamlarda geliştirebilirsin. Ama biz de burada maalesef gencimiz de velimiz de üniversite mezunu olmak zorunda olarak baktığı için, o konularda onlarda gençlik merkezleri ve okullar çok güzel koordineli çalışıyorlar. Gençleri okullar direkt merkezlere yönlendiriyorlar ve orada da kendi gelişimini sağlayabiliyor. O çok hoşuma gitmişti. GÇ3 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Gençlik çalışanlarının yurt dışı uygulamalar konusundaki düşünceleri, farklı uygulama örneklerini yerinde görmenin Türkiye için daha etkin ve verimli bir işleyiş sağlayabilme konusunda katkı sağlayacağı yönündedir. Bu bağlamda, iyi uygulama örneklerinin Türkiye'deki sosyokültürel yapıya uyumlu hale dönüştürülerek denenmesinin gençlik hizmetlerini geliştireceği düşünülmektedir. Farklı düşünen katılımcılar ise yurt dışı

örneklerin Türkiye için bir geçerliliği olmadığına ve bu durumun çoğunlukla gelişmişlik farkıyla ilgili olduğuna değinmiştir.

4.9.3. Gelecekteki Politika ve Hizmetler

Gençlik politika ve hizmetlerinin gelecekte nasıl yürütüleceğine dair katılımcı ifadeleri analiz edildiğinde, katılımcıların gelecekte gençlerin taleplerinin politika ve hizmetlerin belirlenmesinde daha belirleyici olacağı ve sunulan hizmetlerde teknolojinin payının artacağı şeklinde bir beklenti içerisinde oldukları görülmüştür. Politika ve hizmet süreçlerinin teknolojik gelişmelere kayıtsız kalamayacağını ifade eden bazı katılımcılar görüşlerini şöyle dile getirmiştir:

.Gençlik politikaları önümüzdeki dönemde tamamen teknoloji odaklı olacak. Teknoloji odağıyla biz sanati nasıl verebiliriz? İşte NFT burada ortaya çıkıyor aslında. Bunların formüllerini bulmaya başlayacağız. Bugün düşünmüyoruz. Bugün hiçbirimizin aklında bu yok. Çok önemsemiyoruz. İşte blockchain NFT'ye girmeli miyiz falan tartışıyoruz. Çok abes tartışmaya gerek bile yok. Hızlıca göbeğinden dalmamız lazım bu işe. Yarın konuşulacak konular bunlar olacak. Her şey teknoloji temelli yürüyecek. GÇ2 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Global anlamda baktığımız zaman gençlerin istekleri sürekli değişmekte. Bir nasıl diyeyim telefon ağı bir bilişim zamanı olduğundan dolayı gençlere ulaşmak her zaman fiziksel anlamda olmuyor. Fiziksel anlamda ulaşmakta gecikebiliyoruz. Bunun birazcık daha mobilize edilerek gençlere sosyal ortamlarda daha farklı ortamlarda ulaşmak gerekebilir. GÇ7 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Politika ve hizmetlerin belirlenme ve yürütülme süreçlerinde gençlerin katılımına vurgu yapan GÇ7 bu yönde gelişmelerin sağlanamaması durumunda bir kısır döngü durumunun oluşacağını dile getirmiştir.

...Yerelde ve ulusalda gençlerin mümkün olduğunca en fazla şekilde dahil olmalarını sağlayabilmek. Elini taşın altına sokmazsa kimse o zaman çok fazla bir kazanım hiçbir zaman sağlanamayacak. Bizler de kendi başımıza uğraşacağız. Yani sürekli kendi içerimizde yoğurulmaya devam edeceğiz. GÇ7 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Geleceğe yönelik olarak hizmetlerin gelişeceğini ve daha iyi günlerin yaşanacağını ifade eden GÇ3 düşüncelerini şöyle ifade etmiştir:

Tabii ki zaman ne gösterecek bilemem ama yani on sene önceyle şu anı kıyasladığımda büyük bir uçurum görüyorsam, şu gözlemlerime göre ben on sene sonra da bu zamanki haliyle büyük bir uçurum görüyorum. Gençler ne istiyorsa, neye ihtiyaçları varsa, Bakanlık onu ayaklarına götürecektir gibi görünüyor. Özellikle genç kadrosuyla gençlerin bütün ihtiyaçlarına yönelik düzenli ve sürekli projeler üretmeye devam ediyor Bakanlık. GÇ3 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Gelecek beklentileri pek iyimser olmayan bazı katılımcılar ülkedeki politikasızlığa vurgu yaparak bu durumun değişebilmesine yönelik inançlarının zayıflığını şu sözlerle dile getirmiştir:

...Hani bütüncül bir değişim ve beklemiyorum şahsen. Herkes en etkili olan kişiye ulaşmak istediği için herkes birazcık da her genç kendini kurtarma peşine düşecektir. Yani bir toplumsallık alanında birazcık sıkıntı yaşanacak. Altmış sekiz zamanında orada bir kolektif bir hareket bilinci vardı aslında. Ne diyorduk? Herkes için bir dönüşüm. Artık dünya sıkıntıya girmeye başladı ve işte yirmi birinci yüzyılda Rusya ile Ukrayna savaşa girip birbirlerini öldürebiliyorlar. Böyle güvencesiz bir ortamda toplumsal kurtuluş veyahut bütüncül bir kurtuluştan ziyade herkes kendini kurtarma peşine düşecektir. GÇ4 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Yani bu şekilde giderse yani yaşlılar bile istemeyecek artık burada yaşamayı. Yani çünkü bir göçmen politikamız yok, göç politikamız yok. Ya bir yere park, yeşil alan koyarak bu işi çözmüş olmuyorsun yani. GÇ9 (Erkek, 30 yıl üstü alan deneyimli)

Katılımcıların ülke gençlerinin gelecek durumuna ilişkin beklentilerinde farklı kültürlerin ortadan kalkması, gençlerin isteklerinin değişimi ve yalnızlaşması gibi ifadeler ön plana çıkmıştır. Gençlerin yalnızlaşması bazı araştırmalarda akıllı telefon ve teknoloji bağımlılığı ile ilişkilendirilmiştir (Mert ve Özdemir, 2018). Bu araştırmada da bazı katılımcılar teknolojinin yalnızlaşmanın üzerindeki etkisine yönelik düşüncelerini ifade etmişlerdir. Gelecek süreçte gençlerin herhangi bir kültür aidiyeti olmayacağını savunan GÇ2, gençlerin diyalog sürecinin de bu doğrultuda farklılaşacağını dile getirmiştir.

Bence farklı kültür kavramı da ortadan kalkıyor dijital vatandaşlıkla birlikte. Çünkü kültüre ihtiyaç yok. Yani kültür dediğimiz şeyde yemek var. Kültür dediğimiz şeyin içerisine kılık kıyafet var, örf, adet var. Bilgisayar dilinde bunların hangi birisini sorgularsınız? Yani bilgisayarın başındayken karşınızdakinin bir İngiliz vatandaşı olması, onun kültürün ne olması ya da biraz sonra karnı acıktığı zaman bilgisayarın başına işte cips yemesiyle annesinin daha sağlıklı işte fırında patates yapmış olması önemsizleşiyor. Çünkü tek bir diyalog biçiminiz var. O diyalog biçimi üzerinden de burada kültürlerin ne olduğunun bir önemi ne yazık ki

kalmayacak. Yani tek kültür, tek din, işte tek toplum denen bir dünya düzenine gidış var açıkçası yani. GÇ2 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Gençlerin gittikçe artan bir şekilde, iş bulma umuduyla gençlik merkezlerine geldiğini ifade eden GÇ3, bu durumun gençlik merkezlerinin istihdam odaklı hizmetler sunabilmesinin önünü açabileceğini ancak gençlerin yaygın istihdam problemini çözemeyeceğini dile getirmiştir. Bu bulgu, İnce ve arkadaşları (2022) tarafından yürütülen araştırmadaki gençlik çalışanlarının istihdam politikalarını yetersiz buldukları sonucuyla örtüşmektedir.

Şöyle söyleyebilirim maalesef yani işsizlik anlamında evet zaten çok büyük sıkıntılar var. Eğitim anlamında da büyük sıkıntılar var. Bunu zaten hiç kimse inkar edemez. Şöyle bizim üniversiteler maalesef lise düzeyine düştü. Her yer üniversite. Bize o kadar çok üniversite mezunu genç geliyor ki ve bize sordukları şey şu. Ne gibi projeler yapıyorsunuz değil. Biz burada işe girebilir miyiz ve bu geçtiğimiz senelere nazaran daha da çoğaldı... Her gelen gencimiz neredeyse üniversite mezunu... İstihdam anlamında benim ileride gördüğüm çok da açıkçası iyi bir tablo değil. GÇ3 (Kadın, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Gençlerin gün geçtikçe sosyal anlamda yalnızlaştığını dile getiren GÇ7, politika ve hizmetlerin gelecek süreçte gençlerin aktif bir yurttaş olmasını sağlamaya ve sosyalleşme gereksinimini karşılamaya yönelik olarak zenginleştirileceğini ifade etmiştir.

Ya baktığımız zaman gençleri daha aktif etmek için çok uğraşacağımızı düşünüyorum. Yani onları hem sosyalleştirmek anlamında faaliyetlere, programlara dahil edebilmek anlamında çünkü gençler gittikçe yalnızlaşmaya başlıyor. Eskiden anne babalar hani biri çalışırdı, biri çalışmazdı, anne ilgilenebilirdi. İşte yani evde ilgilenen birisi olurdu, artık çocukların aile hayatı da bu şekilde değil. Yani çocuklar sabah kreşe gidiyor. Akşam eve geliyor. Öyle bir aile düzenleri var, sosyalleşme eksikliği var. Bu sosyalleşme eksikliği de içeriye kapanma durumu da gün geçtikçe artıyor. Gençlerin sosyalleşmesine dair ihtiyaç artacak. GÇ7 (Erkek, 5-10 yıllık alan deneyimli)

Gençlik çalışanlarının bir kısmının gelecek adına genel olarak iyimser oldukları görülmektedir. Bu gençlik çalışanları politika ve hizmetlerin belirlenme sürecinde gençlerin söz hakkının artacağına dair bir beklenti içindedirler. Bununla birlikte, gençlerle olan etkileşimlerinde teknolojinin önemli bir yere sahip olacağını düşünmektedirler. Gençlik çalışanlarının bu düşünceleri, önceki bölümlerde

bahsedildiği üzere gençlerin katılımının artırılmasına yönelik politika ve hizmetlerin yanında teknolojiye ayak uydurmaya ilişkin çabalar ile de uyumludur.

Gelecekte politika ve hizmetlerin ne şekilde yürütüleceği konusunda olumsuz bir bakış açısına sahip gençlik çalışanlarının ülkedeki “politikasızlığa” vurgu yaptıkları, gençlerin istihdam problemlerini ve sosyal hayatla olan bağlarının zayıflamasını dile getirdikleri görölmektedir. Bu durum bize gençlik politika ve hizmetlerinde bugünkü girift durumun gelecek beklentilerinde de mevcut olduğunu göstermektedir.

5. BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, ilk olarak araştırmaya ilişkin elde edilen sonuçlara yer verilmiştir. Sonrasında ise elde edilen sonuçlar çerçevesinde, politika ve hizmetlerin belirlenme ve uygulanma süreçlerine yönelik öneriler iki alt başlık altında ortaya konulmuştur.

5.1. ARAŞTIRMANIN SONUÇLARI

Bu araştırma, gençler ve gençlik çalışanlarını odak noktasına alarak yürütülmüştür. Araştırmada gençlerin Türkiye'deki gençlik politikaları ve hizmetlerine yönelik düşünceleri, bu hizmetlerden yararlanabilme durumları, yaşadığı sorunlar ve gelecek beklentilerinin, gençlik çalışanları boyutuyla ise saha deneyimlerinin ortaya koyulması amaçlanmıştır.

Araştırmaya katılım gösteren farklı gençlik gruplarından gençler ve farklı alanlarda saha deneyimlerine sahip gençlik çalışanları, araştırmanın çalışma grubunu ve veri kaynağını oluşturmuştur. Bu doğrultuda araştırmanın bu kısmında, verilerin analizi aşamasında ortaya çıkan bulgular çerçevesinde araştırmanın sonuçları ortaya konulmuştur.

5.1.1. Eğitim Alanına İlişkin Sonuçlar

Türkiye'deki eğitim sisteminin gençlerin ilgi ve yeteneklerine göre kurgulanmadığı ve ezberci yönünün ağır bastığı belirlenmiştir. Gençlerin eğitim sistemiyle ilgili en büyük yakınmalarından biri olan yabancı dil eğitiminin gençlerin yabancı dil bilgisini geliştirmede yetersiz kaldığı tespit edilmiştir. Eğitim sistemi içerisinde özellikle ilk ve ortaokul süreçlerinde iyi bir öğretmene rastlamanın gençlerin akademik başarısını olumlu yönde etkilediği, gençlerin özgüvenlerini ve yapabilirliklerini artırdığı görülmüştür.

Gençlerin eğitim süreçlerinde bazı olumsuz deneyimler yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu deneyimler genel olarak ayrımcılık veya damgalanmaya maruz kalma/ şahit olma,

şiddete maruz kalma/ şahit olma gibi deneyimlerdir. Bu tür deneyimleri olan gençlerin, bu deneyimlerinin psikolojik etkilerini uzun süre üzerlerinden atamadıkları, azalan öz güvenlerinin yaşamlarının sonraki süreçlerinde onları daha pasif ve çekingen bir birey haline getirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Devletin sunduğu eğitim desteklerinin gençlerin yapabilirliğini geliştirmede yetersiz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından üniversite öğrencilerine yönelik olarak sunulan kredi desteğinden geri ödeme sürecinde faiz alınmasının gençleri maddi ve psikolojik anlamda zorladığı görülmüştür. Geri ödeme sorununa (ödeme planının gücülüğü ve faiz alınması gibi boyutlarıyla) yönelik politik kaygılarla üretilen çözümlerin gençleri memnun etmediği aksine zihinlerindeki adalet duygusunu zedelediği belirlenmiştir. Bunun yanında gençlerin, Bakanlık tarafından sunulan burs imkanına hak kazananların adil ve şeffaf bir yöntemle belirlendiğine inanmadıkları ortaya çıkmıştır. Bu durumun gençler ile Bakanlık arasında bir güvensizlik oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bakanlık tarafından sunulan yurt imkanları konusunda gençlerin daha iyimser ve olumlu bir bakış açısına sahip olduğu anlaşılmıştır. Yurt imkanlarının birçok genç için alternatif barınma imkanlarına göre daha çekici olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre gençler eğitim süreçlerindeki sınav ve kitap ücretlerine bütçe ayırma konusunda zorlanmaktadır. Birçok genç herhangi düzenli bir gelir kaynağına sahip olmadığı için bu tür harcamalar gençler üzerinde maddi külfet oluşturmaktadır. Gençler diğer birtakım sosyal harcamalarından kısarak eğitimleriyle ilgili harcamalarına kaynak ayırmak zorunda kalmaktadır. Bu durum gençlerin toplumsal hayata katılımını, sosyalleşmesini ve akranlarıyla vakit geçirme sıklığını etkilemektedir.

Araştırma sonuçlarına göre gençlerin, iyi bir eğitimin iyi bir iş sahibi olmayı sağladığına yönelik inancı (düşüncesi) zayıftır. Gençlerin bu tema hakkındaki anlatılarında hiçbir gencin iyi bir eğitimi iyi bir iş sahibi olmanın teminatı olarak görmediği belirlenmiştir. Gençlerin özellikle tıp alanı haricinde iş bulmanın iyi bir eğitimle değil de tanıtık, torpil aracılığıyla sağlandığına yönelik bir inanış içinde olduğu görülmüştür. Birçok genç, üniversite mezunu sayısının artmasının artık eğitim sahibi olmayı (lisans düzeyinde)

ayırt edici bir kriter olmaktan çıkardığını dile getirmiştir. Son tahlilde, gençlerin istihdam piyasasıyla olan ilişkilerinde eğitimlerinin ayırt edici bir yönünün olduğuna inanmadıkları sonucu ortaya çıkmıştır.

5.1.2. İstihdam Alanına İlişkin Sonuçlar

Gençler için maaşlı bir iş sahibi olmanın iki farklı anlama geldiği belirlenmiştir. Bu anlamlardan ilki genel itibarıyla olumsuz sözcüklerle dile getirmiştir. Maaşlı bir sahibi olmayı emek-maaş denkleminde değerlendiren gençlerin ülkedeki çalışma şartlarından memnun olmadıkları ve emeklerinin daha iyi bir kazancı/çalışma şartlarını hak ettiğini düşündükleri görülmüştür. Bu bağlamda gençlerin Türkiye'deki mevcut istihdam koşullarından memnun olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ülkedeki çalışma şartlarını rekabet olgusu ve işverenlerin maksimum kar yapma hırsı çerçevesinde değerlendiren gençler özellikle özel sektörün bu konuda acımasız ve hakkaniyetsiz bir duruş sergilediğini ifade etmiştir. Gençlerin çalışma şartlarının kolaylığı ve daha iyi bir kazanç sağladığı düşüncesiyle ilk tercihlerinin kamu sektörü olduğu belirlenmiştir. İkinci gruptaki gençler ise maaş ve iş sahibi olmanın özgürlükleri ve kapasiteleri üzerindeki olumlu etkisine vurgu yaparak diğer gruptaki gençlerden farklı bir yaklaşım sergilemişlerdir. Bu durum gençlerin maaşlı bir iş sahibi olmak olgusuna hangi açıdan yaklaştığıyla ilintili olarak değişmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre gençler devlet tarafından sunulan istihdam destekleri hakkında yeterli bilgiye sahip değildir. Birçok genç bu konuyla ilgili soruyu “Hiç bilgi sahibi değilim” diyerek cevaplamıştır. Bu durum iş arama sürecinde olan gençlerde de benzer şekildedir. Yani gençler iş arama sürecinde olsalar dahi kamunun kendilerine sunduğu istihdamı kolaylaştırıcı uygulama ve mekanizmaların pek farkında değildirler. Konuyla ilgili en bilenen kamu kurumları İŞKUR ve KOSGEB olmuştur. Ancak bu bilinirliğin yüzeysel olduğu ve aktif yararlanma durumu içermediği görülmüştür.

İstihdamda yer alan gençlerin eğitimleriyle ilgili bir alanda çalışmadıkları belirlenmiştir. Gençler her ne kadar eğitim aldıkları alanda çalışmak ve kariyer sahibi olmak isteseler de istihdam koşullarının buna el vermediği görülmüştür. Bazı gençlerin, özellikle daha

az kalifiye olanlar, işgücü piyasasına hızla girmeye zorlanabildikleri literatürde tartışılan konulardandır (Schmelzer, 2011). Eğitim aldıkları alanlarda çalışmayan gençlerin mevcut işlerine sıkı bir bağlılık içerisinde olmadıkları, farklı ve daha “kazançlı” bir alternatif iş imkanı ortaya çıktığında rahatlıkla mevcut işlerinden vazgeçebilecekleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu yönüyle, gençlerin halihazırda çalıştığı işlerin kendileri için bir basamak olduğu tespit edilmiştir. Öncelikleri arasında yer almayan ve temel olarak arzulanmadıkları böyle bir işte çalışmak gençlerin kendi becerilerini sınırlandırabilir. Bu bağlamda gençler uzun vadeli hedeflerine ulaşmak için gereken yollar konusunda bilgilendirilmeye, “yeterince yükseği” hedeflemeyen gençler ise cesaretlendirilmeye ihtiyaç duyarlar (Kintrea ve arkadaşları, 2011).

5.1.3. Sağlık Alanına İlişkin Sonuçlar

Gençler sağlık sistemi içerisinde birtakım sorunlar yaşasalar da gençlerin genel itibariyle sağlık sisteminden memnun oldukları belirlenmiştir. Bu memnuniyetin gençlerin büyük bir sağlık sorunu yaşamamasıyla ilişkili olduğu görülmüştür. Kronik hastalığı olan ve düzenli tedavi gören gençlerde bu memnuniyet düzeyinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Gençlerin sağlık sistemiyle ilgili yaşadıkları sorunların en belirgin olanının randevuların ileri tarihe verilmesi olduğu görülmüştür. Bunun yanında gençlerin doktor bulamama, sağlık bürokrasisi, yanlış tedaviye maruz kalma, prim borcunu ödeyememe gibi sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir.

Genel Sağlık Sigortası kapsamında hanehalkı geliri baz alınarak gençlere prim borcu çıkarılmasının herhangi bir geliri olmayan gençler üzerinde borç yükü oluşturduğu tespit edilmiştir. Bazı gençlerin bu borcu ödemeyerek/öteleyerek sağlık sisteminden faydalanmama yoluna gittikleri bazı gençlerin ise birtakım hilelerle sağlık sisteminden yararlanmaya devam etmeye çalıştıkları belirlenmiştir. Mevcut durumda öğrencilik statüsü gereği sigorta kapsamında olan birçok gencin ise ileriye dönük olarak bu prim borcuyla ilgili kaygılar yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.4. Sivil Toplum ve Katılım Alanına İlişkin Sonuçlar

Gençlerin sivil toplum ve gönüllülük kavramlarını karşılık beklemeden yardım etme, kendini manevi olarak iyi hissetme ve topluma yararlı olma bağlamlarında dile getirdiği belirlenmiştir. Bununla birlikte gençlerin sivil toplum kuruluşlarına üyelik ve kuruluşlarda aktif rol alma konusunda mesafeli oldukları ve birtakım korkular yaşadıkları görülmüştür. Bu korkuların, üye olunacak bir STK'nın yürüttüğü faaliyetlere yönelik doğabilecek yasal sorunların gençlerin hayatına etki edebileceğiyle ilgili olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda gönüllülük alanında faaliyetlere dahil olmak isteyen gençlerin daha çok Türk Kızılay, Yeşilay ve gençlik merkezleri gibi kurum/kuruluşları seçtiği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre gençler yaşadıkları sorunları ve taleplerini dile getirmede ağırlıklı olarak sosyal medyayı kullanmaktadır. Gençlerin neredeyse tamamının sosyal medyayı ve sosyal medya içerisinde de Twitter mecrasını kullanarak sorun ve taleplerini yetkililere duyurma çabası içinde oldukları belirlenmiştir. Bu mecranın (Twitter'ın) ağırlıklı olarak dile getirilme sebebinin, yaşanan sorunla ilgili çözüm adresine (müdürlük, bakanlık vs.) erişim kolaylığı sağlaması olduğu görülmüştür. Birçok genç bu durumu “Bir tıkla Bakan'a ulaşabiliyorsun” şeklinde dile getirmiştir. Gençlerin bununla birlikte sosyal medyanın gücüne inandığı görülmüştür. Tek başlarına ifade ettiklerinde umursanmayan bir sorunun sosyal medyada gündem olmasının sorunun çözümünü kolaylaştırdığını dile getirmişlerdir. Sosyal medyayı yoğunlukla kullanmalarına rağmen gençlerin sosyal medyada özgür olmadıkları ve düşüncelerini rahat bir şekilde dile getiremedikleri belirlenmiştir. Bu bağlamda, sosyal medyayı aktif kullanan gençlerin kendileri için “daha az tehlikeli” gördükleri konularda paylaşım yaptıkları ve görüş ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte gençlerin sonuç alma beklentilerinin zayıf olduğu konularda “Zaten bir sonuç çıkmaz” düşüncesiyle hareket ettikleri belirlenmiştir. Bu düşünce şeklinin gençleri sorun ve şikayetlerini dile getirme konusunda harekete geçmemeye yönelttiği tespit edilmiştir.

Araştırmada gençlerin örgütlenme konusunda geri planda oldukları görülmüştür. Bunun sebebinin örgütlenme temelli kuruluşları siyasi ve tehlikeli bulmaları olduğu

belirlenmiştir. Bununla birlikte yaşadıkları sorunları herhangi bir sivil toplum kuruluşu veya benzer bir organizasyon aracılığıyla çözebileceklerine dair inançlarının zayıf olduğu görülmüştür. Gençlerin örgütlenme konusunda alternatif mekanizma olarak sosyal medyayı kullandıkları görülmüştür. Sorun yaşadıkları bir konuyla ilgili sosyal medyada oluşturulan kamuoyuna herhangi bir kurumsal aidiyet duygusu ve üyeliği olmadan destek vermenin (beğenerek, paylaşarak veya ileti yazarak vs.) birçok genç için tercih edilen yöntem olduğu görülmüştür. Bu durumu Görgün Baran (2020), sosyal medyanın demokratik bir misyon üstlenerek toplumsal bir eylem biçimi olan aktivizmi internet ortamına taşımasıyla açıklamaktadır. Facebook, Youtube, Twitter ve Instagram gibi sosyal medya alanlarından yapılan dijital aktivizm, gençlerin sorun olarak gördükleri ya da bireysel/kamusal yarar sağlayacağını düşündükleri konuları sosyal medya aracılığıyla paylaşarak kamuoyu oluşturmayı ve bu sayede konuyla ilgili farkındalık sağlamayı hedeflemektedir (Görgün Baran, 2020: 40).

Gençlerin yurt dışında yaşamaya yönelik güçlü bir arzularının olduğu belirlenmiştir. Yurt dışında yaşama sürecinin kalıcı olmasını isteyen gençler olduğu gibi belli bir süre yurt dışında yaşayıp Türkiye'ye dönmek isteyen gençlerin de mevcut olduğu görülmüştür. Gençlerin yurt dışında yaşama motivasyonunun ekonomi, eğitim ve farklı kültürleri tanımayla ilgili olduğu görülmüştür. Türkiye'deki ekonomik yaşam şartlarını ağır bulan gençlerin, refah seviyesinin daha yüksek olduğu ülkelerde yaşama arzusunun daha fazla olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonuçları ekonomik şartlar dolayısıyla yurt dışında yaşamak isteyenlerin kalıcılık vurgusu yaptığını göstermiştir. Bu durumun farklı kültürleri tanımak için yurt dışı deneyimi yaşamak isteyen gençlerde ise farklılaştığı ortaya çıkmıştır. Farklı kültürleri tanıma ve bu kültürlerle etkileşim içerisinde olma amacıyla yurt dışında yaşamak isteyen gençlerin belli bir süre sonra ülkesine dönme istediği taşındığı belirlenmiştir. Eğitim alanıyla ilgili yurt dışı deneyimi yaşamak isteyen gençlerin ise ağırlıklı olarak İngilizce dil bilgisini geliştirmek istedikleri araştırma sonuçlarına yansımıştır.

5.1.5. Gelecek Beklentilerine İlişkin Sonuçlar

Gençlerin gelecek planlarının genel itibariyle mesleki kariyer planlamalarıyla ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Eğitimini aldıkları alanla ilgili ve iyi bir maddi kazanç sahibi olabilecekleri bir işe sahip olmanın gençlerin gelecek planları içerisinde ağırlıkta olduğu belirlenmiştir. Gençlerin KPSS’yi gelecek planları içerisinde konumlandığı ve bu bağlamda gençlerin iş sahibi olabilmenin yollarından biri olarak KPSS’yi gördükleri ortaya çıkmıştır. Bu durumun sebebinin gençlerin ağırlıklı olarak kamu sektöründe çalışma düşüncesiyle ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Gençlerin gelecek planlarında “topluma faydalı olma” ülküsü taşımaları araştırmada ortaya çıkan bir diğer sonuçtur. Bu bağlamda gençlerin topluma faydalı olmayı bir tür ahde vefa olarak gördükleri ve bu yönde sorumluluk taşıdıkları tespit edilmiştir.

Gençlerin birçok konuda gelecek kaygısı yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu kaygının temel belirleyicilerinin ülkedeki iş bulma zorluğu ve gençlerin önündeki belirsizlikler olduğu görülmüştür. Gençlerin geleceğe yönelik olarak ciddi boyutta işsiz kalabilecekleri korkusu yaşadıkları ve aldıkları eğitimin kendilerine ne gibi imkanlar sağlayabileceğini ön göremedikleri belirlenmiştir. Gelecek kaygısı yaşama durumunun bazı gençleri psikososyal açıdan olumsuz etkilediği görülmüştür. Gelecek kaygısı yaşama konusunda bazı gençlerin ise kadercı bir anlayış benimsedikleri ortaya çıkmıştır.

Gençlerin geleceğe yönelik umutlu olduğu konuların bireysel anlamda kendi kapasitelerine ve niteliklerine güvenle, toplumsal anlamda ise gelişen teknolojik imkanlarla ilgili olduğu görülmüştür. İyi bir eğitim aldığına ve sosyal sermayesinin güçlü olduğuna inanan gençlerin geleceğe daha umutlu baktığı belirlenmiştir. Gelişen teknolojik imkanların insan hayatını kolaylaştıracağına inanan gençlerin geleceğe yönelik olarak bir umut taşıdıkları belirlenmiştir.

Gençlerin geleceğe yönelik umutsuz olduğu konuların genel itibariyle toplumsal konular olduğu belirlenmiştir. Ulusal ve küresel ekonomik krizler, bölgesel ve küresel

savaşlar gençlerin geleceğe yönelik umutsuzluklarında dile getirdikleri temel gerekçeler olmuştur. Bunun yanında gelişen teknolojiyi de bir olumsuzluk unsuru olarak gören bazı gençlerin gelişen teknolojinin insanlığın sonunu getirebileceği ve insanları daha da yalnızlaştırabileceği gibi kaygılar taşıdığı ve bu kaygıların gelecek beklentilerini umutsuz bir noktaya taşıdığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre gençler, istihdam yaratmayan niteliksiz eğitimi, ülke gençliğinin en büyük sorunu olarak görmektedirler. Bu sorun tanımlaması kesişimsel bir noktaya işaret etmektedir. Yani gençler bir yandan eğitim sisteminin niteliğine vurgu yaparken diğer taraftan ise istihdam koşullarına vurgu yapmaktadır. Eğitim sistemi ile istihdam süreçleri arasındaki ilişki de yine gençlerin ifade ettiği sorun tanımlamasının içinde yer alan bir diğer unsurdur. Araştırma sonuçlarına göre gençler eğitim aldıkları alanlardan farklı alanlarda (birçoğu eğitim aldığı alanda çalışmak istemesine rağmen) çalışmaktadırlar. Bu yönüyle aldıkları eğitimin kendilerine bir istihdam olanağı sağlamadığı, istihdam piyasasında yer alamadıkları için düzenli bir gelirlerinin olmadığı ve temel ihtiyaçlarını dahi karşılamada maddi zorluklar ile karşı karşıya kaldıkları ortaya çıkmıştır. Henüz eğitim süreci içerisinde yer alan öğrenci gençlerin dahi istihdam kaygısı yaşaması, bu sorunun gençler arasından ne kadar yaygın bir sorun olduğunun göstergesi niteliğindedir. İstihdam sorunu ile niteliksiz eğitim sorununun kesişim kümesinde yer alan bu sorun, tüm gençlik gruplarının ortak sorunu olarak belirlenmiştir.

Eğitim, istihdam, sağlık ve katılım gibi alanlar sosyal hizmet mesleğinin faaliyet yürüttüğü alanlardandır. Sosyal hizmet, bireylerin potansiyellerini ortaya çıkarma, kendilerini gerçekleştirmelerini sağlamaya yönelik çabalar gösterme ve yaşadıkları sorunların tespiti/çözümü gibi konularda sorumluluk üstlenmektedir. Bu yönüyle, gençlerin ilgili alanlara dair yaşadıkları sorun ve eksiklerin tespitinde/çözümünde önemli bir misyona sahiptir. Araştırmanın kuramsal kısmında detaylıca yer verildiği üzere, sosyal hizmet disiplini gençlik refahı alanında gençlerle ve gençler için çalışır. Sosyal hizmet ayrıca gençlik hizmetlerinin geliştirilmesi yönünde çaba sarf eder. Araştırmanın öneriler kısmı sosyal hizmetin bu çabasıyla ilişkili olarak tasarlanmıştır.

5.1.6. Gençlik Çalışanlarının Deneyimlerine İlişkin Sonuçlar

Araştırma sonuçları, gençlik politikaları ve hizmetlerinin yürütülmesinde mevcut durumun gençlik çalışanları açısından birtakım eksiklikler ve güçlükler içerdiğini ortaya koymaktadır. Bu eksikliklerin genel itibarıyla dağınık, parçalı, yetersiz ve sistematik olmayan politika ve hizmetler ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gençlik çalışanlarının eğitim ve istihdam alanlarını gençlik politikaları ve hizmetlerinin odak noktasındaki temel alanlar olarak gördükleri belirlenmiştir. Bu bağlamda mevcut ve ideal durumda bu alanlara yönelik politika ve hizmetlerin öneminin sıklıkla vurgulandığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte, kültür ve sanata yönelik politika ve hizmetlerin eğitim ve istihdama göre geri planda kaldığı ve bu durumun birçok gençlik çalışanının dikkatini çektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonuçları, gençlik çalışanlarının gençlik politika ve hizmetlerinin belirlenmesinde temel sorumluluğun gençlerde ve gençlerle doğrudan çalışan kurumlarda/kişilerde olması gerektiğine dair güçlü bir inanç beslediğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte gençlik çalışanları, politika ve hizmetlerin yürütülmesinde temel sorumluluğun Gençlik ve Spor Bakanlığı'nda olması gerektiği konusunda uzlaşa içindedirler.

Gençlik çalışanları politika ve hizmetlerle gençlerin talepleri arasında bir uyum görmemektedir. Bu yönüyle sahadan ve gençlerden kopuk bir şekilde belirlenen politika ve hizmetlerin gençler üzerindeki etkisi sınırlı olmaktadır. Ancak gün geçtikçe daha iyiye gidildiğine dair inancın gençlik çalışanları için bir motivasyon kaynağı olduğu görülmüştür.

Araştırma sonuçları gençlik çalışanlarının politika ve hizmetlerin belirlenme ve yürütülme süreçlerinde gençlerin katılımının sağlanmasının öneminin farkında olduğunu göstermektedir. Mevcut düzendeki sembolik katılım gençleri katılım mekanizmalarına dahil etmede yetersiz kalmakta ve bu yönüyle gençlik çalışanlarının gençlerle olan ilişkisini olumsuz etkilemektedir.

Gençlik çalışanlarının politika ve hizmetlerin yasal yeterliliği konusunda bazı yöneticilerin protokollere rağmen birtakım engellemelere girişmesi dışında pek bir sorun yaşamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ancak gençlik merkezi çalışanı olan gençlik çalışanlarının kadro statüleri ve özlük haklarıyla ilgili birtakım sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir. Politika ve hizmetlerin finansal yeterliliğiyle ilgili Bakanlık tarafından bizzat yürütülen projelerde maddi sıkıntılar yaşanmasa da gençlik merkezleri özelindeki hizmetlerde kimi zaman bütçe sıkıntısı yaşandığı belirlenmiştir. Gençlik politika ve hizmetlerinin yürütülmesi sürecinde nitelikli iş gücü yeterliliğiyle ilgili olarak birtakım sorunlar yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sorunlar, gençlik alanında uzmanlaşmış meslek elemanı sayısının azlığı ve gençlik merkezlerinde saha elemanlarının uzmanlık alanlarına göre değerlendirilmemesidir. Son olarak sahaya uzak, tecrübesiz, sık sık değişen ve risk almak istemeyen yöneticilerin politika ve hizmetleri yürütme sürecini olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonuçları gençlik çalışanlarının belirlenen politika ve hizmetlerin uygulanması süreçlerinde birtakım sorunlar yaşadıklarını ortaya koymuştur. Gençlik çalışanlarının alanda yaşadıkları temel sorunlar; zihinsel ve bürokratik engeller, ön yargılar, eldeki kaynakların verimli kullanılamaması ve tepeden inme bazı kararların kendilerini zorlaması şeklinde ifade edilebilir. Alanda çalışırken özellikle yöneticilerin zihnindeki engelleri ve hantal bürokratik yapıyı aşmakta zorlandıkları belirlenmiştir. Bununla birlikte, ileri yaş gençlik çalışanlarının gençlerle birlikte çalışırken kimi zaman gençlere ayak uyduramama, yeni nesil gençlerin yaşantı ve kültürlerine yabancı kalma, fizyolojik olarak gençlerin dinamikliğine uyum sağlayamama gibi birtakım sorunlar yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu gibi sorunların gençlik çalışanlarını yaptıkları işte kendilerini verimsiz hissettirdiği ve kuruma faydalı olamama düşüncesine ittiği görülmüştür.

Gençlik çalışanlarının politika ve hizmetlerin belirlenmesi ve yürütülmesi konusundaki önerileri her şeyden önce planlı, sistematik, öngörülebilir, kalıcı ve sürdürülebilir bir politika anlayışının belirlenmesine yönelik olmuştur. Bununla birlikte gençlerle karar alıcılar arasındaki görünmez engellerin kaldırılması yoluyla gençlerin karar alma

süreçlerine daha fazla dahil edilmesi, kurumlar arası iş birliğinin etkili ve verimli bir şekilde yürütülmesi ortaya konulan diğer önerilerden olmuştur.

Gençlik çalışanlarının politika ve hizmetler konusunda yurt dışı uygulama örneklerinden doğrudan veya dolaylı olarak haberdar oldukları belirlenmiştir. Türkiye ile yurt dışındaki politika ve uygulamaların karşılaştırılmasında gençlik çalışanlarının düşüncesinin farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bazı gençlik çalışanlarının Türkiye'deki gençlik hizmetlerini dünyadaki birçok ülkeden daha ileride gördüğü belirlenmiştir. Bazı gençlik çalışanları ise gelişmiş ülkelerin birçok refah sorununu çözdüğü için politika ve hizmetler konusunda Türkiye ile karşılaştırılamayacağını ifade etmiştir. Ancak araştırma sonuçları gençlik çalışanlarının, yurt dışı örneklerin yerinde incelenerek Türkiye'ye uygulanabilirliğinin tartışılmasının ülkedeki politika ve hizmetleri geliştireceği konusunda hemfikir olduğunu göstermiştir.

Araştırma sonuçlarına göre gençlik çalışanları da tıpkı gençler gibi gelişen teknolojinin önemini farkındadır. Bu bağlamda, gençlik çalışanlarının gelecek beklentisi içerisinde teknoloji kavramı önemli bir yer tutmuştur. Gençlik çalışanlarında, gençlik hizmetlerinde teknolojinin ağırlığının artacağına ve bu durumun gençlere sunulan hizmetleri yeniden şekillendireceğine dair güçlü bir inanç olduğu ortaya çıkmıştır.

5.1.7. Gençlik Politikaları ve Hizmetlerine İlişkin Genel Sonuçlar

Araştırma sonuçlarına göre planlanan ve sürdürülen gençlik politika ve hizmetleri, son yıllarda hak temelli yaklaşımın ağırlığı artmakla birlikte genel itibariyle hayırseverlik ve gönüllülük anlayışı temelinde şekillenmektedir. Bununla birlikte yürütülen politika ve uygulamaların parçalı, plansız ve seçim odaklı olduğu araştırmada elde edilen sonuçlardandır.

Araştırma sonuçları yürütülen gençlik politikaları ve hizmetlerinin yeteri kadar kapsayıcı olmadığını göstermektedir. Bu yönüyle mevcut politika ve hizmetler, farklı gençlik grubundaki gençlerin (eğitimde-istihdamda-NEET) gençlik hizmetlerine erişimi konusunda yaşadıkları sorunları kapsamlı bir şekilde ele almaktan uzaktır. Bununla

birlikte gençlik grupları arasındaki kesişimsel ve girift ilişki, yürütülen politika ve hizmetler tarafından göz ardı edilmektedir. Örneğin herhangi bir genç bugün istihdamda iken yarın NEET kategorisinde olabilmekte veya aynı anda hem eğitimde hem istihdamda yer alabilmektedir. Araştırma sonuçları bu tür günlük yaşam pratiklerine sahip gençlere yönelik yeterli takip ve destek mekanizmalarının olmadığını göstermektedir.

Türkiye'deki mevcut gençlik hizmetleri genel itibarıyla gençlerin talepleriyle sınırlı şekilde uyuşan, tek bir kurum tarafından idare edilmeyen, sistematik olmayan ve kişilere bağlı şekilde yürütülmektedir. Bu yönüyle politika ve hizmetlerin sürdürülebilirlik konusunda eksiklikleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Politika metinlerinde yer alan plan ve hedeflerin (araştırmanın literatür kısmında detaylıca yer verilmiştir) gençlerin günlük yaşam pratiklerinde sınırlı şekilde karşılık bulduğu belirlenmiştir.

5.2. ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, elde edilen sonuçlar çerçevesinde birtakım öneriler ortaya konulmuştur. Bu öneriler, insan hakları ve sosyal adalet temel değerleri üzerinde varlık gösteren sosyal hizmet disiplininin perspektifiyle şekillenmiştir. Gençler de tıpkı diğer toplumsal gruplardaki bireyler gibi kaynaklara erişim noktasında adil bir düzene ihtiyaç duymaktadır. Araştırmanın önerileri böyle bir düzenin geliştirilmesine katkı sağlayacak unsurlar içermektedir. Bununla birlikte gençlere yönelik hizmetlerin temel insan hakları ile ilişkilendirilerek sosyal adalet çerçevesinde sunulması gençlerin yapabilirliğini geliştirecektir.

Gençlik politikaları ve hizmetlerinin belirlenme ve yürütülme süreci iki farklı aşamaya işaret ettiği için araştırma önerilerine de iki alt başlık altında yer verilmiştir. İlk kısımda politika ve hizmetlerin belirlenme sürecinde aktif rol alan karar alıcılara yönelik önerilere yer verilmiş, ikinci kısımda ise bu politika ve hizmetlerin yürütülme süreçleriyle ilgili önerilere yer verilmiştir.

5.2.1. Politika ve Hizmetlerin Belirlenme Sürecine Yönelik Öneriler

Eğitim sistemiyle ilgili olarak gençlerin ilgileri doğrultusunda ve yeteneklerini ortaya çıkarmaya yönelik bir sistem kurgulanmalıdır. Ezberci bir anlayıştan uzaklaşıp gençlerin yaşam pratiklerine dokunan bir eğitim anlayışı benimsenmeli ve başarı ölçümü de bu doğrultuda gerçekleştirilmelidir. Eleştirel düşünme, yetenek geliştirme, değerler eğitimi, aktif vatandaşlık, etik farkındalık, insan hakları ve sosyal adalet gibi yapabilirlik yaklaşımının temel aldığı değerler/kavramlar eğitim sistemine ve müfredatına entegre edilmelidir. Bununla birlikte, tüm eğitim düzeylerinde gençler gönüllü faaliyetlerde bulunmaya teşvik edilmelidir.

Başarı ve takdir edilme duygusunun gençlerin yapabilirliği üzerindeki olumlu etkisine araştırmanın bulgular kısmında yer verilmiştir. Bu bağlamda, eğitim sistemi içerisinde gençleri cesaretlendirici, özgüvenlerini ve öz yeterliliklerini artırıcı programlar geliştirilmeli ve bu yönde mekanizmalar oluşturulmalıdır. Okul öncesi eğitimden üniversite eğitimine kadar tüm eğitim süreçlerinde öğrencilere bu yönde ödev ve sorumluluklar verilmeli ve bu doğrultuda kişisel gelişimleri takip edilmelidir. Ayrıca araştırmanın sonuçları göstermiştir ki gençler kaynaklara erişim konusunda eşit fırsatlara sahip olmadığını düşünmektedir. Gençlerin eğitim ve hatta tüm fırsatlara erişimi konusunda iyileştirmeler yapılmalı ve fırsat eşitsizliği mümkün mertebe azaltılmalıdır. Çünkü fırsatlara erişim imkanı ve düzeyi gençlerin yapabilirliğini doğrudan etkileyen faktörlerdendir.

Gençler anlatılarında yoğun bir şekilde GSB tarafından sunulan burs hizmetlerinde ve burs almaya hak kazananların belirlenmesinde adil süreç ve kriterlerin olmadığını ifade etmişlerdir. Bu bağlamda KYK burslarında, burs almaya hak kazananların belirlenmesinde daha somut, şeffaf ve hakkaniyetli süreçlerin geliştirilmesi sağlanabilir. Bununla birlikte KYK kredisinden faiz alınmaması ve ödeme şartlarının kolaylaştırılması gençlerin bir diğer talebi olmakla birlikte araştırmacının da önerisidir. Gençlerin girdiği sınavlar ve sınavlara hazırlık sürecinde satın almak zorunda kaldıkları kaynaklar herhangi bir geliri olmayan gençler üzerinde bir maddi yük oluşturmaktadır. Bu bağlamda, sosyal devlet olmanın da gereği olarak sınav ücretlerinin kaldırılması

veya sembolik ücretlere düşürülmesi, ekonomik güçlük çeken gençlere sınavlara hazırlık kaynaklarının ücretsiz bir şekilde sağlanmasına yönelik bir mekanizmanın kurulması yararlı olacaktır.

Gençler istihdama katılım sağlamada zorluklar yaşadıklarını ifade etmekle birlikte katılım sağlasalar bile özellikle özel sektörün çalışma şartlarını ağır ve hakkaniyetsiz bulduklarını ifade etmişlerdir. Bu bağlamda gençlerin istihdama katılımına yönelik devlet desteklerinin artırılması, özellikle özel sektör çalışma şartlarının iyileştirilmesine yönelik düzenlemelerin yapılması (mazeret izinlerinin artırılması ve kullanımının kolaylaştırılması, uzaktan çalışmanın teşvik edilmesi, alım gücünün düşürülmeden asgari ücretin artırılması vb.) istihdam piyasasıyla gençler arasındaki olumlu etkileşimi sağlaması boyutuyla önemlidir.

Gençler istihdama katılımında iyi bir eğitimden çok “torpil, tanıdık, referans” gibi faktörlerin kendileri için kolaylaştırıcı olduğunu ifade etmişlerdir. Bu bağlamda, nitelikli bir eğitimin önemsendiği, ikili ilişkilerin değil donanım ve becerilerin ön planda tutulduğu bir değerlendirme süreci gençlerin kendilerini geliştirmede ve iş arama süreçlerinde motivasyonunu artıracaktır. Nitelikli bir eğitimin istihdam piyasasına katılmada belirleyici olması gençlerin eğitime bakış açısını olumlu anlamda değiştirecek ve torpil-tanıdık gibi diğer kolaylaştırıcı faktörlerden uzaklaşmalarını sağlayacaktır. Bu bağlamda, kamu personeli alımlarında mülakat sisteminin kaldırılarak yerine liyakate dayanan ve bireyin akademik niteliğini önceleyen bir sistemin getirilmesi önerilmektedir. Lisansüstü eğitim ve alınan sertifikalar bu sistem içerisinde gencin işe yerleştirilmesinde ekstra puan katkısı sağlayabilir. Bu tür düzenlemeler, gençlerin iş sahibi olmanın kolaylaştırıcı faktörleri olarak eğitimi veya eğitimle ilişkili yeterlilikleri görmesini sağlayabilir.

Sağlık sistemiyle ilgili olarak, gençlerin bireysel gelirinin olmadığı durumda bile hanehalkı geliri üzerinden hesaplanan ve gence yüklenen Genel Sağlık Sigortası prim borcu gençler için bir külfet olmaktan çıkarılmalıdır. Genel itibarıyla iktidarlar tarafından seçim malzemesi olarak kullanılan ve çoğunlukla seçim öncesi borcun

faizinin silinmesi şeklinde bir uygulamaya gidilen Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü⁴ kredisi ve GSS prim borçları sistematik, planlı ve borcunu zamanında ödeyen için bir adaletsizlik oluşturmayacak şekilde yapılandırılmalıdır. Sistematik ve planlı düzenlemeler, sosyal hizmet disiplinin temel değerlerinden olan insan hakları ve sosyal adalet kavramlarının gençlerin zihin dünyasındaki karşılığını olumlu yönde pekiştirecek ve bu kavramların yıpranmasının önüne geçecektir.

Gençler gönüllülük kavramına uzak olmasa da bu kavramın büyük önem arz ettiği sivil toplum kuruluşlarına üyelik ve bu kuruluşlarla birlikte çalışma konusunda gençlerin çekingen oldukları görülmüştür. Gençlerin zihninde sivil toplum kuruluşlarına yönelik yer alan olumsuz fikirlerin bugünden yarına dönüştürülmesi zor olsa da bu yöndeki kapsamlı ve sistematik uygulamalar gençlerin kaygılarını azaltmada etkili olabilir.

Gençler toplumsal yapı içerisinde kendilerini ilgilendiren karar alma süreçlerine katılımında yetersizlik olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca kendi fikirlerinin çoğu zaman gerçekten önemsenmediği ve formalite bir katılım mekanizması oluşturulduğu ifade edilmiştir. Gençlerin bu yöndeki ifadeleri gençler çalışanlarının ifadeleriyle de desteklenmiştir. Bu bağlamda, gençlerin kendilerine sunulacak hizmetler hakkındaki karar alma süreçlerine etkin katılımı önemlidir. Çünkü birçok gençlik çalışanının da ifade ettiği gibi gençlerin içinde olmadığı politika ve uygulamaların etkili ve sürdürülebilir olma şansı yoktur. Bu doğrultuda gençlerin temsilini sağlayan mevcut mekanizmaların geliştirilmesi önemli olmakla birlikte öncelikle bir zihniyet dönüşümüne ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Bu zihniyet dönüşümü “Biz gençler için iyisini biliriz” den “Gençler kendileri için en iyisini bilir” e doğru gerçekleşmelidir.

Gençlerin sorun ve taleplerini dile getirmede bir örgütlenme sorunu yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu örgütlenme sorununun önündeki engeller kaldırılmalı, sivil toplum örgütlenmesi teşvik edilmeli ve gençlere kendileriyle ilgili karar mekanizmalarına etki edebildikleri gösterilmelidir. Bu bağlamda gençlerin

⁴ KYK (Kredi ve Yurtlar Kurumu) Başbakanlığa bağlı kuruluş iken Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın kurulmasıyla Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü olarak yeniden yapılandırılmıştır. Ancak araştırmaya katılan gençlerin tamamı yaygın bilinen adıyla KYK kısaltmasını kullanmıştır.

tedirginlikleri giderilmeli, siyasete yönelik güvensizlikleri ortadan kaldırılmalı ve gençlik örgütlenmesine dair faaliyetlerin önemsendiği bir demokrasi kültürü geliştirilmelidir. Bu durum hem gençlerin karar alma mekanizmalarına katılım arzusunu artıracak hem de yapabilirliklerini geliştirecektir.

Gönüllülük ve katılım gibi alanlarda sosyal hizmet mesleğinin aktif bir şekilde çalışmalar yürütmesi teşvik edilmelidir. Birey, grup ve toplum düzeyinde planlı müdahaleler yoluyla değişimler gerçekleştiren sosyal hizmet mesleği, gönüllülük ve katılım alanlarına dair yukarıda bahsedilen sorunların çözümünde etkili olacak mesleklerden biridir. Bu bağlamda, sosyal hizmet mesleğinin profesyonelleri olan sosyal çalışmacıların gençlik hizmetleri yürüten kurum ve kuruluşlarda daha fazla görev ve sorumluluk almalarının mevcut sorunların çözüm sürecini hızlandıracağı düşünülmektedir.

Gençler eğitim, yabancı dil öğrenme veya farklı kültürleri tanıma gibi çeşitli sebeplerle yurt dışında yaşamak istediklerini ifade etmişlerdir. Bu doğrultuda gençlerin farklı ülkeleri gezip görmelerine ve belli bir süre orada yaşamalarına yönelik var olan programların (Erasmus+, Mevlana Değişim Programları) kapasitesinin artırılması ve bu programlara yenilerinin eklenmesi gerekmektedir. Mevcut programların birçoğu örgün eğitim sistemi içerisindeki gençlere hitap ettiği için eğitim sistemi içerisinde yer almayan gençler dezavantajlı konumdadır. Bu yönüyle yeni eklenecek programlar ülke gençliğinin tamamını kapsamalıdır. 2022 yılı yaz dönemi için Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından yürütülen ve gençlerin ülke içindeki hareketliliği amaçlayan “Seyahatsever Projesi”nin uluslararası boyuta taşınması ve katılımcı sayısının sembolik düzeyde kalmaması için gerekli büyüklükte bütçenin ayrılması önerilebilir. Bu noktada unutulmaması gereken şey, herhangi bir projenin ortaya konulması ile gençlerin o projeden fiili olarak faydalanabilmesinin farklı şeyler olduğudur. Örneğin GSB tarafından yürütülen Seyahatsever Projesi potansiyel olarak 13 milyon genci kapsama alanına alırken bu projeden yararlanabilen gençlerin sayısı ise sadece 121 bin 878 olmuştur. 18-30 yaş gençlerin ülke içi hareketliliğini amaçlayan ve Bakanlığa bağlı yurtlarda ücretsiz konaklama imkanı sunan bu projeden yararlanabilen genç sayısının bu denli az olması gençlerin kendilerine sunulan proje ve hizmetlere erişimi konusunda

yaşadığı sorunlara işaret etmektedir. Bu sorunların tespit edilmesi ve çözülmesi gençlere sunulan hizmetlerin kağıt üstünde kalmamasını sağlayacak ve gençlerin yapabilirliğini artırmaya katkı sunacaktır.

Teknolojiyi yakından takip eden gençler ekonomik imkanları ölçüsünde teknolojiden faydalanmaktadır. Bu doğrultuda hem gençlerin hem gençlik çalışanlarının anlatıları gelecek yıllarda politika ve hizmetlerdeki teknoloji temasının artacağına yöneliktir. Karar alıcılar önceki bölümlerde bahsedildiği üzere bu yönde bazı girişimlerde bulunmuş olsalar da bu girişimler yetersiz görülmektedir. Politika ve hizmetlerin oluşturulma sürecinde gençlerle teknoloji arasındaki güçlü ilişki göz önünde bulundurulmalı ve sadece bugünü değil geleceği de düşünerek hareket edilmelidir. Bu doğrultuda alınacak kararlara ve yapılacak planlamalara teknolojinin aktif kullanıcısı gençler mutlaka dahil edilmelidir.

Gençlerin anlatılarında geleceğe bakış açılarının pek ümitvar olmadığı ve bu durumun çoğunlukla ekonomiye veya ekonomi ile ilişkili sebeplere dayandığı görülmüştür. Düzenli bir işi ve geliri olduğunu hayal eden gençler, geleceğe yönelik olarak daha iyimser iken, bugünkü ekonomik koşulların devam edeceğini ve iş bulma konusunda zorlanacağını düşünen gençler ise kaygı ve karamsarlık içeren ifadeler kullanmışlardır. Gençlerin, ülkenin en büyük sorunu olarak istihdam yaratmayan niteliksiz eğitimi görmeleri de bu durumla ilişkilidir. Bu konuda ortaya konulacak önerilerin genel çerçevesi gençlerin eğitim niteliğinin artırılmasına ve kendilerini gerçekleştirebilmelerini sağlayacak ekonomik refahlarının temin edilmesine yöneliktir. Gençlerin yaşam koşullarını iyileştirme amacı taşıyan ve yapabilirlik/ özgürlük alanlarını geliştiren politika ve uygulamalar birbirini destekleyecek biçimde tasarlanmalıdır.

- İstihdam piyasası ile eğitim sistemi arasındaki ilişkinin gençlerin yüksek yararı gözetilerek düzenlenmesi,
- İşsizlik ödeneğine hak kazanma şartlarının gençler lehine genişletilmesi,

- Özellikle geleceğin meslekleri olarak görülen mesleklere, gençlerin talep ve yetenekleri gözetilerek planlı ve sistematik bir yönlendirme mekanizması oluşturulması,
- İŞKUR ve KOSGEB gibi kurumların gençleri istihdama katmaya yönelik uygulama ve hizmetlerinin geliştirilmesi, gençler arasındaki bilinirliğinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması ve bütçeden bu kurumlara ayrılan payın artırılması,
- Gençlerin ifadesiyle “bir öteleme süreci” olan üniversite eğitim sürecinin gençlere bir beceri kazandırma, potansiyellerini ortaya çıkarma süreci olarak dönüştürülmesi,
- Tüm eğitim kademelerindeki öğrencilerin dijital imkanlara erişimlerinin önündeki sosyo-ekonomik ve teknik engellerin kaldırılması ve dijital imkanların gençlerin yapabilirliklerini artırmasına yönelik planlı uygulamalar yürütülmesi,
- Okul öncesi eğitimden başlamak üzere öğretmenlerin dijital çağın gereklerine uygun şekilde bilgi, beceri ve donanımlarının artırılması ve yurtiçi-yurt dışı eğitim programları aracılığıyla kişisel gelişimlerine katkı sunulması,
- Lisans bölümlerinde kontenjan dağılımının istihdam olanakları göz önünde bulundurularak (sadece bugün için değil geleceğe yönelik olarak da) belirlenmesi ve istihdam sağlanırken ilgili lisans bölümü mezuniyeti dışındaki bölümlere popülist kaygılarla yer verilmemesi,
- Gençlere asgari gelir desteğinin sağlanması.

Çeşitli alanlarda politika ve hizmetlerin belirlenme süreçlerine yönelik öneriler genel itibariyle sosyal hizmet disiplinin temel değerleri çerçevesinde ortaya konulmuştur. Bu bağlamda gençlerin temel yaşam gereksinimlerinin koşulsuz karşılanması, gençlerin potansiyeline ve yapabilirliğine duyulan inanç, gençlere kendi kaderini tayin hakkının sunulması ve alınacak kararlarda gençlerin yüksek yararının gözetilmesi gibi sosyal hizmet disiplinin temel değerleri, politika belirlenme süreçlerinin temel unsurları olmalıdır.

5.2.2. Politika ve Hizmetlerin Uygulanma Sürecine Yönelik Öneriler

Gençlik çalışanları, gençlik politika ve hizmetlerinin belirlenme ve karar alma süreçlerinde sorumluluğun net bir şekilde gençlerde olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda gençlerle aynı düşündükleri söylenebilir. Gençlik çalışanlarının yürüttükleri hizmetlerde, hizmetlerin yararlanıcısı konumunda olan gençlerin düşünce, öneri ve eleştirilerine değer vermesi önemlidir. Aslında bu süreçte gençlik çalışanlarına iki farklı sorumluluk düşmektedir. Bunlardan ilki hizmetlerin yürütülme sürecinde gençlerin katılımına yönelik bir çaba göstermek iken ikincisi ise katılım mekanizmalarının aksayan veya yetersiz yönlerini politika yapıcılara iletme yönündeki sorumluluklarıdır.

Gençlik çalışanlarının mevzuatın eksikliği ve yetersizliğiyle ilişkili özlük hakları ve çalışma şartları açısından yaşadıkları sorunlar mevzuat üzerinde detaylı ve kapsamlı bir çalışma yapılarak giderilebilir. Gençlik çalışanlarının sahada yaşadıkları ve protokollerin aksamasıyla ilgili sorunların çözümü ise yöneticilerin karar alma konusunda cesaretlendirildiği bir iklimin oluşmasıyla mümkündür. Mevzuat dışında yaşanan sorunlardan bir diğerinin ise gençlik çalışanlarının niteliği ile ilgili olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda, Bakanlık bünyesinde çalışan gençlik çalışanlarının eğitim aldığı alanlara göre değerlendirilmesi, yeni profesyonel alımlarının ihtiyaç duyulan alanlara yönelik olması ve hizmet içi eğitimlerin sistematik ve verimli bir şekilde kurgulanması önerilebilir. Bununla birlikte gençlik alanına dair lisans eğitimi boyutuyla teori ve uygulama bilgisiyle donatılan sosyal hizmet uzmanlarının gençlik hizmetleri alanında istihdam edilmesi sunulan hizmetlerin kalitesini artıracaktır. İleri yaş gençlik çalışanlarının yaşadığı sorunlara yönelik olarak da gençlik çalışanlarının sayısı artırılarak yıl bazında deneyimi fazla olan gençlik çalışanları süpervizör olarak değerlendirilebilir. Böylece ileri yaş gençlik çalışanlarının deneyimi ile yeni gençlik çalışanlarının dinamizminin harmanlanacağı bir işleyiş şekli ortaya çıkabilir. Bakanlık tarafından, kaynakların etkin ve gençlerin talepleri doğrultusunda kullanımına ilişkin kontrol mekanizmaları oluşturulmalıdır. Bu mekanizmalar sayesinde şekilsel veya gençlerin talepleriyle uyumlu olmayan hizmetler için harcama yapılmasının önüne

geçilebilir. Bu sayede, gençlik çalışanlarının vurguladığı sorunlardan biri olan kaynak israfının önüne geçilebileceği değerlendirilmektedir.

Gençlik politikaları ve hizmetlerinin yürütülmesi süreçlerinde iş birliklerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Kurum ve kuruluşların kendini ön planda tutma çabaları daha profesyonel bir zemine oturtulmalı ve hizmet/proje uygulama süreçleri planlı, eşgüdümlü ve şeffaf bir şekilde yürütülmelidir. Bununla birlikte gençlik çalışanlarının fikirleri ve önerileri alınmadan belirlenen hizmetlerin sahada karşılık bulmaması ve sürdürülebilir olmaması, gençlik çalışanlarının önerilerinin alınacağı ve deneyimlerinden faydalanılacağı bir işleyişe yönelik gereksinimi işaret etmektedir.

Politika ve hizmetlerin yürütülmesinde kurumlar arası iş birliği ve görüş alışverişi önemli olmakla birlikte Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın temel karar verici pozisyonunda olması gerektiği düşünülmektedir. Gençlerin kendi Bakanlığı olarak gördükleri ve karar alma mekanizmalarına aktif katılım sağlayabildikleri (bireysel veya STK'lar aracılığıyla) bu yeni Bakanlık yapılandırmasının gençlerin aidiyet duygusunu artırmada ve yapabilirliklerini geliştirmede katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesinde Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) benzeri bir mekanizma kurularak sadece gençlerin talep, görüş ve önerileri alınabilir. Ancak burada unutulmaması gereken nokta bu tür mekanizmaların kağıt üstünde kurulmasıyla gençlerin günlük yaşam pratiklerine “dokunabilmesinin” (yapabilirliklerini artırabilmesinin) farklı şeyler olduğudur. Bu bağlamda, böyle bir mekanizmanın çıktılarının belli zaman aralıklarıyla gençlerle paylaşılması, kamuoyunda tartışılması ve öneriler doğrultusunda geliştirilmesi gerekmektedir.

Gerçekleştirilen araştırmada gençlere yönelik sunulan hizmetlerde fiziksel mekanların kapasitesinin yetersiz olduğu görülmüştür. Hitap ettiği yaş aralığı itibariyle bölgesel olarak çok sayıda gence hizmet sunan kuruluşlar özellikle örgün eğitimin devam etmediği hafta sonlarında yoğun bir taleple karşılaşabilmektedir. Bu doğrultuda, düzenlenen eğitimler, kurslar ve etkinliklerin gerçekleştirildiği mekanların büyüklük ve teknik imkanlar açısından talebi karşılamaı önemlidir. Özellikle gençlik merkezlerinin inşasında gençlerin potansiyel ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalı ve inşa

edilecekleri bölgenin demografik analizinin iyi bir şekilde yapılması ve projenin bu analize göre tasarlanması önerilmektedir.

Gençlik merkezleri ve STK'ların faaliyetlerini siyaset üstü bir anlayışla yürütmeleri gerekmektedir. Siyaset, araştırmanın önceki bölümlerinde detaylıca tartışıldığı üzere gençlerde güvensizliğe neden olmakta ve gençleri tedirgin etmektedir. Bununla birlikte siyasetin, gençler arasında birleştirici bir unsur değil ayrıştırıcı bir unsur olduğu görülmektedir. Son tahlilde, kamu kuruluşları ve STK'lar siyaset üstü bir anlayış ile gençlere yaklaşırsa gençler böyle bir yolun da mümkün olabileceğine inanabilirler. Farklılıklarından çok benzerliklerine odaklanan ve uzlaşılı kültürü içerisinde kendileriyle ilgili kararlar alabilen gençlerin bu sayede yapabilirliklerinin ve aktif vatandaşlık öz yeterliliklerinin artacağı değerlendirilmektedir.

Gençler tarafından benimsenen ve ilgi gören gençlik hizmetlerinin geliştirilerek daha çok katılımcıya ulaşması sağlanabilir. Ancak bu durum daha az kişinin ilgi gösterdiği hizmetlerin bitirilmesine neden olmamalıdır. Gerçekleştirilen görüşmelerde gençlik kamplarının en çok ilgi gören hizmetlerden biri olduğu öğrenilmiştir. Bu bağlamda gençlik kamplarının içeriğinin gençlerin talepleri doğrultusunda zenginleştirilerek daha yaygın hale getirilmesi önerilmektedir.

Gençlik çalışanlarının yurt dışı ülkelerdeki gençlik politika ve hizmetlerinin nasıl yürütüldüğüne doğrudan şahit olmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda gençlik çalışanlarının da tıpkı gençler gibi birtakım değişim programları aracılığıyla yurt dışı ülkelere gönderilmesi ve oradaki hizmetleri yakından gözlemlemesi kişisel gelişimlerine katkı sağlaması açısından önemlidir. Farklı kurum, kültür ve işleyişleri tanıyan gençlik çalışanlarının ülke içinde yürüttüğü hizmetlerde farkındalığının ve öz güveninin artacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın önerileri içerisinde yer alan son öneri araştırmacılara yöneliktir. Uluslararası belgelerde yer alan gençlik politikaları ve hizmetlerinin Türkiye örneği ile kıyaslanarak gerçekleştirilecek bir politika analizinin gençlik araştırmaları alanındaki literatürü zenginleştireceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Aca, Z. (2020a). Sosyal yardımlarla yapabilirlikleri gerçekleştirmek: Bursa Yıldırım Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı örneği. *Yönetim ve Çalışma Dergisi*, 4(2), 187-206.
- Aca, Z. (2020b). Yapabilirlik yaklaşımı çerçevesinde kamusal sosyal yardımların etkinliği analizi: Bursa örneği. Ankara: Türk Metal Sendikası Araştırma ve Eğitim Merkezi.
- Acar, H. (2008). Türkiye'nin ulusal gençlik politikası nasıl yapılandırılmalıdır?. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(1), 1-20.
- Adıgüzel, İ. B. (2013). Erasmus programına katılan gençlerin Türkiye'deki ve gittikleri ülkelerdeki gençlere ve gençlik hizmetlerine ilişkin görüşleri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akın, Y. (2004). "Gürbüz ve yavuz evlatlar": Erken Cumhuriyet'te beden terbiyesi ve spor (1.Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Alemdaroğlu, A. (2005). Bir "imkan" olarak gençlik. *Birikim Dergisi*, 176, 21-29.
- Ankara Kent Konseyi Gençlik Meclisi. (2021). Gençlik çalıştay sonuç raporu ve politika önerileri. Erişim Adresi: <https://genclik.ankarakentkonseyi.org.tr/genccakerisim/> Erişim Tarihi: 18.06.2022
- Ansell, N. (2005). *Children, youth and development: Routledge perspectives on development*. Oxon: Routledge.
- Arık, I. A. ve Kütük, B. Ş. (2020). Y kuşağında sosyal medya kullanımı ve internet bağımlılığı. A. Görgün Baran, O. Hazer, M.S. Öztürk (Ed.), *Gençlik ve Dijital Çağ* içinde, Hacettepe Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Dairesi, 21-35.
- Arıkan, Z. (2019). Gençlerin güncel sorunları. Yükseköğretim Kurulu Gençlik Ruh Sağlığı Çalıştayı, Ankara, 31-37.
- Arubayi, D. O. (2015). Youth in development: Understanding the contributions of the National Youth Service Corps (NYSC) to Nigeria's national development. University of Manchester.

- Ashing, I. (2009). Gençlik ve gençlik politikası: İsveç bakış açısı, E. Bornemark ve V. Görbil (Ed.), *Gençlik Politikalarına Giriş: İsveç ve Türkiye Bakış Açıları* içinde. İsveç Gençlik İşleri Ulusal Kurulu.
- Aslan, E. A. (2020). Gençlik politikaları: Türkiye. Y.Ç. Özservet, H.K. Bayraktar (Ed.), *Dünyadan Farklı Ülke Örnekleriyle Gençlik Politikaları* içinde (73-107). Ankara: Astana Yayınları.
- Atatanır, H. ve Karataş, K. (2019). Yoksulluğa hak temelli yaklaşım. *İnsan ve İnsan*, 6 (21), 453-475.
- Avrupa Birliği Bakanlığı. (t.y.). Avrupa Birliğinin gençlik politikaları bilgi notu. Erişim Adresi: https://www.ab.gov.tr/files/SBYYPB/yayinlar/ab_genclik_bilgi_notu.pdf Erişim Tarihi: 15.05.2022
- Avrupa Birliği Başkanlığı. (2022). Eğitim ve kültür (Fasıl 26). Erişim Adresi: https://www.ab.gov.tr/fasil-26-egitim-ve-kultur_91.html Erişim Tarihi: 16.02.2022
- Avrupa Komisyonu. (2009). Gençlik alanında Avrupa iş birliği için yenilenen çerçeveye ilişkin kararı, Erişim Adresi: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32009G1219%2801%29> Erişim Tarihi: 12.08.2022
- Avrupa Komisyonu. (2018). Avrupa Birliği gençlik stratejisi. Erişim Adresi: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:C:2018:456:FULL> Erişim Tarihi: 12.08.2022
- Aygül, H. H. (2018). Eğitime erişim, yoksulluk ve formel/enformel iş-gücü olarak üniversite gençliği: “İstihdam için mi eğitim? Eğitim için mi istihdam?”. *OPUS – Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(Gençlik Araştırmaları Özel Sayısı), 58-87.
- Aysan, M. F. ve Avcı, S. (2015). Türkiye’de gençliğin refahı, sosyal politikalar ve kurumlar. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 109-143.
- Aytaç, A. M. (2012). *Ailenin serencamı: Türkiye’de modern aile fikrinin oluşması*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Bağcı, G. (2013). Genç gönüllülüğü: Kişisel ve sosyal kalkınmaya giden çift yönlü yol. U. Grounlund, M. Memişoğlu ve Ö. Bağcı (Ed.), *Türkiye’de gönüllülük: Gönüllülüğün rolünün ve katkılarının keşfedilmesi* içinde (49-52). Ankara: Tasarımhane Tanıtım Ltd. Şti.

- Bayhan, V. (1997). *Üniversite gençliğinde anomi ve yabancılaşma*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Bayhan, V. (2012). Üniversite gençliğinin sosyolojik profili. İnönü Üniversitesi uygulaması (yayımlanmamış araştırma). Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Bayhan, V. (2018). Gençliğin topluma katılma örüntüleri. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 6(14), 5-22.
- Bayrak, M. B., Keskin, O., Kıroğlu, T. H., Cankara, Z.S., Özdemir, Ü. ve Erbay, S. (2021). Yükseköğretimde yurt sorunu. İstanbul: Sosyal Demokrasi Vakfı Yayınları.
- Belediye Kanunu. (2005). 5393 sayılı Belediye Kanunu. Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf> Erişim Tarihi: 11.05.2022
- Bonvin, J. M. (2009). Ensuring capability for work: outline of a capability-oriented labour market policy. *From Employability Towards Capability*, 4, 55-70.
- Burcu, E. (1998). Gençlik teorilerinin sınıflandırılmasına ilişkin bir çalışma. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, (1)2, 105-136.
- Buz, S. ve Aygüler, E. (2017). Amartya Sen'in kapasite - yapabilirlik yaklaşımı bağlamında Türkiye'de yoksulluk durumu. *Journal of Academic Value Studies (JAVStudies)*, 3(15), 177-189.
- Büküşoğlu, N. ve Bayturan, A. F. (2005). Serbest zaman etkinliklerinin gençlerin psiko-sosyal durumlarına ilişkin algısı üzerindeki rolü. *Ege Tıp Dergisi*, 44(3), 173-177.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Yayınları (25. Baskı).
- Certel, E. ve Kurtaran, Y. (2008). Avrupa çapında gençlik politikaları. *Türkiye'de gençlik çalışması ve politikaları* içinde, (der. Yörük Kurtaran, Gülesin Nemetlu, Nurhan Yentürk), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Chien, H. J. ve Chang, W. C. (2019). Overview of the important policies for children and youth welfare in Taiwan. *Journal of the Formosan Medical Association*, 119, 1133-1134.

- Cılga, İ. (2001). Türkiye’de insan ve toplum sorunları karşısında sosyal hizmet. *İnsani gelişme ve sosyal hizmet: Prof. Dr. Nesrin Koşar’a armağan* içinde, yayın no:9, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Yayınları.
- Corney, T., Cooper, T., Shier, H. ve Williamson, H. (2022). Youth participation: Adultism, human rights and professional youth work. *Children & Society*, 36(4), 677-690.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çağlar, A. ve Çağlar, T. (2021). Türkiye’nin gençlik araştırması. Erişim Adresi: <https://www.kas.de/tr/web/tuerkei/einzeltitel/-/content/tuerkiye-genclik-arast-rmasi-2021> Erişim Tarihi: 12.06.2022
- Çakı, F. (2011). Gençlerin uluslararası gönüllü hizmet deneyimleri ve birey üzerindeki sosyo-kültürel etkileri. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 6(1), 136-177.
- Çakır, Ö. ve Kellevezir, I. (2020). Yükseköğretim mezunlarında işsizlik ve nitelik uyumsuzluğu olgusu: UNI-VERI araştırma sonuçları ışığında bir değerlendirme. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, (özel sayı), 1-17.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. (2021). Ulusal genç istihdam stratejisi. Erişim Adresi: <https://www.csgb.gov.tr/media/86869/ulusal-genc-istihdam-stratejisi-ve-eylem-plani-2012-2023.pdf> Erişim Tarihi: 11.04.2022
- Çapanoğlu, S. G. (2010). Geçmişten günümüze Lizbon Stratejisi ve 2020 için yeni bir vizyon ışığında “AB 2020” stratejisi. İktisadi Kalkınma Vakfı Değerlendirme Notu.
- Çarkoğlu, A. (2013). Electoral participation and preferences among the young generations in Turkey. Youth and Participation Project Workshop kapsamında sunulmuş bildiri, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Çekmeköy Belediyesi. (2022). Dijitalleşme çağında gençler: Çalıştay ve araştırma raporu. Erişim Adresi: [https://www.cekmekey.bel.tr/upload/files/dijitallesme-caginda-gencler-calistay-ve-arastirma-raporu_6845.pdf](https://www.cekmekey.bel.tr/upload/files/dijitallesme-caginda-gencler-calistay-ve-arastirma-raporu/dijitallesme-caginda-gencler-calistay-ve-arastirma-raporu_6845.pdf) Erişim Tarihi: 27.08.2022
- Çoban İçağasıoğlu, A. (2020). Quid rides? De te fabula narratur: Gençlik politikaları ne anlatıyor?. M. Deniz Pak ve E. Özcan (Ed.), *Gençliğin dönüşümü: Politika ve mücadele* içinde, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Danış, M. Z. (2007). Sosyal hizmet mesleği ve disiplininde sosyal politikanın yeri ve önemi. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 18(2), 51-64.
- Delorme, N. (1997). *Avrupa sosyal politikası için Maastricht Antlaşması ile kurulan çerçeve*. (çev. İ. Helvacı), 55(3), 365-388.
- Demirbilek, S. (2009). *Sosyal politika bağlamında sosyal hizmet*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları.
- Deniz, Ç. (2014). "Öğrenci işi" üniversite öğrencilerinin gündelik hayatı: İstanbul örneği. İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Denstad, F. Y. (2014). Ulusal gençlik stratejisi nasıl geliştirilir?. *Gençlik Politikaları Kılavuzu*. (çev. H. Akay), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (1994). Devlet Planlama Teşkilatı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname. Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=540&mevzuatTur=KHK&mevzuatTertip=5> Erişim Tarihi: 21.02.2022
- Doğan, İ. (1993). Bir alt kültür olarak Ankara Yüksel Caddesi gençliği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 26(1), 107-129.
- Doğan, S. (2015). Mekan bağımlı bir kavram olarak gençlik. M. Şentürk ve Ö. M. Yaman (Ed.), *Gençlik, kent ve göç içinde*, Ankara: Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları.
- Doğu, G. A. (2013). *Yakın dönem gençlik ve spor politikalarının değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Duyan, V. (2010). *Sosyal hizmet: Temelleri, yaklaşımları, müdahale yöntemleri*. Ankara: Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yayınları.
- Egdell, V. ve Graham, H. (2017). A capability approach to unemployed young people's voice and agency in the development and implementation of employment activation policies. *Social Policy&Administration*, 51(7), 1191-1209. doi: 10.1111/spol.12262.
- Egdell, V. ve McQuaid, R. (2016). Supporting disadvantaged young people into work: Insights from the capability approach. *Social Policy&Administration*, 50(1), 1-18.

- Erdoğan, E. (2013). Türkiye’de gençlerin siyasal ve sivil katılımı. Ankara: SAGE Yayınları. Erişim Adresi: <http://www.sebeke.org.tr/calistay-1-genclerin-siyasi-katilimi-21-22-haziran-2013/> Erişim Tarihi: 20.02.2022
- European Training Foundation. (2020). Unlocking youth potential in South Eastern Europe and Turkey: Skills development for labour market and social inclusion. Erişim Adresi: <https://www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/unlocking-youth-potential-south-eastern-europe-and-turkey> Erişim Tarihi: 18.08.2022
- Ezeah, P. (2012). Youth’s poverty and livelihood strategies in Fegge, Onitsha Urban Local Government Area, Nigeria. Bourdillon, M.F.C. and Sangare, A. (Ed.), *Negotiating the Livelihoods of Children and Youth in Africa’s Urban Spaces*, 123-134, Dakar: Codesria.
- Feyzioğlu, T. (1985). Atatürk ve gençlik. *Türk Dili Dergisi* (Atatürk ve Gençlik Özel Sayısı), 407, 202-210.
- Froyland, K. (2019). Vital tasks and roles of frontline workers facilitating job inclusion of vulnerable youth. *European Journal of Social Work*, 22(4), 563-574. doi: 10.1080/13691457.2018.1423547
- Geldard, K. ve Geldard, D. (2017). *Ergenler ve gençlerle psikolojik danışma proaktif yaklaşım*. (Çev. M. Pişkin, G. Sart, J. Eldelekoğlu ve S. Gelibolu). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Genç İşsizler Platformu. (2022). Genç işsizlik bülteni. Erişim Adresi: <https://gencissizler.org/> Erişim Tarihi: 28.08.2022
- Gençlik ve Spor Bakanlığı. (2013). Gençlik ve sosyal medya araştırma raporu. Ipsos Araştırması (Akademik Danışman Doç. Dr. Levent Eraslan), ISBN: 978-605-4858-03-3, Gençlik Araştırmaları Yayın No: 4.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı. (2013). Ulusal gençlik ve spor politikası belgesi. Erişim Adres: https://gsb.gov.tr/dosyalar/mevzuatlar/ulusal_genclik_ve_spor_politikasi.pdf Erişim Tarihi: 11.08.2022
- Gençlik ve Spor Bakanlığı. (2018). Stratejik plan (2019-2023). Erişim Adresi: <https://sgb.gsb.gov.tr/Public/Edit/images/SGB/012014/2019-2023-Stratejik-Plan%C4%B1.pdf> Erişim Tarihi: 11.06.2022

- Girgin Büyükbayraktar, Ç., Bozgeyikli, H. ve Kesici, Ş. (2018). Gençlerin psikolojik ihtiyaçları nelerdir?. *OPUS – Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(Gençlik Araştırmaları Özel Sayısı), 11-26.
- Global Youth Wellbeing Index. (2017). Küresel gençlik refahı endeksi. Erişim Adresi: <https://www.youthindex.org/> Erişim Tarihi: 20.08.2022
- Göksel, A. (2005). Studies on youth policies in the mediterranean partner countries: Turkey. EuroMed Youth III Programme, Erişim Adresi: https://www.youthpolicy.org/national/Turkey_2009_Youth_Policy_Study.pdf Erişim Tarihi: 20.08.2022
- Gönüllülük Yılı Stratejisi. (2019). *Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları*. Erişim Adresi: <https://images.gonulluyuzbiz.gov.tr/get-file/59fcb39438064067851067961643117d.pdf> Erişim Tarihi: 21.08.2022
- Görgün Baran, A. (2013). Genç ve gençlik: Sosyolojik bakış. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 1(1),6-25.
- Görgün Baran, A. (2016). Gençlik araştırmalarında çağdaş kuramlar: İlişkisel sosyoloji bağlamında sosyal sermaye kuramı. Gençlerin umudu, toplumun beklentileri. Ankara: *Hacettepe Üniversitesi Yayınları*, ISBN No: 978-975-491-437-5, 299-324.
- Görgün Baran, A. (2016). Yaşam politikası bağlamında gençliğin yeniden inşası. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 4(9), 5-30.
- Görgün Baran, A. (2019). Türkiye’de gençlerin gönüllülük faaliyetlerine katılım durumu. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 7 (özel sayı), 5-18.
- Görgün Baran, A. (2020). Dijital aktivizm ve gençlik. A. Görgün Baran, O. Hazer ve M.S. Öztürk (Ed.), *Gençlik ve Dijital Çağ* içinde, Hacettepe Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Dairesi, 36-47.
- Görgün Baran, A. ve Erdem, M. T. (2017). Gençlerin bilişim teknolojilerini kullanım yetenekleri ve e-güvenlik yaklaşımlarına dair bir araştırma. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 5(12), 5-22.
- Gür, B. S., Dalmış, İ., Kırmızıdağ, N., Çelik, Z. ve Boz, N. (2012). *Türkiye’nin gençlik profili*. Seta Yayınları.

- Habitat Derneği. (2020). Türkiye’de gençlerin iyi olma hali araştırma raporu. Erişim Adresi: <https://habitatdernegi.org/> Erişim Tarihi: 15.08.2022
- Heath, S. Brooks, R. Cleaver, E. ve Ireland, E. (2009). *Researching young people’s lives*. London: Sage.
- Hollywood, E., Egdell, V., McQuaid, R. ve Michel-Schertges, D. (2012). Methodological issues in operationalising the capability approach in empirical research: An example of cross-country research on youth unemployment in the EU. *Social work and Society*, 10(1), 1-20.
- IstanPol. (2021). Türkiye’de gençlerin güvencesizliği: Çalışma, geçim ve yaşam algısı. Erişim Adresi: <https://www.istanpol.org/arastirma-raporlari> Erişim Tarihi: 05.07.2022
- İnce, A., Beşel, F., Akyüz, İ., Cevherli, K., Demir, S.A. ve Derin, S. (2022). Sakarya gençlik profili çalıştay raporu. Sakarya: Sakarya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Kalkınma Bakanlığı. (2015). 10. Kalkınma Planı gençlik çalışma grubu raporu, Ankara. Erişim Adresi: <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Onuncu-Kalkinma-Plani-Genclik-Calisma-Grubu-Raporu.pdf> Erişim Tarihi: 17.07.2022
- Kantekin, S., Özkan, H., Küçükkaraca, N., Karataş, K. ve Birsen G. (2001). Genç işsizliği grup raporu. *Bölgesel kalkınma sürecinde sosyal hizmet: Sosyal hizmet sempozyumu* içinde, Ü. Onat ve A. Altay (Ed.), 89-93, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayını.
- Karaman, A. (2002). Maastricht sonrası AB eğitim ve gençlik programları. *Çimento İşveren Dergisi*, 16-27.
- Karataş, K. (1996). Genç işsizliğinin psiko sosyal sonuçları. *Sosyal Hizmet*, 6(13), 16-22.
- Karataş, K. (2001a). Gençlik ve sorunları üzerine. *Sosyal hizmette yeni yaklaşımlar ve sorun alanları: Prof. Dr. Nihal Turan’a armağan* içinde. V. Duyan ve A. M. Aktaş (Ed.), 153-161, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayını.
- Karataş, K. (2001b). Toplumsal kalkınmanın önündeki engel: İşsizlik ve genç işsizliği. *Bölgesel kalkınma sürecinde sosyal hizmet: Sosyal hizmet sempozyumu* içinde. Ü. Onat ve A. Altay (Ed.), 89-93, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayını.

- Karataş, K. ve Acar, H. (2008). Sosyal hizmet kuruluşlarında çocuk ve gençlerin katılımı. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 19 (1), 29-44.
- Karataş, K., Başcılar, M. ve Taşçı, A. (2019). Türkiye- Avrupa Birliği ilişkilerinin etkileri bağlamında Türkiye sosyal politikasının değişimi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 195-218.
- Kesgin, B. (2015). Gençlikten aileye: Gençlik politikalarında ve uygulamalarında değişim. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 39-64.
- Kesgin, B. (2016). *Kamu sorumluluğunda sosyal hizmet*. İstanbul: Açılım Kitap.
- Kintrea, K., St Clair, R. ve Houston, M. (2011). The influence of parents, places and poverty on educational attitudes and aspirations. Joseph Rowntree Foundation.
- KONDA. (2011). Türkiye'nin gençliği araştırması. Erişim Adresi: <https://konda.com.tr/rapor/94/turkiye-gencligi-arastirmasi> Erişim Tarihi: 10.07.2022
- Kongar, E. (1972). *Sosyal çalışmaya giriş*. Ankara: Sosyal Bilimler Derneği Yayınları.
- Kryşık, J. L. ve Finn, J. (2015). *Etkili uygulama için sosyal hizmet araştırması*. (Çev. Ed. E. Erbay). Ankara: Nika Yayınevi.
- Kulaksızoğlu, A. (2014). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kurtaran, Y. (2008). Türkiye'de gençlik alanında devletin rolü. *Türkiye'de gençlik çalışması ve politikaları* içinde, (der. Yörük Kurtaran, Gülesin Nemetlu, Nurhan Yentürk), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Kurtaran, Y., Nemetlu, G. ve Yentürk, N. (2008). Gençler hakkında, gençlik için, gençlerle. *Türkiye'de gençlik çalışması ve politikaları* içinde, (der. Yörük Kurtaran, Gülesin Nemetlu, Nurhan Yentürk), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Kurdaş, E. M. (2017). Toplumsal değişme bağlamında gençlik sorunları. *Journal of Turkish Studies*, 12(25), 513-534.
- Kuzu, Y., Sivacı, S.Y. ve Kuzu, O. (2018). Üniversite tercihini etkileyen faktörlerin ikili karşılaştırılması. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37, 128-156.

- Kümbetoğlu, B. (2005). *Sosyoloji ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Lehwess-Litzmann, R. (2012). What does flexicurity have to gain from the capability-approach?. *Management Revue*, 23(2), 119-139.
- Lewis, B. (1998). *Türkiye'nin doğuşu*. Ankara: Türk Tarih Basımevi.
- Lin, Y. W. ve Chen, C. N. (2022). The agency and well-being of Taiwan's middle-school adolescents with disabilities: A capability approach study. *International Journal of Disability, Development and Education*, 69(3), 888-903. doi: 10.1080/1034912X.2020.1743241
- Loh, R.S.M. ve Lim, S.S. (2022). Youth Digital Culture. In *The International Encyclopedia of Media Literacy*. R. Hobbs and P. Mihailidis (ed.). <https://doi.org/10.1002/9781118978238.ieml0245>
- Lüküslü, D. (2008). "Günümüz Türkiye gençliği: Ne kayıp bir kuşak ne de ülkenin aydınlık geleceği". *Türkiye'de Gençlik Çalışması ve Politikaları* içinde, (der. Yörük Kurtaran, Gülesin Nemetlu, Nurhan Yentürk) İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Lüküslü, D. (2009). *Türkiye'de "gençlik miti": 1980 sonrası Türkiye gençliği* (1. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Lüküslü, D. ve Çelik, K. (2022). Gendering the NEET category: Young NEET women in Turkey, *Turkish Studies*, 23(2), 200-222, DOI: 10.1080/14683849.2021.1882861
- Macionis, J. J. (2012). *Sosyoloji* (Çev. Ed. V. Akan). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- MAK Danışmanlık. (2020). Türkiye geneli gençlik araştırması. Erişim Adresi: <https://www.makdanismanlik.org/arastirmalarimiz/mak-danismanlik-genclik-arastirmasi/> Erişim Tarihi: 20.08.2022
- Marchese, F. J. (1995). The place of eugenics in Arnold Gesell's maturation theory of child development. *Canadian Psychology/Psychologie canadienne*, 36(2), 89-114.
- McCandless, B. R. (1970). *Adolescents: Behavior and development*. Dryden.

- Mert, A. ve Özdemir, G. (2018). Yalnızlık duygusunun akıllı telefon bağımlılığına etkisi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(Gençlik Araştırmaları Özel Sayısı), 88-107.
- Mert, M., Mütevellioğlu, N. ve Zanbak, M. (2010). İşsizlik, üniversiteli gençlik ve gelecek: Bir alan araştırmasının bulguları. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 11(1), 207-229.
- Metin, B. (2014). Yoksullukla mücadeleye insan hakları açısından bakmak: Amartya Sen'in Kapasite (capability) Yaklaşımı temelinde bir değerlendirme. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 9(36) , 6315-6327.
- Neuman, W. L. (2012). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nicel ve nitel yaklaşımlar* (5. Basım). İstanbul: Yayınodası Yayınları.
- Next Generation Türkiye. (2017). Gençlerin sesini dinlemek. Erişim Adresi: <https://www.britishcouncil.org.tr/> Erişim Tarihi: 02.07.2022
- Neyzi, L. (2001). Object or subject? The paradox of “youth” in Turkey. *International Journal of Middle East Studies*, 33(3), 411-432.
- Ngai, N.P., Cheung, C. K. ve Li, C.K. (2001). China's youth policy formulation and youth participation, *Children and Youth Services Review*, 23(8), 651-669.
- Nussbaum, M. (2011). *Creating capabilities: The human development approach*. Harvard University Press.
- Nussbaum, M. (2018). *Yapabilirlikler yaratmak* (Çev. S. Somuncuoğlu). İstanbul: İletişim Yayınları.
- O'Neill, O. (2015). Integrity and quality in universities: Accountability, excellence and success. *Humanities*, 4(1), 109-117.
- Ökten, Ç. ve Akyol, P. (2020). Yeni mezun gençlerin istihdamı ve sosyal etki analizi raporu. Erişim Adresi: <http://www.ilkfirsat.org/files/etki-raporu-yeni.pdf> Erişim Tarihi: 11.07.2022
- Öngen Köse, Ç. (2021). *Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, yapabilirlik ve yapabilirlikten yoksunluk: Sosyal politika yansımaları*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Özden Attepe, S. (2020). Gençlik dönemi gelişim özellikleri ve gençlikle ilgili kuramlar. M. Deniz Pak ve E. Özcan (Ed.), *Gençliğin dönüşümü: politika ve mücadele içinde*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Pi Gençlik Derneği. (2020). Hak temelli ve kapsayıcı gençlik çalışmaları için gençlik organizasyonlarının güçlendirilmesi projesi. Erişim Adresi: <https://www.pigenclikderneği.org/tr/ana-sayfa/> Erişim Tarihi: 18.07.2022
- Pimlott-Wilson, H. (2017). Individualising the future: The emotional geographies of neoliberal governance in young people's aspirations. *Area*, 49(3), 288-295.
- Planas, A., Soler, P. ve Vila, P. (2014). Assessing youth policies. A system of indicators for local government. *Evaluation and Program Planning*, 45, 22-28.
- Refrigeri, L. ve Aleandri, G. (2013). Educational policies and youth unemployment. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 93, 1263-1268.
- Rystina, I. ve Kussainova, Z. (2014). Comparative analysis of national youth policy in different countries. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 140, 654-656.
- Sağlam M., Özüdoğru F. ve Çıray F. (2011). Avrupa Birliği eğitim politikaları ve Türk eğitim sistemine etkileri, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 87-109.
- Schmelzer, P. (2011). Unemployment in early career in the UK: A trap or a stepping stone?. *Acta Sociologica*, 54(3), 251-265.
- Selvi, Y. (2019). Gençlerin güncel sorunları. Yükseköğretim Kurulu Gençlik Ruh Sağlığı Çalıştayı, 27-29, Ankara.
- Sen, A. (1990). Justice: Means versus freedoms. *Philosophy and Public Affairs*, 19(2), 115-116.
- Sen, A. (2004). *Özgürlükle kalkınma*. (Çev. Y. Alogan). İstanbul: Ayrıntı.
- Sen, A. (2005). Human rights and capabilities. *Journal of Human Development*, 6(2), 151-166.
- Sen, A. (2014). Development as freedom. J.T. Roberts, A. B. Hite and N. Chorev (Ed.), *The globalization and development reader: Perspectives on development and global change*, 525-549.

- SGK. (2022). Erişim Adresi: <https://www.sgk.gov.tr/Duyuru/Detay/7326-Sayili-Yapilandirma-Kanunu-Hakkinda-Duyuru-2022-06-10-04-10-22> Erişim Tarihi: 02.08.2022
- Shava, E. ve Vyas-Doorgapersad, S. (2022). A capability approach for rural youth inclusion in social and economic affairs in South Africa. *Journal of Southwest Jiaotong University*, 57(3), 454-467.
- SODEV. (2021). Gençliği krizleri çalıştay raporu. Erişim Adresi: <https://sodev.org.tr/> Erişim Tarihi: 19.07.2022
- Sungur, E. (2021). İş deneyimi olmayan gençler için çalışmanın anlamı: Görgül bir araştırma. *Reflektif Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3), 365-384.
- Şahin, L., Kocakaya, M. E. ve Akgül, O. (2021). Türkiye'nin ulusal NEİY stratejisi: Kurumsal yaklaşım ve öneriler. *Türkiye'de Eğitim, İstihdam ve Yetiştirmede Olmayan Gençler* içinde, Şahin, L., Kocakaya, M. E ve Akgül, O., (Ed.), 251-286.
- Şemin, R. (1992). *Gençlik psikolojisi*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Şentuna, M. (2009). Türkiye'deki gençlik ve spor ile ilgili kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının gençlik politikalarının değerlendirilmesi ve bir model örneği. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Şentuna, M. ve Çelebi, M. (2010). Türkiye'deki gençlik ve spor ile ilgili kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının gençlik politikalarının değerlendirilmesi ve bir model örneği. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(3), 109-117.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı. (2020). 2021 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı. Erişim Adresi: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/2021_Yili_Cumhurbaskanligi_Yillik_Programi.pdf Erişim Tarihi: 06.07.2022
- Tanğ, E. (2017). Türkiye'de 1923-1950 dönemi ulus devlet yapılanması ve gençlik politikaları. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- TEKNOFEST. (2022). Havacılık, uzay ve teknoloji festivali. Erişim Adresi: <https://www.teknofest.org/tr/> Erişim Tarihi: 02.09.2022

Tezcan, F. (2018). Üniversite gençliğinin meslek seçimi ve gelecek beklentileri: Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi örneği. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(özel sayı), 27-57.

TGSP. (2020). Türkiye'nin gençleri. Erişim Adresi: <https://tgsp.org.tr/tr/frontend/storage/documents/FTG5OhwKpwGCSI9iWZCIwUhyYP R0HHhpDaIN8hbN.pdf> Erişim Tarihi: 28.07.2022

Toper, F. (2022). Politik sosyal hizmet. *Toplum ve Sosyal Hizmet*. 33(3), 1009-1025.

Toplum Gönüllüleri Vakfı. (2017). Gençlik çalışmasının toplumsal katılıma etkisi araştırması, İstanbul. Erişim Adresi: https://www.tog.org.tr/wp-content/uploads/2018/12/TOG_Gen%C3%A7lik-%C3%87al%C4%B1%C5%9Fmas%C4%B1n%C4%B1n-Toplumsal-Kat%C4%B1lma-Etkisi__arastirma_2017-2.pdf Erişim Tarihi: 11.08.2022

Toplum Gönüllüleri Vakfı. (2019). Gençlik istihdamı için politika belgesi. Erişim Adresi: <https://www.tog.org.tr/> Erişim Tarihi: 20.08.2022

TÜİK. (2014). Yoksulluk çalışması. Erişim Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yoksulluk-Calismasi-2014-18690> Erişim Tarihi: 12.04.2021

TÜİK. (2022). İstatistiklerle gençlik. Erişim Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Genclik-2021-45634> Erişim Tarihi: 21.08. 2022

Türk Dil Kurumu. (t.y.). Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 05.07.2021

Türk Tarih Kurumu. (t.y.). Tarih ve eğitim. Erişim Adresi: <https://www.ttk.gov.tr/tarihveegitim/osmanli-padisahlari/> Erişim Tarihi: 19.03.2022

Ulusoy, M. D., Özcan Demir, N. ve Görgün Baran, A. (2005). Ebeveynin çocuk yetiştirme biçimi ve ergen problemleri: Ankara ili örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (3) , 367-386.

UNDP. (2008). İnsani gelişme raporu: Türkiye'de gençlik. Erişim Adresi: <https://www.undp.org/tr/turkiye/publications/2008-ulusal-insani-gelisme-raporu> Erişim Tarihi: 21.08.2022

- Uslu, F. B. (2013). AB’de ve Türkiye’de gençlik politikaları uygulamaları. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Walkington, H., Dyer, S., Solem, M., Haigh, M. ve Waddington, S. (2018). A capabilities approach to higher education: geocapabilities and implications for geography curricula. *Journal of Geography in Higher Education*, 42(1), 7-24. doi: 10.1080/03098265.2017.1379060
- Williamson, H. (2007). A complex but increasingly coherent journey? The emergence of ‘youth policy’ in Europe. *Youth and Policy*, 95(Spring), 57-72.
- YADA. (2021). Türkiye’de ne eğitimde ne istihdamda (NEET) gençlerin ihtiyaçları, problemleri, gelecek beklentileri. Erişim Adresi: <https://yada.org.tr/yayinlar/> Erişim Tarihi: 12.08.2022
- Yazıcı, A. M. (2016). Avrupa Birliği’nin sosyal politikasının gelişimi ve Türkiye’nin Avrupa Birliği sosyal politikasına uyumu, *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 44. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/750060> Erişim Tarihi: 21.02.2021
- Yentürk, N. ve Başlevent, C. (2008). Türkiye’de genç işsizliği: Etkileyen faktörler ve çözüm önerileri. *Türkiye’de Gençlik Çalışması ve Politikaları* içinde, (der. Yörük Kurtaran, Gülesin Nemetlu, Nurhan Yentürk), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Yılkan, İ. ve Yaman, Ö. M. (2019). 1923-2018 yılları arasında sosyal hizmet kurumlarının uygulamış oldukları gençlik hizmetleri üzerine kronolojik bir bakış. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 7(17), 105-122.
- Yılmaz, V. ve Oy, B. (2014). Türkiye’de gençler ve siyasi katılım: Sosyo-ekonomik statü fark yaratıyor mu?. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Youth Goals. (2018). Avrupa gençlik hedefleri bildirisi. Erişim Adresi: <https://youth-goals.eu/wp-content/uploads/YouthGoalsHandout-tr.pdf> Erişim Tarihi: 25.08.2021
- Yörükoğlu, A. (2000). *Gençlik çağı ruh sağlığı ve ruhsal sorunları*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Yurdakul, F. (2010). Amartya Sen’in yoksulluk üzerine düşünceleri ve Sen yoksulluk indeksi: Türkiye uygulaması. *New World Sciences Academy*, 293-303.

Yücel, İ. ve Kesgin, B. (2018). Üniversite gençliğinin durumu ve yaşadığı sorunlar: Yalova örneği. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 7(17), 21-38.

Yükseköğretim Kurulu. (t.y.). Yükseköğretim bilgi yönetim sistemi. Erişim Adresi: <https://istatistik.yok.gov.tr/> Erişim Tarihi: 24.02.2022

Zastrow, C. (2013). *Sosyal hizmete giriş*. (Çev. E. Bahşi ve Ç. Karaca), D. B. Çiftçi (Ed.). Ankara: Nika Yayınevi.

Diğer İnternet Kaynakları

10. Kalkınma Planı. Erişim Adresi: <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Onuncu-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-2014-2018.pdf> Erişim Tarihi: 12.02.2022

11. Kalkınma Planı. Erişim Adresi: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/11/ON_BIRINCI_KALKINMA-PLANI_2019-2023.pdf Erişim Tarihi: 12.02.2022

65. Hükümet Eylem Planı. (2015). Erişim Adresi: <https://www.tusev.org.tr/usrfiles/files/64.HukümetEylemPlanıKitapçık.pdf> Erişim Tarihi: 21.02.2022

65. Hükümet Konuşma Metni. (2016). Erişim Adresi: <https://webdosya.csb.gov.tr/db/strateji/icerikler/65-hukümet-programi-20180125142728.pdf> Erişim Tarihi: 08.01.2022

9. Kalkınma Planı. Erişim Adresi: <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Dokuzuncu-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-2007-2013%E2%80%8B.pdf> Erişim Tarihi: 12.01.2022

EK 1. BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Değerli Katılımcı,

“Türkiye’deki Gençlik Politikaları ve Refah Hizmetlerinin Gençler ve Gençlik Çalışanları Gözünden Değerlendirilmesi” isimli bu araştırma Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Sema BUZ’un danışmanlığında Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Araştırma Görevlisi İbrahim YÜCEL tarafından yürütülen doktora tezi kapsamında yapılmaktadır.

Bu araştırmanın genel amacı, Türkiye’deki gençlik politikaları ve refah hizmetlerine yönelik gençlerin bakış açılarını, mevcut gençlik politikalarını ve gençlik refahı alanında uygulamanın içinde olanların deneyimlerini ortaya koymaktır.

Araştırma kapsamında kimlik bilgilerinize ihtiyaç duyulmamaktadır. Kimlik bilgileriniz gizli tutulacak, hiçbir yerde yayınlanmayacak ve kimseyle paylaşılmayacaktır. Görüşme süresince benimle paylaştığınız bilgiler yalnızca araştırma kapsamında kullanılacaktır. Yapılacak görüşme ortalama 40-50 dakika sürecektir. Görüşme sırasında benimle paylaştığınız bilgileri daha sonra hatırlayabilmem için siz de izin verirsiniz ses kaydı alınacaktır. Araştırmaya katılmak gönüllülük esasına dayanmaktadır. Herhangi bir rahatsızlık hissederseniz istediğiniz anda, hiçbir neden ya da koşul belirtmeksizin araştırmadan ayrılabilirsiniz. Ayrılmanız halinde hiçbir sorumlulukla ya da olumsuz bir durumla karşılaşmayacağınızı garanti ederim. Araştırmaya dair herhangi bir sorunuz varsa istediğiniz zaman çekinmeden sorabilirsiniz. Görüşmemiz bittikten sonra sorularınız olduğunda bana aşağıda belirttiğim telefon üzerinden ulaşabilirsiniz.

Bu araştırma için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu’ndan gerekli izinler alınmıştır.

İlgi ve yardımlarınız için teşekkür ederim.

(Katılımcının Beyanı)

Prof. Dr. Sema BUZ ve İbrahim YÜCEL tarafından yapılacak olan araştırma ile ilgili olarak yukarıda yer alan bilgiler bana aktarıldı. Bu bilgilendirmeden sonra böyle bir araştırmaya “katılımcı” olarak davet edildim.

Araştırmaya katıldığım takdirde kişisel bilgilerimin gizliliğine gerekli özen ve saygı ile yaklaşılacağına inanıyorum. Araştırma sonuçlarının bilimsel amaçlar dışında kullanılmayacağı ve kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi. Araştırmaya katılımın gönüllük esasına dayalı olduğunu biliyorum. Araştırmaya katılmam konusunda zorlayıcı bir davranışla karşılaşmadım. Araştırmanın yürütülmesi sırasında herhangi bir sebep göstermeden araştırmadan çekilebileceğimin farkındayım. Araştırma için yapılacak harcamalarla ilgili herhangi bir sorumluluk altına girmiyorum. Bununla birlikte tarafıma herhangi bir ödeme yapılmayacaktır.

Araştırma sırasında araştırmayla ilgili herhangi bir sorun ile karşılaştığımda; herhangi bir saatte, İbrahim YÜCEL'i [REDACTED] nolu telefondan arayabileceğimi ve kendisine Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü adresinden ulaşabileceğimi biliyorum. Araştırmanın sorumlusu Prof. Dr. Sema BUZ'u ise [REDACTED] nolu telefon numarasından arayabileceğimi ve kendisine Hacettepe Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü adresinden ulaşabileceğimi biliyorum.

Bu araştırmaya katılmak zorunda değilim ve katılmayabilirim. Araştırmaya katılmam konusunda zorlayıcı bir davranışla karşılaşmış değilim. Bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Kendi başıma belli bir düşünme süresi sonunda adı geçen bu araştırmaya "katılımcı" olarak yer alma kararı aldım. Bu konuda yapılan daveti büyük bir memnuniyet ve gönüllülük içerisinde kabul ediyorum. Bu formun imzalı bir kopyası bana verilecektir.

Katılımcının

Adı ve soyadı:

Adres:

Tel:

Tarih:

İmza:

Araştırmacının

Adı, soyadı: [REDACTED]

Adres: [REDACTED]
[REDACTED]

E-posta: [REDACTED]

İmza:

Araştırmacının

Adı, soyadı: [REDACTED]

Adres: [REDACTED]
[REDACTED]

E-posta: [REDACTED]

İmza:

EK 2. VERİ TOPLAMA FORMU (GENÇLERE İLİŞKİN)

Sizi biraz tanıyabilir miyiz? Kendinizden bahseder misiniz? İlgi alanlarınız nelerdir, neleri yapmaktan hoşlanırsınız? Sosyal ve ekonomik durumunuz nedir?

Kendi eğitim süreçlerinizi göz önüne alarak Türkiye'deki eğitim sistemini tüm boyutlarıyla (ilk ve ortaöğretim, lise ve yükseköğretim) değerlendirdiğinizde neler söylersiniz?

Eğitim sürecinde ne gibi olumlu-olumsuz deneyimleriniz olduğunu düşünüyorsunuz?

İmkanınız olsa yurt dışında eğitim almakla ilgili düşünceniz nedir? Neden?

Eğitim-öğretim süreçlerine dair devlet tarafından sağlanan destekler hakkında ne düşünüyorsunuz? (KYK yurt imkanları, burs-kredi imkanları vs.)

Aldığınız eğitimin bugünkü yaşamınıza etkileri (ekonomik, sosyal, bireysel vb.) hakkında ne düşünüyorsunuz?

Nitelikli bir eğitim aldığınızı düşünüyor musunuz?

Eğitim sürecinde yaşadığınız sorunlardan bahseder misiniz?

Aldığınız eğitim sizin için neleri kolaylaştırıyor, neleri zorlaştırıyor?

Sizece bugünün Türkiye'sinde iyi bir eğitim sahibi olmak iyi bir iş sahibi olmayı sağlıyor mu?

Aldığınız eğitimin çalışmayı düşündüğünüz ya da çalıştığınız alanla ilişkisiyle ilgili görüşleriniz nelerdir?

Sizin için ücretli bir iş sahibi olmak ne anlam ifade ediyor?

İş arama sürecindeki deneyimlerinizden bahsetmek ister misiniz? Ne kadar sürdü, neler yaşandı?

Sizece gençlerin istihdam piyasasına girişinin önündeki engeller nelerdir?

Sizece bugünün Türkiye'sinde iş bulma sürecini kolaylaştırıcı faktörler nelerdir?

Türkiye'deki çalışma şartları hakkında ne düşünüyorsunuz?

Türkiye'de özel ve kamu sektöründeki çalışma şartları sizin için ne anlam ifade ediyor?

Gençlerin istihdam süreçlerine dair devlet tarafından sağlanan destekler hakkında ne düşünüyorsunuz?

Genel sağlık sigortası kapsamında sunulan hizmetlerden faydalanabiliyor musunuz?

Türkiye'nin sosyal güvenlik sisteminin sağlık sorunlarınıza çözüm bulmada yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Bu bağlamda sistemin eksik veya sorunlu olan yönleri nelerdir?

Size sunulan sağlık hizmetlerinden faydalanabilme (erişebilme) durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz?

Sivil toplum kavramı sizin için ne anlam ifade ediyor?

Herhangi bir dernek, vakıf veya siyasi partiye üye misiniz? Değilseniz hiç üye olmayı düşündünüz mü? Bu tür organizasyonlar sizin için ne anlam ifade ediyor?

Kamu kuruluşları, belediyeler ve sivil toplum örgütlerinin sunduğu sosyal-kültürel faaliyetler sizce yeterli mi/ ilginizi çekiyor mu? Bu tür faaliyetlere katılım gösteriyor musunuz?

Türkiye’de görüşlerinizin, taleplerinizin ve hassasiyetlerinizin uygulamaya geçirilmesi için uygun olan araç ve mecraların neler olduğunu düşünüyorsunuz?

Sizce bu mecralar gençler için ne kadar ulaşılabilir?

Ne olsa daha ulaşılabilir olurdu?

Kurum ve kuruluşlarının gençleri ilgilendiren konulardaki karar alma mekanizmalarına gençlerin katılım süreci hakkında ne düşünüyorsunuz?

Gönüllülük sizin için ne anlam ifade ediyor?

Hayatınızın herhangi bir aşamasında gönüllü faaliyetinde bulundunuz mu?

Hiç yurt dışına çıktınız mı? Çıkmadıysanız çıkmayı düşündünüz mü ve şu an imkan verilse gitmek ister misiniz?

Evet ise geçici süreliğine mi kalıcı olarak mı? Hangi ülkeye, neden?

Geleceği düşündüğünüzde kendiniz için nasıl bir hayat öngörüyorsunuz, geleceğe yönelik yaptığınız planlar ve hayalleriniz nelerdir?

Gelecek kaygısı yaşıyor musunuz?

Geleceğe yönelik umutlu ve umutsuz olduğunuz konular-durumlar nelerdir?

Gelişen ve değişen teknolojik imkanlar sizin için ne anlam ifade ediyor? Bu imkanlar geleceğe bakışınızı nasıl etkiliyor?

EK 3. VERİ TOPLAMA FORMU (GENÇLİK ÇALIŞANLARINA İLİŞKİN)

Sizi biraz tanıyabilir miyiz? Kendinizden bahseder misiniz?

Gençlere yönelik sosyal politikaların odaklandığı ya da odaklanması beklenen alanlar sizce hangileridir?

Gençlik politikaları ile gençlerin talepleri arasındaki uyumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Gençlik politikalarının belirlenmesinde temel sorumluluğa sahip kurum ve kişiler sizce kimlerdir? Neden?

Gençlik politikalarının temelinde yer alan yaklaşımların neler olduğunu düşünüyorsunuz?

Türkiye'deki gençlik politikalarının gençler üzerindeki etkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye'de gençlere yönelik politikaların yasal, yönetsel, finansal, uzmanlaşmış insan gücü yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Türkiye'de gençlere yönelik politikaların oluşturulması aşamasında gençliğe ilişkin yeterli veri olduğunu düşünüyor musunuz?

Gençlik çalışanı olarak alanda yaşadığımız temel sorunlar nelerdir?

Türkiye'deki gençlik politikaları uygulamalarında eksik veya hatalı yönler olduğunu düşünüyor musunuz? Cevabınız evet ise bunlar nelerdir?

Türkiye'deki gençlik politikaları uygulamalarında gelecekte bizleri nasıl bir tablonun beklediğini düşünüyorsunuz?

Gençlerin yapabilirliklerini artırmak için hangi politika ve uygulamaların gerekli olduğunu düşünüyorsunuz?

Yurt dışında farklı ülkelerde gençlik refahı alanında yürütülen iyi uygulama örneklerinden haberdar mısınız? Bu örneklerin Türkiye için uygulanabilirliğini nasıl görüyorsunuz?

Türkiye'deki gençlik politikalarının geliştirilmesi ve iyileştirilmesine yönelik önerileriniz nelerdir?

EK. 4. GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI ARAŞTIRMA İZİNİ

EK 5. ETİK KOMİSYON İZİNİ

	T.C. HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ Rektörlük	Tarih: 05/02/2022 Sayı: E-35853172-300-00002019669 00002019669
	Sayı : E-35853172-300-00002019669 Konu : İbrahim YÜCEL (Etik Komisyon İzni)	5.02.2022
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE		
İlgili: 07.01.2022 tarihli ve E-12908312-300-00001960255 sayılı yazınız.		
Enstitünüz Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Doktora Programı öğrencilerinden İbrahim YÜCEL 'in Prof. Dr. Sema BUZ danışmanlığında hazırladığı " Türkiye'deki Gençlik Politikaları ve Refah Hizmetlerinin Gençler ve Gençlik Çalışanları Gözünden Değerlendirilmesi " başlıklı tez çalışması Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun 25 Ocak 2022 tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.		
Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.		
Prof. Dr. Vural GÖKMEN Rektör Yardımcısı		
Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.		
Belge Doğrulama Kodu: E79FF473-BD2E-44A8-AE82-8E23A9A6C60C	Belge Doğrulama Adresi: https://www.turkiye.gov.tr/hu-cbys	
Adres: Hacettepe Üniversitesi Rektörlük 06100 Sıhhiye-Ankara E-posta: yazimd@hacettepe.edu.tr İnternet Adresi: www.hacettepe.edu.tr Elektronik Ağ: www.hacettepe.edu.tr Telefon: 0 (312) 305 3001-3002 Faks: 0 (312) 311 9992 Kep: hacettepeuniversitesi@hs01.kep.tr	Bilgi için: Çağla Handan GÜL Memur Telefon: 03123051008	

EK 6. ORJİNALLİK RAPORU

	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA	
Tarih: 11/11/2022	
<p>Tez Başlığı: GENÇLERİN VE GENÇLİK ÇALIŞANLARININ GÖZÜNDEN GENÇLİK POLİTİKALARI VE HİZMETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ</p> <p>Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 235 sayfalık kısmına ilişkin, 10/11/2022 tarihinde tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 11 'dir.</p> <p>Uygulanan filtrelemeler:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1- ☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç 2- ☒ Kaynakça hariç 3- ☐ Alıntılar hariç 4- ☒ Alıntılar dâhil 5- ☐ 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç <p>Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.</p> <p>Gereğini saygılarımla arz ederim.</p>	
Tarih ve İmza	
<p>Adı Soyadı: İBRAHİM YÜCEL</p> <p>Öğrenci No: N17149529</p> <p>Anabilim Dalı: SOSYAL HİZMET</p> <p>Programı: SOSYAL HİZMET</p> <p>Statüsü: ☒ Doktora ☐ Bütünleşik Dr.</p>	
DANIŞMAN ONAYI	
UYGUNDUR.	
<hr style="width: 20%; margin: 0 auto;"/> Prof. Dr. Sema BUZ	